

1. NA (101592) *praep*

a jasne; w nań i nacz a pochylone (w tym nieliczne błędne znakowania).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

I. Cum A (62627) :

1. Przy określaniu stosunków przestrzennych; ad Mącz, Calag, Calep, Vulg, PolAnt, Modrz, JanStat, Cn; in Murm, Mącz, Vulg, PolAnt, Modrz, JanStat, Cn; super Calep, Vulg, PolAnt, Cn; a, de Modrz; apud, inter, intra, per, sub Cn (9968) :

A. Wskazuje istniejący lub przewidywany bezpośredni kontakt z powierzchnią, płaszczyzną (bez przekroczenia granicy do wewnątrz) (4822) : yakom ya nyeszbył grzegorza Szczodra anym zadal yemv rany szyney gwalthem napleczy yego. ZapWar 1502 nr 1933 (11); ZapMaz II Ł 7/42v (2); BierRaj 23; MetrKor 37/4; Pchła ná człowieká wlkoczyła/ A w ramię go vkąsiła BierEz M (49); OpecŻyw 10 (92); OpecŻywList C2v; ForCnR E2 (2); PatKaz II 63 (2); PatKaz III 90v (3); Murm 162; wśiadłzy z Iozefem na woz iechał na przeciw oycu HistJóz E2 (18); TarDuch Bv (6); zmiełzay thy rzeczy ípołem/ á rozłożywłzy na chufte/ przylož na opuchlinę FalZioł V 81 (925); BielŻyw nlb 11 (11); GlabGad 17v (12); March² 2 [2 r.] (3); MiechGlab 12 (8); aby befz voley pana mego na polya ye⁸⁰ M. pastherze y zowczany [!] y Barany nyechodzyly. LibLeg 7/33 (19); BierRozm 24 (2); WróbŻołt 7/6 (11); A rącz mię przywiefc ná fluffną drogę kędy bych ia idąc fnadnie znalazł ciebie RejPs 211v (29); ComCrac 15v; Wlozono mu za tho poradenye zle pyąthno na thwarzs LibMal 1548/144 (26); RejRozpr E4 (3); LudWies B3v; SeklWyzn Ev; RejJóz A6v (9); SeklKat Q3 (2); RejRozm 403; RejKup C (29); koronę wziął na fwą głowę [in capite] chwalebną HistAl D4 (56); MurzHist D2v [2 r.] (5); MurzNT Matth 5/23 (31); MurzOrt Bv; KromRozm II y; KromRozm III C7v [2 r.] (12); DiarDop 80; BielKom Bv [2 r.] (9); GliczKsiąż D8 (13); LubPs B5 (23); GroicPorz bv (7); KrowObr 34 (40); Skoro wefzła ná łakę/ włzyfcy Muzykowie/ Wnet w trąby vderzyli RejWiz 25v (60); y wložon ieft łącuch złoty ná fzyię iego Leop Dan 5/29 (171); OrzList b3v [2 r.]; KochZuz A3v [2 r.]; RejFig Cc7v (35); TEgo kiedy po bitwie ná plác fciąc wiedziono RejZwierz 17 (38); BibRadz Gen 2/5 (160); Goski A6; OrzRozm A4 (10); widąc ná morze dwie ście mil láternę z ogniem BielKron 270v; Iącźárovie záfię/ kto fie ná mur vkazał/ ftrzelbą ręczną trapili BielKron 315v (443); KwiatKsiąż F2 (2); Sisyphus, [...] Któri [...] w piekle tę mękę ma/ że wi[e]lki kámień ná wyfoką górę musí toczyć Mącz 397b; Ubi sumus proveci in altum, Iákołmy skoro dáley ná głębią wycháli. Mącz 477d (147); OrzQuin K2 (4); Prot A3v; nátlucz Poleiu z octem á zmką zmiełzay/ á to ná zágorzelinę y ná inny bol przykláday. SienLek 51v; wybiy cztery iáia ná rynkę gorącą SienLek 91 (374); LeovPrzep Av; á dla wyznawánia imieniá fwiętego iego był potym wygnan ná ieden wyłep RejAp AA3 (109); czáfem oía ná nos fiędzie. GórnDworz S2v (31); GrzepGeom A4v (2); HistRzym 92v (66); A wložmy ná fię zbroię wiary á ftałości náłzey RejPos 17; Pan mocną pieczęć przyložyc raczył ná thy nieomyłne obietnice fwoie RejPos 264v (166); BialKat 91 (2); BielSat C2v (14); GrzegŚm 57 (2); Ná ftarfzą záfię dzyewkę káptur wdzyac kazáli HistLan F3 (4); iáko to/ wziąwłzy krzyż ná náłze rámioná/ iśc zá tym wodzem KuczkbKat 140 (7); By też więc miał y trzy tuzy/ Pewnie wygra ná grzbiet guzy. RejZwierz [233] (90); áby był śmiałego fercá/ vdátny/ íprawný/ zbroyny/ ná koń prędku ku wliádaniu BielSpr 13v (37); KochMon 20 (8); WujJud 89v (6); WujJudConf 9; RejPosRozpr b3v; A wyrzawłzy giermek iego że vmárł Saul/ tedy y íam padł na miecz

fwoy/ y vmárł z nim. *BudBib* 1.Reg 31/5; Niech mię włoży ná szalę ísprawiedliwości/ á pozna Bog dołkonáłości moię. *BudBib* *Iob* 31/6 (164); *HistHel* C [2 r.] (10); wodá ma ípádowác z Vpułty ná ón chróft *Strum* M3v (11); *BiałKaz* B (3); *BudNT przedm* a4 (35); [król] W Ratułzu vbran/ włtąpił ná Máyeftat potym *StryjWjaz* C3v [2 r.] (14); do tego przyšlo/ żeby człowiek mántykę ná lie wzięwłzy chlebá żebrác/ a pfy cudze drażnić mułiał. *CzechRozm* 231 (25); *Paprp* G3 (15); ízáráncza ná doyrzálte zbozá przylata/ á ono co ludziom nágotowano/ požyra *ModrzBaz* 133v (30); *SkarJedn* 3 (16); *KochDryas* A2v; *KochOdpr* Cv (3); iefli szyía álbo łopátki/ álbo rámióná/ álbo paćierze bolá/ ná nie niechay wodá zgłowy ćiecze *Oczko* 16 (11); *Calag* 34a (6); królom ich kładli ná nogi pętá *KochPs* 216 (30); świętego Philippá ná krzyfz wbili. *SkarŻyw* 385 (193); *ZapKości* 1580/10v (3); *KochTr* 10 (4); ftroże zemdeli [!]/ íáko zmárli ná ziemię pádali. *MWilkHist* D4 (12); przyiáchał ná pogorzeliłká Bolefław Pius Xiążę Káliłskie *StryjKron* 335 (29); náłzy niektorzy brácia/ opuściwłzy tłufté grunty oyczyzn íwych/ przenofzą fię ná piałek ná pułzczą do Rákowá. *CzechEp* 406 (17); *KochJez* B2v; ábyfmy więcey nie kładli ná was brzemon/ opocz tych potrzebnych *NiemObr* 78 (11); *KochEpit* A2 (2); *KochFr* 6 (6); *KlonŻal* B2v; *KochBr* 151 (2); *KochPhaen* 6 (3); *KochSz* A3v [4 r.] (8); *KochMRot* C (2); pot ná mię zaráz wyftąpi *ReszPrz* 51 (2); *ReszList* 141 (4); przenioł go ná infzą lepřzú pościel *WerGořc* 251 (4); *WerKaz* 291 (2); *WisznTr* 35 [2 r.]; *BielSjem* 17 [2 r.] (12); Wsiadł profto ná okręt íwóy *KochPam* 82 (6); Teraz drzewá liřcié ná fy wzięły *KochPieř* 3 (17); *KochSob* 60 (2); Niechay déłcz z niebá ná nas gwałtowny nie leie *PudłFr* 66 (8); *ArtKanc* C (15); *BielRozm* 4 (11); vrząd kiedyby chciał/ dołzedłby wnet prawdy: ná grunt on źiechawłzy/ ábo pořławłzy człowieká cnotliwego *GórnRozm* G4v (5); *KmitaPsal* A4v; *KochPropKKoch* 3; *ZawJeft* 12 (4); *ActReg* 14 (3); *Calep* 228a (17); ízkutę wychędożá/ y ná ład wyftáwiá. *GostGosp* 90; Ná vgor gnoy wozić *GostGosp* 98 (10); *GrochKal* 7 (3); *Phil* C3 (6); póki nie był [ojciec] włożony ná máry. *GórnTroas* 53 (8); Sypćie ziemię ná głowy *GrabowSet* D4 (20); *KochAp* 9; *KochFrag* 14 (4); *OrzJan* 13 (7); *WyprPl* Bv (5); *LatHar* 55 [2 r.] (43); *KořakSzczęřl* B3v; *RybGęřli* B (2); y dayćie pierřcién ná rękę iego *WujNT Luc* 15/22 (227); *JanNKar* A2v (2); *SarnStat* 10 (22); *SiebRozmyřl* C (22); *WitořLut* A3; Y wywłoczú ná pola pobrodzone trupy. *KmitaSpit* A3 (6); *PowodPr* 8 [2 r.] (4); przetoż y wory ná fię kładli/ y w popiele y w prochu leżeli *SkarKaz* 120b (46); kazał wřzyftkich, pod czás žimy, w Iářiech Ná řtaw zágnać, y wkoło łód o nich obrábác *CiekPotr* 23 (14); fię mury ná nás widzę bárzo wáłá *CzahTr* G2 (16); *GostCast* 10 (9); bárwickę řwieżuchná/ Także ná wárgi w pułzczác *PaxLiz* D2v (3); *SkarKazSej* 659a (6); *KlonFlis* A3 (16); Niech řzpáłery kořtowane dáia włkok ná řciány *SapEpit* B3 (2); *KlonWor* 7 (18); [řzy] hoynie ná ten pápir leię *PudłDydo* B2 (3); Iedná řwietny rąbeczek ná ćiemię przypięłá *ZbylPrzyg* A2 (7); *SzarzRyt* B3v (2).

Pořczenia: »až na« (15): *OpecŻyw* [127]v (2); *RejPs* 206; *RejWiz* 65; *Leop Is* 48/20 (2); *BibRadz* 1.Reg 26/3 (4); *KochPs* 196; Až ná nieprzyiácielłki brzeg w zdrowiu wyřiedli. *StryjKron* 250; *SiebRozmyřl* B3; Íákoć Pan Bog w zágniewaníu íwym corkę Syon obtoczył mgłá ábo zácmmieniem: y łobie ták vłubioná/ z niebá až ná ziemię vpuřcił. *PowodPr* 9 (2).

»na ... na« (3): *ZapWar* 1514 nr 2153; Idzye řcięřzká ná řkálę ná przykrá okrutnie *RejWiz* 108v; oto ia ia pořłę ná łořzko ná iey *RejAp* 31.

B. Wskazuje ogólnikowo miejsce, obszar stanowiący kres akcji, jej cel w przestrzeni (2868) : Iakom ya nyeprzyszethl szamoczwarth nadzyedzysztwo [!] Goszky ZapWar 1502 nr 1911 (7); BierRaj 21 (2); March¹ A3v; BierEz A4 (8); fwą motzą bofką wftąpil na niebo. OpecŻyw 171 (27); MetrKor 38/321 (3); PatKaz II 20v [2 r.] (31); PatKaz III 92 (4); zltąpyę płátząc do lyná mego ná przedpyekle. HistJóz A3 (3); TarDuch A6 (5); á przecedz przez chultę na wodę zimną/ potym wyymi z wody FalZioł V 114v (18); BielŻyw nlb 8 (7); GlabGad E6v; MiechGlab 16 (4); ZapMaz VII Z 22/363 (2); BierRozm 25; KlerWes A2 [2 r.] (3); WróbŻołt Bv (32); A ftego ták vćilliwego miefcá wywiodł mię/ ná fferokie przełtrzeńtstwo RejPs 24v (37); ComCrac 15; a yachawłzi na ginłchi bor ku wáfchołchu tam ze fzukno miedzi fłobą roffdzielili. LibMal 1543/68 (14); ConPiotr 31v (4); SeklWyzn c2v (4); RejJóz K6v; Ibedzye radzil ye^{eo} Kro. them v kthorego s dworv fzwego tham na pogranycze pollye rofkazacz. abi fzie thego włzithkyego wywyedzyl. LibMal 11/172 (25); RejKup b2v (24); wełzi ná nieiáką chárpęc błotną wyłchłá w ktorey było pełno trzciny HistAl I2 (17); KromRozm I B2 (3); MurzHist B2 (5); MurzNT Matth 14/13 marg (12); KromRozm II d3 (4); [a then staw Iachimow lacz ma na groblyą franciscowa ZapKrak 1552/388]; KromRozm III A3 (5); BielKom A (5); GliczKsiąż A2 (28); LubPs B6v marg (21); GroicPorz B4v (6); SeklPieś 32; KrowObr B4 (40); Przyłzli potym ná gorę ná iálności dziwne RejWiz 179v (36); Leop Gen 1/9 (74); UstPraw D2 [2 r.] (7); KochZuz A3v; RejZwierz 10v (3); BibRadz *5v (48); OrzRozm Hv (4); Tego roku [miłosciwego lata] káždy przywrocił fie ná fwoię dzyerzawę BielKron 36; poráził zagon Tátárski v Biłki do kęłá/ przypárłzy ich ná błoto BielKron 409v; W ten czás kazał wrzucić na morze Kámień młynłki BielKron 464v (170); Poyzryćie iák wielki błąd ná świat przywodźicie. GrzegRóżn Gv (5); KochSat B4; KwiatKsiąż C2v; Latrina [...] Grubá ná którą domowe plugáwftwá/ gnoy y fmieci wirzucáya. Mącz 185c (64); Fránciłká Sztánkárá Arcykácérzá z Przemyłkiey Ziemie/ ná lály y ná bory do Zochowá precz wygnáł OrzQuin Ev (7); Prot D4; SarnUzn D6v (3); wlož lámó mięło w gárniec polewány/ vczyniwłzy w nim dźiurę we dnie/ y wftaw ij ná drugi gárniec SienLek 62; tho párzenie máćicę náćiąga/ ná fłufzne miełtce. SienLek 116v (12); LeovPrzep a3v (6); RejAp 4v (64); GórnDworz C6 [3 r.] (28); GrzepGeom Bv; HistRzym 36 (18); Zełli miły Pánie pánuiącego Páná co rychley ná obliczność zyemie. RejPos 120v (143); BiałKat 26 (5); BielSat D4 (2); GrzegŚm 16 (2); HistLan D4; KuczKat 75 (3); RejZwierz A2 (26); przywiązáli mu [gołębiowi] prochno zázegwłzy/ do nogi álbo do fzyie/ y puścili/ potym wnet poleći ná fwe gniazdo pod dách y zápali prędko BielSpr 62v (29); KochMon 24; WujJud 35; pochwyceni będą przeciwko pánu fwemu ná obłoki WujJudConf 71v (4); RejPosRozpr b3v (2); RejPosWstaw 21 (10); BudBib Gen 1/15 (43); HistHel B2v [2 r.] (4); Kledi chcelz wodę wywiéść z Rzeki Rowem ná ftaw/ álbo téz y ná Młyn Strum D; kiedy iuż Rybá w fkoczy ná prąd/ by y lam chłop wfkoczył/ tedy iéy iuż nie zábróni Strum K2v (10); BialKaz ktv (5); náwroć twoy miecz ná miełce iego. BudNT Matth 26/52 (15); CzechRozm 23 (52); PaprPan Y2 [2 r.] (5); KarnNap ktv (5); Są tácy/ ktorzi dzień przed tym niźli ná vcztę idą purgácyą biorá/ áby zás ná mieyłce iákoby prozne [in locum quasi vacuum] więcey pokármu tkáli y pićia nálewáli. ModrzBaz 52 (15); ModrzBazBud ¶5v; ábo wsiadł w pewny okręt/ [...] ábo włprochniáłá łodkę/ w ktorey fię rozbiwłzy ná przepáść głębokości piekielney poydzie. SkarJedn 38 (6); Oczko 9 (2); Calag 44a; KochPs 53 (6); Przyiácháłá Helená ná mieyłcá święte SkarŻyw 398 (71); ktorzybykolwiek chcieli więcey na to imienie puste przistawać, pod tąz Condicią

winni łą się łprawować iak i pierwszy. *ZapKościér 1580/11 (3)*; *KochTr 21*; *MWilKHist K2v*; Tego tedy Bolesław Krol naprzod vmyłlił ná oyczynę wprowadzić/ iáko krewnego. *StryjKron 180*; przyfzi ná vroćifcza do Siney wody *StryjKron 416 (21)*; pod podobieńftwem płzenice ná rolą wśianey/ á kákolu potym w nocy przez złośniká przyśianym vczyńił [rzecz] *CzechEp 34 (24)*; *NiemObr 8 (7)*; *KochFr 17 (2)*; *KlonŻal C3v*; *KochBr 151*; *KochPhaen 3 (6)*; *KochMROt B3v*; *ReszPrz 77 (6)*; *ReszList 146 (2)*; *WerGośc 208 (3)*; *WerKaz 301*; *WisznTr 31 [2 r.]*; *BielSen 8 (2)*; *BielSjem 4 (3)*; *KochPieś 4 (3)*; *KochPam 77*; *PudłFr 66*; Y zesłałéś Syná łwego/ nie lituiąc Bołtwá ie[go]/ tu ná te niłkości *ArtKanc I3v (28)*; *BielRozm 3 (2)*; *GórnRozm F4 (7)*; *PaprUp C2 (2)*; przyfzedłem tu ná ty Podniebne wálze kráie *ZawJeft 5 (2)*; ku Byczynie na Granice do Pana Hetmana też IeM posłałem *ActReg 60 (6)*; Epiglossis – Ięziczek ktori zamika krztąn, abi na płuca napoy albo pokarmnie przifzedł. *Calep 367a (15)*; *GostGosp 12 (8)*; *Phil C (3)*; *GórnTroas 4 (8)*; *GrabowSet K4v (18)*; ZNác/ że łie człowiek nie ná rołkołz rodzi/ Bo z płáczem ná ten nędzny świat przychodzi. *KochFrag 38 (2)*; *OrzJan 20 (3)*; Prośi o ráunek/ áby łię ná łtare łmieci nie wrácał. *LatHar 170 marg (39)*; *KołakCath A3 (9)*; *KołakSzczęśł A2v (6)*; *RybGęśłi B2*; [szatan] nowe árcyhaeretyki ábo kácermiftrze z hordámi łwemi/ káżdego niemal wieku/ ná grunty kościelne wypułzcza. *WujNT 859 (79)*; *JanNKKar C*; ktorzy z támtey łtrony ku łprawóm Rzeczypołpolitéy ziężdżáią łie [przez most]/ y zás tám ná łwé łtánowiłká wráciáią łie *SarnStat 17*; ábyś nigdy nieprzyfzedł ná łono Abráámowo *SarnStat 265 (46)*; *SiebRozmyśl H3v (7)*; *GrabPospR L4*; *KlonKr D3v*; łługá/ nie był vtrapiiony/ Ná dáłkie ieżdżący w picowanie łtrony. *KmitaSpit B (2)*; *PowodPr 4 (6)*; My co ná lepśzą ziemię dobrych owocow przeládeni ielstefny *SkarKaz 312b (18)*; *VotSzl Cv [2 r.]*; *CiekPotr 11*; *CzahTr kt (4)*; *GostCast 12 (13)*; *PaxLiz D2 (2)*; *SkarKazSej 680b (2)*; *KlonFlis B (5)*; *SkorWiszn A3v*; *SapEpit A2 (2)*; Scięte złoczyńce grzebá ná święconá ziemię *KlonWor 40 (11)*; *ZbylPrzyg A3 (2)*.

Połączenia: »aż na« (6); *HistAl K6*; *Mącz 483b*; á tá wálzá wyniołłość/ á to wálze hárdé mnímánie/ ták w rozumiech iáko y w bogáctwiech wálznych/ będye łpołu z wámi ták łtráconá/ áz práwie ná głębołość piekielná. *RejPos 288v*; *BudBib Iudic 11/19*; *SkarŻyw 357*; tá [Ewanjelija] roście y łzerzy łię po włzytkich narodziech/ y przechodzi áz ná nowy świat do Indiey/ [...] kędy pierwey o niey nie łychano *WujNT 103*.

»na ... na« (3); Thatarowie Byalogrodzczi [...] przelzy ná kosz ná moy wzwynogrodczifnye y wzyely my czlowieka 12. A kony 60. *LibLeg 11/96v*; *RejAp 19 (2)*.

Wyrażenie przyimkowe: »na stronę« = *na ubocze*; *ad partem Mącz*, *JanStat*; *ad a. in latus Mącz*; *in partem*, *seorsum Vulg (126)*; *BierEz D3v*; *OpecŻyw 41v (2)*; *RejPs 179*; *ComCrac 22*; *RejRozpr D2*; *Pothyfar odłzedłzy ná łtronę narzeka ná łwe niełzczęłcie RejJóz H8v (2)*; *RejKup h4 (3)*; á viáwłzi Alexandrá zá rękę odwiodłá go ná łtronę [*in secretum locum*] *HistAl L8v (2)*; *LubPs P4 (2)*; Vłękl łie wnet nieborak ná łtronę odłkoczył. *RejWiz 126v (8)*; *Leop Tob 12/5*; *RejFig Dd3*; *RejZwierz 14v (5)*; *BibRadz Os 4/14 (3)*; *BielKron 42v (11)*; *KwiatKsiąż K4v*; *Mącz 44d [3 r.] (19)*; *SienLek 79 (2)*; *RejAp 118v*; *GórnDworz P6*; *GrzepGeom Cv (2)*; *RejPos 25 (6)*; *BielSat Nv*; *RejZwierz [28²] (7)*; *BielSpr 68 (4)*; Wszytkim Trojanom káże i Grekom ná stronę, A sam z Menelausem w pośrzodku o żonę I o klenoty zaraz chce czynić *KochMon 22 (2)*; *Strum I*; *ModrzBaz 110*; *Calag 78a [2 r.]*; *SkarŻyw 100 (9)*; Mlinarz thego má doyrzecz y pilowacz aby ná stronę nyeotchodzelo a skrzinyę v

Mlina poprawyacz *ZapKościer* 1582/40v; *MWilkHist* D2v (2); *NiemObr* 96; *KlonŻal* B; *KochSz* A3; *BielSjem* 37; *ArtKanc* K11 (3); *PaprpPan* K4; *Calep* 975b (2); *GostGosp* 138; *WujNT Mar* 7/33 (2); Tedy ielliby która łtroná od łądu żądálá/ może od łądu ná łtronę [*ad partem JanStat* 491] z łwémi Adwokatámi [...] dla porády odłtępic. *SarnStat* 546 (6); *CiekPotr* 47; *PaxLiz* D4v.

α. *Wskazuje zamknięty obszar lub pomieszczenie (budowlę lub ugrupowanie zabudowań) (374) :* *ZapWar* 1503 nr 1930 (3); *MetrKor* 37/4 (4); Eżop ná targ fie pośpiezył/ Kur y gęsi kofz nákułł *BierEz* C4v (9); GDy iezufa przywiedli ku Pilátowi/ łami niełłli na radny dom *OpecŻyw* 117v (4); *OpecŻywSandR* nlb 4v; *ForCnR* Bv (8); *BielŻyw* 114; *March²* Dv; *MiechGlab* 8 (4); *WróbŻołt* 106/30 (2); A tak przichodzyły na gołpode náłmyewayącz syę *LibLeg* 11/95; pokradł y skrył łzyą do zwonarza na thum *LibMal* 1547/128 (14); *RejJóz* L (8); *RejKup* c4v; *HistAl* A2v (12); wyłzedł na przededźwierze *MurzNT Matth* 26/71 (2); *BielKom* C8; *GliczKsiąż* E5v (2); *GroicPorz* b3v (5); *RejWiz* 27 (4); *Leop Num* 21/22 (12); Kazawłzy mu názáiutrz ná Ratulz fie łtáwić. *RejFig* Ee3v (2); *RejZwierz* 15; *BibRadz Iudic* 9/51 (14); Zálmućil fie krol/ włtápił ná fień w bronie *BielKron* 72v (67); *KwiatKsiąż* H4v; *Mącz* 36a (17); Iáko łkoro ná Grod przyiechał *SienLek* 34v; *RejAp* 163v; *GórnDworz* H3v (13); *HistRzym* 31v (31); *RejPos* 71v (9); *HistLan* C4v (3); łkupował zboża przez onę łiedmł lat obłitych/ á łypał ná łpiżárnie łwoie. *RejZwierz* [203]v (12); *BielSpr* 36v (2); *KochMon* 30; *BudBib* 1.Reg 17/19 (2); *HistHel* B2v; *Strum* K2 [2 r.]; *BudNT Luc* 10/10; Názáiutrz był prowadzon ná rynek Krákwofki *StryjWjaz* C3v (2); A łkoro Pan wnidzie ná pokoy/ ábo łię łpráwámi iákiemi łwémi zábáwi/ oni włzytcy proznuia *ModrzBaz* 37v; *SkarJedn* 93 (2); *KochOdpr* D2v; Tedy kazał obu ná Amphiteatrum ábo plác igrzyłk wywieść *SkarŻyw* 532 (13); *ZapKościer* 1582/29v; *StryjKron* 129; *KochFr* 133; Wzywłzy ie tedy ná łpokoyne gmáchy/ Vkazał pálcem ná toczone łzáchy. *KochSz* A2v (3); *WerGość* 223; W żyzny rok ná łzpichlerze żywności nákułłic *BielSjem* 24; *ActReg* 84 (3); *Calep* 326b; á potym ia [łłomę] ná oborę przełožyc/ że iey bydłó przedepce *GostGosp* 82 (5); *GrochKal* 18; *KochAp* 7; Włtápmyłz tu ná Wendetę/ za naydziem iákiego Koniá/ żeby nie drogo *WyprPl* A4 (2); *LatHar* 730 (2); A gdy on wychodzil ná przyšionek/ vyrzáłá go druga łłuzebnicá *WujNT Matth* 26/71 (10); áby łól Rułka ná té łklády kędy Krákwofka łól bywa łkládana/ Rułka nie byłá łkládana y przedawána *SarnStat* 395 (30); *SiebRozmyśl* K2v; *KmitaSpit* C3; *PowodPr* 36; *SkarKaz*)(2); *CiekPotr* 56; Kędy był nawyżłzy gmách/ włzedł ná kámienicę: Począł oknem wyrzucác łzmáty *KlonWor* 43 (4).

Połączenie: »aż na« (1); á kwiatki ie⁸⁰ vznikną áż ná páłac iego. *RejPs* 137v.

β. *Wskazuje obszar otwarty, bliżej nieokreślony, zewnętrzny (często objęty działaniem zjawisk atmosferycznych) (76) :* Y wyłzedł niegdý ná łłonce/ A łiedział łobie ná łące. *BierEz* S (2); *FalZioł* I 13c (19); przed łzwythanym rzkomo na dwor wiłchła a one wdom yełth wpułzczila. *LibMal* 1551/166; *GliczKsiąż* K6v; *Leop Ioann* 19/5 (4); *RejZwierz* 120v; *BibRadz Gen* 15/5 (5); á gdy wynidzie ná chłód áłbo fie žimną wodą zleie/ olwieżeie *BielKron* 335v (3); *Mącz* 444b (7); *SienLek* 10v (4); *RejAp* 87v (3); *GórnDworz* S6v; *RejPos* 7 (3); *CzechRozm* 179v; *CzechEp* 37; *NiemObr* 114; *ReszPrz* 85; Skotnicki iż był okrutnie pijan/ ielzcze k temu ná wiátr wyniešiony/ kęš ieden onego nie cžuł. *WerGość* 247; *KochPam* 82; *KochPieś* 21 (2); *KochProp* 7; *Calep* 544a; *WujNT Ioann* 18/29 (4); *KmitaSpit* B4v (2); *SkarKaz* 6b; áłbo w łámentliwą Iáłkółkę fie przekinie/ [...] Wzbiie fie ná powietrza łwoim chyżym łotem *GosłCast* 52; *SkarKazSej* 706a; *KlonWor* 43 [3 r.].

γ. Z *n-loc* (383) : Iakom yanyepzysseth na ymyeny opacz do lasza yesyonowego *ZapWar* 1505 nr 2006 (28); *OpecŻyw* 37 (11); *OpecŻywSandR nlb* 5; *PatKaz III* 128v (2); Gołzciniecz Praffolni do Lnczka ktori ydzie na Oliefko od dolyny Polonie *MetrKor* 57/115v (2); *TarDuch* C (3); w pięćdziesiąt koni ledwo wiechał na Kijowkie pola. *MiechGlab* 31 (9); Prziyachawłzi na Camyenyecz Com^miffarze nalfzi naprzod poſly na Choczim do Com^mislarzow pana Voyewodi Valaffkyego *LibLeg* 11/131v (19); *WróbŻółt* Q3 (2); *LibMal* 1546/113; *SeklKat* E2v [4 r.]; *HistAl* E5; od Prus jej [obrony] potrzeba dla Niemcow i Inflantow, także na Podole od Tatar, a niemniej na Podgorze od Węgier, gdzie iuż Turcy jako doma mieſzkają i przez gory się do nas ukazują *Diar* 63 (3); *BielKom* A4; *GroicPorz* aa2v; *RejWiz* 23 marg (2); *Leop Ex* 19/11 (15); *RejFig* Cc6v; *RejZwierz* 32v; aby wyſzły ſzarańce ná ziemię Egipską *BibRadz Ex* 10/12 (13); *OrzRozm* R3v; A gdy przyſzli ná Dunay/ ciągnęli ſie brzegiem *BielKron* 337v; aby ciało moię z tych kątow niepoczęſnych ná zamek Krákwłki przenioſł. *BielKron* 349v; włádzon Keyſtut ná Malborg do mocnego ſklepu *BielKron* 376v (136); *KochZg* A3v; *OrzQuin* C [3 r.] (4); *RejAp kt* (5); thu ná Prádnik przynieſiono było dwoie wierſze *GórnDworz* Nv (4); *RejPos* 141; *BielSat* D3; *BielSpr* 58v (2); *RejPosRozpr* b3v; *BudBib Gen* 32/3 (19); *BudNT przedm* a4v (3); Ná Grocką teſz vlicę z Rynku w pirwſzym wełciu/ Bramę vbudowano *StryjWjaz* C (2); *CzechRozm* 42v; *ModrzBaz* 103v (2); *SkarJedn* [d9] (2); *SkarŻyw* 63 (10); Włodimirz [...] vciekł do Oycá ná Kijow. *StryjKron* 175; Krzyżacy Prufcy byli przenieſieni ná Wyłpę Tenodos do Greciey przeciw Turkom *StryjKron* 637 (16); *KochJez* B2 (3); *BielRozm* 28; *GórnRozm* B4 (7); Iatędy na Busk będą nastempował. *ActReg* 126 (4); *GrabowSet* E3v; *WyprPl* A2 (4); *LatHar* 58 (10); *KolakSzczęſl* Av; A hymn odpráwiwſzy wyſzli ná gorę oliwną. *WujNT Mar* 14/26 (3); *SarnStat* 378 (9); *KmitaSpit* C5v; *PowodPr* 7; *CiekPotr* 41; *PaxLiz* B4; Iedzie ná dżiki Ocean Niemiecki Człowiek kupiecki. *KlonFlis* D; Węgrzyn do Turek: Polak márnotravcá ná Niz: Ow ná Tárnowſkie gory/ ow ſię puſci na flis. *KlonWor* 74 (2); *SzarzRyt* C.

Połączenie: »aż na« (3); *LubPs* dd3; y leciał aż ná gorę Párnázum *BielKron* 21 (2).

C. Wskazuje ogólnikowo kierunek, punkt orientacyjny w przestrzeni (nie stanowiący celu w przestrzeni) (1316) : *MetrKor* 26/62 (6); *ZapWar* 1515 nr 2175 [5 r.] (33); *BierEz* G (13); *OpecŻyw* C (15); *PatKaz III* 121; *Murm* 73 (2); *HistJóz* B3v [2 r.]; *BartBydg* 16b (3); *TarDuch* C8; á tak wodka przez chułthę na doł do naczyniawycieczę. *FalZioł* II 1c; gdyby ſie oczy na prawą ſtronę ſzpociły *FalZioł* V 44v (64); *BielŻyw* 105 (3); *GlabGad* B3 (24); Na połdnie ku morzu Chwalenſkiemu ſą gory Albaniey *MiechGlab* 26; goſpodarze miewaią ieden domiakoby ſtayınią wpołrzodku, ku okrągłoci ſzyroki, na przodek y na zadz ſcitſzy z drzewa zbudowany *MiechGlab* [89] (19); *KłosAlg* A3 (2); *WróbŻółt* 67/5 (4); *LibLeg* 10/58 (7); A oglądam ſle [!] to nápráwą to nálewą ſtronę ábych wđdy kogo vpátrzył *RejPs* 210 (5); *LibMal* 1547/132v; *RejRozpr* A2v (2); *RejJóz* E8 (3); Krytús mu kazał na Lewicę *RejKup* cc6v (7); Alexánder wfiadſzy ná koń kthory zwał Bucefal/ wyskoczył ná herłth á przed wſzytkim zaſtępem ſwym ſtánał *HistAl* F4 (7); *KromRozm I* L4 (3); *MurzNT Matth* 14/22 (2); *KromRozm III* E2v (9); *GliczKsiqż* E2; *LubPs* O; *GroicPorz* n2 (11); *KrowObr* 109 [2 r.] (5); *RejWiz* [A9] (25); przyſłli do Aroer ná prawą rękę miáłtá [ad dexteram urbis] *Leop 2.Reg* 24/5 (62); *OrzList* c2v [2 r.]; *KochZuz* A2 (2); *RejFig* Ee4; *RejZwierz* 57v (5); *BibRadz Gen* 2/8 (52); *OrzRozm* B3 (12); Iełth Plełzkow od Nowogrodá ná zachod ſłóncá trzydziełci y ſzesć mil *BielKron* 432v (236); Nie

188v (87); *GrzegRóżn* G; *KochSat* B2v; *Mącz* 81b (19); *OrzQuin* C (5); *Prot* Dv; *HistRzym* 93v (2); Idziefzli gdzie do prawá/ iákie tám przewłoki/ By miał nápráwiedliwřzã/ poiezdziřz ná Roki. *BielSat* E; Luterani ná Concilium řtánać nie řmieli. *WujJud* Mm5v; *KochList* nlb 2; *RejPosWstaw* [42³]v; *WierKróc* A4v; zá czem pozwan był Kimbar ná Sobor *BudNT przedm* b7v; *ModrzBaz* 24 (15); *SkarJedn* A* (23); *SkarŻyw* 202 (10); Iako to wřzitki rzeczy ktore wprzod łã pisane oddal na Szoltistwo *ZapKóścier* 1580/5 (4); *StryjKron* 195 (14); *NiemObr* 63 (2); *KochEpit* A2v; *KochMRot* B2v; *BielSen* 11; *BielSjem* 5 [3 r.] (5); *KochPam* 73; *BielRozm* 32; *GórnRozm* Av (25); *Paprup* 13v (3); *ActReg* 5v (9); á przeczżeř nie dał řrebrá mego ná bank [ad mensam] (marg) bánykierzom ábo řtolnikom, co piánydzmi hándluiã. (-) *WujNT Luc* 19/23 (3); A ná tákowe Wiécã wřzyřcy Vřzędnicy Ziemyřcy/ y powinni řie ziáchãć *SarnStat* 809 (165); *PowodPr* 84; *SkarKaz* 120a (2); *VotSzl* E (2); *CiekPotr* 49; *PaxLiz* Ev; *SkarKazSej* 673a (2); *KlonFlis* A2; *SapEpit* [B2].

Połączenia: »aź na« (1): A prokuratorowie/ áź ná Syem ruřzyli. *RejZwierz* 100v.

»na ... na« (1): Kiedyby kto Radę nářzã álbo teź Pořly nářze Zyemřkie/ będućym ná Seymie/ álbo teź iádućym ná Syem ná wálny iáko powiátowi/ nářzedřby gwałtownie/ [...] Tedy tákowy ma być łãdzon iákoiby obrãřil Máieřtat Krolewřki. *UstPraw* B2.

β. *O tekřcie (mówionym lub pisanym i wszelkich formach zapisu)* (38) : gdy był w boźnicy/ powřtal ij czedł kłiegi Izaiářřa proroka/ a gdy przyřřfedł na mieřce ono gdzie piáno: Duch řwięty [...] *OpecŻyw* 39v; *LibMal* 1554/190v; hnet to iego wyznanie zrořkázaniã Legátowego zapiřáno i on řię rękã řwoiã na to podpifãł *MurzHist* C4; *KrowObr* 151v; *BibRadz* *5v (2); *BielKron* 115; *GórnDworz* B4v; *GrzepGeom* B4; *Grzegřm* 14 marg (2); *RejZwierz* 154v (3); *BudBib Deut* 27/3 (4); *BudNT przedm* c2v; *SkarŻyw* 202 (2); *CzechEp* 43 (2); *NiemObr* 122; *ReszHoz* 140; *ReszList* 155; iáko co v przeřřlych Krolow vprořzono/ y w przywiley włozono/ ták zářię z przywileiow ná papier/ y w Druk to weřzłó. *GórnRozm* E2; *ActReg* 1 (2); Gdźie tedi po c/ abo s/ abo po z/ idźie ta litera i/ tam iuź nie řreba krefki zadnéy na nie kłãř *JanNKarKoch* G2 (3); Bo rzeczy té/ które były nie ták potrzebnie w Státut námiěřzãné vprzãtnãłem/ y do Metriki ná koniec ksiãg zniořłem *SarnStat* *4; řkoro Piãarz przeczři áppellãtiã tedi iã łobie ad verbum řtronã ná pugillares wypifnie, řeby ná nię mogłã przypãrzywřzy řie řłowom y rzeczy áppellowãć, y Contróuerřiã piřãć. *SarnStat* 1298 (8).

γ. *W przenořnych wyrażeniach przyimkowych typu:* »na serce«, »na sumienie« *itp. dotyczãcych řycia umysłowego i uczuciowego* (293) : *BierEz* O3; *RejPs* 63v (8); *LibLeg* 11/12v; *SeklKat* P3v [2 r.] (3); Bo iefřlyć prawde rzecz muřře Muřys przyloźyć ná duřře. *RejKup* e3 (4); pokornie prořimy/ áby ná pámięć przywiodřzy nářzã řluzbę raczylibyřcie nam dopomoc *HistAl* E6; *MurzHist* D3v (2); *KromRozm II* i3v; *GliczKsiãż* D8v (2); *LubPs* L3v (9); *KrowObr* 26v (5); *RejWiz* 79; zař nie ná te wřpomniãł Pan/ y nie weřřli ná řerce iego [ascendit super cor eius]? *Leop Ier* 44/21 (7); *RejZwierz kt*; *BibRadz Deut* 4/39 (9); *OrzRozm* F2v; *BielKron* 39v (5); *KwiatKsiãż* G4 (4); Illud etiam notabiliter est, To teź yeden řłufźnie baczić á ná rozum wziãć ma. *Mącz* 250d (46); *Prot* C4; *SarnUzn* C2 (3); *RejAp* 138v (3); *GórnDworz* Bv (15); *RejPos* 24 (35); Niech to tobie przyydzie ná vmyřł twóy *BialKat* 281; *HistLan* B4v (3); *KuczbKat* 205; *RejZwierz* 81 (5); *WujJud* 47v; wřtãpiã słowã ná řerce twoie *BudBib Ez* 38/9 [10] (6); *BudBibKaw* A2v; *Strum* R3v; *BudNT przedm* b4v [2 r.] (3); *CzechRozm* 111 (11); *KarnNap* B4 (3); *ModrzBaz* 29v (6); *KochOdpr* D2v; *Calag* 148b (2); *KochPs* 113; Przyřzłó ná myřł Biřkupowi

onemu/ áby do nich Abrámiufzá pořłał *SkarŻyw* 235 (14); *CzechEp* *3 (4); *NiemObr* 135 (2); *KochSz* A4v; *ReszHoz* 127; *WerGořc* 257; *WerKaz* 279; *KochPieř* 19; *GórnRozm* E4 (5); *KochWr* 37 (2); *ActReg* 33 (2); *Calep* 259a (5); *GostGosp* 1 (3); *Phil P*; *GórnTroas* 10; *GrabowSet* A2; *OrzJan* 8 (3); *WyprPl* A2v; *LatHar* +5v (14); *WujNT Act* 7/23 (5); *WysKaz* 9; *SarnStat* 863; O brzydki grzechu/ iáko wielkie ciężary ná duřę kładźiefz. *SkarKaz* 314b; *CiekPotr* 58; *GosłCast* 30 (2); Przywodźi łobie ná myřl ono powodzenie *PaxLiz* B2 (2); *KlonWor ded* **2v (3).

đ. *Przy okreřlaniu zastępowania czegoř czym innym wskazuje miejsce pojmwane abstrakcyjnie: zamiast czego (124)* : *LibMal* 1549/149v (2); *MurzNT* 73v; *LubPs* Z3; *KrowObr* 74 (3); *OrzList* fv; A w tym dzyeń řzedł/ noc ná iego mieyřce nářtąpił/ Swemi řkrzydły wřzytkę zyemię y niebo zácmiłá. *KochZuz* A3v; *RejFig* Dd3; *BibRadz Is* 5/20 [2 r.]; *BielKron* 36 (15); *Mącz* 239c; *SienLek* 173 (2); *RejAp* 93v [2 r.] (6); *GórnDworz* F2v (5); *HistRzym* 96v; *RejPos* 321 (4); Zakonne Ceremonie zniřczáły/ á ná ich mieyřce kořcielne nářtály. *WujJud* 205v (7); *WujJudConf* 159 (2); *HistHel* B4v; *CzechRozm* 73 (16); A pieczęć ziemska ná miejsce zginionej aby była insza uczyniona. *ZapMaz II Ł* 61/159; *ModrzBaz* 64v (2); *KochOdpr* C; *Oczko* 26v (4); *KochPs* 190; *SkarŻyw* 3 marg; *CzechEp* 29 (7); *NiemObr* 47 (5); *KochFr* 42; *GórnRozm* Nv; *KochCz* B2v; *KochFrag* 14 (2); *WyprPl* Cv; Niech tu oko/ dotknienie/ řmák/ wonia wřtąpi: Sam řłuch ná ich beřpiecznie plác niechay nářtąpi. *LatHar* 386 (2); *WujNT* 11; *JanNKar* Fv (3); gdy oné Miářtá będą odięté y odpráwioné/ inné Miářtá ná mieyřce ich [*pro eis JanStat* 1018] z innými pozořtáłými niech będą wźięté y wřtáwione. *SarnStat* 953; pořtánowiliřmy práwo Naiwyřřzé Niemieckie włáńné/ ná mieyřce [*vice et loco JanStat* 1020] práwá Máydeburřkiego *SarnStat* 955 (13); *SiebRozmyřl* K2; *CiekPotr* 60 (2); Niezgodá řwarorodna/ była tu čás długi. Tyř ná to mieyřce zgodę y miłość wprowadźił Rozkwitłá *GosłCast* 18 (2).

2. *Przy okreřlaniu stosunków czasowych; in Murm, BartBydg, Mącz, Modrz, JanStat, Vulg, PolAnt, Cn; ad Mącz, Modrz, JanStat, Vulg, Cn; pro JanStat; per, super Vulg (6854)* :

A. *Wskazuje moment, porę, ewentualny termin (datę): kiedy, na kiedy (2677)* : *ZapMaz II Ł* 1/106v [2 r.]; *MetrKor* 34/134 [3 r.] (3); a řtawię řie wám dzis ná wieczor. *OpecŻyw* 71 (6); *ForCnR* D3 (2); *PatKaz I* 3 (2); *LibLeg* 6/118 (27); *FalZioł* V 37; *BielŻyw* 163; ten lud [...] ná řwięto wielkonoczne niechay będzie ogarnion od nieprzyacielow *WróřZioł* L6v (2); tedy ná pirwřly syem Coronny przyřly Rad nářlych Koronnych y pořlow wtem vzyviemy *ComCrac* 11v (11); Item wGnyeznye ná Swyathi woycziech łonřkiego Roku kaptur czarni vkradł *LibMal* 1544/78 (27); *RejRozpr* B3v; *SeklKat* Gv (4); tedj ma pan allexy ná przysle Godi dacz częřszcz pieniádzzy *ZapWar* 1548 nr 2668 (8); *RejKup* g8v (3); *KromRozm II* a4 (2); *KromRozm III* A3; *Diar* 19 [3 r.] (22); *DiarDop* 118; *BielKom* C4v (2); ná tym Sądźie řpráwy ktore řye ná wyłožonych y potrzebnych řádziefz poczęły/ á ná dźiřyeyřzy dźień przypádlý/ mieyřcá niemáią/ y řádzzone niebędą *GroicPorz* i3; táką Appellácyą odpráwić ma/ ná pierwřzą řeřřyą Comiřřarzow řzeřci Miářt. *GroicPorz* cc (25); *KrowObr* 20v (22); *RejWiz* 23v (3); *Leop Ex* 19/11 (2); thedy řtroná ma rok zložyć zá trzy niedzyele/ iefli omięřzka o řummę ábo o krzywdę tedy ná záiutrek. *UstPraw* H3 (8); *RejFig* Aa2v (3); *RejZwierz* 78 (3); ále ná trzećinařty rok odřtąpili od niego. *BibRadz Gen* 14/4 (9); *OrzRozm* A (5); ářák zložyřliřmy čás [*przyszłego koncilium*] ná dźień 24. Czerwcá *BielKron* 211; potrzebá iefł ofobnego ná řwoy čás z iechánia á rokowania řpolnego *BielKron* 412v (164); *Mącz* 3b (24); Byliřcie w Zurowicách ná dźień S. Marćiná wdźięcznymi v mnie

gośćmi *OrzQuin* E3 (5); *Prot* Bv; á tego prochu day ząwždy chorému pół łotá ná zárań z wodą żimną *SienLek* 152 (13); *LeovPrzep* E4v (2); *RejAp* 81 [4 r.]; *GórnDworz* C8 (3); *RejPos* 17 (7); *GrzegŚm* 9; *KuczKat* a2 (2); Iż nágotuyecie fie wżyłycy ná iutro/ pewnie go ná tey gorze widzieć będziecie *RejZwierc* 9 (8); *BielSpr* b2 (5); *WujJud* A5 (2); *RejPosWstaw* [41²]v; *BudBib Lev* 25/30 (5); *Strum* Lv; *BudNT przedm* c7v [2 r.] (4); *CzechRozm* 72 (4); Zołd ná czas náznáczony ma być płácon [*ad tempus solvenda*] *ModrzBaz* 118 (8); *SkarJedn* A5 (5); *SkarŻyw* 4 [2 r.] (20); którą rinthę pewnie ma dáć i Hewftunk iefli wżitek albo częsc ná mięfopusty blisko przyfzle *ZapKościer* 1580/12; Na termin iak się Contractem ich Waruie, Sliachetny dzienifz Ieżewfki polożel złotych polskich *ZapKościer* 1580/15 (46); *MWilkHist* K4v; *StryjKron* 140 (21); *CzechEp* 119 [2 r.]; *KochJez* B4; *NiemObr* 153; żebrząc z krobką przez ieden tylko dzień/ ná ieden wieczor przynioł do fzpitalá 800. Dukatow. *ReszList* 169 (2); *ArtKanc* A10v; *GórnRozm* F4v (2); *PaprUp* I2v (2); *ActReg* 9 (22); *Calep* 269a (2); *GostGosp* 6 (8); *OrzJan* 47; *LatHar* 126 [3 r.] (5); A nie zálmucaycie Ducha świętego Bożego; przez ktorego zápieczętowáni iefteście w dzień (*marg*) ná dzien. 8 L. G.S. (-) odkupienia. *WujNT Eph* 4/30 (23); *WysKaz* 41 (2); którą [*sumę*] ná vroczyfty czas winien przez włáfnego połlá odnościć. *SarnStat* 1269 (227); Boże day tákie ferce mieć ná onę godzinę/ y mnie y káżdemu wiernemu. *SkarKaz*)(2 (22); *VotSzl* Ev (6); *SkarKazSej* 706b.

Połączenia: »aż(e) na« (2); *BudBib* 1.Par 4/41; tedy oná ista caufa zoftawa, áże ná drugie Roki *SarnStat* 1297.

W połączeniach przyimkowych uściślających porę lub datę (40): »na ... na« (3); *BielKron* 207; maia Ręty dawacz ná každy rok po dziefzyczny grzywien, począc ná przysly rok ná S: Marczyn kiedy będą piłacz: Anno 1596 *ZapKościer* 1595/88v.

»na ... od« (4); *RejZwierc kt*; *BielKron* 340 (2); a ktemu ta fżuma wyfzy opifzana ta ma bycz ná Roky wydana Iako ná pyerwfy Rok ot thego zapusthu za rok 10m. *ZapKościer* 1582/28.

»na ... po« (18): wyfláłyśmy były, zoboyey strony, tho yełth nadzyen pyątkowy blyfłchy po szwyńczye nawyedzenya panny mariey *MetrKor* 34/133; może ná pirwfy Syem po wieczach zlozony appellovacz *ComCrac* 17; *BielKron* 146v; *ZapKościer* 1588/78; *WujNT Matth* 28/1; *SarnStat* 414 [2 r.] (13).

»na ... pod« (1): Stanąwfy oblicznie Sliachetny Grzegorz Smogorzińfki polożel iefł rinthę pierwei napiłaná którą miał polożyć ná dzień S. Michála. pod timze rokiem *ZapKościer* 1581/19.

»na ... przed« (13): *MurzHist* B4v; *MurzNT* 236; *UstPraw* A2v; *BielKron* 234v (2); *WujJud* 5; *BudNT* li8v; Ledwie mię ná godzinę przed śwítánini [!] swymi Sen leniwy obłápił skrzydły czárnáwymi. *KochTr* 20; *GostGosp* 66; *SarnStat* 735 (4).

»na ... w« (1): Dan w Lublinie w dzień vroczyfty Święteczny ktory przypadł ná 21. dzień Máia: w roku Páńfkim Miłostíwoletnim 1600. *KlonWor ded* **4.

Z rzeczownikiem nazywającym czynność lub stan (5); *BierRaj* 22; á rofkazał im áby ná pierwfe potkanie pierchnęli w ftronę do blifkich gor *BielSpr* 40; *BudNT Eph* 4/26; *KochFrag* 19; Słóńce niechay nie záchodzi ná rozniewánié wálze [*super iracundiam vestram*]. *WujNT Eph* 4/26.

W utartych wyrażeniach przyimkowych: »(aż, aliż) ná koniec, (aż) ná ostatek« *wskazuje moment krańcowy (wyrażenia przyimkowe występują często w funkcji nawiązującej oraz wzmacniającej);*

novissime PolAnt (893): *BierRaj* 21; *BierEz* E2v (7); *OpecŻyw* 91; *FalZioł* V 79 (14); *BielŻyw* 70 (2); *GlabGad* M3; *MiechGlab* 45; *MetrKor* 59/76v; gdyz pirwey bywa poczęcie potym rodzenie naofitatek porodzenie. *WróbŻółt* C5v (3); *LibLeg* 7/99v (10); *RejPs* 33 (6); *ComCrac* 16; *ZapWar* 1548 nr 2656; *LibMal* 1551/161 (3); *RejRozpr* Ev (3); *LudWieś* Bv (3); *SeklKat* C3 (3); *RejKup* b3v (6); *HistAl* B2v (6); *KromRozm I* Lv; potem powiedziął/ iako się naofitatek łtyi łwyi niecnoty vpamiętał ktoréi przes wiele lát nasładował *MurzHist* L4v (14); *MurzNT* 21 (4); *KromRozm II* c2; *KromRozm III* D3v (3); *Diar* 109 (2); *BielKom* D8v (4); *GliczKsiąż* C8 (13); *LubPs* A5 (4); *GroicPorz* Cv [2 r.] (15); *KrowObr* A3 (72); *Leop* *B2 (13); *OrzList* c3; *KochZuz* A2v (2); *LeszczRzecz* A4; *BibRadz* 1.Cor 15/8 (22); *OrzRozm* B (17); *BielKron* 326 (92); *GrzegRóżn* B2v (6); *KochSat* Bv (2); *KwiatKsiąż* F2 (2); *Mącz* 3b (46); *OrzQuin* L3v (2); *Prot* C2v (2); *SarnUzn* C2v (4); *SienLek* 88 (3); *LeovPrzep* B2 (2); *RejAp* AA3 (8); *GórnDworz* C3 (46); *HistRzym* 84; *RejPos* 5 (32); *BiałKat* a4v (8); *GrzegŚm* 12 (2); *KuczbKat* 20 (5); *RejZwierc* 5v (39); *BielSpr* 37v (3); *WujJud* A3 (5); *BudBib* 4.Reg 12/20 (2); *HistHel* B; *MycPrz* II B4v; *Strum* Q4v; *BiałKaz* G3v (2); *BudNT* Matth 22/27 (2); *CzechRozm* 169 (3); *PaprpPan* Y3 (5); *KarnNap* Cv; *ModrzBaz* 4v (41); *SkarJedn* 141 (13); *KochOdpr* B (2); *KochPs* 4 (8); *SkarŻyw* 14 (60); *KochTr* 24; *StrykKron* A [2 r.] (22); *CzechEp* 356 (2); *CzechEp* 142 (4); *NiemObr* 9 (11); I ná ofitatek gárdłá położyli. *KochFr* 32 (6); *KochMuza* 27; Ná koniec obá taką chuc k niey [królewnie] mieli/ Ze fie bić o nią pojedynkiem chcieli. *KochSz* A2v (5); *ReszPrz* 52 (2); *ReszHoz* 135; *ReszList* 174 (2); *WerGość* 225 (3); *KochPam* 83 (3); *KochPieś* 21; *KochTarn* 74 (3); *PudłFr* 43; *ArtKanc* B19v (3); *BielRozm* 6; *GórnRozm* D4v (2); *KochProp* 12; *KochWr* 28 (2); *ActReg* 7 (7); *Calep* 149b [2 r.] (13); *GostGosp* 154; *Phil* G3 (2); *KochFrag* 14 (5); *OrzJan* 14 (8); *LatHar* 259 (11); *WujNT* przedm 25 (31); *WysKaz*)?(2); *SarnStat* 1019 (2); *SiebRozmyśl* E3; *PowodPr* 52 (2); *SkarKaz* 39a (7); *VotSzl* B3v (2); *CiekPotr* 2 (2); *CzahTr* Bv; *KlonFlis* E; *KlonWor* 11 (4).

W wyrażeniach przyimkowych typu: »na (jaki) czas (a. dzień)« wskazuje bliżej nieokreślony moment, ewentualnie porę, datę (wyrażenia przyimkowe występują często w funkcji nawiązującej); *in illa die* *Vulg* (2449): *MetrKor* 26/62v (14); *ZapWar* 1514 nr 2149 (19); *March*¹*Wiet* Av; Mieycie ná tym dofyc teras/ Polepżymy ná infzy čás. *BierEz* D (8); *OpecŻyw* 31 (4); *ForCnR* A3; *FalZioł* IV 21a (6); *BielŻyw* 59; *GlabGad* A3 (12); na ten czas gdy napierwey Tatarzy przyfli miełzkali tham Gothowie *MiechGlab* 35 (11); *LibLeg* 7/11 (67); *WróbŻółtGlab* A2 [2 r.]; *RejPs* 35 (8); to fie ma rozvmiecz iż to popravovanie prze ma bycz ieden raz na Rokv zavitem, to ielt naonczas gdy ivz łzędzia bierze na rozmyłieni abo na pitanie. *ComCrac* 18v (9); *LibMal* 1544/88 (13); *ConPiotr* 31; *RejJóz* A2 (4); *SeklKat* X4 (4); *RejKup* d8v (7); *HistAl* Gv; *KromRozm I* E4 [2 r.] (4); *MurzHist* C2 (4); *MurzNT* 8v (12); *MurzOrt* B; *KromRozm II* c4v (9); *KromRozm III* C (13); *Diar* 84 (28); *DiarDop* 103 (8); *GliczKsiąż* A4v (5); *LubPs* A6 [2 r.] (41); *GroicPorz* B2 (25); *KrowObr* B2 (50); *RejWiz* A3 (13); Wynidzie duch iego y náwróci fie do źiemie łwoiey: ná on dzień wyginą włfyłtkie ich myłlenia. *Leop* Ps 145/4 (60); *UstPraw* Av [2 r.] (4); *LeszczRzecz* A4; *RejZwierz* 20v (2); *BibRadz* *5 (101); *OrzRozm* A3v (10); *BielKron* 1v [2 r.] (352); *GrzegRóżn* Cv; *KochSat* ktv (3); *KwiatKsiąż* kt [2 r.] (8); *Mącz* 75a [2 r.] (39); *OrzQuin* C3v (13); *Prot* A4 (5); *SarnUzn* B6v (13); *SienLek* 73v (9); *LeovPrzep* a2v (8); *RejAp* BB4 (43); Przyiechał práwi Tátárłki pośeł ná Wolyń/ do Iánułzá Biłkupá ná on čás Wilnieńłkiego *GórnDworz* P (71); *GrzepGeom* Bv (8); *RejPos* 1 (235); *RejPosWiecz*² 93; *BiałKat* 10v

(5); *BielSat* B4v (4); *KwiatOpis* A2v; *GrzegŚm* 3 (3); *HistLan* D2v [2 r.] (4); *KuczbKat* 100 (11); *RejZwierc* 3 (28); *BielSpr* b4 (45); *KochMon* 27; *WujJud* 4 (20); *WujJudConf* 19v (3); *RejPosRozpr* b3 (5); *RejPosWstaw* [21³] (6); Ná ten čás Alexander Krol był w Cylicyiey [autem rex erat in Cilicia] *BudBib* 1.Mach 11/14 (32); *HistHel* B (4); *BudBibKaw* A2v [2 r.] (4); *MycPrz* II A2 (11); *Strum* A2v (4); *BialKaz* F4v (6); *BudNT* a5 (20); *StryjWjaz* C4; *CzechRozm* 7 (80); *PaprPan* B4 (7); *KarnNap* A4v; A ielliby tá rzecz potrzebowała wielkiego rozmysłu/ niechby ná infzy dzień [in alium diem] odłożył oznaymienie zdánia fwego/ y wyroku vczynienie. *ModrzBaz* 29v (2); *SkarJedn* 14 (20); *KochOdpr* B4v (4); *KochDryas* A2v; *Oczko* A2 (10); *KochPs* 74 (3); *SkarŻyw* 15 (58); *ZapKościer* 1581/19v (18); *KochTr* 20; *MWilkHist* H2 (2); *StryjKron* 6 (45); gdyby to mogło być prawdziwie z łłowá Boże⁸⁰ pokazáne/ iż tám przedtym ná tym/ ábo ná owym mieyfcu/ ná ten ábo ná ow čás/ mowił bog przez łyná *CzechEp* 268 (39); *KochJez* A3 (3); *NiemObr* 6 (40); *KochFr* 63 (3); *KochBr* 152 [2 r.]; *KochPhaen* 6 (4); *KochSz* A2 (4); *KochWz* 137 (2); *ReszPrz* 3 (12); *ReszHoz* 139 (3); *ReszList* 179; *WerGośc* 217 (3) *WerKaz* 267 (4); *BielSenJoach* 4; *BielSjem* 16 (4); *KochPieś* 32; *PudłFr* 67; *ArtKanc* Mv (4); *BielRozm* 9 (3); *GórnRozm* B2 (6); *KochProp* 14 [2 r.]; *KochPropKKoch* 3; *KochFr* 20 (6); *PaprUp* B (10); *ZawJeft* 11 (3); *ActReg* 21 (14); *GostGosp* 28; *GostGospSieb* +4v; *Phil* C4 [2 r.] (8); *GórnTroas* [3]; *KochCn* B4v; *KochCz* A2v; *KochPij* C2v; *GrabowSet* M2v; *KochAp* 8 (5); *KochFrag* 29 (2); *KochFragJan* 3; *OrzJan* 23 (13); *LatHar* 7 (56); *KołakCath* A4; *WujNT* 30 (82); *WysKaz* 8 (7); *JanNKar* B3 (6); *SarnStat* 9 (136); *SiebRozmyśl* E (13); *GrabPospR* Nv; *KlonKrGum* Av; *KmitaSpit* A2; *PowodPr* 54; *SkarKaz* 3b (31); *CiekPotr* 35 (3); *CzahTr* A2 [2 r.] (21) *GostCast* 7 (2); *SkarKazSej* 682b (3); *KlonFlis* A3 (2); *SapEpit* A2v (2); *KlonWor* 60 (4); *RybWit* [A]v; *SzarzRyt* Dv.

Wyrażenie przyimkowe: »(prawie) (nie) na czas« = *importune, oportune Mącz; commodum Calep* (32): Gdyćby kto czego pożyczyl/ Pátrz by mu to ná čás wrocił *BierEz* G (3); *LibLeg* 11/108; *Leop Eccli* 12/16; *KwiatKsiąż* P2v; *Mącz* 266c (4); *SienLek* 154v; Vgorów wczas niepłóży dla ónych bieśiad/ wczas nie łpráwi/ áni ná čás nieśieie/ á téz łye nie vrodzi. *Strum* L4v; *CzechRozm* 46v; *KochOdpr* B3; Ludzcie wielką pómc odnołzą ná čás/ á rzádnie vzywłzy tego pícia *Oczko* 23v (3); *SkarŻyw* 202; *ZapKościer* 1582/35; *KochTarn* 77; *PudłFr* 62; *ActReg* 85; *Calep* 223b (2); bo to y łacwiey y lepiey dołtáteczniefzy Kmiotek vmie záchowác/ y ná čás Pánu/ kiedy rołkażą/ oddác. *GostGosp* 42 (2); *GostGospSieb* +3v; Zárt nie ná čás. *KochAp* 6; *KochFragJan* 4; *PowodPr* 74 marg; *CiekPotr* 30; A práwie ná čás teraz mam tu znáiomego/ Ktorego vzyć mogę do włzego dobrego. *PaxLiz* B3.

α. Wskazuje rozpoczęcie nowego okresu (198) : zmiefzay thy rzeczy łpołem człłcie, á tim miełtca oprzále na nocz j poranu pomazuy *FalZioł* V 44 (107); *GlabGad* I3v; *RejPs* 87; *LudWieś* B4v; *RejKup* f7v; *BibRadz Gen* 19/33 (3); A gdy mu łzło ná łlodmy rok *BielKron* 86v (2); *KochSat* A3; á włzákze thego dwie łyzce ná noc z winem brác/ á ná dzień z wodą/ kto tego vzywác chce. *SienLek* 97 (52); Y Ow[ce] bo niezdrówé ná žimę przedamy *BielSat* B4; *Oczko* 28v; A te prośiętá/ ktore łie ná láto rodzą/ włzyltkie chowác: bo łie łacwiey vchowa: y nie táki kołzt ná trawie ná łwinie. *GostGosp* 110 (2); Potym nazajutrz wstawszy dosyc nierychłó na dzień, odpráwiwszy nabożeństwo swoje (?), ten to p. sędzia z p. podsędkiem w kościele zasiedli miejsca *ZapMaz II G* 97/90; *CzahTr* L2 (2); To ránne

ieft lekarstwo/ lecz zaś na noc inŹe *PaxLiz* D2v (2); IuŹ na inŹy rok idŹie: Iáko gdy vderzy Zegar cŹtery godziny/ iuŹ na piątą mierzy. *KlonWor* 80 (3).

W połączenia uściślającym porę lub datę (17): IŹch znyedyzelye na ponyedzialek theraŹf przeŹchli Głowiney Wgorczinye panyey Źwoyey wnoczy schathi pokradl skomori. *LibMal* 1547/135v (14); *StryjKron* A3v; *ActReg* 56; á tak Źie rychley gnoy vcŹyni/ kiedy go wywieŹie z Źimy na wioŹnę. *GostGosp* 82.

B. *Wskazuje przeciąg czasu, okres: przez, w ciągu* (3013) : *BierEz* F4 (5); domow tam niebylo/ a tak cŹęŹto na notz w pułcŹy/ w boru/ w leŹie/ w polu odpocŹiwali. *OpecŹyw* 28; *FalŹioł* I 3d (22); *BielŹyw* 2 (3); *GlabGad* Bv (5); *MiechGlab* 31; Browarzs kthori w Wyezyenyv Źiedzii myeŹkál na pulthora lyatha z Lucia Barthołcha Glinyarza *LibMal* 1554/193 (3); *ConPiotr* 35; *LudWieŹ kt* (11); A nie daycie nam na ŹtaroŹc pozdychać od głodu *RejŹóz* L8v; *ZapWar* 1548 nr 2668; *RejKup* d5v (3); *Diar* 80 (4); *DiarDop* 112; *BielKom* Cv; *LubPs* T4; Wierę ŹnadŹ będye kłopot na ten rok o chlebie. *RejWiz* 12v (12); was Źam ten liŹt (ácz na godzinę [ad horam]) záŹráłowál *Leop* 2.Cor 7/8 (5); *UstPraw* K3 [2 r.] (3); *RejFig* Dd3; *RejŹwierz* 16v (3); *BibRadz Gen* 19/2 (7); *Goski* *; *OrzRozm* Q4 (3); Trzymáli to kroleŹtvo [SyrjŹ] Rzymiánie na tyŹiac lat/ ále ie potym Źtráćili do Sárácenow *BielKron* 264v (42); *Mącz* 8b (12); *KwiatKsiąŹ* E3; *OrzQuin* O4; *Prot* C (2); *SienLek* 190 (12); była to miarká na iednę ofobę cŹymby Źie na ieden dŹieñ wychowác mogła. *RejAp* 58v; nápiŹála do niego liŹt/ proŹzac lámentliwemi Źłowy/ áby na kilká dni do niey Źie wroćil. *Górndworz* Cc8v (2); *HistRzym* 21v; *BiałKat* a2 (3); *KwiatOpis* C3v; A práwie go [ojca] y s pláczem o to pilnie proŹza/ Aby iednę cŹwierć roku v iedney mieŹkác chciál/ A na drugą v drugiey zalię Źwe wczáły miał. *HistLan* D3; *RejŹwierc* 7v (35); *BielSpr* 70v; *BudBib Dan* 1/12 (4); *HistHel* C3; trudno Źye ma chłop wyŹtráwowác na tyydzieñ [!] trzydŹieŹciá groŹzy *Strum* E2v (7); *BudNT Act* 19/34 (2); *CzechRozm* 139v; *Paprpán* H (2); MorderŹtwa na cály rok [omni anno] gęŹto Źię broiá w tey RzeczypoŹpolitey. *ModrzBaz* 140v (9); *SkarJedn* 237; *Oczko* 9v [2 r.] (5); Siedm kroć na dŹieñ/ prze twą prawdę/ dáię chwałę tobie. *KochPs* 186; *SkarŹyw* 575 (21); *ZapKoŹcier* 1589/87 (2); A KrŹyŹacy zwátpiwŹy bárzo o Źobie/ vproŹili Źtania w pokoiu na trzy MieŹiace. *StryjKron* 577 (14); *KochJez* B2; *KlonŹal* C2v [2 r.]; *KochPhaen* 19; *KochPam* 81 (2); Boday twéy wdŹiecznéy twarzy ŹtároŹc Źogowála/ Ták/ Źeby z tą gładkoŹciá na wielé lat trwála *PudłFr* 31 (5); *ArtKanc* B6; nie na dwie niedŹieli Krol dilatiá dawa/ ále na dwie lećie. *Górnrzm* H4 (5); *ActReg* 3v [2 r.] (10); *Calep* 318b (6); Kmiotkowie ty okolicŹne potrzeby Pánu robić máiá w IeŹieni/ Zimie/ y na WioŹnę/ poki polna robotá nie zaydŹie *GostGosp* 34 (52); *GrabowSet* D3v; *LatHar* 124 (3); Tedy go proŹili áby zmieŹkál v nich na kilká dni. *WujNT Act* 10/48 (12); *WysKaz* 16; *SarnStat* 729 (2); *GrabPospR* M3 (4); *KmitaSpit* C6; *SkarKaz* 313a (2); *CiekPotr* 46 (2); *KlonFlis* D4; *KlonWor* 15 (5); *PudłDydo* B.

Z rzeczownikiem nazywającym czynność lub stan (7): Tho bilo na pyerwŹiche branye po ChoczymŹkyey flvzbye *LibLeg* 11/98; Iako my othim dobrze wiemy iss vn nyenasedl onego na robothe kiedy zal zytho ozimye *ZapWar* 1549 nr 2680 (2); iáko mgła wypuŹzczáiáca roŹę na vpalenie we Źniwo [in die messis]. *BibRadz Is* 18/4 (2); *HistRzym* [118]v; *SiebRozmyŹl* F3.

W wyrażeniach przyimkowych typu: »na (krotki, mały) czas, chwilę itp.« *wskazuje na krótkotrwałe istnienie czynności lub stanu* (243): On Źedziego náczáł proŹić/ By mu chciál tego dopuŹćić: Ná máłą

chwile poczekał/ By matce nieco polzeptal. *BierEz* L4 (4); *OpecŻyw* [34] (3); *ForCnR* Bv (2); [*panna Maryja*] na najmnyszy czasz w grzechu pod moczą by byla złego dncha a tako by bog nyebyl fnyą *PatKaz I* 8 (2); *BartBydg* 25; *FalZiol* ‡2c (5); *BielŻyw* 135 (2); *GlabGad* K5v; *LibLeg* 10/71 (2); *RejPs* 43; Choć więcz czałem na krotki kryś to w ludziech vgałnie Ale leda za przyczyną żalię fwieci iałnie *RejJóz* F2 (2); *RejKup* a7 (4); *KromRozm I* G3; o gdzieś bych iáto mógl aby na maluczka filkę poczuć w łobie łalkę a miłość bożą *MurzHist* H4v; *MurzNT* 43v (2); *KromRozm II* [4 [2 r.] (3); *KromRozm III* E7v (4); *Diar* 26 (2); *BielKom* C4v [2 r.] (5); *GliczKsiąż* Q3v; zli bárzo fie ná máludki czás vznakáią á zwłażczá gdi widzą iáwne karánie nád łobą. *LubPs* R6v marg (9); *GroicPorz* C3; *KrowObr* 224; *RejWiz* 3v (5); *Leop Ps* 29/8; *KochZuz* A4; *RejFig* Aa3v; *RejZwierz* 38v; Gniewałem fię iáko ná mgnienie oká *BibRadz Is* 54/8 (5); Był też [*Lucyanus*] y Krześciáninem ná krotki czás *BielKron* 156 (13); *KwiatKsiąż* F4; Pax, te tribus verbis volo, Nie rużay fie tilko mi cie ná trzi słowá trzebá. *Mqcz* 285b (13); *SienLek* 168; *RejAp* Cc4 (4); *GórnDworz* T6 (2); *HistRzym* 8 (2); *RejPos* 27 (30); *RejPosWiecz*³ 98; *BielSat* D4v (3); *GrzegŚm* 3 (2); *RejZwierc* 42 (8); *BielSpr* 12v (3); *BudBib Is* 63/18; *BiałKaz* B4v; *BudNT* Hh4; *CzechRozm* 38v (12); ábychmy położywłzy ná czás [*in praesens*] on dar Bogu nágotowány/ fźli pirwey do brátá/ á przeiednáli go. *ModrzBaz* 64v (3); *SkarJedn* 79 (2); *Oczko* 4; *SkarŻyw* 62 (3); *KochTr* 14; *MWilcHist* F; *CzechEp* 359 (7); *CzechEpPORz* *; *NiemObr* 51; *KochFr* 10 (2); *KlonŻal* Cv; *KochPam* 87; *KochSob* 59 (2); *PudłFr* 8; *ArtKanc* E10; *BielRozm* 32; Więć ná máły czás chcecie byđż rżádnymi/ á ná dłuźly czás rżádu niechcecie? *GórnRozm* K; *Calep* 52a (6); *GrochKal* 10; *OrzJan* 48; *LatHar* 592 (2); *KolakSzczęśl* C2v; *RybGęśli* A2; *WujNT 1.Thess* 2/17 (15); *SarnStat* 108 (5); *WitosłLut* A4v; *GrabPospR* L3v (3); A iż woyná Turecka ná wytrwána idzie: opátrzyć to/ áby fie tákże dawáło ná pewne czáły poki woyná trwa. *PowodPr* 82; *SkarKaz* 158b; *VotSzl* E2v; *SkarKazSej* 701b marg [2 r.]; *SzarzRyt* D4v.

W wyrażeniach przyimkowych typu: »(aż(e)) na długi (a. każdy, a. wszelki itp.) czas, na wieki (wieczne) itp.« wskazuje na długotrwałe istnienie czynności lub stanu (często o maksymalnym zasięgu czasowym: zawsze) (2333): *ListRzeż* w. 16 (5); *ZapWar* 1513 nr 2063 (8); *BierRaj* 16 (16); yłz by łtobą mógl krolowacz mynye [!] y nawyekye [!] przełzkonycza. *PowUrb* +3 (3); *March*¹ A4v; *March*¹ *Wiet* Av (2); *BierEz* Pv (3); *OpecŻyw* 1v (33); *ForCnR* C3; na dom twoy myly panye zalezy fźwyatofszcz na włfythky czały *PatKaz II* 40 (3); *PatKaz III* 95 (5); *HistJóz* C4v (2); á będą chwalili pana ktorzy go fźukaia/ będą żyć fercza gich na wiek wiekom. *TarDuch* A4 (3); *BielŻyw* 27 (2); *GlabGad* L7 (2); *MiechGlab* ktv (2); *BierRozm* 18; *LibLeg* 6/78 (20); *March*³ V5; pełnic zakon boży na włzelki czás [*in omni tempore*]. *WróbŻółt* nn7 (44); *WróbŻółtGlab* A3v; *RejPs* 27 (46); *ComCrac* 22; *LibMal* 1552/171 (2); *RejRozpr* F3v; *SeklWyzn* Av (3); *RejJóz* A2v (6); *SeklKat* Q3 (5); *RejKup* Cv (5); takowe vpominki trwałe fą a daleko y fzeroko thez y na potomne czały między ludzmi fliną. *HistAlHUNG* A2v (2); *KromRozm I* B3 (4); *MurzHist* M4v; *MurzNT Ioann* 10/28; *MurzNTSekl* A2; *KromRozm II* b2 (10); *KromRozm III* A8 (5); *Diar* 21 (3); *MrowPieś* A3v; *BielKom* B5v (2); *GliczKsiąż* Cv (2); *LubPs* A6 (185); *GroicPorz* A4v (7); *SeklPieś* 16 (2); *KrowObr* A3 (41); *RejWiz* A4 (25); Czemułz telz y my ná koźdą godzinę [*omni hora*] nieprzełpieczeństwo ćierpimy *Leop 1.Cor* 15/30 (101); *OrzList* g3v (2); *UstPraw* G4v (3); *RejZwierz* 123v (2); Abowiem iefli nas nie będzie chciał rátować w tych piąci dniách moze nas obronić kiedy chce y ná wieki [*omnibus diebus*] *BibRadz Judith*

8/10 (120); KochPhaen 1; OrzRozm B (9); BielKron 390v (49); GrzegRóżn D2 (2); KwiatKsiąż B4v (2); Mącz 5c [2 r.] (16); OrzQuin B (8); Prot A2v (2); ProtStoj Ev; SarnUzn C (4); LeovPrzep F3 (2); RejAp 7 [2 r.] (82); Górndworz Ev (5); GrzegGeom O4v; HistRzym 6v (8); RejPos C4v (121); BiałKat d2 (7); BielSat D; KwiatOpis A2 (4); GrzegŚm 2 [2 r.] (8); HistLan ktv (3); KuczbKat 185 [8 r.] (9); RejZwierc Av (15); BielSpr 75v; KochMon 21 (3); WujJud 19 (9); WujJudConf 47 (5); RejPosRozpr b4; á ná káždy čás nieprzyiáciel złościwy tuż zázdy był nád Izráelczyki [Et fuit in insidias sanctuario, et in calumniatore malum Israel semper]. BudBib 1.Mach 1/38 (82); MycPrz II A2 (2); WierKróc B3; BiałKaz ktv (4); BudNT Mar 3/29 (16); CzechRozm 5 (63); PaprPan A3 (8); KarnNap B3 (2); Czáfú [!] też pokoiu przynależy ná Páná myślic ná potomne czáfú ábo ná wieczność [ad perpetuitatem] o zacności y o dobrem ták íwem/ iáko y ludu íwego ModrzBaz 22; Abowiem wiele Przekupniow chowáią zboża ná długi čás [in longum tempus]/ áby ie zásię czáfú íwego drożey przedawáli. ModrzBaz 33v (42); SkarJedn 4 (6); KochDryas A2 [2 r.]; Oczko B (3); KochPs 3 (52); SkarŻyw 2 (106); ktoryíz to Irzy Pieszk. obiecuie iemu pokoi na czáfú nie zmierne ZapKóścier 1581/21 (64); KochTr 5 (2); MWilKHist E3v (2); StryjKron A (5); CzechEp 108 (23); CzechEpPORz **2; NiemObr 29 (4); KochFr 14 (4); KlonŻal D4; KochBr 153; KochMuz 28; ReszPrz 4 (2); ReszList 183 (3); WerGośc 263 (3); WerKaz 293 (3); WisznTr 8 (5); KochPam 83; KochPieś 5 (5); KochTarn 76 [2 r.]; PudłFr 23 (5); ArtKanc A4v (64); BielRozm 24; GórnrRozm C (4); KmitaPsal A5 (2); PaprUp B3 (5); ZawJeft 22 (2); ActReg 24 (6); GostGosp 84 (3); GrochKal 4; Phil E (3); GórnrTroas 18; GrabowSet A2v (7); KochFrag 26 (4); OrzJan 67 (2); LatHar +11 (127); KołakCath A3v; KołakSzczęśl B4 [2 r.]; RybGęśli D2v [2 r.]; iemu chwałá w kościele/ y w Chrístuśie Iefulie ná wżytkie rodzáie wieku wiekow [in omnes generationes]. WujNT Eph 3/21 (99); WysKaz)?(3 (7); áby ná potym ná przyszłé czáfú [deinceps futuris perpetuis temporibus JanStat 137] nic nie było przez nas y potomki náłzé ítánowiono/ przez ípólného Rad y Połków ziemíkich zwolenia SarnStat 50 (260); SiebRozmyśl B (11); WitosłLut A3v (2); KmitaSpit A4v; PowodPr 43 (2); SkarKaz)(4 (33); VotSzl Ev; CiekPotr 51 (2); GosłCast 20 (4); PaxLiz A2 (6); SkarKazSej 658b (10); KlonFlis D2 (2); SkorWinsz A2v; KlonWor 71 (2); ZbylPrzyg B4; SzarzRyt A2 (2).

α. Przy określaníu kolejnej godziny w ciągu dnia (26) : OpecŻyw 2v (4); PatKaz III 142; WróbŻółt pp7 (2); á około ómey godziny ná dzień dofzli iednego zamku HistAl H5 (4); BudNT Act 2/16; SkarŻyw 277; StryjKron 742; Trzećiey ná dzień godziny/ był írodze bicżowan ArtKanc D11 (3); LatHar 55 [2 r.] (4); Ten widział iáwnie w widzeniu/ około dziewiątey godziny ná dzień [hora diei nona]/ ániolá Bożego wchodzącego do siebie WujNT Act 10/3 (3); SarnStat 1106; SiebRozmyśl K3.

C. Z odcieniem celowym: wskazuje przewidywany okres lub termin, na który się ktoś przygotowuje (lub coś przeznaczá) (595) : Gdy dziś potrzebę będiesz miał: Pátrż by íe ná iutro ólzcżymiał. BierEz F4v (4); OpecŻyw 191; Murm 10; HistJóz B2v; BartBydg 67b; ZapWar 1527 nr 2534; Bywa też ten łakomy á na dálże czáfú íe ólzcżądáiąci [!] kthory nie rad widzi ízcżęcía czudzego GlabGad M5; MiechGlab 22; RejPs 63v; LibMal 1544/88v (10); RejRozpr B4v; MurzHist L3; MurzNT Ioann 12/7; KrowObr 122; RejWiz 57 (2); POiotr [!] pothym z íánem ífły do kościołá ná godzinę modlienia íe dziewiątá [ad horam orationis nonam]. Leop Act 3/1 (8); RejFig Ee2v; BibRadz Num 11/18 (2); OrzRozm V; y zbieráli [mannę] coby ná dzyeń ieden/ nic nie zořtawuiąc ná drugi dzyeń BielKron 31

(7); I mułzę ia podobno/ prze ludzi lakome/ [...] Szukać łobie na łtarofć infzego miełzkania *KochSat* A2; niktore rzeczy ku powłzednim potrzebam znalazali/ [...] częłtokroć ná piętnaście albo więcej dni pokarm y picie *KwiatKsiąż* N3v (2); *Mącz* 63c (8); *GórnDworz* Qv (3); Y przydało łie czálu tego że był iednego pielgrzymá ná noc przyiał *HistRzym* 70; *RejPos* 11v (3); *RejZwierc* 59 (6); *BielSpr* 7v (4); *WujJud* 187 (3); *WujJudConf* 186v [2 r.]; *RejPosWstaw* [110³]v; *BudBib Lev* 25/21 (4); *Strum* Pv (3); *BudNT Eph* 4/30 (2); *StryjWjaz* C3v; *CzechRozm* 7 (5); Aleć to ná mądre należy/ rádźić o przyfzłych rzeczach: á ná wątpliwe Rzeczypołpolitey czály [*ad dubia rei publicae tempora*] przyiaćioły łobie iednać. *ModrzBaz* 89; *Oczko* 27v; *SkarŻyw* 90 (11); *StryjKron* 497; *CzechEp* 50; *KochFr* 23; *WerGość* 262; *KochPieś* 26; *KochTarn* 75; *BielRozm* 13; *GórnRozm* 14v; *KochWr* 33; *PaprUp* Iv; *ActReg* 64; *Calep* 188b; Ná Zimę piecow zewnątrz opráwić kędy trzebá *GostGosp* 66 (9); *GrochKal* 12; *GrabowSet* M2v; *KochAp* 9; *WyprPl* C2v [2 r.]; ná on ołtáteczny punkt y chwilę rozłáczenia dułze z ciálem/ przygotowánia potrzebá nie máłego *LatHar* 639 (4); *RybGęśli* B4; Páráłceve, to iest przygotowánie zowie dzien piątkowy, iż weń gotowano potráwy ná Sobotę, która v zydow byłá iáko v nas Niedziela. *WujNT Matth* 27/62 marg (12); *CiekPotr* 65; *WysKaz* 3; *SarnStat* 363 (8); *GrabPospR* Mv [3 r.] (9); *PowodPr* 69; *SkarKaz* 85a (6); *PaxLiz* Bv; *SkarKazSej* 666b; Ná trzy miešáce miey łpiże przy namniey Zyiác nálkromniey. *KlonFlis* F; *SkorWinsz* A3 (2); *SapEpit* Bv; *KlonWor* 35 (2); *ZbylPrzyg* B4v.

Połączenie: »aż ná« (4); *RejAp* 17 (3); ábowiem Kryłtus iuż nie przydzie z niebá áż ná łąd fwoy *RejZwierc* 197v.

α. *Wskazuje przydatność, stosowność w przewidywanym terminie lub okresie (w funkcji przydawki)* (404) : *LudWieś* B4; Bo był mándat Krolewłki ná nie y porzádek miedzy łpiewaki ná káždy dzien [*ordo in cantoribus per dies singulos*] *Leop 2.Esdr* 11/23; *OrzRozm* R (2); *Mącz* 142d; Ewányelia ná dzień náwiedzenia pánni Máriey/ którą nápiłál Lukálz s. *RejPos* 303 (31); *WujJud* 188v; Hetman trzećiego woylká ná trzeći miefiác Benáiahu fyn Iehoiady *BudBib 1.Par* 27/5 (9); *SkarJedn* 239; *SkarŻyw* 1 (9); *GostGosp* 100; Hymn Kościelny ná Boże Národzenie. *LatHar* 400 (4); Ewángelia ná dzien Nowego láta. *WujNT Luc* 2/20 marg (100); vltáwiamy wlyłtkim przerzeczoným Vrzędnikóm ná koždy rok dwoiákie łzáty/ to iest Letnie y ná Zimę [*aestivalia et hiemalia JanStat* 42] *SarnStat* 377; POłitia ksiąg Ziemłkich w źiemi Drohickiéy y Mielnickiéy ná czály łáżenia Roków Ziemłkich *SarnStat* 1198 (9); *PowodPr kt*; Iáko fię z kazań Greckich oycow ná ten dzien pokázuie. *SkarKaz* 514b (22).

Z elipsą rzeczownika nadrzędnego (211): *RejPos* 14 (165); *WujJudConf* 216v; *RejPosWstaw* [110²] žp (3); Ná Kwietną Niedziela 353. *LatHar* 742 (16); *SkarKaz* 276b marg (26).

D. *Wskazuje periodyczne powtarzanie czynności (co ile) w wyrażeniach przyimkowych typu*: »na (každy) dzien, miešác itp.« (569) : *MetrKor* 34/134; *BierEz* R2; *OpecŻyw* 8 (9); *ZapWar* 1523 nr 2295 (5); *PatKaz I* 2v; *Murm* 7 (3); *BartBydg* 89 (2); *FalZioł I* 62c (34); *BielŻyw* 149; *MiechGlab* 20 (2); *KłosAlg* Gv (4); *LibLeg* 9/50 (5); *SeklWyzn* f2; *HistAl* K7 (2); *MurzHist* D4; *MurzNT Mar* 14/49 (2); *KromRozm II* bv (2); *KromRozm III* B3v; *LibMal* 1554/184; *GliczKsiąż* M3 [2 r.] (4); *LubPs* eev (3); *GroicPorz* b4 (8); Papielz y iego cechowáni Kxięża ták ná koždy dzien tžáruia wodę. *KrowObr* Tt3 (17); A w oney iámie było fiedm Lwow/ y dawano im ná káždy dzien [*cotidie*] dwoie bydlá/ y dwie

owce *Leop Dan* 14/30 (26); *BibRadz 1.Mach* 1/61 (2); *UstPraw Av* (2); *KochZuz A2* (2); áby ná káždy rok ná mieyfcu pewnym y vprzywileiowanym/ zgromádzenie bywało *LeszczRzecz A3* (2); *RejZwierz* 20 (2); *BibRadz Tob* 10/7 (28); *OrzRozm V3*; [*Egipt*] Ítodołá wżytkiego Íwiatá zwáli/ á to gi ktemu Ípráwuie rzeká Nylus/ ktora przezeń idzye y wylewa ná Íwe czáfy/ á tym zyemię EgipÍká nád ine rodzáyná czyni. *BielKron* 8v (29); *GrzegRóżn A2*; *KochSat A3*; *KwiatKsiąż A3v* (4); *Mącz* 464d (37); *SarnUzn D8*; y máćicá/ áczkolwiek krwiá płynie ná mieyfyac/ á wżakże Íye thám w niey żadna krew s przyrodzenia niechowa *SienLek* 89v (18); przykazanie/ o Íiodnym roku odpoczynienia/ [...] áby Zydowie ná káždy rok Íiodmy ziemi nie rucháli/ y owocow żadnych Íniey nie zbieráli *LeovPrzep Iv*; *RejAp* 162 (4); *GórnDworz Aa6* (2); *HistRzym* 30 (15); *RejPos* 104v (4); *BielSat L4*; *RejZwierz* 58 (10); AÍto ná káždą noc rozdawa Trębácż dla Ípiegow íákich záwżdy. *BielSpr* 70v (5); *WujJud* 225 (10); *BudBib Deut* 16/16 (11); *BudNT Luc* 17/4 [2 r.] (3); Ták wielkú íeÍt Íwawola v nas wżácowaniu pieniędzy poÍtronnych/ ták złotych íáko y Írebrnych/ że nigdzie indzie wíeÍtÍza nieieÍt. Ná káždú ćwierć roku ceny ich przybywa/ gdyż wagi ich nic nieprzybywa. *ModrzBaz* 35 (32); *KochOdpr D3*; *Oczko* 21 (2); *KochPs* 9; *SkarŻyw* 99 (7); a rinty ma dawacz na Kofzde boÍzye czalo po 12 g przeÍz Ízyelága *ZapKościar* 1585/56 (19); *MWilcHist A3v*; *StryjKron* 16 [2 r.] (3); *CzechEp* 182 (5); *KochJez B*; *NiemObr* 10; *KochFr* 79; *KlonŻal C2v*; *KochPhaen* 20; *ReszPrz* 46 (3); *ReszHoz* 121 (5); *ReszList* 144 (5); *WerGość* 223 (2); *BielSjem* 27; *ArtKanc L9v*; [*Prometeuszowi*] ná káždy dzień Íerce orzeł wyiada/ ktore też w niem ná káždú noc odraÍta *GórnRozm N3*; *Paprup F2v*; *ActReg* 4v [2 r.] (5); *Calep* 72b (7); *GostGosp* 40 (8); *KochAp* 11; *LatHar ++7* (17); *WujNT Act* 18/4 (25); *WysKaz* 8 (6); Spráwy ná Séym przypádlé, we Srzode y w Piátek ná kozdy tydzien máia bydż Íádzoné: á po zámknienu Séymu dáley Íádzic nie máia. *SarnStat* 139 (55); *GrabPospR K4* (3); *PowodPr* 11; *VotSzL B4* (8); *SkarKaz* 121b; *CiekPotr* 38; *CzahTr Lv*; íedną ná dzień kwartú winá do roku Íto złotych blÍsko wtráćí. *SkarKazSej* 704b; *KlonWor* 74; *ZbylPrzyg Bv*.

3. Przy okreÍlaniu celu; in *BartBydż*, *Mącz*, *Modrz*, *JanStat*, *Vulg*, *PolAnt*, *Cn*; ad *Mącz*, *Modrz*, *JanStat*, *Vulg*, *Cn*; pro *Modrz*, *JanStat*, *Vulg*, *Cn*; super *JanStat*; supra *Vulg* (15164) :

A. Wskazuje cel czynnoÍci lub stanu (częÍto wyrażony rzeczownikiem konkretnym) (10242) : Ílal ponye allie ich nye zasthano bo hvyachaly na kupiá sdomv *ZapWar* 1537 nr 2494 (77); *MetrKor* 31/620v (13); *BierRaj* 22v; *ZapMaz II L* 7/117 (3); *March¹* A3v; Rzekł Xánt/[...] Bom ćie íá nie ná Íwar kupił/ Ale áby mi poÍtuÍzen był. *BierEz* C (35); na íego wíeÍtÍfy poÍmiech/ dali mu miáÍto [!] Ícepru/ trzeÍtÍz albo trcinę morÍkú w ręku *OpecŻyw* 128v (88); *OpecŻywSandP ktv*; *OpecŻywSandR nlb* 4v; *ForCnR Bv* (5); *PatKaz I* 6v; *PatKaz II* 19 (16); *PatKaz III* 91 (13); á kyedyÍmy przyÍzli ná pokarmowanie/ otworzyliÍmy wory náÍÍe *HistJóz* D (7); *TarDuch [C4]* (8); *FalZioł I* 16c (55); *FalZiołUng V* 119; Gdy Íie íednego czáfu Dyogenes będac íuż Ítarim brał na ígrę ktorú Olimpiacum zwano [...] *BielŻyw* 77 (18); *GlabGad Cv* (4); krolowie poimani, na wíeÍtÍzú lekkoć, muÍili kothły y garnce miedziane v niego do kuchni noÍć *MiechGlab* 45 (15); *KłosAlg F4v* (3); *KlerWes A2v* [2 r.]; *March³* V7v [2 r.]; Połóżytes nas ná przypowieÍc [*in similitudinem*] poganom *WróbŻołt* 43/15 (39); *RejPs* 16 (77); Przychodzył do nas na skargę z myaÍta naschego Andrinopolia poddani nasch *LibLeg* 11/92 (45); Aby Ízędzia ziemÍki ani GrodÍki ani podkomorzy íedno íeden raz Íobie brał na rozmyÍlenie *ComCrac* 18 (11); íeden Ítich rabkow obrocziła na kofÍfulkú krzeÍfzna dzyeczyáczyu

fwemv *LibMal* 1553/174v (48); ná wełnę godzisz Kiedy zátym łtádem chodzisz *RejRozpr* A4 (31); Tham ony łamy ołobamy łwymy wolny bendą od cziągñienia na wojnę *ConPiotr* 30v (14); á iuż przirzekli daley do krakowa niechodźić na żadną poradkę ani prandikę *LudWieś* A2 (4); *SeklWyzn* a3v (10); A tak iuż iemu włzytko/ łtale poruczająwa Siebie y łwe żałóci/ na opiekę daywa *RejJóz* B7 (27); *SeklKat* A2 (54); *RejRozm* 398 (2); Chrístus kaze połła nalecz y nąłpiegy nałwiat połlacz. *RejKup* b6; A tak niewdam się wtwą radę Przeczywko bogu na łdradę. *RejKup* d8v (95); *HistAl* A2v (32); *KromRozm I* D3 (3); *MurzHist kt* (37); *MurzNT Matth* 10/10 (24); *MurzOrt* Bv; *KromRozm II* a4 (14); *KromRozm III* I5v (43); Az przeto [posłowie] słali z pośrodka siebie ku panom, opowiedając im iż wedle zwyczaju pospolitego nie są opatrzeni na strawę od KJM. *Diar* 32 (33); *DiarDop* 105 (9); *BielKom kt* (19); GDy łyná łwego yákyemu náuczycyelowi rodzicy ná náukę wołá máyá dáć [...] *GliczKsiąź* L3v (110); *LubPs* bbv (70); Może też łłćiec dłuźniká łwego ná iáką robotę iefli chce przyiác *GroicPorz* q4v (48); *GroicPorzRej* C3v; *KrowObr* Cv (81); Vmyłnie ná wizyá obádwá thám przyłzli *RejWiz* 126v (94); Biłior rozlicny z Egiptu tkan iefł tobie na żagle *Leop Ez* 27/7 (149); *OrzList* b2 (8); Sláchtá y duchowni/ [...] łá wolni od clá y targowego/ [...] gdy iákie bydlę kupuią nie ná przekup/ ále ku twoiey potrzebie. *UstPraw* E (31); *KochZuz* A3v (2); *LeszczRzecz* A3v (2); *RejFig* Aa5 (21); *RejZwierz* A3 (35); CApelanom na obrużi dano plotna stuke *WyprKr* 115 (6); to było ná pámiątkę [in memoriam] łynom Izráelłkim ludowi iego. *BibRadz Eccli* 45/10 (143); *Goski* *2v (3); przyłzłá ná Młzá iego kuchárká *OrzRozm* H2v (37); poiedzyemy ná hops/ to iefł/ na gámrácyá. *BielKron* 378 (656); rąbią albo buk do huty/ Albo łołnią na łmolę/ albo dąb na łzkuty *KochSat* A2 (8); *KwiatKsiąź* D2 (8); Vocare ad arma Ná trwoę zátřębić/ álbo/ w bęben vderzić/ ku bitwie ná gwáłt zázwniéc. *Mącz* 16b (224); Przetom ia to Kłięże Doktorze miły/ ten wywód ná przykład vczynił wam Káznodźieiam *OrzQuin* Aa3 (25); *Prot* A3v [2 r.] (11); *ProtStoj* E2; *SarnUzn* Bv (2); *SienLekAndr* a3 (16); y przywodzą ná łwiádectwo piłmo łwięte *LeovPrzep* b (3); *LeovPrzepSamb* b3v; wielekroć do niego połyłáł ná rozmowy Anyoły łwoie *RejAp* AA3 (139); Sokrates drugi/ miał zázwdy okołó łiebie zacne/ vczone/ y dzielne ludzi/ ná co kołztu/ áni łtáránia nie litował/ gárnąc thákíe ku łobie *GórnDworz* B7v (75); *GrzepGeom* P3 [2 r.]; Iákoż mogę być wełół/ gdyż ná známie łmierci łyłzálém dziś przed mym domem trąbienie *HistRzym* 94 (63); vyrzycie łyná cłłowieczego przychodzącego [...] złým ná łtrách á dobrym ná wielkie pociefzenie. *RejPos* 7v; chce záołátác we drzwi thwoie/ á powołác cie ná łroga liczbę łwoię. *RejPos* 346 (688); *BiałKat* 26 (22); *BielSat* 4Cv (31); *GrzegłSm* 5 (12); *HistLan* A2v (12); *KuczbKat* 20 (24); iuż áni ná łtándur pod przecieś/ áni ná łuczywo łie nie przyda *RejZwierz* 160v (255); *BielSpr* b2v (88); *KochMon* 33; *WujJud* 39v (45); *WujJudConf* 13 (13); *RejPosRozpr* c (3); *RejPosWstaw* 21 (14); Mamy na wzor Apołtoły łwięte *BudBib* b3v (107); *BudBibKaw* A3v; *HistHel* Av (4); *MycPrz* I B (9); tedy ná łiano trawę łiecz. *Strum* Lv (41); *WierKróc* B2v (5); *BiałKaz* M4; *BudNT* Kk3 (45); *StryjWjaz* A2 (7); á do Ieruzálem chodźić ná modlitwy nie dopułzczál? *CzechRozm* 81 (118); *PapřPan* A4v (29); *KarnNap* C (13); Ná pierze [in plumas] wielką moc pieniędzy wychodźi/ okrom pożytku/ á zwielką łzkodą. *ModrzBaz* 51; á kiedy trzebá/ ná odwrot kázác trąbić. *ModrzBaz* 115 (194); *ModrzBazBud* ¶6v (2); Papiefcy Połstowie w Cárogradzie Greki ná dyłputácýą wyzywáli *SkarJedn* d8 (81); *KochDryas* [A3] [2 r.]; Trzebá mi bowiem sędziom ná podárki *KochOdpr* A4 (6); *Oczko* 2v (12); *Calag* 151a (5); Iuż cłelce/ y łłufté woły/ Gotuią łye ná

twé łtoły *KochPs* 95 (19); [*Piotr*] prosił aby ná rozność od Páná głową na doł ná krzyżu záuwiezony był *SkarŻyw* 408 (641); łą się tak przed prawem náłzym zezwolili, pa^{nv} część czynić łpołecznie, łkladaiąc fię na piwo, ktore vmyflili kłodą na przyiazd pana łwego wyłtawiać. *ZapKościér* 1580/11 (28); *KochTr* 22 (2); *MWilkHist* A4 (9); *StryjKron* 11 (97); przed Krolmi y łpołłtstwem inłtyguyćie/ bijćie/ morduyćie/ ná káptur wołayćie/ tribunały wzrulfzayćie *CzechEp* 44 (74); *CzechEpPORz* *3 (2); Náziutrz Filon Kmitá ná pošilek tobie/ Y Háráburdá przyłzedł *KochJez* Bv; á łchadzamy fię/ nie ku zabobonom/ áni ná obrzydłe bałwochwálłtwo / ále ná prawdziwą chwałę imienia Pánłkiego *NiemObr* 23 (38); mój Pánie Konraćie/ Czy tylko ná chłéb gębę łwą chowacćie? *KochFr* 12 (8); *KlonŻal* B (2); *KochDz* 107; *KochSz* Bv (6); *KochWz* 137; kácerze toż piłmo wlyzłtko ná podporę błędu łwego przyćiągáią *ReszPrz* 37 (14); *ReszHoz* 116 (11); drudzy do łwych domow ná pošciel bráli *ReszList* 167 (7); Pukarzowłki prosił był ná wieczérzą Skotnickiego *WerGośc* 247 (11); *WerGoścPap* 202; *WerKaz* 296 (4); *WisznTr* 8 (7); *BielSen* 6 [2 r.] (3); *BielSjem* 5 (12); *KochPam* 83 (2); *KochPieś* 38 (6); *KochSob* 69 (2); *PudłFr* [3] (7); przydźi k nam z niebiełką rzelzą/ ná łąd włzechzywych y martwych *ArtKanc* S20 (46); *BielRozm* 23 (20); ielcze to nie ielł łpráwiedliwy/ ábo mierny/ ktory ras ábo kilká/ tylko ná okaż tak fię popiłze *GórnRozm* L2v (30); *KmitaPsal* A4v; *KochProp* 6 (6); *KochPropKKoch* 4; *KochWr* 29; *PapUp* B3 (18); *ZawJeft* 12 (5); iednak naprzestroę topiszę *ActReg* 115 (49); *Calep* 21a (27); Kędy niłkie role/ ná iárzyny ie zołtáwić *GostGosp* 64 (62); *GostGospSieb* +2v (6); *Phil* B3 (13); *GórnTroas* 6 (17); *KochCz* B; *KochCzJan* A3; *KochPij* C4; A co máia/ w złym kochánie/ Wzday ná háńbę PANIE. *GrabowSet* B3v (31); *KochAp* 8 (2); *KochFrag* 38 (2); máiętność iego wedle łzácunku ná więłzłą wypráwę wyłtáczyć nie mogłá. *OrzJan* 124 (53); Y teraz iść ná gody/ niezdami łie trwogá. *OstrEpit* A3v (4); *WyprPl* A4 (14); *LatHar* +4 (185); *KolakCath* B2v (3); *KolakSzczęśł* A2v (7); Nie trzymam z Márłem/ co ná bitne boie/ Cwiczy łwe łzábłe *RybGęśłi* C2 (7); Ale choćby też krew moię wylano ná ofiárę y ná pošługę [*supra sacrificium et obsequium*] wiáry wálzey *WujNT Philipp* 2/17 (404); *WysKaz* 2 [2 r.] (8); *JanNKar* B3v (3); *JanNKarGórn* D4 (5); pewnych czáfów ná łupiełtwo/ á pewnych zásię czáfów ná łłuzbę wychodzą *SarnStat* 920 (432); *SiebRozmyśł* [A2]v (24); *WitosłLut* A2 (2); wzbraniał fię máłego kęłá vdzielić/ ná dálze opátrzenie łwiebod y wczáfów łwoich/ ná włpaniałłą łlawę/ y pomnożenie oyczyny łwey y narodu łwego. *GrabPospR* M (45); *KlonKr* Bv (3); *KmitaSpit* A2 (12); Y gdy ná łzyderłtwo Bogá práwđziwego/ pił z nich łtroiać Bałwochwálłtwo łwoie *PowodPr* 75 (40); Ná ohydę męžoboyłtwá/ wložyl P. Bog dálko łiedmioráko więłzłe karánie ná drugiego po Kaimie męžoboycę *SkarKaz* 314b (166); *CzahTr* B3v (4); *VotSzl* B2 (18); á izem fię ná bałámuctwo Zá ten isty potroyny náiał *CiekPotr* 66; Przyrzekam, y zárázem dáieć ná to rękę. *CiekPotr* 86 (28); Y mknie z nim włkok ná łpráwę do mieyłcá pewnego. *CzahTr* L (23); *GosłCast* 9 (19); *PaxLiz* B2v (5); *SkarKazSej* 657a (71); *KlonFlis* A2 (12); *SkorWinsz* A2v (2); *SapEpit* A4v; ná Krzćiny fię prosić Páná Kmotrá łpielzy. *KlonWor* 60 (49); *PudłDydo* [B5]; *ZbyłPrzyg* A2 (13); piłmá y księgi iego ná łwoy dozor y opiekę wził *SzarzRytJSzarz* nłb 2v (4).

Połączenie: »na ... na« (4): czekaymy žniwa/ áž Pan przyydzie ná žniwo ná łwoie *OrzList* f2v; *RejZwierc* 194; Ná potrzebę ná káždą nigdy łie nie leni. *PapPan* T3 (2).

W zwrotach typu: »dać, puścić (się) itp. na [czyj, jak] łaskę, rozsádek, wołá itp.« *podkreśla możność wyboru, decyżji; dare optio, tradere voluntati Vulg* (158); *LibLeg* 10/115 (3); *BierEz* B (4); *FalZiol*

V 66; *RejPs* 138v [2 r.]; *ComCrac* 21; *SeklWyzn* 4 (2); *RejJóz* N7; *SeklKat* N4v (2); A czoż dżać profłakowi Iedno fwe mu Panu dufać A yemu fię na Lafke dać *RejKup* x4 (5); *KromRozm II* g2; *GroicPorz* p4 (2); *RejWiz* 22 [2 r.] (4); *Leop 2.Reg* 24/12 (4); *BibRadz Ps* 41/3 (4); *BielKron* 96v (28); *Mącz* 14a (6); *RejAp* [Ff5]; *RejPos* 46 marg (35); *KuczbKat* 395; *WujJud* 196; *BudBib 1.Reg* 22/14; *HistHel* C2; *BiałKaz* L; *CzechRozm* 172v (13); *KarnNap* D2v [2 r.]; *ModrzBaz* 132v; *KochOdpr* B3v; *KochPs* 123; lecz niewiem co lepłzego/ ná twoię fię rádę dáię: y wczynie wżytko co fłufzniefzego być zbáwieniu memu vkażefz. *SkarŻyw* 332 (6); *NiemObr* 25 [2 r.]; *KochDz* 108; Y dał to Apoštoł S. ná wybor niewieście/ ktoraby zá fłufzną przyczyną opuściłá mężá/ iżeby álbo zá muž nie chodziłá/ álbo fię z mężem fwoim ziednáłá. *WerKaz* 284; *ArtKanc* D12 (2); *GórnRozm* K2 (2); *Paprup* L2v [2 r.]; Puscżemy tona rozsádek WKM *ActReg* 31 (2); exekucyá dekretu ná wolá ich puścił: iákoby rzekł/ czyńciefz z nim co chcecie. *LatHar* 318 (4); *KołakSzczęśl* B3; *WujNT Luc* 23/25 (2); *SarnStat* 184 (2); *GosłCast* 61.

a. O powołaniu do pełnienia urzędu, godności (a także przy wyznaczaniu miejsca w hierarchii społecznej) (1681) : *ZapMaz II L* 7/63; *MetrKor* 31/621 (2); *PatKaz II* 38 [3 r.] (7); *HistJóz* Bv; *KlerPow* 1 [2 r.]; *FalZioł* V 52; *BielŻyw* 113 [2 r.]; Thamże Turci ponim iego fína Baifeta na panstwo wzięli [ad imperium assumpserunt] *MiechGlab* 68 (2); *KłosAlg* D3v; *KlerWes* Av; *WróbŻółtGlab* A3 (2); *LibLeg* 10/65 (6); ftegożes był národu nálażł Dawidá flugę fwego/ ktoregoś kázał pomázáć ná ftolec krolewłki *RejPs* 132 (3); *ComCrac* 16 (3); *RejRozpr* G; *RejJóz* L4v; *RejKup* Ov; Ateńscy pánowie fłyżąc to rozgniewáli fie bárzo mowiac/ cięfższe rzeczy fpráwić przeciw Alexandrowi/ iefliby Stráxagony nie przywrocił ná kfięstwo. *HistAl* D5 (2); *KromRozm III* H (15); A z tej liczby wyżej mianowanej obrać jednego na pisarstwo ziem polskich generaliter. *Diar* 94 (3); *DiarDop* 109; *BielKom* C5v (2); *GliczKsiąż* I4 (7); *LubPs* G3 (5); *GroicPorz* ii (4); Dámálsus wtory tym imieniem Papięfz iáko wżedł ná Papeftwo. *KrowObr* Rr2 (26); *RejWiz* 50v (2); *Leop Gen* 36/38 (11); *RejZwierz* 2 (8); *BibRadz* I 3a marg (16); *OrzRozm* B4 [2 r.] (10); [Mieszko] iechał do Kráková na Monárchiá *BielKron* 356v; y pograniczne zamki od Turkow dał Huniádowi/ przełóżywłzy go ná Hetmáńftwo. *BielKron* 389 (424); *KochSat* C; *Mącz* 105b (39); *OrzQuin* R2 (10); *RejAp* 88v; [Król] ná regiment Kroleftwá Polkiego włthąpił *GórnDworz* B8 (9); [Gwido] potym ná rycerftwo był pařan. *HistRzym* 68 (4); *RejPos* 23 (19); *BiałKat* 38v [2 r.] (7); *BielSat* L4v; *KwiatOpis* B4v; Biłkup kiedy kogo ná Kápláńftwo święci/ tedy naprzod ręce nań kładzie *KuczbKat* 245 (3); *RejZwierc* 144v (13); Stądże ná on čás wzięli [Rzymianie] od plugá Cyntynatá ná diktáturę *BielSpr* 2 (4); *WujJud* 3 (5); *RejPosRozpr* c; *RejPosWstaw* 44; *HistHel* C4 [2 r.]; *BudBib Gen* 41/13; *MycPrz* II Bv (11); *WierKróc* A3 (2); *BudNT Act* 25/1 (2); *StryjWjaz* C3v (7); *CzechRozm* 37 (13); *Paprupan* R4 (4); *KarnNap* C [2 r.]; *ModrzBaz* 15v [2 r.] (19); Rułcy Duchowni nie wchodzą ná vrzędę drzwiámi. *SkarJedn* [d9] (50); *Calag* 129b (2); *KochPs* 133 (2); Ná Arcybiskupftwo Gniezniefkie dány. *SkarŻyw* 355 marg (127); Syn iey Ian Granowłki z Pilce ná Grabftwo Iárořłáwskie był podnieřony *StryjKron* 547 (88); *CzechEp* 83 (13); *NiemObr* 49 (7); *ReszPrz* 111 [2 r.]; *WerGoř* 204; *BielSjem* 28; *KochPam* 84; *KochPieř* 13; *GórnRozm* Av (2); *Paprup* Bv (11); *ActReg* 31 (5); KALLIOPEA SLOWIENSKA, Zygmuntowi III. ná ftolicę Polská wftępuiacemu. *GrochKal* 1 (3); *Phil* E (2); *KochAp* 7; *KochFrag* 42 (2); *KochFragJan* 3; *OrzJan* 13; *LatHar* 75 (5); [książęta śluckie] Od Monárchow Sármaćkich byli miłowani/ Ná Kxięftwá y ná

Páńftwá wielkie wokowáni. *KołakCath* A4 (4); *KołakSzczęśl* C3; *WujNT* 35 (26); *KlonWor* 16 [2 r.]; áby z onéyże Dioecefiíéy/ w którój iest kłaftót/ ízláchćic godny ítanu Duchownégó był obiéran/ y poftulowan ná Opáctwo *SarnStat* 207; *VStáwiamy*/ áby plebei nie byli kreowan ná ízláchectwo *SarnStat* 239 (124); *KlonKr* A3 *wstęp* (4); *KmitaSpit* C2; *PowodPr* 2 (3); *SkarKaz* 44b (15); *VotSzl* E4v [2 r.]; *CzahTr* F; *SkarKazSej* 660b (8); *SapEpit* [B2].

Wyrażenie przyimkowe: »na miejsce [czyje]« [*przeważnie o zastępowaniu kogoś kim innym*] = *in locum* [*alicius*] *Mącz*, *Modrz*, *JanStat*, *Vulg*, *Cn*; *pro* [*altero*] *Modrz*, *Vulg*, *Cn* (406): A co się dotycze zawkrzeńskich sądów, tedy na miejsce pisarskie exnunc surrogata naznaczamy, urodzonego pana Iana Narzimskiego *ZapMaz II G* 61/159; *BierEz* O3v; *BielŻyw* 107; *RejPs* 68v; *ComCrac* 15v; *RejJóz* Pv; *RejKup* Xv; *HistAl* A6v; Mátyáfz ná myeyfće Yudaáfowo był obran *KromRozm III G*4v (6); *LubPs* M3; *KrowObr* 11v (14); [*Pan*] tu ná fwe mieyfće wyfádzil człowieká/ Ktorem fie opiekáć chce ták iuz áz do wieká. *RejWiz* 187 (3); *Leop Eccle* 4/15 (4); *UstPraw* C3 (2); *RejZwierz* 55v; *BibRadz Act* 1 *arg* (3); *Pan Bog* [*króla Władysława*] nie tylko ná Czeńkie álbo Węgierskie krolefthtwo przełóżyć raczył/ ále y ná oyczyfće mieyfće. *BielKron* 401 (145); *Mącz* 2a (19); *OrzQuin* S4 (2); *GórnDworz* O6v; á przyięli Gwidoná ná mieyfće onego Stárofty *HistRzym* 68v (2); *RejPos* 46 (18); *BialKat* 371; *BielSat* Hv; *KuczKat* 25; *RejZwierc* 39v (3); *BielSpr* 6v (5); *RejPosRozpr* cv (2); *BudBib Lev* 6/22 (2); *MycPrz I* A2v; *BudNT Act* 24/27; *LibLeg* 7/104v (4); *CzechRozm* 150 *marg* (10); á ná mieyfće onego zábitego/ fyna iego fędziá wczynil *ModrzBaz* 88v (18); *SkarJedn* 101 (13); *Calag* 16b; *KochPs* 65 (2); *SkarŻyw* 90 (14); Poki na miefcza ych infzi przeł rotmiftrza nafze⁶⁰ do tego nasnaczonego wybrani nyebędá *ZapKościer* 1582/33 (2); *StryjKron* 150 (11); *CzechEp* 331 (2); *NiemObr* 26 (8); *KlonŻal* Cv; *ReszPrz* 102; *GórnRozm* M3v [2 r.]; *KmitaPsal* A2; *PaprUp* B3; *ActReg* 102 (2); *Calep* 1015b; *KochFrag* 44; *KołakCath* C2; *WujNT* 50 (23); [*wojewoda i starosta*] gdy ná Séymiech álbo ná ípráwách Rzeczypofofpolitéy będá zátrodnieni: ná który czás będá mogli ná fwe mieyfća [*vice sua JanStat* 456] ludzi ośiádlé/ mądré/ y w Práwie wczoné oládzáć. *SarnStat* 911 (25); *GrabPospR* M3 [2 r.]; *SkarKaz* 206a [2 r.] (7); *SkarKazSej* 687a.

Połączenie: »na ... na« (3): *OrzList* e2v; Rady Koronne. Nie wiem iefli pomnicie/ ná cofcie ítworzeni/ Y od kogo ná mieyfća/ ná thy wyfádzeni. *RejZwierz* 109; *RejZwierc* 40v.

b. *Przy określaniu stanu chorobowego wskazuje stan, któremu się przeciwdziała: przeciw* (412) : [*petroleum*] pomaga naprzeciw dychawiczy y na kázel zaftarzały *FalZioł II* 23v; Theż ná barzo zbytnią biegunkę krwawą/ wczyn olm albo dziefięc piłulek z wołku *FalZioł V* 86 (249); CHłopu ná dycháwicę Migdały kazáli/ Ieść *RejFig* Cc5; Ná ofkominy: kwiat Mułzkatowy żyuy *SienLek* 78v (57); *GórnDworz* S; Iednákke ízełmy ich niemáło widzieli/ ktorem ná hániebną Fráncę Cieplice pomagály *Oczko* [40]v (3).

Z elipsą czasownika nadrzędnego (101): *FalZioł* ‡2f (13); Ná głowę ftłuczoną. *SienLek* 145v *marg* (88).

B. *Wskazuje osobę lub instytucję, na rzecz której przypadają określone korzyści: dla* (455) : y thego polvloczka szpadla Czwartha Czącz po czeszlawye stryyv moyem rodzonem ná oycza mego yana *ZapWar* 1505 nr 1969(12); *MetrKor* 57/120v [2 r.] (12); *BierEz* S; *HistJóz* D2; ma barzo wyełkie Skarbi. chtore po ífmyerczy yego ná Cessarza przydą *LibLeg* 9/54 (4); *RejPs* 120v [2 r.]; *ComCrac* 21;

ConPiotr 33v; *LibMal* 1552/172; Podobno iáko y łoni Káždy ná fwe fkrzydło goni Pewnie póspolitey rzeczy Zadny tám niema ná pieczy *RejRozpr* Dv (5); *RejJóz* D5v (2); *RejRozm* 399; *RejKup* 17; *Diar* 64 [2 r.] (4); *BielKom nlb* 6; *GliczKsiąż* M3 (6); *LubPs* A4v; Z ktorých win Burgrábiá pierwízá ná fwą łtronę bierze/ Lawnicy w łpolny dział wtorá/ á Szółtys włzythki inne *GroicPorz* k3 (15); *RejWiz* 104v (5); *Leop Gen* 47 arg (7); *UstPraw* H [2 r.] (3); *RejZwierz* 107 (2); *WyprKr* 88v [2 r.] (21); A gdy przeminá Szábat/ tedy część łupow oddzielili na ludzi niedoľtháteczne/ łieroty y wdowy *BibRadz* 2.Mach 8/28 (11); *OrzRozm* Iv [2 r.]; dwie części máiá zoľthác ná mieyľcu dla póspolitey obrony/ á trzecia na Pápieža *BielKron* 408 (55); Na tego wy robicie/ ten was wdawa w długi *KochSat* A4; Sibi sapere, O fię łámego łie łtárác/ ná łwoy młyn wodę ciągnác. *Mącz* 368a (28); *OrzQuin* C3; *Prot* Dv; *RejAp* 119v (2); *GórnDworz* D7v (2); *RejPos* 23v [6 r.] (17); *BiałKat* d4v (2); *BielSat* C4 [2 r.]; *KwiatOpis* D; *HistLan* A3v (2); Włzyľcy dziś łobie ná fwe fkrzydła gałá/ A choć włzyľtko zle przedfię łobie chwałá. *RejZwierz* 223 (7); *BielSpr* b2 (3); *WujJud* B (3); *BudBib* Ex 12/3 (6); *MycPrz* II A2v; *BudNT* 1.Cor 16/1; ná Rzeczpóspolitá/ Ci Suchodolľcy máiá káletę odkrytá. *PapPran* T (2); *ModrzBaz* 33v (9); *SkarJedn* 256; Y chował ono dziecię/ żebrząc ná nie mleká v páłtuchow *SkarŻyw* 184 (37); a która bi strona stronyę tego nyętrzimala tego kupu tą przepada Ie⁸⁰ M. pánu woyewodze pomorľkemu slotych czerwonych a na ratus Kołczeryky 10m. *ZapKóscier* 1586/68 (30); *StryjKron* 170 (17); *CzechEp* 371; *KochFr* 41; *ReszHoz* 133 [2 r.]; *ReszList* 158 (3); *KochPieś* 27; *ArtKanc* S11v; *PapPrUp* L2v; Pani Sanocka ieszcze przez Szwedy nie przestała na Pana Starostę Przemyślkie⁸⁰ się starac o ten Vrząd *ActReg* 171 (6); *Calep* 589a; *GórnTroas* 11; *WyprPl* C3v; *LatHar* 567; *WujNT* 133 (9); *WysKaz* 6 (2); A z win przereczoného łádu náłžého Wóyt náłz ná część náłžę cztery winy/ á piąta ná Láwniki ma wyćiągác. *SarnStat* 956 (42); *KlonKr* E2v (2); *PowodPr* 82 (2); *SkarKaz*)(2v (7); *VotSzl* E2v [2 r.]; Albo mniemaľz żebym co wrwał ná fwą łtronę? *CiekPotr* 32 (2); Są łeľczce y dziś wolne Rzeczy póspolite/ Gdzie ná Wielmożny Senat dochody obfite. *KlonWor* 13 (9); *RybWit* Cv; *ZbylPrzyg* B (2).

C. Wskazuje użyteczność, stosowność (ewentualnie przeznaczenie) (4467) :

a. W funkcji przydawki (3109) : *ZapWar* 1505 nr 2014 (33); *ZapMaz* III T 1/491; *MetrKor* 46/117 (2); *BierRaj* 16; *BierEz* A2 (2); [Maria] nietylko prawo má na vproľfenijé/ iako ij ijni łwięci/ ale též na roľkázanię bogu/ iako matka łynowi. *OpecŻyw* 189v (12); *OpecŻywPrzedm* C3 (2); *OpecŻywSandR* nlb 5v (2); *PatKaz* I 4; *Murm* 152 (2); *HistJóz* C3 (2); *BartBydg* 49b (3); *TarDuch* A7; *FalZioł* ‡a (37); *BielŻyw* 113 (2); *KłosAlg* E2 (7); *LibLeg* 7/11v (16); *WróbŻoľt* hh8 (10); *RejPs* 30v (11); *ComCrac* 11v [2 r.] (5); *LibMal* 1543/70v (30); *RejRozpr* F (2); *ConPiotr* 31v; *LudWieś* A3v; *SeklWyzn* f4 (2); *RejJóz* E8v; *SeklKat* I2 (3); *RejRozm* 406; *RejKup* b5v (24); *RejKup Sekl* a5v; *KromRozm* I (7); Daleś iedną przyięgá Chirograph ná się Lęgatowi *MurzHist* N3; *MurzNT* kt [2 r.] (6); *KromRozm* II o2v (3); *KromRozm* III A5v (2); A panowie namawiali o podatku na obronę *Diar* 63 (24); *DiarDop* 10 (2); *MrowPieś* kt; *BielKom* A2 (4); *GliczKsiąż* Av (11); *LubPs* B4 (23); *GroicPorz* C3v (48); *GroicPorzRej* C3v [2 r.] (3); *KrowObr* A2 (9); Wirľze ná Herb łáľnie Wielmożnego Pána łaná Grábie s Tarnowá. *RejWiz* A2 (34); ktho ma vľfy ná fluchánie [qui habet aures audiendi]/ niechay flucha. *Leop Luc* 8/8 (41); *UstPraw* A3 (38); *RejFig* Bb2 (3); *RejZwierz* A4 (16); Obruszi ná stol Panięľki. i ná sluzbe. *WyprKr* 114 (49); *BibRadz* Gen 1/14 [4 r.] (52); *OrzRozm* A2 (8); Ferdynánd Kłiąžę Rákuľkie/

mienił nie mieć bliźkość na krolestwo Węgierkie *BielKron* 204v (205); *KwiatKsiąż* M4v; *Mącz* 9a (75); *OrzQuin* I3v (7); *Prot* Bv; *SarnUzn* [G2]v; *SienLek* 56 [2 r.] (3); *RejAp* BB2v (196); *GórnDworz* B3v (25); *HistRzym* 113v (2); *RejPos* A5v (94); *BiałKat* 223v (3); *BielSat* C2 (9); *KwiatOpis* C3v; *GrzegŚm* 15; *HistLan* D3v (2); *KuczbKat* 115 (2); *RejZwierc* Av (65); *BielSpr* b3 (24); *KochMon* 28; my na to żadnego dowodu z piśmá nie mamy *WujJud* 161v (2); *WujJudConf* 10v (2); *RejPosRozpr* c3v (3); *RejPosWstaw* 110v (2); *BudBib* b3 (67); *HistHel* A (2); *MycPrz* II A2v; *Strum* I (3); Na niektóre mieycá w księgach Nowego przymierza/ przypiski. *BudNT* Ff6 (12); *CzechRozm* 16 (10); *PaprpPan* G (8); *KarnNap* E3; y Rzeczypospolitey iest to rzecz wielce pożyteczna/ wżytke potrzeby na wojnę pogotowiu mieć *ModrzBaz* 104 (29); iż by byli y pod ziemią potwarzy nań łzukáli *SkarJedn* 240 (37); *Calag* 255a; *KochPs* 45 (3); *SkarŻyw* A2v [2 r.] (120); *ZapKości* 1580/13v (6); *MWilkhHist* F3 [2 r.](3); á pomocy na odlic znikąd nie nieśpodziewał *StryjKron* 120 (27); y tak ostre Wędzidło na mię vkował. *CzechEp* 11 (17); *KochJez* A3; *NiemObr* 38 (2); *KochEpit kt* (2); *KochFr* 15 (6); *KlonŻal kt* (3); *KochMRot* B4v; *ReszPrz* 42 (2); *ReszList* 170; *WerGośc* 212 (5); *BielSen* 6 (2); *BielSjem* 30 (2); *KochPieś* 17; Ieden fortel na zazdrość/ nic nie czuć do siebie/ A wżytko mężnie w káždéy wytrzymać potrzebie. *PudlFr* 42 (6); *ArtKanc* D12 (5); Przeto nam na kofzule tak płotná zdrożály. *BielRozm* 24 (2); *GórnRozm* Av (28); *KochWr* 25 (3); *Paprup* F4 (10); *ZawJest* 34; Pozew od Kr I M na Pana Gniezninskie⁸⁰ *ActReg* 111 (25); *Calep* 216b (15); Lotrom chłopom tak zboże na nasienie dawać *GostGosp* 106 (30); *GrochKal* 22 (3); *Phil* P3; *GórnTroas* 8 (5); *KochPij* Cv; *GrabowSet* F4 (2); *KochAp* 12; *KochFrag* 21; *OrzJan kt* (2); *OstrEpit kt*; A wżak łá nań ostrogi/ będzieli leniwy *WyprPl* C; ieden grzech śmiertelny/ z łálki Bożey grzeźniká obnáża/ przywiley na wiekuiłtá chwałę/ y wżelką Synow Bożych załtugę wydżiera *LatHar* 581 (36); *KołakCath kt* (2); *RybGęśli* B2v; A vgdzáiac ś. Máttheurzá/ tám zákázuie łálki ábo kijá na obronę *WujNT* 148 (60); *WysKaz* 2 (25); *JanNKar* D2v (2); Pżyklłády na vocales. *JanNKarGórn* G3v (2); *SarnStat* 12 (259); *SiebRozmysł* F3; *WitosłLut kt*; *GrabPospR kt* (9); *KlonKr* F3; *KmitaSpit* B; *PowodPr* 71 (10); Ieśliś dobry gołpodarz/ miey na złodzieiá łtraż. *SkarKaz* 7b (65); *VotSzl* B4v (6); pánnie od oycá iey przyniołł Kilká tyśięcy złotych na połag *CiekPotr* 59 (9); *CzahTr* B (4); *GosłCast* 25 (2); *SkarKazSej* 657a (47); *KlonFlis* G3v (9); *SapEpit kt*; *KlonWor* 14 (8); *PudlDydo* B5v; NÁPIS NA STATVE *SzarzRyt* A (7).

Połączenie: »na ... na« (2): Ziaká łprawá tam on miał wnic A iako miał Liczbę czinić. [...] A iakie potym łkazanie Vyflo na káždego nánie. *RejKup* b4v (2).

Z elipsą rzeczownika nadrzędnego (przeważnie w tytułach, tekstach marginesowych itp.) (418): *FalZioł* III 26b (4); *KłosAlg* F4 (2); Na weselie krolewny Izábelly. *KlerWes* A; *LibMal* 1549/148v; *RejFig* Aa (3); *RejZwierz* 27v (36); *RejZwierz[Wirzb]* A4v; Na łpánie Dzieciám. *SienLek* 56v marg (2); *RejAp* Cc6; *RejPos* Ooo6; *BielSat* N3v; *KwiatOpis* C3v; *KuczbKat* 5; Na Herb łáltrzębiec łálnie Wielmożnych pánow ze Zborowá. *RejZwierc* 210v (16); *RejPosWstaw* 21v; *BudBib Jer* 46/2 [2 r.] (3); *BudNT* Hh6v (4); *PaprpPan* ktv (5); *ModrzBaz Stryj* ¶2v; *StryjKron* 667; Na Wędzidło X.K.P. *CzechEp* ktv žp (209); Na Striiá. *KochFr* 19 (60); *KlonŻal* E4 [2 r.]; *KochMRot* C; *WerGoścPaprp* 202; *WerKazPaprp* 274; *WisznTr* 2; *BielSen* 2v; *PudlFr* 9 (11); *ArtKanc* A3v (6); Na łwé księgi, do Łálkięgo. *KochFrag* 54 (6); *KołakSzczęśł* Av; *SarnStat* 158 (16); *SkarKaz* 518a; *CzahTr* I4v (5); *CzahTrPaprp* ktv; *PaxLiz* ktv; *SzarzRyt* D (7); *SzarzRytLeśn* ktv.

α. O środkach (głównie lekach) użytecznych w przeciwdziałaniu: przeciw (266) : Zaba z łożą á z oleiem warzona/ na trąd ieft lekarztwo *FalZioł* IV15c (160); *GlabGad* B4; *RejJóz* B6v marg (2); *RejWiz* 106v; Kąpiel álbo párzenie ná biegunkę *SienLek* 102 marg (50); *RejAp* 132v (4); *GórnDworz* C7v (2); Ale ná taką chorobę/ kthorą łam czárt łpráwuie/ iuż żadnego zyela w ogrodzyech nie naydzye. *RejPos* 205 (5); *BiałKat* 171; *RejZwierc* B (19), *BielSpr* 25v (2); *BiałKaz* B3v; Iezulá Chrıstulá dał Bog lekarłtwem ná zárázę ludzką. *CzechRozm* *4v (2); *SkarJedn* 30; *Oczko* 23; *SkarŻyw* 294; *GórnRozm* D3; *Phil* D3; *LatHar* 199 [2 r.] (4); *SiebRozmyśl* [A3]v (2); *PowodPr* 11; *SkarKaz* 384b (2); *SkarKazSej* 664a (2).

b. W konstrukcji z przymiotnikiem (bardzo rzadko z przysłówkiem) (1538) : *March*¹ A4; Maćieli co przedáyneho/ A ná łwadźbę przygodnego? *BierEz* C4v (2); *OpecŻyw* 46 (6); *PatKaz III* 93; oleiek Kaparowy [...] na thwardołci y na bolenie fleziony ieft dołwiadcżony *FalZioł* III 14c (476); czo łie tycze włáfnego pożytku na tho bywa barzo dowcipnyy inłzim też włługiáci [ł]. *GlabGad* M4 (8); *March*³ V4; *WróbŻółt* 16/2; *LibLeg* 6/116v (7); *RejPs* 17 (5); *RejRozpr* C (4); *LudWieś* B5; *SeklWyzn* a4v; A pewni to łzpiegowie na winnego oczy *RejJóz* E2 (7); *RejRozm* 392 (2); *RejKup* ee3v (12); *RejKupSekl* a6; *MurzHist* Dv; *MurzNT* 116 (2); *KromRozm II* i4v; *KromRozm III* A5v [3 r.] (4); *Diar* 22 (2); *BielKom* A4; *GliczKsiąż* C6v [3 r.] (8); Boć to było przyłtoyniey ná mądrego żáká. *LubPs* gg (3); *GroicPorz* fv (10); *KrowObr* 191; prawdác miły brácie/ Iże to przytrudnieyłzym bárzo łście ná cie. *RejWiz* 143v (32); *Nogi* přethkie ná bieżenie [*veloces ad currendum*] ku złemu *Leop Prov* 6/18 (8); *OrzList* i2v; *UstPraw* E2v (2); *RejFig* Aa3 (8); *RejZwierz* 17v (10); *BibRadz Ex* 18/18 (2); *OrzRozm* G (2); *BielKron* 24 (56); *KochSat* B2v; *KwiatKsiąż* E (3); *Convenit optime ad pedem conthurnus*, Práwie mi go w czás ná nogę. *Mącz* 481d (36); nie ładá Sokołá ná nię trzebá *OrzQuin* F (7); *SienLek* 52v (63); *LeovPrzep* B2v; *RejAp* AA8v (18); ten mnieyłzy málzt/ był łpołobnieyłzy/ ná takąową potrzebę/ niż więłłzy. *GórnDworz* L5 (19); *HistRzym* 20; *RejPos* Bv (96); *BiałKat* 116 (3); *BielSat* Cv (5); *HistLan* B4 (2); *KuczKat* 185 (2); A nadobną ná to rádę nam Philozophowie zołtháwili/ iáko mamy záchowác łtáteczność káżdemu *RejZwierc* 92 (74); *Konie* też máią [...] ná błothá dobre *BielSpr* 66 (24); *KochMon* 19 [2 r.]; *WujJud* 59v (3); *BudBib Deut* 1/17 (11); *HistHel* Dv; *MycPrz* II A3 (2); *Strum* E (3); *WierKróc* B2; *BiałKaz* I3; *BudNT* b; *CzechRozm* 26 (10); *CI* ná trunek to mi wierz wyborni mężowie *PaprPan* H3 (8); *Kto* tedy będzie poczytan być godnym ná Vrząd/ ten do Rzeczyłpolitey ma przyłtąpić. *ModrzBaz* 43v (17); *ModrzBazBud* ¶6; *SkarJedn* 31 (9); *Niewiem* o żonę: ále dáry bierzełz/ Od Graekow zwłáłzcżá: moię ná cię máłte. *KochOdpr* A4; *Oczko* 9 (3); *KochPs* 38 (6); *SkarŻyw* 3 [2 r.] (43); *ZapKóscier* 1580/5; ále wzrok łmiertelnéy źrzenice Tępy ná to *KochTr* 11 (2); *Tu* mogá mołoycy/ napráwni ná to/ obyczáynie łtrzełác z rufłnic. *MWilcHist* C4 (7); *StrykKron* 351 (9); *CzechEp* 5 (8); *NiemObr* 166 (2); *KochFr* 12; *WerGość* 210 (3); *BielSjem* 33 (5); *KochPieś* 47; Ná niego fortél czyłty/ kłániác mu łye niłko *PudłFr* 56; *ArtKanc* N8 (2); *BielRozm* 11 (3); A iáko ná nowe choroby nowych lekarłtw/ ták ná nowe zbrodnie/ nowych potrzebá káźni. *GórnRozm* D3 (9); *KochWr* 38; *PaprUp* (2); *ZawJeft* 8 (2); *ActReg* 41 (2); *Calep* 932b (2); *GostGosp* 1 (6); *GrabowSet* G2v (3); *KochFrag* 21 (2); *OrzJan* 38 (4); *WyprPl* A3 (3); łzukáli fáłłzywego łwiádectwá ná Páná Iezulá *LatHar* 694 (14); *Acz* męká y załługá Páná Chrıstulowá dołtáteczna ieft ná zbáwienie włzytkiego łwiátá *WujNT* 760 (6); *Zupnik* będzie powinien do czteréłch koni chowác iednégo málztálerzá ná to

mocného *SarnStat* 374 (29); *WitosłLut* A2v; *KlonKr* F4v; *PowodPr* 11 marg (5); *SkarKaz*)(2v (37); *VotSzl* C2v (5); *CzahTr* C3v (3); *GoslCast* 57 (2); *PaxLiz* C (3); *SkarKazSej* 668a (2); *KlonFlis* F (2); Lycurgus Práwotworcá/ dał práwá furowe Ná ludzi próžnujące *KlonWor* 44 (6); *ZbylPrzyg* B2v; *SzarczRyt* C4.

4. Przy określaniu stopnia, miary i sposobu; in *BartBydg*, *Mącz*, *Modrz*, *JanStat*, *Vulg*, *PolAnt*, *Cn*; ad *Mącz*, *Modrz*, *JanStat*, *Vulg*, *Cn*; per *Modrz*, *Vulg*, *PolAnt*, *Cn*; ex *Mącz*, *Modrz*, *Cn*; super *JanStat*, *Vulg*, *PolAnt*; de, sub *Mącz*, *Cn*; cum *PolAnt*, *Cn*; supra *Vulg*; ante, inter, pro *Cn* (7731) :

A. Przy określaniu sposobu: jak (2662) : Item kałzdi kvpyecz lyvbo Moldawkiego woyewodi lyvbo Krola yego mylołczy poddani, na zwikli fzlad skupyami ma yachacz *MetrKor* 40/825 (5); *March*¹ A3v; Wepni się ná fwoie nogi/ Stań profto ściągnałwzy rogi *BierEz* H3v (3); okolo krola fwego/ dworzanie niebiełcy/ wefele vklaniaiaż na kory fpiéwali *OpecŻyw* 174 (31); *OpecŻywSandR* nlb 2; *PatKaz II* 50v (2); *HistJóz* E3v; *TarDuch* C; Ie^{so} [łososia] mięfo ieft dobre/ Imacżne/ krukwe y flodkie/ á dla te^{so} gi w thykaia na fzpilki *FalZioł* IV 44d; pani rodżacza na grzbiet/ tho ieftw oznak [ma] fie nakłonić *FalZioł* V 21c; Tez then lektwarz ieft barzo dobri, Kthorego bioracz na noż: kładz pod ięzyk *FalZioł* V 95 (18); *BierRozm* 17; A thako rofkazuemczy aby thy fczefszarem od nas mowyl y sbalzamy wthey rzeczy nathen społfob. *LibLeg* 8/26 (3); *RejPs* 33 (4); *RejRozpr* H2v; Gdy kogo weżmą na żęby Więcz też nie żalować gęby *RejJóz* D (4); Skrzywiłfzy czapkę na vcho *RejKup* q8; *HistAl* A8 (7); *KromRozm I* O (2); bilo tho zlotho zwynyono na drewyenka toczone *LibMal* 1551/159v; Item zeznal ze połpoliczie grą karthamy wyelye wigrawal fałsfuyacz karthi tho yeftw skladayacz ye na fortheyl yego. *LibMal* 1552/169 (4); *MurzHist* 14 (3); *MurzNT* Mar 13/6 (3); *KromRozm II* iv (6); Bo to miły miłtrzu wielkwe rzeczy/ Kto fie ná fwoy rozum vprzełpyeczy *BielKom* Av (2); *GliczKsiąż* E3v (2); *LubPs* A5v (6); *SeklPieś* 6; *KrowObr* 84v (2); A iefłize koleryk/ tedy fie wneth wádzi/ Ná fwe włafne mnimanie iuz każdą rzecz fádzi. *RejWiz* 117v (15); Sćifną fie kroki mocy iego/ á zepchnie go ná fłyię rádá iego [praecipitabit eum consilium suum]. *Leop Iob* 18/7; Otho wy tylko ná zwády ná fwary pościćie [ad lites et contentiones ieiunatis]/ á bijecie pięściá nielutościwie. *Leop Is* 58/4 (30); *OrzList* i2; *RejFig* Cc5 (2); Muśi tám pewnie zbierác/ ná nitkę po flowie. *RejZwierz* 76 (4); *BibRadz* *3 (17); Słowni gracze ná grze/ rzekłzy flowem dobrym fobie zaftáwę wykupić/ y ná wftęgę gráią *OrzRozm* O2; wyleią ná niecki on fók flodki/ zfiędzie fie/ potym ná głowy tworzą *BielKron* 276v; iuz byli pobłáđzili Aftronomowie álbo żeglarze w kompáliech/ ták ná fortunę iecháli *BielKron* 444v (41); Cornupeta, Który rógami bodzie/ ná rogi bierze. *Mącz* 66a; Glomeratio, Wićie ná kłębek, toczenie. *Mącz* 146d (34); *OrzQuin* A3v (3); *SarnUzn* C7; *SienLek* 2v (8); *RejAp* BBv (22); goniać ná óftre przed krolem Lodwikiem/ áż go zá koń było wyfádzono. *GórnDworz* N4v (4); wolę ić ná walkę ná kolbę *HistRzym* 113v (3); *RejPos* 9 (26); boć to twárdoufty żrzebiec/ á iákoć ná kryg weźmie/ iuz go y ku gorze trudno záhánowác będziefz mogł. *RejZwierc* 35v; ná wykretne kftáłty ten narod fpráwiono. Tám iedno co wykretić to iuz mądra głowá/ A opák wyftáwowác pozłóćifte flowá. *RejZwierc* 240v (19); wiadoma rzecz iż po wfłzech Kráinách świátá ludzie fie rodzą ná rozmáite obyczáie/ iedni bywáią leniwi/ drudzy přędcy/ mocni/ flábi/ opátrzni *BielSpr* 1; w polu lepiej mieć doftátek luddzi [!] zbroynych/ ktore mozełz fzykować ná rozmáite vffce/ chczefzli ná klin ku przerwaniu woyská nieprzyacielfkiego/ chczefzli też ná klefzcze viác nieprzyacielfki klin. *BielSpr* 18 (9); *WujJud* 55; TEdy Iudyth vpadłzy na

oblicze łwe [*in faciem*] połyprawły prochem głowę łwoię zwlokłá wor łwoj tey godziny *BudBib Iudith* 9/1 (21); *HistHel* B3v; *MycPrz* I [A3] (2); Y kiedy obaczyłz że łznurek równo bije/ od dziurki do dziurki/ y zákrywa Rézę/ o tym wiedz/ że iuż pewna wagá/ iuż możelz snią ná pewné kázác *Strum* C; káz dobrze drzewo ná łznur vłtołować *Strum* L3v; każyłz pługiem vorác ná łkład łkiby ónego Trawnika *Strum* M2 (4); *BudNT Mar* 13/6 (4); Ezechielowe ná bok lewy lezenie *CzechRozm* 135 (4); *PaprPan* Dd3; obłápiwłzy ie/ á ná ręce wzięwłzy/ winłzował im włzego dobrá. *ModrzBaz* 10; *Calag* 35a; Co ich pan porátował/ znowu ná kieł wzięli/ Znowu też/ co raz głębiéy/ w złościách łwych tonęli. *KochPs* 162 (5); łcinał/ czwiertował/ ná pále wbijał ł. Boże wyznawce *SkarŻyw* 299 (17); A ná koláná klękaymy. *MWilkHist* I (2); *StrykKron* 1 (4); *CzechEp* 16 (8); *NiemObr* 111 (4); Bijcie w bębny/ y w trąby: ále nie ná taki Ton/ iáko łzalonému Marłzowi przyłmáki Czyniá *KochEpit* A2; *KlonŻal* C4v (4); *KochMuza* 27; Cepheus po pás w morzu ná łeb wywrócony *KochPhaen* 22 (2); *KochSz* A4; *WerGośc* 250; áby páni ná wędzidłá mężá nie wzięłá/ á przewodzić nie poczęłá *WerGośc* 290; *BielSjem* 10 (2); *KochPieś* 29; A gdy go [*pohańca*] ták vraczono/ Głowę ná wet przyniešiono: Temu czálzá z rąk wypádlá *KochSob* 66 (2); *ArtKanc* A11 (4); odiydzie chęc do iedzenia/ łęń nie przydzie ná oczy. *GórnRozm* D4 (3); *KochProp* 7; *KochWr* 21; *Calep* 84b (4); Iuz ták grzbietem o ziemię nędzná Troiá dáłá/ Iżby ná łwoię nogi nigdy nie powłtálá. *GórnTroas* 43 (2); *KochCz* A4v; *GrabowSet* G2 (2); *LatHar* +10 [2 r.] (10); *RybGęśli* D2; *WujNT Matth* 17/6 (26); *SiebRozmyśl* B3 [2 r.] (17); Piororuchowie tylko ci łię mężnie bili/ Y kilká s ich tyšięcy ná łtofy złóżyli. *KmitaSpit* C (3); *SkarKaz* 116 (2); *CiekPotr* 28 (2); A wywrocźcie te łzáty ná łobie ná lice. *CzahTr* F2 (4); *GosłCast* 24 (3); Miey łię nieboże/ byš nie wziął cholewá/ ná rękę lewą. *KlonFlis* G4 (2); *KlonWor* 19 (3); *PudłDydo* B2v.

Połączenie: »na ... na« (1): iáko Bogu prawdziwemu y ci łtárcy y ty zwirzethá vpadáiąc ná twarzy ná łwoie cześć á chwałę dawáli. *RejAp* 49v.

Wyrażenia przyimkowe: »na daremność« = *bez wystarczającej przyczyny, bezpodstawnie; in vanum Vulg* (3): Obác też/ iáko cie Pan nápomina pamiętác na óno przykazanie/ Imienia Bożego niebrác ná dárémność. *BiałKat* 206 (3). *Cf znac.* III. »na daremno«.

»na dohad« = *na podstawie przypuszczenia, na ryzyko* (1): v chłopów w niłkich kráinách/ łá takie Stáwy v Ludzi łpodziwienim/ które łá budowáné ná dohad/ iákoby wątpliwie: będzie wodá álbo niebędzie/ tylko áby ieno Staw zbudował. *Strum* Nv.

»na domysł« = *na podstawie przypuszczenia; coniectatorie Cn* (3); *BielKron* 466v; Iá záilte ácz żádney pewney o tem wiadomości z Hiłtoriy łtárodawnych niemam: włzákże to co mi łię ná domysł zda/ mam zá to nie zdrogi powiem [*dicam meam coniecturam*] *ModrzBaz* 131v (2).

»na fałsz« (1): Bo záprawdę byłmy byli prawdziwie Chriłtowemi/ tedybyłmy tych ktorzi nam ná fáłłz rádzą [*falsitatis consultores*] [...] opušćili. *ModrzBaz* 30.

»na (swe) imię (włásne)« = *imieniem; ex nomine Modrz, Cn; nomine Vulg; in nomine PolAnt* (138); *ZapWar* 1532 nr 2579 (2); *LibLeg* 10/61 (43); *LibMal* 1546/110 (4); *MurzHist* A4; *MurzNT Luc* 1/13; *GliczKsiąż* C2 (8); á niewiáłtá iedna ná imię Marta [*Martha nomine*] przyięła go do domu łwego. *Leop Luc* 10/38; *OrzRozm* Pv; Zary oblegli y dobyli ich/ y ósádzili łwymi/ przewáli ná łwe imię Bukowiec. *BielKron* 394v (3); *GórnDworz* Q4v (3); *BudBib Is* 45/3; *BudBibKaw* A2; *MycPrz* II

C2; *PapPan* Ddv; á ten fkarb názwał ná imię: Montem pietatis, cofię wykłádá/ Gorá zbożności/ lub miłośierdzia. *ModrzBaz* 140; *SkarJedn* 196 (3); *SkarŻyw* 13 (32); slachetny pánowye ószowfczy na ymyę Ian y pán Simon: wydali óstatek przidaczy fzyeftrze swoy Malgorzaczyę *ZapKościer* 1587/70 (17); *KochJez* B3v; *WerGośc* 225 (4); *PapUp* I3; *Phil* K2; *LatHar* 711; *WujNT* 478 (4); miáfto ftározytne y zacne, ná imię Máfsilia álbo Márfilia, które byli naprzód Mędowie zbudowáli *JanNKar* B4; *PowodPr* 43.

»na imię« = *po imieniu, imiennie; per nomina Pol, Cn; in nominibus PolAnt; nominatim Cn* (6): yam tez wzywálthi od panow wałchich kazdego ófobno na ymye wdrugym lyfcie fwym napyfál *LibLeg* 11/107v; *BudBib* 1.Par 4/38 (4); *BudNT* 3.Ioann 6/15.

»na imię« = *pod wezwaniem* (3): *KrowObr* 101 (2); Cerkiew zbudowano/ ná imię ieie fwiętoie [św. *Poroskawii*]/ y táme ieie cieło pohrebli. *StryjKron* 273.

»na [czyj] karb« = *na czyją odpowiedzialność (szkodę); alicuius fiducia a. periculo Cn* (11): Przyechawfzy Krol Olbrácht s feymu Piotrkowfkiego do Krakowá/ dał Heliafzá Piotrá Woiewody Wáláfkiego fyná ściąg we Cchowie/ przy pošlech Sthefaná Wáláfkiego Woiewody/ o zgwałcenie przymierza/ ktore czynił ná kárb Wáláfkiego Woiewody. *BielKron* 400v; Si quid peccat Demea mihi peccat, Iefli w czym wykracza ná moy to karb czini/ Mnie grzełzy nie komu ynřzemu. *Mącz* 221a; *CzechRozm* 112; *SkarJedn* 235; Niechże tedy kto chce czyni iáko chce/ ná fwoy to karb wczyni. *CzechEp* 126 (2); *GórnRozm* B4v.

»na krzyż« = *decussatim Calep, Cn; in crucis modum Cn* (32): *FalZioł* I 62b; *LibMal* 1544/86 [2 r.]; *KrowObr* 88 (3); *RejZwierz* 122v; Klafztor Ryczerzow záložyl ktorzy nořą ná płařczu dwa miecze nákrzyř. *BielKron* 437v; *Mącz* 414d; *OrzQuin* M4 (2); *SienLek* 167; *GrzepGeom* G4v (3); ná krzyř leżac pacierze fzemrác *RejPos* 276v; *RejZwierz* 107; *StryjWjaz* Cv (2); *SkarJedn* 233; *Oczko* 23v; A Iákob przełožywřły ręce ná krzyř/ dawał błogofławieńftwo dwiemá fynom ie^{go} *SkarŻyw* 349 (5); *NiemObr* 22; *Calep* 234a (4); *GostGospPon* 170; *WujNT* 297.

»na moc« = *in firmitatem Cn* (2): Niech ma dom fwoy/ á gotowy/ rządznie rozmierzony/ ná moc zbudowány/ á ochędożny/ w zdrowym plácu/ ná widoku: á xtałtnie poftáwiony. *GostGospPon* 170; *SarnStat* 1101.

»na ocel« = *mocno, twardo* (7): *RejWiz* 4 (2); *RejZwierz* G8; Narod Zborowfki ten Herb [*Jastrzębiec*] záwždy máią/ A teř fie pewnie nigdy nie flizáią/ Dobrze ie cnotą ná ocel kowano/ A flawą zacną mocno hártowano. *RejZwierz* 210v (4).

»na odpor« [*o przeciwstawianiu się*] = *przeciwko* (50): *BielKom* B6; *BibRadz* *4; Rycerřthwo Polfkie wczyniwřły Syem w Gnieźnie poddali fie Lokiethkowi fyny Hendrykowe wzgardziwřły. Przeciw themu był na odpor mieřczanin niekthory Poznánfki rzeczony Przemek *BielKron* 370v (12); *BielSpr* 56; *CzechRozm* 69v (6); A oni/ iz iáwnie ná odpor Bogu czynią/ będą fie muřieli z fwoim wiecznym złym tego w dzień ófáteczny wřtydźic *CzechEp* 80; Otoř tedy X.K. fráłuiac fie ná mię y ná żydy/ ták ná odpor rzeczy fwoiey pierwřzey/ przeciwną iey ftánowi *CzechEp* 210 (26); *NiemObr* 9 (2).

»na odwłoki, na zwłokę« (1:1): Day cóř winien młodzieńcze/ nie tu ná odwłoki. *BielRozm* 27; á fmierć fie z dáleká zá námi iáko chuda fškápá Tátarřka wlecze. Acř z mieyřcá nicz nie ieřt/ ále ná zwłokę Boże ią rodź. *RejZwierz* 159.

【»na odwrot«: Tento Marcin [...] ma dać temu to Kasprowi [...] orać bydłem, napierwey na odwrot na jeden dzień, item drugi dzień na lechę *InwSzlachKal 1575 nr 31, 1592 nr 55.*】

»na oko, na oczy« = *wyraźnie, w sposób oczywisty; demonstrative, (suis) oculis Cn; in oculis PolAnt* [w tym: *prawie (aż) na oko (15), iście na oko (2)*] (234:3): *PatKaz III 10; RejRozpr K; SeklKat E2 (4); RejKup a7 (3); HistAlHUNG A3; MurzHist E3 (3); MurzNT 73; KromRozm II a3v (6); KromRozm III A2 (3); BielKom G2v; GliczKsiąż B3v (5); LubPs ffv (7); KrowObr A (7); RejWiz 14 (6); OrzList i3; KochZuz A2; RejZwierz 59 (3); BibRadz 4.Reg 7/2; OrzRozm Bv (2); BielKron 19; KwiatKsiąż M2; OrzQuin Fv (9); Prot B2v; Złóż ty dwie mieyfcá [tekstu]/ á ná oko vyrzyfz potwierdzenie wykłádu ftrádawnego *SarnUzn G (3); RejAp BB4v (9); GórnDworz G2v (12); BiałKat 28v (3); RejPos 19v (17); BielSat B4; śmierć wiernych zowie Kryftus zálnieniem/ zmartwychwftanie ná oko vkázuiac pewne *GrzegŚm 10; HistLan E2v; KuczbKat 10 (2); RejZwierc A3 (4); BudBib bv (7); MycPrz I B4v; BudNT a3v (5); CzechRozm 90 (5); PaprPan B3 (4); ModrzBaz 141; SkarJedn 16; KochOdpr D; gdyż fye tho ná oko podawa/ że wodá tę włańnoś z sobá niešie/ którá w ziemi/ fład płynie/ wzięłá *Oczko 4v (6); KochPs 9 (3); SkarŻyw 121 (6); StryjKron 597; CzechEp *2 (15); CzechEpPORz **3; KochFr 55 (2); WerGośc 220; WerGoścPapr 202; BielSen 15; BielSjem 7; KochPieś 12; PudłFr 28 (3); ArtKanc I16v (3); BielRozm 14; GórnRozm B4v; ActReg 130; KochPij C2; GrabowSet D4v; KochFrag 20; OrzJan 10 (2); WyprPl A4v; LatHar +4v (7); KołakSzczęśł C3v; WysKaz 14 (5); JanNKar Av; SarnStat [6]v (4); PowodPr 19; SkarKaz 5b (10); Baczymy ná oko/ że w żadney ftronie fásiedztwá pewney przyiázní nie mamy. *VotSzl B; CzahTr L; GosłCast 32 (3);* trzebá ográniczyć Złódzieyftwo/ y rodziáie złódzieiow wylíczyć: Zebymci to źrzetelnie vkazał ná oczy; A żebyś wyrozumiał o czym fię rzecz toczy. *KlonWor 3 (2).*****

»na oko« = *pozornie; ad oculum Vulg; ad a. in speciem, pro caerirnonia, pro forma Cn (6); SeklKat H2; RejZwierc 90; [Chrystus] nie ná oko fądzi: áni z powieści ktoraby do wftzu iego przyfzłá/ iáko fądzą infzy Pánowie swiáta tego *CzechEp 329; Słudzy/ bądźcie poftuźni we wftytkim pánom wedle ciáłá/ nie fłużac ná oko [ad oculum servientes]/ iákoby ludziom fię podobáiac/ ále w fzczeróci fercá/ Bogá fię boiac. *WujNT Col 3/22 (3).***

»na podobieństwo« = *przypuszczalnie, prawdopodobnie; quasi Vulg; probabile, proxime, simile Cn (3):* walczył z Szwedy o niepoftuźnoś/ wftak że fie ták ná podobieńftwo zyednáli. *BielKron 199; Hetman kiedyś obiezdziáiacz woýfko/ przyiechał nád brod ná podobieńftwo głąboki *GórnDworz Q4; A thych czo iedli było ná podobieńftwo [quasi Vulg Mar 8/9] iáko czterzy tyfiące. A potym ie opuścić raczył. *RejPos 182v.***

»na pował« = *pokotem (4):* Ná pował leżá po ziemi Trupy fług twoich *RejPs 119 (2); GrochKal 13; y tę [ziemię węgierską] teź ná głowę porázoná y pobitá przed oczymá fwémi ná pował widziłz. *OrzJan 85.**

»na pozor« = *z wyglądu; ad aspectum, in speciem Cn (2):* Zás álic fiedm krow innych wyftępowáło za nimi fzczupłych y fżpetnych ná pozor bárzo y chudych na ciele/ niewidziálem tákich we wftzey ziemi Micráimfkiey złych. *BudBib Gen 41/19 (2); [BudUrząd 39].*

»na prożność« = *bez wystarczającej przyczyny, bezpodstawnie; frustra, in vanum PolAnt (4):* A rozważ też ciętkie pomysł/ ktoremy pan Bog groxy [!] nam/ gdy ymienia ie- [!] złe wzywamy á naprośność ie bierzemy *SeklKat F4v; BudBib Ex 20/7 (2); KołakSzczęśl Bv. Cf znaczn. III.* »na prożno«.

»na prożność« = *bezsuktecznie, bez pożytku (1):* flowa tego łprawiedliwego człowieka nie opadną, bowiem na prożność niepoydą, ale wżytko będzie łzczęfno y iemu y tym kthorzy go przijmą. *WróbŻółt Bv.*

»na przekorę(-y)« (2): to wczynił/ ná przekorę Kościoła chrześciańskiego Luter: iż odmienił wiare y chwałę Pánu w Sakramencie *BiałKat 333v; KlonŻal E4.*

»na przemiany(-ę), na odmiany(-ę)« = *alternis Calag, Vulg, Cn; vicibus Calag; alternatim, invicem, vicissim Calep; per vices Modrz; per partes Vulg (17:8):* Bo iáko záwždy álbo wino pić álbo wodę/ przeciwna rzecz iełt/ ále ná przemiany tego vzywác rzecz miła *Leop 2.Mach 15/39 (3); BibRadz 1.Reg 18/7; KwiatKsiąż E4v; StryjWjaz C3v; CzechRozm 209; ModrzBaz 20v (3); Calag 154a; Cefarz kazał iá [św. Martynę] ná czterzech páłách rospięta/ kiymi bić siedmiom żołnierzom/ po dwu/ ná odmiánę. SkarŻyw 21 (2); KochSz B3v (2); Calep 56b (6); RybGęśli C4; WujNT 1.Cor 14/27; Vrzád mieyfki y Grodzki będzie powinien doyrzeć/ áby té Podwody ná przemiany po tegodniu bywały. SarnStat 973; SzarczRyt A4v.*

»na przeskok« = *zbyt pospiesznie (1):* żeby nie łkwápliwie, nie ná przeskok, áni ná łzort Sędzia nie ładził. *SarnStat 790.*

»na przystępn« = *zamiennie (2):* Iż kiedy cztery rzeczy máią iednąką proporcyą/ iáką piérwża do wtórey/ taką trzecia do czwartey: tedy y ná przyłtępn będą mieć iednąką proporcyą/ iáką piérwża do trzeciéy/ taką wtora do czwartey. *GrzepGeom P (2).*

»na rękę« = *po myśli; sub manu Mącz; percommode, commodum, peropportune Cn (11): Mącz 135c (2); Prot B4v; MycPrz I B4; Prufowie vćiekli się pod zwierchność Krolow Polńkich/ co dziś iełt tak Prufom bárzo ná rękę [conducit]/ iż tego Pána Krolem máią/ iáko Polakom/ iż taką ziemię trzymáią. ModrzBaz 105v; ModrzBazBud ¶15v; CzechEp 157 (2); Lecz była młodéy żenie tá niemóc ná rękę. KochFr 59; GórnRozm B (2).*

»na rękę« [o pojedynku] = *in certamen, in proelium Mącz, Cn; in monomachiam, in pugnam Mącz; ad singulare certamen Modrz; ad certamen, ad dimicandum, ad pugnam Cn (23):* y wywabiał iednego z nich ná rękę bić się z nim łam á łam *BielKron 65v (7); KwiatKsiąż O3; Manu decertare, Praeliis decertare, Armis decertare, Skołztować się s kim ná rękę. Mącz 48d (5); Sam cie Páweł łprobuie wyzowie ná rękę/ Omiyay go z dáleká będzieł z nim miał mękę. PaprPan K2v (3); ModrzBaz 62 (3); SkarŻyw 56; StryjKron 210; KochFr 6; LatHar 115.*

»na słuch« = *in auditu Vulg (2):* iełli ty rozmyłłem swoim w iedney godzinie będzieł we Włószech/ w Węgrzech/ w Turcech/ y wżytko tám tylko ná słuch rozmyłłá co się thám dzieie/ á cóż on [Bóg] będąc niełkończoną mądrością niema wżytkiego rozmyłłić i rozważniey wiedzieć gdzie się co dzieie? *RejZwierc 147v; KochPs 25.*

»na [jaki] szanć« [*przy podkreślaniu podejmowanego ryzyka; także o stawce w grze*] (14): *RejZwierc 110v (2);* pomnię iednego/ ktory po trzydzieści czerwonyeh złothych ná łzańć w wárcaby grác niechciał *GórnDworz P4v; y gárdłá á y máiętności łwe ná lekki łzańć łádzili RejZwierc 195 (4);*

SkarŻyw A3v; *GórnRozm* A2v; *PaprUp* F3 (2); woleliby z nieprzyjacielem Koronnym zdrowia fwe o wżytkę oyczyznę/ y o te *praemia* pokładác/ y one ná fzańc ftáwiác *VotSzl* C2v; *CzahTr* C3v (2).

»na szrot, na szort« = *bez zastanowienia, niedbale, zbyt swobodnie* (14:2): WOyćie głębokoś fndz zábrnął [...] Bárzoś ná frot pućił mowę *RejRozpr* I; *RejJóz* E4 (3); *RejWiz* 7v; *BibRadz* I 2a marg; żywie iáko iedno bydle/ chćiwości fwe wżytki ná fzroth pućiwfzy. *GórnDworz* Ff4v (3); káźde práwo by było namocnieyfe iáko będzie ná fzrot pućczono/ á powážną roftropnościá nie będzie opátrowáno/ káźde fie zelzyć muśi y bárzo ofłábieć muśi. *RejZwierc* 36 (2); *MycPrz* I A2v (2); [*chory*] iefli tego [*co mu szkodzi*] nie vpátruie/ iedno ták iákoby ná fort żywie/ wierę tobie nie praw. *Oczko* 24v; *KochPs* 141; żeby nie fkwápliwie, nic ná przeffkok, áni ná fzort Sędzia nie fádził. *SarnStat* 790.

»na sztych« = *cuspatim Calep; in contentione Modrz* (13): Acz wiem gdy ná fzytych przydziefz z niedowiárki/ iżci to fwiát ináczey będzie wżędy wykłádác/ ále ty przedfię ftoy w imię Páńfkie mocno w ftáteczności fwoiey *RejAp* 3v; *GórnDworz* B6v (2); *ModrzBaz* 136v; *KochOdpr* C2; X.K. miánowicie ná vbogi zboreczek náfz fzturmuie/ moię też ofobę zárázem ná fzytych wyftáwiáiąc. *NiemObr* 6; *KochFr* 44; *KochWr* 29; *ActReg* 158; *Calep* 281a; Wydáiemy fie ze wżyftkim ná fzytych z drugimi, niehcemy áby który ięzyk miał co nád nas, ieźdżimy do nich, vczymy fie ich *JanNKar* Dv; *CzahTr* F2v; *GosłCast* 71.

»na upor« = *uporczywie; pertinaciter, obfirrnate, obstinate Cn* (2): by też ktho ná vpór chćiał o ćiele Chryftulá Páná ty fłowá rozumieć [o *uzywaniu ciała*]; tedy tymi fłowy bytności Páńfkiéy/ którą fye być obiecał w chlebie/ nie może wygłádzić. *BiałKat* 311; *CzechEp* 332.

»na urząd« = *z rozmysłem; dedita opera Calag, Cn; data opera Calag; de a. ex industria Cn* (9): A kyedy kto foby ná vrząd pobocznicę chowa?(-) Toć yuż nye z krewkości/ ále z vmyfflu. *KromRozm* I C3; *Leop* *B4v; *RejPos* 75; A Licinius ták go długo vwodził áż fie chcąc dał náurząd poimác/ áby iedno Brutus ná fułzy zoftał *RejZwierc* 93 (2); to y od dawnych/ y od terážnieyffzych Medyków/ ná vrząd być vczyniono baczym. *Oczko* 25; *Calag* 354a; *MWilcHist* K2v; kto wewnątrz [*domu*] wżedł/ wżyftko ná trwálość/ wżyftko ná vrząd/ wżyftko do ochędoftwá á do pożytku ogládał. *GosłGospSieb* +3v.

»na wejrzenie, pojrzzenie« = *z wyglądu, na pierwszy rzut oka; visu Vulg; aspectu PolAnt; aspectu primo, prima fronte a. specie, in prima visione Cn* (4:4): *PatKaz* III 121; y pobił wżyftko co iedno było piękneho ná poyzrzenie [*quod pulchrum erat visu*] w przybytku corki Syońfkiey *Leop Thren* 2/4; *BibRadz Ez* 10/22; *BudBib Gen* 41/4 (5).

»na wiatr« = *bez powodu* (1): Krolu/ toć ná wiátr fzucałz boiu Dla tego co go iuż małz pokoiu. Opętána chćiwość oczy ludziom ślepi Frálfká/ práwi/ Pokoy/ bić fię lepiej *RybGęfli* B3v.

»na wiatr« = *bez skutku; in aëra, in ventum Vulg; curn ventis, in auras Cn* (16): *MurzHist* V v; nierozumnym ięzykiem do Ludu mowić/ nic innego nie iefth/ iedno prozno fłowá ná wiátr pućzczác/ á práwie fye błaznem vkázowác. *GroicPorz* i2v; *KrowObr* 198 [2 r.]; *Leop Eccle* 5/15; *BibRadz Ps* 89/9; *Mącz* 469d; *RejZwierc* 22v; *SkarJedn* 367; ále me wżytki proroctwá Ná wiátr idą/ nie máiąc v ludzi więcey Wiáry nád báśni prozne/ y fny znikome *KochOdpr* D; *CzechEp* 256; Zadna go pieśń/ zadny głos nie rułzy/ Wżyftko idzie ná wiátr mimo wśzy. *KochPieś* 3; *WujNT* 1.Cor 14/9; *WysKaz*

41; *SkarKaz* 382a; Nápominánia iuz fię fwego wftydżę. Gdy prozno ná wiátr idźie moiá mowá/ Y płonne fłowá *KlonFlis* D4.

»na wierzch« = z *wierzchu* (2): *GrzepGeom* C2; Długi płałcz ná wierzch czarny kaź łobie vkroić *ZbylPrzyg* B3.

»na (sw(oj)ą) wołą« = *po (swej) myśli; ad cupiditatem, ex sententia* *Mącz* (7): Kto ná wołą [!] mowi/ zle rádzi. *BierEz* Lv; *HistAl* Bv; *MurzHist* S2; *Mącz* 240d (2); modlitwá [*Jakuba*] nieiáko P. Bogá zwyciężáká. ktorego gdy máią święci ná wołą fwoię/ nic fię od ludzi bać niemogá. *SkarŻyw* 348; *WujNT* 664.

»na wykręty« = *wykrętnie* (8): *RejZwierz* 54v (5); Bo tám nic ná wykręty/ gdyż tám nie pátrzą Grámmátiki áni Diálektiki/ iedno fercá wiernego á vniżonego w pokorze fwoiey *RejPos* 289; *RejZwierz* 191 (2).

»na wymysł« (1): Kifzki/ ták wołowe iáko y wieprzowe/ y kielbáfy vmieć nádźiewáć: to włyfko ma bydź ná wymyfl: á ochędoźnie/ przez kofztu. *GostGosp* 130.

»na wywrot« = *na opak* (2): *RejZwierz* 121; W tym gmáchu rozum fzychtuiá/ Ná wywrot go wyniciuá. *RejZwierz* [238].

»na wzrok« = z *wyglądu* (5): Drewno gdy po morzu pływa/ Ná wzrok wiefłze niż iefł bywa *BierEz* G3v; *KromRozm I* N2; té wody šíarczáné/ tym fá nalepfze/ ym šíarki przy trofze háłunu/ álbo foli/ albo fálétrzy/ więcý przymiéłzánéy máią/ y ná wzrok ym fye bárziéy kurzá/ á śmierdzá *Oczko* 21 (3).

»na zdradę« (2): *BibRadz Rom* 3/13; ięzykow fwych ná zdradę vzywáli [*linguis suis dolose agebant*]/ iad Afpidow pod wárgámi ich. *WujNT Rom* 3/13.

»(prawie) na złość« = *aegre* *Mącz*, *Cn*; *moleste* *Mącz*; *ad notam* *Cn* (23); *GliczKsiąz* E3 (2); *LubPs* Z; [*Latoma*] chciała pić wodę/ chłopci nogámi trzęfli błoto á mąćili wodę ná złość by nie piła *BielKron* 20v (3); *Mącz* 4a (2); *OrzQuin* G3v; *GórnDworz* G4v (3); *RejZwierz* [203]v; *SkarJedn* 255; *CzechEp* 39; *KochFr* 108; *ReszPrz* 49; *KochPieś* 29; *ZawJeft* 37; *ActReg* 142; Przyfłtoi tedy práwému przyiaćielowi/ ná złość fortunie/ która niefłta iefł przy towarzyszu mocnie ftać. *KochCn* B4v; *WyprPl* A2v; *KmitaSpit* A4v.

»na żart« = *ioculariter, ad a. per iocum, per ludum, per risum, per ridiculum* *Cn* (2): Y ná żárt rzecze do oney coreczki ktora iufz šíedm lat miála: Pánno miłuiéłz nas y kłařtor náłz? *SkarŻyw* 224; *ActReg* 114.

Wyrażenia przyimkowe w funkcji spójnika: mianowicie (wtrącenie dla bliższego objaśnienia, zilustrowania wybranym przykładem wypowiedzi; często w funkcji nawiązującej) (130):»(a) na imię« (33): *LibLeg* 10/58v (2); izem iá co náwiéłzy a napotrzebnieifzy dar vtracił na imię/ wiare *MurzHist* 2 (5); *MurzNT* 108v (2); Na ymye zeznal yłz we Srzedzie vkradł chłopu skaliethi trzy wyardunky. *LibMal* 1553/173 (7); *WujJud* 27 (2); *WujJudConf* 80v; *CzechEp* 362 (3); *CzechEpPORz* *3; *NiemObr* 55; *RybGęśli* A3; *WujNT* 7 (6); *SarnStat* 879 (2).

»(a, jako) na przykład« = *ut puta* *Calep, Vulg, Cn*; *verbi causa, verbi gratia* *Cn* (97): *SeklKat* X2v (2); Rzemyęśnik ták přętko z rzemyęflá fie może zubożyć yáko y zápomoc. Ná przykład/ gdy pan bog dopusći ogień/ álbo fzkody/ á klefki yákye *GliczKsiąz* H3v; *GroicPorz* t3 (5); *OrzRozm* L2v; Co fie dzyáło potym s tymi krolmi Afřyriyfkimi/ ktorych było po Ninufie áż do Sárdánápalá 36. przez

pięć let lat/ długiegoby potrzebowáli pińania/ tylko ná przykład wezmę Sárdánápala ofstátniego krolá Alfryryfkiego. *BielKron* 10v (4); *OrzQuin* S (2); *SarnUzn* B7v; *GórnDworz* Bb4; *GrzepGeom* K2 (20); *RejPos* 235; *BiałKaz* Dv; *CzechRozm* 7v (21); *Oczko* 5 (2); *CzechEp* 137 (5); *ReszPrz* 16 (4); *Calep* 1146b; nie sieiefz ciála ktore ma wyniść/ ále gołe źiárno/ iáko ná przykład/ pńzeniczne ábo z infzych ktore. *WujNT* 1.Cor 15/37 (11); *JanNKar* C4v (5); *SarnStat* [6] [2 r.] (4); *GrabPospR* K3v; *CiekPotr* 70; *CzahTr* A3v; *KlonWor* 66 (2).

a. *Wskazuje podobieństwo (645)* : *OpecŻyw* 118 (2); *MetrKor* 46/118; *FalZioł* II 20b (4); *WróbŻołt* 61/4 (2); *LibMal* 1544/85v; *RejJóz* C7v; *RejKup* n4 (2); *HistAl* L6v; *MurzHist* F4; *MurzNT Matth* 26/55; Mogł bych thu dziiefyffe przykłady/ yákoby ná fńnurek zebráć o tych á tákowych oycach dziwnych á popędliwych *GliczKsiqż* G3v (12); *GroicPorz* b2; Iuż práwie iáko ná miód bieży tám co żywo. *RejWiz* 70 (8); *Leop Iudic* 5/15 (2); Iż ná cię by ná Wilká/ Kozy záglądáią *RejZwierz* 122v; *BibRadz Mar* 14/48 (2); *OrzRozm* Q3; *BielKron* 207v (10); *KochSat* Bv; *Patri respondere*, Ná oycá fie tráfić/ obyczáyow yego náśládowáć. *Mqcz* 410b (4); *Prot* C4v (2); *RejAp* 135 (2); *GórnDworz* I3v (3); *RejPos* 57v (9); *BielSat* C4v; *HistLan* D4v; *RejZwierz* 34v [2 r.] (8); *WujJud* 245v; *RejPosWstaw* [110²] (2); *MycPrz* I B; *BudNT Matth* 26/55; *CzechRozm* 91v (2); *PaprPan* F (3); gdy fię ná wojnę gotuiećie/ niegotuyćie fię iáko ná łup domowy/ áni iáko ná rozpułtę wżytkiego colię komu podoba broienia [*non ad praedam domesticam non ad licentiam istam patrandi omnia*] *ModrzBaz* 109 (4); *SkarJedn* 304 (3); *SkarŻyw* A3 (10); *CzechEp* 25 (3); *NiemObr* 24; *KlonŻal* A2v; Brodá to nie człowiecza: cóś ná kozlá więcey Połzła. *KochBr* 150; *ReszPrz* 28; *BielSjem* 34; *ArtKanc* D12 (2); *BielRozm* 23; *GórnRozm* K3; *PaprUp* D; *ActReg* 30 [2 r.]; *GostGosp* 22 (2); *GórnTroas* 24; *GrabowSet* M4; *OrzJan* 32; *LatHar* 3 (5); *WujNT Matth* 26/55 (6); *SarnStat* 522 (4); *KmitaSpit* B2 (2); *PowodPr* 8 [2 r.] (3); *SkarKaz* 4a [3 r.] (4); *GosłCast* 15 (2); *PaxLiz* B4 (2); Ziezdźacie fię z wielkimi kupami iezdnych y pielznych iáko ná wojnę/ nie ná rádę *SkarKazSej* 659b; Bo żebrácy obłudni ná Iudałzá robią: A w liśią fkorę pńalcze y twarzy fwe zdobią. *KlonWor* 51 (2).

W wyrażeniach przyimkowych typu: »na [jaki, czyj] kształt, podobieństwo, przykład itp.« *wskazujących porównanie*; *ad imaginem PolAnt* (484); *BierRaj* 18v (3); *BierEz* R3; płacźcie dzis fmierci ftworzyciela wałfego/ a náwięćey wy ludzie rozumni tzołcie na iego wyobraźenie ftworzeni *OpecŻyw* 151 (4); *PatKaz II* 32v (2); *TarDuch* D3; Też thaka vrina á zwłafczá iałna/ w kthorey miegczą fie profzki na wzrzałt onych ktore w promienioch flonecznych widamy. *FalZioł* V [3] (30); Brwi wzgorę zkleczone na wzraz łuku, człowieka pyłznego vkazuią. *GlabGad* N4v (6); *MiechGlab* 63 [2 r.] (3); *WróbŻołt* qq2v; *RejPs* 157v (5); *LibMal* 1552/167v (3); *HistAl* A4 (4); *KromRozm I* E3 (2); *MurzNT* 8v; *KromRozm II* r2v (2); aby iny status iudiciorum był wynalezion pewny a ustawiczny na formę inych państw *Diar* 94 (2); *LubPs* K2v (4); *GliczKsiqż* C6 (2); *GroicPorz* p2v (5); *KrowObr* 110; *RejWiz* 9v (2); kápítelle [...] zrobione były ná kxtałt leliey [*quasi opere lilii*] w fionce ná cztery łóćcie. *Leop* 3.Reg 7/19 (14); *WyprKr* 7 (20); *BibRadz Gen* 1/26 (20); *OrzRozm* A2; mogły fie thák ná nas nieopátrzone ktho wyrwáć/ áłbo Cefarz/ áłbo kto inny/ ná iego flák/ á ták lepiey tho ziednoczenie nam vczynić. *BielKron* 210 (30); *GrzegRóżn* B3; *KwiatKsiqż* B3 (2); *Mqcz* 28a (71); *OrzQuin* H2v (3); *Prot* B2v; *SarnUzn* C2v (2); *SienLek* 256v (2); *LeovPrzep* B4v (2); *RejAp* 14v (2); *GórnDworz* B5 (12); *HistRzym* 53v (5); *RejPos* 49 (23); *BiałKat* b2v (4); *GrzegŚm* 21 (2); *KuczKat* 1 (3); *RejZwierz* 36

(4); *BielSpr* 9 (9); *WujJud* 165v; *WujJudConf* 50v (2); wedle swego dowcipu miŝternie wykŝtałował ná podobieńŝtwo wyobrażenia człowieczego [*imagini hominis*]. *BudBib Sap* 13/13 (6); *StryjWjaz* B3 (3); *CzechRozm* 14v (7); *KarnNap* A4v; Ná ten obyczay [*illorum exemplo*] roty lub ŝetnice Sędziow w niektorych Rzeczachpoŝpolitych poŝtánowiono *ModrzBaz* 91 (8); *SkarJedn* 60 (3); *Oczko* 14v; on ná wzor ŝwiętego Wincentego męczeńniká/ Duchem ŝwięty m wrzuŝzony/ ŝmielŝzym ŝię niŝli Biŝkup pokazał *SkarŻyw* 544 (25); *StryjKron* 6 [2 r.] (8); *CzechEp* 54 (5); *NiemObr* 10 (6); *KlonŻal kt*; Ze ná ŝwoy właŝny wyraz Bóg ŝtworzył człowieka. Zkąd moŝem to rozumieć/ że im kto cudnieyŝy/ Tym nieiáko być muŝi Bogu podobnieyŝy. *KochDz* 106; *KochPhaen* 9; *WerKaz* 282 [2 r.]; *ArtKanc* B19 (3); *GórnRozm* K3 (2); *Calep* 168a (7); *Phil* G4 (2); *OrzJan* 124; *LatHar* 26 (4); *KoŝakCath* C4v; *KoŝakSzczęŝl* A3 (2); ŝmierć krolowála [...] y nád tymi ktorzy nie zgrzeŝyli ná podobieńŝtwo [*in similitudinem*] przelęptwá Adámowego *WujNT Rom* 5/14 (10); *JanNKar* C2 (7); *JanNKarGórn* Hv; PIERWSZA TABLICA Wálnęgo Práwá, ná przykád Rzymŝkich praw. *SarnStat* 2 (24); *PowodPr* 18 (4); *SkarKaz*)(2v (10); *CiekPotr*)?((2); *SkarKazSej* 679a; *KlonFlis* E3v (2); *KlonWor* 57; *SzarzRyt* B2 (2).

b. *Wskazuje sposób zawierania umów (transakcji) i zobowiŝzań (przewaŝnie w języku urzędowym, w okreŝleniach prawniczych, handlowych itp.) (183)* : yakom ya nyevibyl mlynarza szdzierszavy ych y nye othbyl klothkj oth szkrzinye wktorey zitho bylo anye wszialem sbosza na wasznacz trzi dzesczia kop *ZapWar* 1532 nr 2548 (6); *BartBydg* 122b; *KłosAlg* H; *Baschowye* roszkazaly mv. V.C.M. prosycz sanym yzby V.C.M. raczel nam laszkaw byczy a lysth ŝwoy a przystawa albo przewodnyka na yego grosz od granycze do granycze roszkazacz daczy *LibLeg* 9/53v; A ielŝli co ná borg dádzá Przedŝie ŝie ná tym nie zdrádzá *RejRozpr* H3 (2); *SeklKat* T2v; *RejKup* c5v (4); *LubPs* D2v; ŝaden wierzyciel wŝytku/ by go teŝ w dwoy y w troy naŝob nád główná Summę wybrał/ nie wyraŝa ná poczet głowney Summy/ ná co ŝobie ielŝcze dłuŝniká mocno wwiáŝe rozmáithymi Condycyámi/ vmowámi/ zápiŝy dŝiwnymi á nieznoŝnymi. *GroicPorz* ddv [2 r.]; *RejWiz* 16v (4); połozá ná ráchunek [*computabuntur*] poŝytki ktorych wŝył on co był kupił/ od onego czáfu gdy był przedał/ á oŝtátek mu dopłáci *Leop Lev* 25/27 (2); Ná wŝiách y inŝzych mieyŝcách nie máią nic przedáwác ná wagę/ áni ná miáre/ okrom ŝytá á bydlá *UstPraw* F4v (8); *RejZwierz* 51v (4); *WyprKr* 45 [2 r.]; *BibRadz Deut* 23/19 [4 r.] (6); mieŝzczánie zwykły pobor puł ŝzoŝu dáwác/ á ci co ná obligácyach/ tho ielŝ ná widerkaff pieniádze máią/ czwartá część plátu plácić. *BielKron* 405 (3); *Calculus*, ponere cum aliquo, Ráchowác ŝie ŝkiem/ Ná liczbę kláŝć. *Mącz* 31c (11); záplátá ich nie będzie im ná raty rozłozona *RejAp* 193 (3); *GrzepGeom* F2v (4); *RejPos* 193; Weŝmie ŝobie ná kwity/ więć ná munimenta/ Prziydzie czás áŝ nie ŝádzá/ bowiem záŝly ŝwięta. *RejZwierc* 244 (5); *BudBib Num* 29/37 (4); W tey mierze ledwie ná rękoiemŝtwo moŝe być dano/ ále ná máiętnoŝć nie *ModrzBaz* 84v (4); ielŝli lichwić mamy/ daymy ie [*pieniádze*] ná lichwę Bogu Chreŝciáńŝkiemu/ on nam da wielki zyŝk/ y ŝummę główná wroći wdwoy naŝob. *SkarŻyw* 101 [3 r.]; pieniádze na Rathy ma wydawác *ZapKoŝcier* 1580/7v; 7m. dał na rynthę wcywemu Michálowy Kleŝzmyntowy *ZapKoŝcier* 1585/56 (9); Coby dał inŝzemu ná tram Co dŝiŝ daŝ zá gotowe nam. *MWilkHist* C4; Naydŝielŝ kto w plát ięzyk dawa/ A rádę ná funt przedawa *KochSob* 69; *PudłFr* 48 [2 r.]; *GórnRozm* Iv; *Calep* 163a (5); *GostGosp* 46 (11); *WyprPl* B4v; IEŝli Zyd ná dŝierzenie imięnia/ álbo ná liŝty dóbr nieruchomych pieniędzy poŝyczy [...] *SarnStat* 256;

przy pożyczaniu rzeczy *dominium y periculum* wpada na tę perfonę, co pożyczuie łobie, nie na tego co daie na pożyczek. *SarnStat* 1273 (53); Pogánftwu náyrowthłifmy fie ná zaciąg/ zébyfmy fie iedno chlebá náiedli. *PowodPr* 10 (2); Ten ná zapis; ow zásię prosi ná zaftawę *CiekPotr* 44 (6); gdy mi pieniędzy ná łowo pożyczá *CzahTr* L4; *KlonFlis* Ev.

Wyrażenie przyimkowe: »na wiare« = *ad creditum, super credito* *JanStat* (6): Káždy z poddánych nálfzych áby zaden z cudzoziemcem niegrał ná wiare/ iedno zá gotowe pieniádze *UstPraw* B3v; *BielKron* 454; [o skarbie niebieskim] powiedáią/ kto fie ón ftára/ iz then ziemski łnádnie przypaść może. Ale trudno tu ná wiare/ lepiey fie nam zda pewnikiem. *RejZwierc* 48v; *SarnStat* 441 (3).

c. Wskazuje wartość, na którą się przysięga lub zaklina (tu także potoczne zaklęcia) (129) : *LibLeg* 3/33v (4); *MetrKor* 40/812 (2); *HistJóz* D3v; *RejPs* 133; ya przifziengam na moyá łziwifzną *LibMal* 1543/69; *RejJóz* E6; zakazuie pan Bog abyfmy na ymię iego daremnie nie przylięgali *SeklKat* E4 (2); *MurzNT* 20v (19); *DiarDop* 109; *LubPs* T5v; *Leop Gen* 21/23 (3); *KochZuz* A5 (2); *RejFig* Cc; *RejZwierc* 89v; *BibRadz* Amos 6/8; *OrzRozm* Gv (3); przylięgam ná łłońce *BielKron* 112v (7); Ná łwięty Bóg wiedz *Mqcz* 148a; *GórnDworz* S7 (2); Bierzę tho ná łwe zdrowie że ne [!] tylko ieden tyfiac [...] ále obá thyfiacá chcę iey ná pogrzeb náłóżyć *HistRzym* 16v; *KuczKat* 290 (3); *BudBib Gen* 21/23 (9); *StryjWjaz* A4; *CzechRozm* 5v; *KochPs* 90 (2); *SkarŻyw* 428 (6); przylięgáli też Połłowie Tátárfcy zwykłym obyczáiem ná Száble gołe *StryjKron* 682; *CzechEp* 171 [2 r.] (3); *KochFr* 47 (2); *WerGośc* 248; Chcełz powiémci ná mą dułzę/ Tobie k wóli wierzyć mułzę. *PudłFr* 26 (2); Y wyznał łwé poddánftwo/ y zwiérchného páná/ Obieciuc ná łwą cześć ktemu łye znać wiecznie *KochProp* 7; *ActReg* 17; *GrabowSet* E4; Przysięgi ná Ewángeliá y ná krzyż. *WujNT* 98 marg (26); *SarnStat* 255 (4); *PowodPr* 48 marg (2); Ná Bogá y łumnienie łwoie przeltrzegam cię *CiekPotr* 41.

Wyrażenie przyimkowe: »na ([czyj]q, jak]q) wiare (i na duszę)« (8): ma rzecz na zwá wyarą y nadułzá yze vnyego y wyego ymyenyv thakyege zlodzyeya nyemáłz *MetrKor* 34/134v (2); *LibLeg* 11/154v [2 r.]; *KochFr* 115; Téż obieciuiemy/ y ná wiare łwą bierzemy [*promittimus et spondemus* *JanPrzyw* 17] *SarnStat* 893 (3).

d. Wskazuje obiekt wymiany lub przetworzenia czegoś na coś (46) : *WróbŻółt* 106/29; thedi ym na polyu konya vkradł y frimarczil do myedzirzecza Lithewłkiego na drugi kon a wzył przidawku polkopy *LibMal* 1545/95v; Bo y żyto na pieniádze gdy chce może zmienić *RejJóz* N6 v (2); *SeklKat* N; *MurzOrt* B; *KromRozm II* c2; Gdyby włyfcy powinná cnotę miłowáli/ Mieczéby ná lemiefze włyfcy pokowáli. *RejWiz* 137v; *RejFig* Bb4; Iebuzłalern/ Potym gdy fie przemieniło w rnowie b ná r/ zwano Ieruzálem. *BielKron* 69v (3); *RejAp* 63; Mánálfes on zły krol zgwałcił był włytkę chwałę Páńfká/ á odmienił iá ná chwałę bogow pogánłkich/ á odstąpił od Páná łwego *RejPos* 50v (6); *HistLan* B2v; *RejZwierc* 58; *BudNT* b5v; *MWilKHist* D3v; Nie przegra/ kto frymárczy ná łławę żywotem *KochPieś* 51; *PudłFr* 19; *ActReg* 80; *KochFrag* 21; *LatHar* 385; *JanNKar* Dv; *SarnStat* [1281]; *PowodPr* 36; *SkarKaz* Oooo2c; tociéś mię wnet krociuchnemi łłowy Przerobił ná inłzego, niłzim fię złzedł z tobá *CiekPotr* 12; *GosłCast* 55; Y dobrá więc naturę częłtokroć zepłuié: Ná łotroftwo dobrego człowieká przekuie. *KlonWor* 8 (5).

Połączenie: »z ... na« (4): *BielKron* 152; *SkarŻyw* 441; on fie odmienil wstaroŃci Ńwei z Polaka na Wegrzina *PaprUp* Cv; kiedyby ty przéyrzał okiem Ńwoim/ Frymárczyłby Ńye dźiŃ ná Ńwóy Ńtan zmoim. *ZawJeft* 26.

e. *Wskazuje sposób, w jaki coś jest interpretowane (rozumiane) lub język, na który tekst jest przełożony* (276): Thaky gwalthrownyk ma placzycz oszmnasczye kop podolŃkych a nawalaŃká lydzbá aŃprazy Ńzelczdzyeszath slothych walaŃkych. *MetrKor* 34/135v; *BielŻyw* nlb 5; *MiechGlab* 1 (2); *WróbŻołt kt*; *WróbŻołtGlab* A2; *RejPs* 175; *SeklWyzn* E; *RejJóz* M2; mamy to Ńobie ná okrucieŃtwo prziniewolić ku Ńluzbie człowieká/ iż boskie zrzádenie nas dobrowolnie wybáwiło y Ńtworzyło *HistAl* I7; *MurzHist* Q4; *MurzNT kt* (3); *KromRozm III* H4v (2); tam im od KJM słownie przez pana Kanclerza powiedziano na ten sens, uczyniwszy naprzod exaggeratiá na posły, iż tym sejm zatrudniajá *Diar* 49 (3); Te wierŃfyki exponuyá im ná polŃkye. *GliczKsiáz* I8v; *Pfáłterz Dawidá* [...] teraz nowo ná pioŃneczki po PolŃku przełożony *LubPs kt* (4); *KrowObr* 200v; *Leop* *A3v; Tu ná tym mieŃcu Ńykl ná wagę złotá ma być rozumian/ á nie ná pieniádze. *BibRadz* I 13b *marg* (4); *OrzRozm* P4; piŃzá náŃzy iż imioná KŃiázáŃ ich [*węgierskich*] ná Niemieckie Ńłowá polzły/ to ieft *Genfirikus/ Gutámundus* *BielKron* 337 (15); *Centussis*, *Sto aŃŃes/ to yeft/ ná náŃzę monetę yákoby Taler y puł groŃzá*. *Mącz* 47c; *Depravatio Verbi*, *Wywrócenie słowá ná ynŃze mŃimánie*. *Mącz* 82c (17); *SarnUzn* D5v; áby tego ták ludzie nie rozumieli á ná inŃze wykłády álbo rozumy Ńobie to obracáli niŃli tu Duch Ńwiéty iáwnie powiedáć raczy *RejAp* BB6 (5); S tych tedy trefnoŃci/ ktore w krotkim rzeczeniu zalezá/ tá ieft nayŃubtelnieyŃza/ ktora s Ńłowá/ ábo rzeczy dwuwykłádnjej/ roŃcie/ iż iá człowiek ná ináŃŃze/ niŃ rzeczoŃo wyrozumienie włápi, *GórnDworz* P7 (3); *RejPos* 194v; *BiałKat* 243v; *RejZwierc* 7v; *BielSpr* 28v; Bo to poniekáđ ieft rzecz wátpliwa/ poniewáŃ in *terram/ moŃe Ńię przełóżyć/ álbo ná ziemię/ álbo wziemię*. *BudBib* c2v (4); *Leć* [!] nie wiem co za *vmyŃł* w ludziach Ńie nayduie/ Ktory tak zacne Ńprawy ná ręby nicuie *MycPrz* I [C]2v; *BudNT* a5v (5); *CzechRozm* 127v, *ModrzBaz* 44 (2); *ModrzBazBud* ¶5 (6); *SkarJedn* 360 (2); *KochPs* 185; *SkarŻyw kt* (5); *StryjKron* 16 (2); *CzechEp* 67 (4); *GórnRozm* B2; Ia nie na złe tego rozumiem ale com widział to *wm wypisuię*. *ActReg* 101; *OrzJan* 3; *LatHar* +4v; *WujNT przedm* 1 [2 r.] (7); *SarnStat* 52 [2 r.] (12); *CzahTr* D3 [6 r.] (7); *SkarKazSej* 689a; *KlonWor ded* **2v.

Połączenia: »z ... na« (41): Then lysth syázyku Arabskyego, yeŃth przelozon. Na polsky *MetrKor* 38/321; *FalZioł* +2; iáŃem Ńie był wykłádanie nie ktorych rzeczy z łaciniŃkiego piŃma na polŃká mowę. *MiechGlab* *2; *MurzHist* A3v; *MurzNT kt*; *BibRadz kt*; *BielKron* 150v (3); *KwiatKsiáz kt*; *Mącz* 97a (4); *LeovPrzep kt*; *GórnDworz* F2v (6); Canon then z Gréckiégo ięzyká ná LáciŃŃki przeniesiŃn przez Ianá Groperá *BiałKat* 288v; *KuczbKat kt* (2); *BudBib* b4v; *BudBibKaw* A3 [2 r.]; *BudNT* a2 (2); *CzechRozm* 125v; *ModrzBaz kt*; *SkarŻyw* 435; *CzechEp* 75 (2); *ReszPrz* 69 [2 r.]; *LatHar* 385; *WujNT kt* (3); *SarnStat* 57.

»na ... według« (1): Biblia To ieft. Kxięgi Stharego y Nowego Zakonu/ ná PolŃki ięzyk/ z pilnoŃciá według LáciŃŃkiew Bibliey od KoŃciołá KrzeŃŃiáŃŃkiego powŃŃechnego przyięthey/ nowo wyłózona. *Leop kt*.

W wyrażeniach przyimkowych: »na [czyjá, jaká] stronę« *wskazuje przyjęty punkt widzenia, rozumowania (aspekt)* (91): *BielŻyw* 88; A sasye tesz panv Voyevodzye ŃláŃkawej y dobrej wolej

przeczywko nyemv napomyenacz go ye⁶⁰ k m. raczi abi wfwim dobrim vmiflye trwal A nygdj go na ynschą stronę nieodmienyal. *LibLeg* 11/70 (2); *MurzNT* 61; *KromRozm II* q4v; *DiarDop* 104; *BielKom nlb* 3 (2); *Leop Iob* 20/1; *BielKron* 46 (11); *KwiatKsiąż* Q3v (3); *Mącz* 8a (9); żem W. miłofciam chciał pokázac/ iáko przemierzła rzecz ieft/ wydwarzanie/ á ná drugą ftronę/ iáko fzczyrość/ á niedbále iákies czynienie rzeczy/ ma grácią. *GórnDworz* G (6); *RejZwierc* A3 (4); *CzechRozm* 102 (2); *PapPan* F4; trzebá Pánom rádnyim káždą rzecz y ná tę y ná owę ftronę [*in utramque partem*] pilnie rozważac *ModrzBaz* 28 (3); *CzechEp* 40 [2 r.] (8); *NiemObr* 21 (2); *ReszPrz* 17; *PudlFr* 31; *GórnRozm* Ev; *KochWr* 40; baczęmy zich zdania yrzeczy przywodzenia rozne naobie stronie wtey sprawie racye *ActReg* 134 (9); *Calep* 697b [2 r.]; *WujNT* 30; *SarnStat* 1076 (3); *PowodPr* 45; [*uciekają od tych*] ktorzy wymyflly ich potępiáią/ y ktorych flow zepłowác/ y rozumienia ná fwoię ftronę náwieść/ nie mogą. *SkarKaz* 118b; *CiekPotr* 7 [2 r.]; *SkarKazSej* 698a; *KlonWor* 50 (4).

B. *Przy określaniu stopnia, miary, zakresu lub intensywności czynności, stanu lub cechy: nie więcej niż ..., nie mniej niż ... (5069)* : *BierEz* O4v; *OpecŻyw* I (3); Potym ten ług łam warz tak długo aż fie zwarzy na kamień *FalZioł* V 102 (5); yakom ya nyeranyl robothnego Mykolaya skuze [...] na rinkv warszewskiem anym go narąką ochromyl *ZapWar 1536 nr 2491*; *LibLeg* 7/31v (3); poľromocifz ie, gdy ie na potępienie ofądziłz. *WróbŻołt* 43/9 (2); *RejRozpr* I; *RejJóz* I4v (3); *HistAl* E5; *MurzNT* 56; *KromRozm II* q2 marg; *BielKom* E6; Iefliby tedy pozwány trzeci raz nieftánął/ [...] Sędzia go fkaże ná vpad *GroicPorz* q2; áby żaden w Kátowfkie ręce ná mękę niebył zdány/ aż by były pewne á doftáteczne przeciw niemu znáki złoczyńftwá/ á dowody nieiákie. *GroicPorz* hh2 (28); *KrowObr* 156; *Leop 2.Reg* 24/21 (3); *RejZwierc* 5 (3); *BibRadz Esdr* 7/26 [3 r.] (5); był ofądzon ná wywywołanie z zyemie. *BielKron* 109; iż Rulfkiew wiary była/ á nie chciáła fie okrzćić ná nafz krzełth/ wřzákże ná zamku miáła fwoię kaplicę obyczáiem Rulfkim *BielKron* 401 (38); *KochSat* A2v; Fastus, [...] Pyfzny/ Nádęty/ Wielmożny/ ktorzy łobie ná wiele mis poczina. *Mącz* 119c (4); Weźmi cegłę nową/ [...] potłucz ią ná bryłki *SienLek* 161 (4); *LeovPrzepSamb* b3v; *RejAp* BB5v (3); [*człowiek*] máiącz ná ktorákolwiek ftronę wyniść z miáry/ iefzczę lepiej żeby był throřzkę przymnieyfzym/ niż ma przeýść wielkością wřzytki ludzi *GórnDworz* E (4); *GrzepGeom* Pv; *HistRzym* 4 (3); *RejPos* 19 (9); *BielSat* C3v; Nuż záfię ludzie pogáńfczy/ tylko dla flawy fwey ná wielkie niebefpieczeńftwá á práwie ná łmierć ciáła fwe wydawali *RejZwierc* 167v (2); *WujJud* 4; *BudBib Prov* 20/2; *BudNT* b5 [3 r.]; *PapPan* Bb4v; *ModrzBaz* 10 (3); *SkarJedn* 138 (4); boć iufz máło co ná lewe vcho doľyřzę. *SkarŻyw* 570; [*Piotr*] podnieřony ná wyłoką wiáre/ ná on głos opuřcił wřzytko/ żone/ řięci/ rzemiełto *SkarŻyw* 596 (36); *MWilkHist* H; *CzechEpPORz* *3; ná odmienné rzeczy fye fádźili/ Więc fye obá zárázem mizernie zdráđzili. *PudlFr* 76; *ArtKanc* E4; *BielRozm* 20 (2); V nas we Włofzech o kradźiefz nie záwřdy wieřłzą/ dáią więc drugie ná galery/ ále o mężoboyłstwo záwřdy gárdłem karżą *GórnRozm* E3v (4); *KochPropKKoch* 4; *ActReg* 16; *Calep* 635b (2); ZDáło fię Pánu BOgu/ áby Kápláńfka dořtoynořć/ w ftárym Kápláńftwie niezofłáła/ ále żeby to/ ktore było w Lewitach/ y w Aaronie/ ná porządek Melchifedechá przeniořło fię Kápláńftwo *LatHar* 195; *WujNT Act* 14/7; A ináčzy wczyniony zapis ná wiecznořć: [...] żadnéy mocy y wážnořci mieć niema. *SarnStat* 1166 (11); *SiebRozmyřl* I2v; Ale pátrż ná iákie wyłokie drzewo wráftáią [*ubodzy*] *SkarKaz* 83b; Bo wnětrzne nářze łpráwy wyniknąć ná ciáło muřzą. *SkarKaz* 454a (5); Clá y mytá wřzytki w Koronie/ ták ziemne iáko y wodne/ á ofobliwie

Portowe niechayby były podwyższone/ nie ná ftan ízláchecki/ ále ná ludzie kupieckie *VotSzl* D3 [2 r.] (3); *CiekPotr* 9; *CzahTr* B4v; *PaxLiz* A2v (2); práwá ludzkie/ kościelne y krolewkie ták ná grzech śmiertelny obwięzuią/ gdy ie kto przefłtępuie/ iáko y práwá Bozé. *SkarKazSej* 698a (2); *KlonWor* 19 (2).

Wyrażenia przyimkowe: »na dwoję« [przy podkreślaniu istnienia alternatywy] = *bifariam* *Cn* (6): A což ty małz wczynić gdy w tym śrzodku ítoifz/ Rozumiem iż w tym łobie ná dwoię mył broifz. *RejWiz* 134v (3); rozumieli [rycerze] iż lepiej íie nieprzyacielowi otrząnąć niżli mu w ręce wleść/ bo íelzcze na dwoie gra idzie. *BielKron* 355 (3).

»na obie stronie« = *anceps, utroque versus* *Mącz* (30); *BartBydż* 168b; *MiechGlab* 57; *BielKron* 75 (2); *Mącz* 9b (10); *RejAp* C4 (10); dziurę dałz wczynić w źłobie/ coby íye nią chłop ná obie ítronie od kónćá do kónćá wycifnął *Strum* G; *SkarŻyw* 4; *KochPhaen* 4; *KochPropKKoch* 3; *WitosłLut* A3v; *CzahTr* 13.

»na obie stronie« (29): pamietayacz na slivb y na przirzeczenie nasche Ktore mami na obie ítronie miedzi łobą [...] zebi miedzi namy [...] takowa nieprzyasn nygdj niebila. *LibLeg* 11/63; na to bily od nas połłany zebi wyczej na obyie stronye poddany naschi miedzi sobą niewalczyly y mieřkalybi wpokoyv miedzi sobą *LibLeg* 11/85v (23); *ComCrac* 19v; żeby [król] themu pańřtwu Lytewkie poddane przywioldl, aby ony wdzierzeniu obrony na obiedwie ítronie, yedny drugim pomagaiacz przeczyw ípolnemu prziległemu nieprzyaczielewy przy koronie ítali. *ConPiotr* 34; *Mącz* 173a; *SarnUzn* D7; *KochSz* B3v; ABy ná obie ítronie [in utramque partem *JanStat* 629] około Gléytowéy przeřpieczności onych/ ktorym nieprzyiáźni bywáią opowiedáné/ było obwárowano *SarnStat* 157.

»na podziw« (2): Odráźiłeś odemnie przyiáćioły wřzytki/ íestem w ich oczu ná podziw brzytki. *KochPs* 131; *GosłCast* 16.

»na (większe) poły« = *po części, częściowo; in medio, in partem mediam* *Mącz*; *in partem dimidiatam* *Cn* (122): *OpecŻyw* 102v; íest przyrodzenia napoły zimne⁸⁰ y napoły ciepłego/ wřzakoż wřdy węczej ma gorączoći z nieiakną gorzkoćią *FalZioł* I113d; *MiechGlab* 22; *LibLeg* 10/71v; *RejPs* 116v (3); *RejRozpr* C3v (2); *RejJóz* N5; pan Cziechonowski a pan allexy maią miedzy sobą tho wsistko imienye Nadarzinskie trzymacz napoły *ZapWar* 1548 nr 2668 (4); *RejKup* b2 (2); *BielKom* n1b 5; *LubPs* Cv (7); *RejWiz* 49 (5); *UstPraw* B2v; *RejZwierz* 14v (5); *OrzRozm* H2v (2); Zá tymi iáchály poczty kfiąźáth Słáfkich y fláchtá Słáfka/ ná więřtze poły w ákłámićie/ á káždy złoty łáncuch miał *BielKron* 328v (4); Pelta, [...] tárcicá ná poły okrągła. *Mącz* 287d; Rubellus, Czerwónáwe wino/ to yeřt nie práwie czerwone yáko by nápoły biále/ á nápoły czerwone. *Mącz* 359a (22); *OrzQuin* K (3); Náwarz rudy z figámi/ áz ná poły wywré *SienLek* 132 (21); Wino á oliwá fą pokármy zdrowe/ á pomiernie vřzywáne nápoły zá lekarřstwo mogą być rozumíáne *RejAp* 59; *GórnDworz* Gg4v (2); *RejPos* 108v (2); *BielSat* [I4]; *RejZwierz* 136v (4); *BielSpr* 43; *BudBib* b4v [2 r.]; Bo naydzyeřł w íego głowie poráde wććiwá/ Chociaz nápoły z zártem lecź wierz mi prawdziwá *PapřPan* G2 [2 r.]; *KochPs* 86 (2); *SkarŻyw* 543; *CzechEp* 308; *BielSen* 11; *BielSjem* 13; *PudłFr* 16; *BielRozrn* 4; *ZawJeřt* 27; *Calep* 93a (5); *LatHar* 1 (2); *SkarKazSej* 663b; *ZbyłPrzyg* A3v.

»(prawie) na (większe) poły« = *prawie, niemal; dimidium* *Mącz* (332); *Murm* 73; *BartBydż* 113; *BielŻyw* 147; *RejPs* 17 (2); *RejJóz* G6v (3); *RejKup* f2v (14); Alexander [...] wřzedł do łoznice gdzie

leżał Darius nápoły vmárły [*ubi iacebat Darius semivivus*]. *HistAl* F8v (4); *LubPs* L; *RejWiz* 33v (14); *Leop Sap* 18/18 (2); *RejFig* Bb2; *RejZwierz* 19v (14); *BibRadz Luc* 10/30; *OrzRozm* D4 (2); *BielKron* 92 (10); *Mącz* 10b (31); *LeovPrzep* a4v; Pothym gdy lie był począł wípokáiać Kofcioł Páníłki/ powítáło z nowu Rzymłkie Páníłtwo/ ktore iuż nápoły vpádłé było *RejAp* 105 (8); *GórnDworz* D5v (3); *HistRzym* 45 (3); pewnie znajdziez drogę do onego krolełtwá twego/ [...] ktoregoś był nápoły przepátrzył á zápomniál w tey flepocie twoiey *RejPos* 69 (15); *BiałKat* 233v [2 r.]; *RejZwierc* 9 (33); *BielSpr* b4; *BudBib Sap* 18/18; *HistHel* B2; *Paprpán* V4v; *SkarJedn* 377; *Oczko* 25; *KochPs* 31 (3); *SkarŻyw* 29 (19); *KochFr* 110; *KochSz* B3v; *WerGośc* 243 (2); *KochPam* 83; *PudłFr* 72; *GórnRozm* G2; *Calep* 381b (7); *GórnTroas* 42; *KochAp* 11; *RybGęśli* Bv; *LatHar* 217 (4); *WujNT Luc* 10/30 (2); *SiebRozmyśl* H2v; *GrabPospR* M4 (2); A [*pijany*] gdy ná poły ízáłony/ y owízem prawie bez rozumu/ bédźie iuż do ípánia położony *PowodPr* 73; *GosłCast* 20; *SkarKazSej* 705b *marg* (2); *KlonWor* 19 (2); *PudłDydo* B2 (2).

»na urząd« = *na potęgę, bardzo* (5); *RejFig* Aa7v; *RejZwierz* 42v; W niedzyelę mięfopułthną ktho záłię nie ofzáleje ná vrząd iáko ma być/ twarzy nie odmieni/ máłzkar/ vbiorow ku dyabłu podobnych łobie nie wymyłli/ iuż iákoby nie wczynił krześciáńłkiesy powinności dofyć. *RejPos* 225v; *RejZwierc* 72; By ich [*liczmanów*] też náurząd ízukał Niewiem by gdzie tákich doftáł. *MWilkHist* C2.

»na wybor« = *eximie Calep, Cn; apprime, insigniter, praeclare Cn* (17); A thák drugiego roku Lizyálz zebrał ná wybor íześcdziełiát tyłięcy pieśznych [*virorum delectorum sexaginta milia*] *BibRadz* 1.*Mach* 4/28 (7); *GórnDworz* F8v [2 r.] (5); *BudBib* 2.*Par* 25/5; *Oczko* 24; gdy iechał przez máły potoczek koń żywotny bieluchny ná wybor vrodziwy padł y vtonął w trofze wody *StryjKron* 672; *KochDz* 106; *Calep* 389b.

»na zamiar« = *supervacuuus Calag* (12); *RejKup* Cc; Tám Ioáchym miełzkał/ człowiek dobrego żywotá/ Máiać wielkie záchowánie/ y ná zámiar złotá. *KochZuz* A2; *RejPos* 82; *Calag* 492a; *KochSz* B4v; *PudłFr* 22; Ale ná zamiar co wáđzi. Mieć riłztunku y czeláđzi? *KochProp* 5; Ná lozach máia [*szkuty*] ítać/ ktore máia byđz záwždy ná zamiar w domu álbo we dworze: bo liny drogie we Gdańłku. *GostGosp* 88 (3); *WysKaz* 33; *KlonFlis* F; [Vczy nás pán tym podobieńłtwem/ że wiary i dobrych wczynkow/ niemoże ieden drugiemu wdzielić/ Bo tego wšyłłkiégo/ żaden/ nierzkác nazamiar/ ale i doftátku niéma *MurzNT* 119].

»na trzy zbyty« = *nimis, nimium, supervacue, supervacuo, plus satis, immenso plus, praeter modum, in maius Cn* (4); *ProtBaz* E2; [*owa białogłowa*] ięłá go [*młodzieńca*] łobie ná trzi zbythy czukrowác/ thák iż niemiáło iuż być ná świece/ nicz bácznieyłzego/ nie czudnieyłzego/ nic dobrotliwłzego/ nic godnieyłzego miłości/ nád tego młodzieńcá. *GórnDworz* M8 (2); Więc ledá krzywđę łobie ná trzy zbyty ízyrzy. *HistLan* F4. Cf *znac.* III. »na zbyt«.

α. W wyrażeniach przyimkowych typu: »na dwoję, na troję, na obie stronie« wskazuje wielorakie możliwości (10) : *Leop* 3.*Reg* 18/21; *RejZwierz* 100v; Boleśław bacząc potrzebę ná dwoię/ pośłáł do Pomorzan Skárbimirzá Hethmaná/ á łam z drugim woýłkiem wypráwił lie przeciw Czechom. *BielKron* 351 (3); Iefczće/ lepak dziwnieyłzú tobie vkażę niezgodę/ wpirwłzem liście do Korint: w Roz: 15. Bo 51 wirłzyk [*pierwszego listu do Koryntian*] y ná troie naydziez wroznych księgach napifany. *BudNT przedm* b2v (2); *SkarŻyw* 538; *ActReg* 1; Gdyż owemu wolno chćieć/ co mu wolno

niechćieć: Który może swobodę na obie łronie mieć (*marg*) Eiułdem est nolle, cuius est velle. ff. de reg. (-). *KlonWor* 71.

β. W wyrażeniach przyimkowych typu: »na (jednę) kupę, gromadę, raz itp.« *podkreślających łączności razem* (58) : *FalZioł* I 141a (4); *GlabGad* C8v; Zgromádził ná iednę kupę włfytki wody morłkie *RejPs* 47v (2); *RejKup* b3; *KromRozm III* D8v; *KrowObr* 38v (2); *RejWiz* 83; *UstPraw* I; *RejZwierz* 110; drugich dwánałcie kámieni kazał wnieść z brzegow w poórzodek Iordaná ná gromáde *BielKron* 47; *KochSat* A4v; Coucurso [!] rerum, fortunarum Wiele przigód ná yeden ras. *Mącz* 74b (7); *BudBib* 1.Mach 11/4; *SienLek* 88v [2 r.] (3); *Strum* Iv; Iákoby wtem iáka rozność byłá/ żeby niewiáły wrzędy trzymáły/ álbo oni ktoremi niewiáły rządzą/ gdyż te obie rzeczy ná ieden się gościniec [*cum idem utrunque consequatur*] łchodzą. *ModrzBaz* 49; *Oczko* 20 [2 r.] (3); ták iłz ná iednęłz się práwie godzinę zezli y Książę y kowal. *SkarŻyw* 165 (2); *ZapKościel* 1584/50; *NiemObr* 16; *KochFr* 38; *ReszList* 158 (2); *KochPieś* 49; *ActReg* 28; *Calep* 241b (4); *GostGosp* 70 [2 r.]; *OrzJan* 111; *LatHar* +4v (2); *SarnStat* 112 (3); *SkarKaz* 387a; *CiekPotr* 51; *GostCast* 9; *KlonWor* 48; Aż łie niebo z fortuná ná iedno zmwili *PudłDydo* A2.

γ. Przy podkreślaniu ciągłości, bezpośrednio kontynuacji: w konstrukcjach między dwoma jednakowymi rzeczownikami (niekiedy rzeczownik bywa zastąpiony zaimkiem lub liczebnikiem) (112) : *BierEz* Rv; *FalZioł* II 1d (2); *RejPs* 101v; Aby mu miły Bog dał/ Na to lato. Aby łie mu waliło/ Kopa na kopę. Brog na brog/ Stodoła na łtodołę. *LudWieś* A3 [3 r.]; *Leop Sap* 18/23 (5); *BibRadz Ier* 25/32 (6); *BielKron* 24 (2); *Mącz* 44d (4); *SienLek* 186v; *RejAp* 113; *Górndworz* C6v (2); *RejPos* 76v; *BielSpr* 74v; *BudBib Sap* 18/23 (2); *CzechRozm* 189v (2); *ModrzBaz* 104; *SkarŻyw* 30; *StryjKron* 443; *NiemObr* 149 (2); *KochMuz* 26; *GostGosp* 110; *RybGęśli* B2v; Káźde krolełstwo przeciw łobie rozdzielone/ bęđzie łpułtołzone y dom ná dom vpáđnie [*domus supra domum cadet*] *WujNT Luc* 11/17 (3); *PowodPr* 20 (4); *SkarKazSej* 683b; *KlonFlis* G2v.

Połączenia: »od ... na« (1): Abowiem iáko błýkáwicá błýkáiác się od iedney łrony z podniebia/ ná drugá [*in ea*] ktora iełt pod niebem/ łwieci *WujNT Luc* 17/24.

»z ... na« (54): *OpecŻyw* 108v; *FalZioł* †† 3a (7); *RejPs* 16 (4); *BibRadz Gen* 1/2 *marg* (2); *OrzRozm* P2v; *Mącz* 147d (7); *RejAp* 15; *Górndworz* Kk4v; *RejPos* 144 (3); *BiałKat* 116; *KuczKat* 175; *RejZwierz* 53; *BudBib* I 409b; *BudNT przedm* b4 (2); *CzechRozm* 28 [2 r.]; *KochPs* 126; *SkarŻyw* 225; *StryjKron* 16 (2); *CzechEp* 262 (4); á to nie łza żadná miárą/ z rołkołzy ná rołkołz iść. *ArtKanc* O4v (2); *Calep* 303b (5); *GostGosp* 160; *PowodPr* 64; *SkarKaz* 82b; *CiekPotr* 13; *KlonWor* 4.

a. Przy określaniu maksymalnego lub minimalnego zasięgu (1360) : *BierEz* M4; *FalZioł* V 44v [2 r.]; *FalZiołSpicz* V 119v; *FalZiołUng* V 119; thaki człówek bywa gamratny płotliwy, mathacz/ richło wierząci na żadná rzecz nie poóiteczny. *GlabGad* M7v (4); *MiechGlab* 43; *BierRozm* 20 (2); *KlerWes* Av; *RejŁas w.* 53; *RejPs* 70v (3); *LibLeg* 11/45v (2); *RejRozpr* E4; *SeklWyzn* 4 (3); *RejJóz* A5 (4); *SeklKat* P4; *RejRozm* 405; był ołłáđzon nawiećny Zjwot *RejKup* a7v (2); *HistAl* L7v; *MurzHist* Q4v; *KromRozm III* A8 (2); *Diar* 62 [2 r.]; *BielKom nlb* 4 (3); Opátrzcye yá s pilnołciá yuż ná káźdą łronę. *LubPs* Nv (33); *SeklPieś* 19v; *KrowObr* 156v; *RejWiz* 3 (30); *Leop Gen* 41/34 (8); *RejZwierz* 1v (7); *BibRadz Iudic* 9/43 (3); *BibRadzBaz ktv*; á gdy záłnáł ná włzytki oczy/ zábił go [*Merkuryjusz Argusa*]. *BielKron* 20v (31); *KwiatKsiąđ* G3v (2); *Damnatus longi Sisyphus labori*, Ná wiećną pracę á niewołą

wskazan. *Mącz* 77b (3); *OrzQuin* M3v (3); *RejAp* BB7v (4); *GórnDworz* Ff4v (3); *GrzepGeom* M (4); *HistRzym* 119v; *RejPos* 9 (16); *BiałKat* 186 (3); *BielSat* G4v (2); *HistLan* ktv; *RejZwierc* B4v (16); *BielSpr* 20 (12); *WujJud* 4; *WujJudConf* 22v; *BudBib* Ex 24/8 (12); *HistHel* B3 (2); *Strum* C3; *BudNT* przedm dv (3); *CzechRozm* A3 (8); *PaprPan* E3 (7); *ModrzBaz* 73; *SkarJedn* 13 (2); Iáwné iéft ná wfyztek swiát miłosierdzie twoie *KochPs* 59 (16); *SkarŻyw* 20 (10); Przeszłych rzeczy nie wściąga/ przyzłych vpátruie: Y íerce ná oboię fortunę gotuie. *KochTr* 25; *MWilKHist* E2v; *NiemObr* 50 (2); *KochFr* 124; *KlonŻal* A4v (2); *KochBr* 151; *KochPhaen* 22; *KochSz* B3v (2); *ReszPrz* 68; *ReszList* 163; *BielSjem* 39; *KochPam* 81; *KochPieś* 12 (2); *KochSob* 69; *PudłFr* 60; *ArtKanc* E14v (4); *GórnRozm* F4 (2); *KmitaPsal* A2; *KochProp* 13; *PaprUp* C2v [2 r.]; *ZawJeft* 11; Posłowie są opowiadaiąc KIM wiarę y powolność stateczną na wszelaką potrzebę *Rpvey ActReg* 154 (2); *Calep* 199b (2); *GostGosp* 24; *GrochKal* 28; *GórnTroas* 55; *GrabowSet* F3; *WujNT* 191 marg (2); *WysKaz* 32 (2); *JanNKar* C2v; *SiebRozmyśl* H2v (2); *WitosłLut* A3; *GrabPospR* L2v (2); *KmitaSpit* C; *PowodPr* 33 [2 r.]; *SkarKaz* 1 (4); *CiekPotr* 8 (2); *GostCast* 40; *SapEpit* [B2]v; *KlonWor* 2 (2); *PudłDydo* A4.

Połączenie: »aż na« (3): *RejWiz* 126; Nas ták okrutnie nienawidząc y aż ná krew nas nálfę przesládaiąc *CzechEp* 93 (2).

O karze głównej (201): *PowUrb* +2v; *BierEz* F4; *OpecŻyw* 100v (16); *OpecŻywSandR* nlb 4v; *BielŻyw* 55 [2 r.] (4); *GlabGad* Bv; Mężę krwawe zowie thy ktorzy niesprawiedliwie ładzą, biorąc dari za ktore skazuia ná śmierc niewinnie *WróbŻołt* Iv (2); *RejPs* 134 (2); *LibLeg* 11/137v [2 r.] (3); *LibMal* 1551/159v (7); *SeklWyzn* b3 (2); *RejJóz* O4v (2); *SeklKat* I3; *RejKup* Sv; *HistAl* A8v; *MurzHist* C2v (3); *KromRozm* III H5v; *GliczKsiąż* E5v; *LubPs* C2v; *GroicPorz* cc3 (4); *KrowObr* 43v (3); *Leop* 2.Mach 4/48 (2); *KochZuz* A4v [3 r.]; Íkazał ie ná ítracenie *BibRadz Act* 12/19 (7); *OrzRozm* L2v; *BielKron* 140 (8); *Mącz* 37c (18); w Krákwie czáfu iednego byli dwa oładzeni ná czwiertowanie *SienLek* 95; *RejAp* 28; *HistRzym* 85v (2); *RejPos* 171 (3); *RejZwierc* 92v (4); *RejPosWstaw* [21³]; *BudBib* Sap 2/20 (3); *HistHel* Dv; *BudNT* K4; *CzechRozm* 206v (5); *PaprPan* Hh2v; *ModrzBaz* 13v [2 r.] (3); *Calag* 277a; Sędziowie niewierni/ zdrayce przełożeni/ Boday z oítréy íkáły ná ízyię zrzuceni Swiátá dokonáli *KochPs* 206 (3); *SkarŻyw* 41 [2 r.] (13); *MWilKHist* I4; *CzechEp* 16 (2); *CzechEpPorz* **3v; *KochJez* A4; *NiemObr* 104 (2); *ReszPrz* 26; *ReszHoz* 122; *GórnRozm* K2; *PaprUp* D [2 r.] (3); *Calep* 884a; Włodarz ktory zelże tego karać/ á ktorego trzy kroć íkarawízy o łeíf/ czwarty raz ná ízubienicę *GostCast* 162 (2); *Phil* E2v (2); *GórnTroas* 61; *GrabowSet* K2; *LatHar* 268 [2 r.] (10); *WujNT* Matth 20/18 (8); tákowégo Pan álbo zastępicí/ álbo ná gárdło y dóbr iego wzięcie nam wydác będzie powinien. *SarnStat* 1237 (2); *SiebRozmyśl* A3v (7); *KlonKr* B2v; *SkarKaz* 44b (2); *SkarKazSej* 692b.

α. *W zwrotach typu*: »na stronę odłóżyć, odrzucić itp.« *podkreślających zaniechanie czynności lub stanu* (213) : *BierEz* D4; *RejPs* 118 (6); *ComCrac* 17v; *RejRozpr* E4v; *RejJóz* Ev (2); *RejKup* q5; *HistAlHUng* A3v; *KromRozm* III E5; *Diar* 33 (3); *GliczKsiąż* D6v (2); *LubPs* K (9); *GroicPorz* C3 (4); *GroicPorzRej* C4 (2); *KrowObr* B2 (7); *RejWiz* 2 (6); *OrzList* d4v; *RejZwierc* 8v (2); *BibRadz* *4 (2); *OrzRozm* S4; *BielKron* 254; odłóżywízy precz ná ítronę wízytki áfecti y ktemu zazdrość będzie íobie [pismo] wykłádał *GrzegRóżn* A2 (2); *KwiatKsiąż* F3; *Mącz* 229d (5); *LeopPrzep* a3v (2); *GórnDworz* L8v (6); *RejPos* 34 (25); *KwiatOpis* A2; Aleć to Antykryft vmie/ prawdziwe póciechy wízytkie ná

łthronę odrzucąc/ á fáłrzywe wynáydwóć *GrzegŚm* 26; *KuczKat* 340; *RejZwierc* 13 (10); *BielSpr* b2; *WujJudConf* 34 (7); *RejPosWstaw* [41²] (4); *BudBib* 4.Esdr 14/13 (2); *MycPrz* I A2 [2 r.] (3); *BiałKaz* C4; *CzechRozm* A3 (17); *PaprpPan* E3v (3); *KarnNap* A3v; *ModrzBaz* 24v (12); *Oczko* 12 (3); Puściłeś gniew/ y zápalczywość onę Swoię ná łtronę. *KochPs* 127; *SkarŻyw* 92 (2); *CzechEp* *2 (15); *NiemObr* 98; *BielSen* 11; *KochPieś* 41; *KochWr* 16 (2); *Paprup* F2; *ActReg* 42 (4); *GórnTroas* 58; *KochCz* A4; *KochPij* C; *GrabowSet* F2v (3); *OrzJan* 6 (4); *LatHar* 151; *RybGęśli* A2 (2); *SarnStat* 225 (7); *VotSzl* A2; *CiekPotr* 6 (2); *CzahTr* B4v (2); *SapEpit* A2v.

β. Podkreśla zupełność: całkowicie (557) :

W wyrażeniach przymkowych typu: »na głowę, na popioł, na proch itp.« = *in pulverem PolAnt* (416): *LibLeg* 11/165 (4); *OpecŻyw* 67 (2); możełz dawać ku potrzebie w wodcze thego ziela czos i łpalił na popioł. *FalZioł* II 3a (185); *MiechGlab* 49; *RejPs* 38v; *LibMal* 1544/85v; *RejJóz* Q; *RejKup* h7; *HistAlHUng* A3v; *KromRozm I* M4v [2 r.]; *MurzHist* F2v (4); *Diar* 25 [2 r.]; *LubPs* X3 marg (3); *Leop Iudic* 5/18 (5); *BibRadz* 1.Ioann 5/16 [5 r.] (10); *OrzRozm* N3 (2); báltwáná łtárl ná proch/ z wodą zmiełzał/ dáwał ludzyom pić/ chcąc łie wywiedzyeć łełli łełczce v ktorego czárt w łercu albo w myłli záchowány *BielKron* 63 (24); *KochSat* A4; *Mącz* 69c (8); *OrzQuin* Aa2v; *SienLek* 149v (61); *RejAp* 88 (4); przyłzli záłię do niego łmiejąc łie ná vmor *GórnDworz* T3v (5); rozniemół łie Krol bártzo ná łmierć. *HistRzym* 90 (2); *RejPos* 146v [2 r.]; *BielSat* D2; *BielSpr* 52v [2 r.]; *KochMon* 24; *BudBib* 4.Reg 23/6 (2); *HistHel* B3v (2); *WierKróc* A3v; *BudNT Apoc* 13/3; *CzechRozm* 206 (2); *PaprpPan* Hh3; Bo niedołyć łi łełt [...] tych ktorzłby ná namnielzce słowo posłuzłni byłł [qui dicto sint tibi audientes] przy łobie widźieć *ModrzBaz* 106v; *SkarJedn* 13 (2); *KochPs* 69 (2); *SkarŻyw* 90 (13); [Swantosław] włoczłniá od łednego Litwiná ná wylot przełity łpadł z koniá *StryjKron* 477 (17); *CzechEp* 138; *KochJez* A2v; *NiemObr* 16; *KochEpit* A3v; *ReszPrz* 70; *WisznTr* 11; *BielRozm* 26; *KochProp* 9; Conquassare – Namłásge łłukę, zkrulzám, w kásłłamie *Calep* 243b (2); *GrabowSet* Ev; [Cesarz tureckł] pułciwłzy łie niedawno do Węłier/ y poráziwłzy ná głowę Ferdinándá/ krółełtwo ołsiáđł. *OrzJan* 6 (2); *LatHar* 7 (2); po włzytkłey źłemi rołzczedł łię głos łch: y ná kráie łwiátá [in fines orbis terrae] łłowá łch. *WujNT Rom* 10/18 (13); *SiebRozmyłł* [A4]v; *PowodPr* 11; *SkarKaz* 205b; mółł łpáć Belpłecłnie, łáko mowłá, ná obłedwłe włzy. *CiekPotr* 46 (2); *SkarKazSej* 686a; *SzarzRyt* A4.

Połqczłenie: »áz ná« (15): *RejPs* 21v (2); *BibRadz Ps* 88/40; *RejAp* 6v; *RejPos* 306; *RejZwierc* 159; [Jezus Krystus] łie był dla náš vnłzył á vpokorzył áz ná łmierć *RejPosWstaw* [21³]; Bo łełt ogłeń áz ná zátráclłenie [usque ad perditionem Vulg] poźryájący *BudBib Iob* 31/12 (3); *CzechRozm* 226v; *LatHar* 707; *WujNT Act* 1/8 (3).

Wyrażłenie przłmkowe: »na wszy(s)tko« = *ad omne PolAnt*; *ad omnia Mącz*; *iuxta omne Vulg* (125): *March*¹ A3; *BierEz* P4v; *OpecŻyw* 51 (2); PRzłchodłł teź opuchłłna ná dzeclę/ czáłem ná włzytko/ á czáłem ná nekłorá łtronę *FalZioł* V 41; *GlabGad* N8v (9); *March*² T7v (2); *RejPs* 25 (5); *RejRozpr* B2v; *RejJóz* H6v (2); *LibMal* 1548/141v; *RejKup* k4v (3); *MurzNT Ioann* 4/45; *BielKom* F2; *GliczKsiqż* L3v (2); *RejWiz* 28v (2); *Leop* 3. Reg 9/11; *RejFig* Bb2v [2 r.]; *RejZwierc* 16v (6); *BibRadz Prov* 21/1; *BielKron* 157v (2); *Mącz* 280a (5); *GórnDworz* Z5 (2); *RejPos* 213v; *HistLan* C4v; *KuczKat* 395; *RejZwierc* 7v (13); *Strum* E2v; *CzechRozm* 40; *PaprpPan* B (35); *SkarJedn* 70; *SkarŻyw* 89 (6); *CzechEp* [397]; *NiemObr* 24; *KochMRot* B4; *ArtKanc* E7v; *BielRozm* 6; *GostGospSieb* +4v;

LatHar 663; Wielkie Książę Litewłkie/ [...] y zwolenie y rádę ná wżyftko [ad omnia JanPrzyw 11] dawał. SarnStat 888 (2); SiebRozmysł C; PowodPr 10; SkarKaz 518b.

γ. Uwydatnia całkowity zanik zakresu czynności lub stanu: wedle (33) :

W wyrażeniach przyimkowych typu: »ni(e) na piędź, na palec itp.«; usque ad calcationem pedis PolAnt (7): nieuštapięć ná piądź/ náuczymy łye práwá. GroicPorz ł4; BibRadz Deut 2/5; OrzRozm ł3v; HistLan B2v; woleli gárdło ná mięsne iátki/ że ták rzekę/ wydác/ niż od powinności łwey ná krok ieden odłtapić. CzechRozm 253; CzechEp 361; Y nie dał mu w niey dziedzictwá y ná łtopę nogi [nec passum pedis] WuJNT Act 7/5.

Wyrażenie przyimkowe: »ninacz, na nic« = ad nihil PolAnt; ad nihilum Vulg (26): Gawron ninacz pożyteczny nie ieft. Dzieci telko iego niezłe ku iedzeniu FalZioł IV 23a; RejPs 138v (2); BielKom E6; LubPs V v (2); Bo połamią łie gálęzi niedoźłe/ y owoce ich nieużyteczne/ y niedozrzále á kwásne ku iedzeniu/ y ná nic [ad nihilum] łie niegodzą. Leop Sap 4/5; BibRadz 1.Reg 15/9 (3); BielKron 209v; RejAp 64 [2 r.]; GórnDworz Cv; HistRzym 122v; RejPos 142v; KuczbKat 400; BudBib Sap 13/13 (2); KochOdpr C4; KochSob 64; Phil F3; SarnStat 417 (2); KmitaSpit B2; SkarKaz Oooo2a.

b. Przy przeprowadzaniu wszelkiego rodzaju przeliczeń, pomiarów (1911) : yako ya tho vyem yszesz pobral drzewo szosznove godne kv bvdowanyv szpvsczey yago szwyesky na szesz wozow ZapWar 1504 nr 1954; OpecŻyw 95v (3); PatKaz III 118v (5); Ieft na poł łtopy ribka mała FalZioł IV 34b (40); BielŻyw 22 (2); GlabGad B4v; MiechGlab 31 (4); LibMal 1545/98v; RejRozm 393; HistAl Dv (18); KromRozm III B8v; GliczKsiąż Iv (2); KrowObr B2v; RejWiz 73v (3); Leop Gen 21/16 (49); UstPraw C2v (2); KochZuz A2; RejFig Dd7v (2); A psi po cudzym żytku/ idą ná trzy łkoki. RejZwierz 137 (2); Diamenczik na trzi granie rzezani WyprKr 12 (123); A Niniwe było miáfto bárzo wielkie/ ná trzy dni [itinere trium dierum Vulg] chodu. BibRadz Ion 3/3 (49); łnádnie być może źiemiá rozmierzóná ná mile/ ná łtáiánie/ y ná łázenie álbo łtopnie BielKron 263; W Kollegium wielkim skarb nálezyono [...] łzacowány ná dzyefięć tyłiac złotyeh/ w złóćie BielKron 399 (92); KochSat B3; Quadrantalıs, Plin. Crassitudine quadrantali, Ná cztereh pálcách albo ná dłón w mięłz. Mącz 334d (28); Dryiá ieft trzykátna Figurá/ ná trzy węgly ták rozłóžóna. OrzQuin H4v; SienLek 12 (5); RejAp 183 [3 r.]; GórnDworz P8v (5); [tego kwadratu] łumma będzie piędździełat łokiet/ która łumma pochodzi/ kiedy kto puł Diámetru/ to ieft/ pięć łokiet wiedzcie ná cáły Diameter, to ieft/ ná dziełięć GrzepGeom F4; y Prułsiech/ w Mázwólzu/ w Litwie/ ná Włóki mierzą. w Wielkiey Polłzce ná Szłády. w Máłey Polłzce y w Rusi ná łány. GrzepGeom I2v; Wiedz łiczbę łzerzý ná łiczbę dłužý/ mówiac ták: Dziełięćiorá dziełięć/ vczyni łto. GrzepGeom K; Koło zásię Miernicy náłzy ták liczą/ Naprzód puł Diámetru wezmą/ á potym łześć tych liczą ná Circumferencyą/ to ieft/ ná Obód GrzepGeom K3 (71); HistRzym 110 (2); Bethánia byłá nie dáleko Ieruzálem/ iákoby ná łtay pięciorónalcie. RejPos Ooo (2); BielSat Ev; RejZwierc 19v (17); BielSpr 8 [2 r.] (23); BudBib Ex 34/7 (11); Ten Złobek ma być głębokı y łzeroki ná dwa pálcá máło więcý. Strum C3; téz zmawiałią ná rozmáité miary z Robotniki Groble/ to ieft/ ná Polá/ ná Pręty/ ná Powroźce/ ná Sychty/ etcet. ále to wżyftko iedno tákże uczyni iáko ná łztuki Strum F2 (63); BudNT Ff3v [2 r.]; CzechRozm 247; PaprPan Y; ModrzBaz 27v (3); Oczko 9v (2); náznáczył mu pokutę ná siedm lat. SkarŻyw 510 (18); Pán swyętołz wyczefłzichowłki ma blyłkołcz na Borczu na 8 wlok ZapKóścier 1584/44v (3); MWilkHist I3; StryjKron 230 (4); CzechEp

29 (2); *KochJez* B3; *NiemObr* 26; *KochMuz* 26; *ReszPrz* 43; *ReszList* 168; *BielSjem* 19; *BielRozm* 33; *Paprup* G3 (3); *ActReg* 61 (4); *Calep* 131b (19); *GostGosp* 46 (5); *Phil* D4; *OrzJan* 40 (3); Y íam [Chrystus] vřtąpíł od nich/ íako ná zácísnienie kámieniá *LatHar* 719 (8); *WujNT Matth* 5/42 (10); Podżupkowi niech będzie dawano pułgrzywny ná tydzień [*media marca qualibet septimana JanStat* 42] *SarnStat* 376; Rotmiřtrz íam poczet miéwał iedno ná 10 koni: á Dzieięiątnik nawięcý ná ósm koni. *SarnStat* 427 (64); *WitosłLut* A2v; *KmitaSpit* A2 (2); *VotSzl* E3v [2 r.]; Słuchay Pokoíu, íefczce ná trzy łłowá. *CiekPotr* 73 (3); *KlonWor* 4.

Połączenie: »aż na« (1): áby żaden Zyd nie przyięgał ná Rodał ich/ iedno o wielkié ípráwy/ ktoré íe ściągáią aż ná pięćdziesięt [usque ad 50. *JanStat* 1120] grzywien *SarnStat* 225.

α. *W wyrażeniach przyimkowych wskazujących kierunek pomiaru* (308) : *FalZioł* I 39 c (2); Ten wyłep Taurika lezy miedzi Białym íeziorem maiąc ná dłużą dwadziecia y cztirzy mil á ná ízyrzą pięthnalcie. *MiechGlab* 70 (4); Ná tháką záprawdę wyłokoć wzlecieli íż Alexandrowi widział íe okrag íwiátá/ íakoby gumno *HistAl* M5 (18); *ZapWar* 1551 nr 2684 [2 r.]; *LubPs* S3v; *RejWiz* 56; *Leop Ex* 25/23 (14); *BibRadz* *4 (14); Ktory kościoł był ná dłuż záložon ná íześćdzyeíat łokci/ á wřerz dwádzieściá/ á ná gorę íto y dwádzyeściá. *BielKron* 77; cżarni Zydowie [...] ná wzrořt íako ná íześć albo ná pięć piędzi/ głos íako niewieści máią *BielKron* 456 (75); In excelsitatem nascitur, Roście ná wyłzłżá. *Mącz* 46c (31); dobry málarz/ cieniēm/ wyładzi rzecz/ y vcżyni íą oblą: á íáńnoćią poda ná dáłą/ ná głębią/ zniży/ skroćí/ podług potrzeby. *GórnDworz* I5v (3); *GrzepGeom* Ev [2 r.] (85); *HistRzym* 110 [2 r.]; *RejPos* 327; Kulá ma być kámienna/ íako cebr ná wielkość *BielSat* N2; *RejZwierc* 66v; *BielSpr* 7v [2 r.] (15); *BudBib* I 43v [2 r.] (3); [waga] áby nie byłá nikędy ná żadnym kóńcu y po kráioch kofónoga: íako mówiąc y o pół włofá ná mięřz *Strum* B2 (23); *Paprupan* 4v; *ZapKóścier* 1588/79; *BielSjem* 38; *GostGosp* 86; *WujNT* 479 [2 r.]; *KlonWor* 36 (2).

β. *Wskazuje sposób (oraz wielokrotność) przeprowadzenia podziału* (711) : *BierEz* E3v [2 r.] (4); Dziewiątego dnia kamien[íe] tak to tzo bylo w budowaniu íako íjnńíe íj wřlytki op[o]ki będą ná cżęsci złupány/ a iedna drugą bijątz rozłupi íj przywiedzie ku złłcżępaniu. *OpecŻyw* 193v (4); *OpecŻywSandP* ktv; kthorym lysthem vmoczował był wyano theyetho [!] margorzaczye slachethny nyegdy pawel oyzrzonowsky ná polowyczą wszysthkego szwego gymyenyá *ZapWar* 1527 nr 2361 (16); mydło wenezkie mařz íkraiać nadrobne káłki *FalZioł* V 117v (13); *GlabGad* A4 (3); *MiechGlab* 7 (7); *KłosAlg* A (3); *WróbŻołt* nn4v; *RejPs* 42 (5); *LibLeg* 11/45; *LibMal* 1549/149v; *RejKup* Ov (2); *HistAl* G6v [2 r.]; *HistAlHUng* A4; *MurzHist* B2; *Diar* 92 (4); *LubPs* kt (6); *GroicPorz* C (4); *KrowObr* 2 (6); *RejWiz* A6v (16); On wźiąwřzy tho wřlytko/ rořcíał ye [zwierzęta ofiarne] ná poły [per medium] á obie cżęsci przećiw łobie zobu íthron położył *Leop Gen* 15/10 (17); *OrzList* f; *KochZuz* A5; *RejFig* Cc5 (3); A w nocy rozłádziwřzy íię ná vřce przećiwko nim/ on íam y łudzi íego/ poráził íe *BibRadz Gen* 14/15 (22); *OrzRozm* E [3 r.] (6); Tales Milezyus [...] rok rozmierzył ná 360 dni *BielKron* 121v (123); *GrzegRóżn* B3 (3); *Mącz* 17c (74); A za Sámuel Kápłan naywřzłży/ Agágá Amálechitę/ przed wřzem ludem/ ręką íwą włáńną nie rozšiekał ná íztuki *OrzQuin* X3 (3); *SienLek* 15 (3); ten dwor álbo miáłto ían íwiety pířze było od Anyoła ná cżterzy cżęsci rozmierzono *RejAp* 184v (7); *GórnDworz* G3 (7); Ale íż Figurá káżdá która íeřt ná cżterzy węgły/ dzieli íye ná dwa Kliny *GrzepGeom* E3v (23); *HistRzym* 12 (4); *RejPos* 18v (15); *GrzegŚm* 25 (2); *HistLan* F3; *KuczKat* 9 (3); *RejZwierc* A3v (13);

Gdzie fie kofzem położą/ tám fie rozłożą ná Roty álbo fuwałki *BielSpr* 67v (30); *WujJud* 132v [2 r.] (3); *WujJudConf* 100 (2); *RejPosRozpr* c; *RejPosWstaw* [21²] (2); *BudBib* 4.Esdr 1/32 (13); *HistHel* C; *Strum* Cv (3); *BudNT Matth* 12/25 [2 r.] (6); [Izraelici] fie potym rozrodźili y ná pokolenia rozłączyli. *CzechRozm* 154 (26); *PaprPan* A3v; *ModrzBaz* 3v (10); *SkarJedn kt* (7); *KochPs* 81 (2); *SkarŻyw* 51 (17); *MWilKHist* K2v [2 r.]; *StryjKron* 51 (9); *CzechEp* *4 (2); *NiemObr* 6 (3); *KochDz* 105; *KochPhaen* 18 (2); *BielSen* 12; *GórnRozm* Av (4); *KochProp* 11; roftárgnęlińmy lye ná dziwné y rozmáité wiary *KochWr* 21; *PaprUp* 13v; *ActReg* 3v [2 r.] (6); *Calep* 52b (18); *GostGosp* 44 (5); *GostGospSieb* +3 [2 r.]; *GórnTroas* 40; *KochCn* B4; *GrabowSet* P2; *OrzJan* 28; *LatHar* +3v (18); *WujNT przedm* 26 (23); *WysKaz* 3; *JanNKar* C3v; *JanNKarKoch* Ev (6); A STATVTY NA WIERSZE DZIELONE, IVRISDICIĄ ZAMKOWĄ WSZYSTKĘ Y WŁADZĄ, IASNIEY, NIZ DOTYCHMIAST BYŁO, OBIASNIAIĄ. *SarnStat* 479 (26); *SiebRozmyśl* F2v; *KmitaSpit* B; kościoły włchodnie/ od tego mieylcá y páłterzá iednego gdy odpádły/ ná wiele fię fekt rozerwały *SkarKaz* 40a (4); *VotSzl* D (2); *SkarKazSej* 678b (5); *KlonFlis* B4 (2); Metiułá ná dwoie iák śledziá rozdárto. *KlonWor* 32 (3).

γ. *Wskazuje stosunek dwóch wielkości, proporcje* (85) : aby nayednego konya po yedne^{mv} drzeww bylo polozono *MetrKor* 38/287; *OpecŻyw* 52v; *FalZioł* I 112a (2); Ieft pythanie iako drogę 1. lib. ma położyc na frimarku/ tak iżby na 100. zło. 5. zło. zyśkał. *KłosAlg* G4 (4); wżak vyeczye panye poslye by dwa braczya na yedno iablko traffily, kałdyby ye sobye volyal *LibLeg* 7/99; *KromRozm I* A3v (2); *MurzNT* 111 (2); *Diar* 64; *GroicPorz* k3v; *RejWiz* 43; *Leop Ez* 48/20 (2); *UstPraw* D2v (2); Dwákróc tyle obiecał/ nacż go szácowáli *RejZwierz* 31; y ważył [Anjoł serce dziecięcia] z inemi fercy/ áno łamo przeważáło ná fto inych ferc *BielKron* 165 (5); *KochSat* B3; Pensum, Kądziel/ To yest ták wiele przędze álbo wełny yáko ná yednę kądziel czinią. *Mącz* 288a; Duodena describit in singulos homines iugera, Ná káždego człowieká rachuye dwánaście łtay álbo yutrzin. *Mącz* 375a (4); *SienLek* 135v; *RejAp* 58v; to záfię wielki głupiec/ kto fto złotych ná kopę waży. *GórnDworz* L4v (3); *GrzepGeom* K (4); *RejZwierc* 98v [2 r.]; *BielSpr* 50v (3); *RejPosRozpr* b4; *BudBib* Num 3/47 (8); *Strum* [D4] (3); *BudNT Luc* 12/52 [2 r.]; *CzechRozm* 73 [2 r.]; Ná wielkość iego woylká s trołzką ludu twego/ Możelz gdy iedno raczyłz óń fie kuśic łmiele *PaprPan* B (2); *SkarŻyw* [197] (2); *StryjKron* 772; *ReszList* 169; *KochPam* 80; *KochPieś* 6; lecz tego ná ták wielkie Krolełtwo nie wiele było *GórnRozm* L4; *GostGosp* 74 [4 r.]; ono pięcioro chlebá łamał ná pięć tyśięcy ludzi [quando quinque panes fregi in quinque milia] *WujNT Mar* 8/19 (5); *SarnStat* 974 [2 r.] (3); *SkarKaz* 84a; *CiekPotrŚredz*)?(4; To naćięłza/ ná ieden duch/ gdy plagá dwoiá Pádnie *GostCast* 27.

c. *Przy określaniu lub ustalaniu kolejności, hierarchii (wartości)* (832) : *KrowObr* 110 (2); Tu Sem ná nawyżłzym ftopniu dołtoieńftwá ieft przełożon/ duchem Prorockiem oycá łwego *BibRadz* I 5d marg; In locum antiquum gratiae et honoris restituere, Ná pierwłze mieylce łáskę y dołtoyność przywrócić. *Mącz* 414a; *RejPos* 224 (9); *Strum* Kv; Niegodzieneś/ bráćie/ ná twoie pirwłze mieylce włtápic/ prze grzech ktoryś popełnił: ále ná przyczynę bráćiey przyimuię cię/ zá namnieylzega do zakonu. *SkarŻyw* 184 (2); *CzechEp* 247; Połtáwim ná czołó/ náuki do vtwierdzenia prawdy Kátholickiey z tey Ewángeliey łłuzące *SkarKaz* 576b; *SkarKazSej* 702b.

W wyrażeniach przyimkowych typu: »aż(e) na koniec, na ostatek itp.« *wskazujących element krancowy* (często z odcieniem ekspresywnym: zwłaszcza, wreszcie) (790): *ForCnR* A4 (2); *FalZioł* I

111c (7); *WróbŻółt* A3; *LibLeg* 10/152 (2); *RejPs* 129 (7); wyelcze śchkodziel byerzaczy yey zdomu schati frebroyenyadze na oftathek y pyerzyny. *LibMal* 1551/165v (3); *LudWieś* A2; *KromRozm I* D3v (5); *MurzHist* A4 (4); *MurzNT* 43v (4); *KromRozm II* c3 (9); *KromRozm III* B [2 r.] (11); *Diar* 110; *DiarDop* 99 (5); *BielKom* F3 (2); *GliczKsiąż* C4 (3); *Leop* *A3v (4); *OrzList* c (7); *BibRadz II* 120d marg; *OrzRozm* B3v (21); *BielKron* 460v; *GrzegRóżn* C2v (5); *KochSat* A3v (4); *KochZg* A4v; *KwiatKsiąż* N3 (2); *OrzQuin* T2v (38); *Prot* A2; *SarnUzn* G8 (3); *SienLek* 1v; *LeovPrzep* E (3); *RejAp* 17 (21); *GórnDworz* N3 (40); A dla thego ty łłowá tego wćiśnioneo człowieka fą s tey Ewanyeliey fwięthey wzyęte ná początek/ iż my nigdzyey indzyey nádzyeie fwey/ áni wołania fwe⁶⁰/ w ćifkoch fwyeh/ obráćć nie mamy/ iedno do Bogá Oycá fwego niebiełkiego *RejPos* 161 (80); *RejPosWiecz*² 91v; *RejPosWiecz*³ 96 (3); *BiałKat* 33v (4); *BielSat* D4v (3); *GrzegŚm* 24 (2); *HistLan* A4v; *KuczbKat* 30 (14); *WujJud* 47v (19); *WujJudConf* 85 (6); *RejPosRozpr* c2; *RejPosWstaw* 22 (4); *BudBib* c (4); *Strum* K2v (2); *BiałKaz* G3 (3); *BudNT przedm* d2 (5); *StryjWjaz* Cv; *CzechRozm* 6v (45); *ModrzBaz* 22 (6); *ModrzBazBud* ¶6 [2 r.]; *SkarJedn* A3 (19); *Oczko* 24; *SkarŻyw* A4v (31); *StryjKron* 46 (2); *CzechEp* *3v (26); *NiemObr* 4 (34); *KochFr* 40 (6); *KlonŻal* C2; *ReszPrz* 45 (2); *ReszHoz* 127 (2); *ReszList* 161 (2); *WerGość* 242 (2); *BielSjem* 14 [2 r.]; *KochPam* 77 (2); BY wam nákóniec z niebá y złoto pádáło/ By fye w domiéh rodziło/ przedsię to wam máło. *PudłFr* 6 (8); *BielRozm* 31; *GórnRozm* C4 (6); *KochWr* 19 (3); *Paprup* H (2); *GórnTroas* 4; *KochPij* Cv; *KochFrag* 28; *OrzJan* 21 (6); *LatHar* +2v (97); Pośiodme/ o zmartwychwłtaniu. w Rozd: 15. Nákoniec o fkládziech y iáłmuźnách/ ktore zbierał między Pogány *WujNT* 576 (32); *WysKaz* 14 (4); *JanNkar* B4v (2); *SarnStat* 4 (17); *SiebRozmyśl* [A3]v (2); *GrabPospR* N2; *PowodPr* 59 (11); *SkarKaz* 40b (13); Náoftátek trzebá nam iákom pierwey przypomniał/ o dobrym oyczyzny fwey/ pilnie y ferio rádzić/ á k temu mężnie nieprzyacielowi fię záfławić *VotSzl* B2 (4); Dał siostrę fwą w małżeńftwo. Wefela niespráwiwfzy, nie dawłzy wypráwy Słufzney; nie odliczywfzy nákoniec polágu. *CiekPotr* 54 (4); *SkarKazSej* 662a (7); *KlonWor ded* **3v [2 r.] (5); *PudłDydo* A2 (4).

Wyrażenie przyimkowe: »na to« = *nadto, oprócz* (21); *MetrKor* 40/818; *FalZioł* V 64v (3); Naprzod my powiedział yz [...] Potim powiedział o zyemie Wherfką [...] Natho powiedział wydzenie fwoye *LibLeg* 11/13 (2); Albo wziąwfzy miękkó pieczone iáie/ wfyp w nie śiarki miáłko wtártey/ á welpólek ziedz: á ná to piy ciepło/ piwo z máłfem álbo wodę. *SienLek* 83v (9); Marczyn Karwayk wymawyeł foby [...] Dobrowolnye myefzkanye do smyerczy [...] tefz chleff w tele stodoli. Gdzie tam fzoie zyto mófze kłáfz [!] y drugi chlewyk wyedle fzoipy y natho Ma fzoibyę budowacz Marczyn Karwayk w tele domoftwa tego: yfzdebkye. *ZapKościar* 1584/43; a ten pán Marczyn ma dawacz oyczewy swemu na kofzdi rok po trzi czwyertnye rzy: y ma Oyczewy swyemu chowacz náfzymcza tak dłuo: afzbyfzyę páfzta lefznya srodzyela y natho yefzche ten pán Marczyn wáfzorfky ma Oycza swego wpoczywołczy chowacz do smyerczy yego *ZapKościar* 1588/80v (6); *ActReg* 8.

5. Przy określaniu przyczyny; *ad, in Mącz, Modrz, JanStat, Vulg, PolAnt, Cn; a Mącz, Modrz; contra Modrz, Cn; super JanStat, Vulg; per Vulg, Cn; ab Mącz; pro, sub JanStat; de Vulg* (2510) :

A. Wskazuje bodziec, impuls czynności lub stanu (2164) : *ZapWar* 1528 nr 2458 [2 r.] (3); *BierEz* I (2); Czorki Ieruzalem nie płacćcie na mię/ ale famy na fię płacćcie ij na iyny wáfle *OpecŻyw* 136 (11); *OpecŻywList* C2; A yefthli na proftv powiefcz szwyathkowy nyewyerzono, thedy mayá

przifłyżancz *MetrKor* 40/817 (2); *LibLeg* 7/9v (16); *PatKaz I* 5v (2); *PatKaz II* 33v; *PatKaz III* 109 (2); *Murm* 69; *HistJóz* Bv (2); *TarDuch* C3v (4); gdy dzieci na zęby ftekaia/ tedy mafllo wypłokane, á z miodem zmiełzane/ pocierać thym działla/ bolenie y wfzelkie grizienie ktore bywa w działlach: oddala *FalZioł* V 80v (6); *BielŻyw nlb* 3 (2); *GlabGad* I6v; *March*² Dv; Siachmet gdy do Litwy po wyprawę fluzebnych przijechal, tedy na poradę Carza Przekopfskiego zafię był poiman *MiechGlab* 32 (6); *WróbŻołt* I6v (5); *WróbŻołtGlab* A2 (2); á márníe fie rozbieżá iedno ná fámo frogie wezrzenie twoie. *RejPs* 97 (6); Thefch plaplya fnym y Zmarczinem krążelyem kradal y na kradzyefz zill *LibMal* 1546/118; Iacub ze Lwowa Napomowá Matifcha Rayeczkiego o krziwoprzifziáftwo pogimani dobrowolnye przed wrzedem poznankym wponyedialek nazayutrzcz po szwyethey Mariey Magdaleny Anno 1548 zęznal *LibMal* 1548/143v (23); *RejRozpr* B4 (7); *LudWieś* ktv (2); *RejJóz* D8v (3); Mniemas bych ia fwinio pyfzna Na twe kropydlo ftąd wyfla. *RejKup* i2v (12); *HistAl* B3v (7); *KromRozm I* C2 (2); się téfz i on częfto kroć fkarzył a nato porzewniał *MurzHist* K4 (7); Bo się tam iulf napodulfzczenie i zwiedzięnię fzatańfkie na pana boga gniewali *MurzNT* 31 (3); *KromRozm II* g4v [2 r.]; *KromRozm III* B (3); *Diar* 31 (5); *GliczKsiąż* L4v (3); *LubPs* E (14); *GroicPorz* c4v [2 r.] (25); *KrowObr* C3v; *RejWiz* 11v (14); drzyćie ná flowo iego [ad verbum eius] *Leop Is* 66/5 (9); *OrzList* d3 (2); *UstPraw* A (7); Wfzyfcy ná on glos ftánęli *KochZuz* A4v (2); zwikłáne/ názbyt práwo macie/ A wżrzyćie iż ná nie/ nie raz zábiedacie *RejZwierz* 102 (6); wfzytek lud zdumiał fie ná náukę [super doctrina Vulg] iego. *BibRadz* Mar 11/18 (31); *BibRadzBaz* ktv; Może káždy z nas ná tákowe Vniuerfaly dobrze fpác *OrzRozm* S3 (3); á tak był zubożył koronę Czełká y Cefarfká ná ty dáry. *BielKron* 326v; [Witułt] przyiechal do woyská Iágiełłowego ná przyrzeczenie Skirgiellá brátá *BielKron* 380; leżálem zá martwe ná rázy thłuczzone/ dwa dni bez pićia y iedzenia. *BielKron* 458 (86); *KwiatKsiąż* Bv (2); Avaritia ardere Lákomftwem być zaráżonym/ Mrzeć ná grofz niektorzi mowia. *Mącz* 15b; Ego spem praecio non emo, Terentius. Ná obyetnicę funtów nie kładá. *Mącz* 102c (24); *OrzQuin* C (2); *SarnUzn* A2v (2); *SienLek* 38v (6); *LeovPrzep* kt; Iż oto ná ty ciemności o ktorzych tu flýfzimy á ná ty niewdzięczności ludzkie/ roskázuie Pan wyfulzyć rzeki *RejAp* 137 (12); [Ksenokrates] ná ono bialeyglowy lęktánie/ nie ocknął by był/ ále by go był fnadz y palił fwiecámi. *GórnDworz* Aa8 (9); Ná rofkazánię tedy Królewfskie/ wielka moc Ludzi/ zá wielką pracá ledwa ón Okręt wywáżyć ná brzég mogli. *GrzepGeom* A4v (2); *HistRzym* 2v (9); *RejPos* 6v (59); lám Luter ná perfwázyá dyablá złęgo ludziom fwéy Bábiloniáy tę ofiárę zhydził *BiałKat* 341 (5); *BielSat* B4 (3); *GrzegŚm* 13 (2); Iáł plákác ná fwe głupftwo że fie zle fprawował *HistLan* Bv (3); *KuczKat* 35 (4); *RejZwierc* A6 (45); ćwiczone Rycerftwo prędko Ordynek infzy mogą vczynić ná iedno kiwnienie Hetmánfskie *BielSpr* 10 (5); *WujJud* 234v; *RejPosWstaw* [41³]; *BudBib* b4v (19); ono dzyecyę/ co bez duŕze było/ Ná prósbę Helialzá/ nátychmiałt ożyło. *HistHel* B3 (3); *MycPrz* I A4v; *BiałKaz* E2v (5); *BudNT* przedm b7 (3); ná iego flowo z oyczyzny wyfzedł *CzechRozm* 85v (13); *PaprPan* B2 (2); Słyfzáłem o tem/ że ná fámy tylko okrzyk Turkow przyćiągáiących/ niektore obozy były odbieżáne *ModrzBaz* 116 (2); *SkarJedn* 116 (7); *Oczko* A3v (10); *KochPs* 5 (8); w świętá flýfzec było iákies dzwony dziwney wdzięczności: ná ktorzych fluchánie/ nie tylko się duŕza ochładzáłá: ále y chorzy niektorzy zdrowieli. *SkarŻyw* 471; ná vderzenie lafki Moyżeszowej wyfzły zwody záby *SkarŻyw* 480 (120); *ZapKości* 1580/14 (4); Pewnieć fie nam rofpierzchnáć ftąd. Nieftetys nam ná táki błád. *MWilKHist* E4 (2);

Wízytkim ná Włofką zdráde z oczu płyną słozy *StryjKron* 602 (11); vřtápił ná ich pogrořki *CzechEp* 209 (13); *CzechEpPorz* **4; A oto ná cień iego [orła] wízytek rodzay ptáľzy Y polné vćiekáią ftádá *KochJez* A2; ná czeńte páńľkie pytanie wzdrygał fię Piotr. *NiemObr* 40 (10); *KochFr* 28 (4); [*Galatea*] Iuż ná twoie łodkie wierze z brzegow nie wychodzi *KlonŻal* B3; *KochDz* 109; *ReszPrz* 10 (2); *WerGość* 211 (5); *WisznTr* 11 [2 r.]; *BielSjem* 25 (4); *KochSob* 59; *PudłFr* 22; *ArtKanc* D12v [2 r.] (6); *BielRozm* 14 (8); *GórnRozm* H [2 r.]; *KmitaPsał* A4; *PapřUp* D3v (7); *ActReg* 15 (12); *Calep* 476b (3); Ná gwałt ktoby fię nie ftáwił/ tákże v grobley iáko v ognia/ winy nie przepuścić. *GostGosp* 144 (3); *GórnTroas* 17 (4); *GrabowSet* C3v (7); *KochFrag* 23 [4 r.] (7); *OrzJan* 111; nie tráci nagrody łwey/ ktory kubek źimney wody/ w imię álbo ná imię/ álbo dla imienia vczniá P. Chryřtuřowego dáie *LatHar* +8v (9); *KoľakCath* A3 (2); pokutowáli ná kazánie Ionařzowe [*in praedicatione Ionae*]. *WujNT Matth* 12/41 (45); *WysKaz* 30; *JanNKar* E3; krzywdę przez się álbo przez napráwné ořoby w przereczonych dobrách vczynioná ná prořte powodowé twięrdzenie ma nágroďzic *SarnStat* 1254; tedy obwinionégo wolnym byďź łkázuią od pozwu ná łámę relatią álbo zeznánie woźnégo *SarnStat* 1285 (119); *SiebRozmyśl* K3v; A ná tráby káźda fię zbiega duřzá żywa. *KmitaSpit* A3 (2); łkwirczeli ľudzie ná niedořtátek. *PowodPr* 84 (3); Ná ktorego modlitwę [*Grzegorza*] y gorá dla rozłzerzenia kořciołá vřtápiłá *SkarKaz* 418b (17); Bo iuř ten wrzod okrutnie dobre obyczáie Záráźił, że nań wřzyľcy niemal obumáři *CiekPotr* 4 (8); *CzahTr* B4 (3); *GosłCast* 47 (2); *PaxLiz* O4v; ná łupieřstwo tákie/ odćiętą exekucyą łady duchowne vřtály *SkarKazSej* 700b (8); *KlonFlis* B2 (2); *KlonWor* 23 (4); áni weřtchnie ná me to krwáwe plákanie *PudłDydo* Bv (3); *ZbyłPrzyg* Bv (2).

Poľczenie: »na ... na ... na« (1); Ieřli tá m zrok zmieřzkamy/ ná mię ná łámégo/ Wyndźie [*pieniędzy*] więćey/ nierzkáby ná łámowtórégo. *WyprPl* C2v.

a. *Wskazuje bodziec wywołujący reakcję słowną* (1057) : *PowUrb* +; *BierEz* F3v (4); *OpecŻyw* 3v (33); *OpecŻywSandR nlb* 3v [2 r.]; *PatKaz II* 81 (2); *PatKaz III* 90 (7); *HistJóz* C4; *FalZioł* I 136b (2); *BielŻyw* 23 (2); *GlabGad* A7 [2 r.]; *MiechGlab* 35 (2); *RejPs* 88 (2); panv memv na ye^{go} pořseřstwo nieodpowiadasz, tedj moy pan na thwe gdj siie przitrařfy tobie niebedzie odpowiadáł *LibLeg* 10/153v (30); *ComCrac* 11; *SeklWyzn* E (2); *SeklKat* G4v (9); *RejKup* i8; Ařiftoteles tákieź odpifał mu ná ten liřt [*rescripsit ei epistolam*] tymi łowy. *HistAl* M7 (9); *LibMal* 1551/166v (9); *MurzHist* F2 [2 r.] (25); *MurzNT* 38v (6); *KromRozm II* e2 (3); *KromRozm III* I (3); a owszem ani odmowki na skargi swe źálobliwe przed JKM nie slyszeli *Diar* 57 (9); *DiarDop* 99 (4); *GliczKsiąź* M3v (4); *LubPs* B2v marg (7); wyřłřzemu Sędźiemu ná inřtygácyą łrony to powołánie oznaymi. *GroicPorz* o2v (18); *KrowObr* A2 (41); *Leop Deut* 1/41 (11); *OrzList* a4v (5); *UstPraw* C3v (3); *KochZuz* A5 [2 r.]; *RejFig* A5v; Coź tedy rzeczymy ná to? *BibRadz Rom* 8/31 (31); *OrzRozm* F4 (16); Cełarż im [*ksiąźętom luterskim*] ná ty ářtykuły powiedział *BielKron* 221v (68); Aversari preces alicuius, Nie dáć słowá ná rzecz/ nie chceć slycháć/ odwráć fię precz od czyich prořb. *Mącz* 487b (30); A cóź ná to Król? Słowá iednégo. *OrzQuin* D2v (10); *SarnUzn kt* (7); *LeovPrzep* a2v (2); A coź ma vczynić ten nędzny pářterż obudziwřzy fię/ á ozwawřzy fię ná to wołánie Páńľkie *RejAp* 36; *GórnDworz* B4v (59); *HistRzym* 63 (4); *RejPos* 75 (15); *BiałKat* 228v; *GrzegŚm* A3 (4); *KuczbKat* 145 (4); *RejZwierc* 179; *BielSpr* 28v (2); *KochMon* 21 (6); *WujJud* 33 (30); *WujJudConf* 127v (4); *RejPosWstaw* 44; *BudBib* b4v (5); *HistHel* B4 (2); *BiałKaz* D2 (2); *BudNT Luc* 14/6; *StryjWjaz* Cv; Trudnáć to ieřt rzecz Żydom odpowiedáć ná

ich zágádanie *CzechRozm* 146 (147); *PaprpPan* Hhv; *ModrzBaz* 21 (10); w tymże liście y ná pogrońki Cefarzowi/ [...] odpifuie/ mowiąc [...] *SkarJedn* 216 (36); *Oczko* 23v; *SkarŻyw* 27 (25); Swiadkowie na pytanie prawne kazdy zołobna ielt zeznal pod swoią przisięgą *ZapKościer* 1581/22 (5); *StryjKron* 125 (5); Otoż ia ná takie I.M. dyłkurfzy nieftáteczne y niepewne/ ták krotkie zámknienie czynię *CzechEp* 302 (109); *CzechEpPORz* *2 (5); *NiemObr* 6 (21); A mój dobry Kápellan ná ono láianié/ Iefczem ci fię dziś niekładł/ co zá długié fpánie? *KochFr* 49 (3); *KochSz* C3; *ReszPrz* 52; *WerGośc* 248; *BielSen* 15 (2); *PudłFr* 14; *GórnRozm* C3v (7); *Paprup* E2v (4); *ActReg* 11 (22); *Phil* C2; *KochAp* 6; *LatHar* 253 marg (5); *WujNT przedm* 39 (23); *WysKaz* 21 (9); *SarnStat* 144 (8); *ZapMaz II G* 97/90; *SiebRozmyśl* F3 (3); *PowodPr* 37 (3); Piotr ś. ná pytanie Páná y miłtrzá fwego wiaré/ [...] o bołtwie iego wyznał *SkarKaz* 117a (10); *CiekPotr* 37 (2); *CzahTr* Bv (8); *GosłCast* 73; *SkarKazSej* 689a; *KlonFlis* D3 (3); *KlonWor* 65; *ZbylPrzyg* A3v.

B. Wskazuje okazję (przeważnie zwiázaną z określonym terminem, datą) stanowiącą bodziec czynności lub stanu (214) : *OpecŻyw* 124; A to ftąd dzieciátko bywa/ chore/ mdłe w żywocie/ iże matka nołząc: [...] albo biegunkę/ albo przyrodzoną niemocz na kxiężycze chodząc z onym: miewała. *FalZioł* V 17d; *MiechGlab* 21; *LibLeg* 11/61v; *ComCrac* 14; *RejRozpr* B; *LibMal* 1550/154v; *MurzNT Luc* 23/17; *Diar* 24 (2); *LubPs* Bv; tżemu ie [obrazy] ná wielkęnoc/ y ná inne vrotzyfte fwietá otwieracie? *KrowObr* 113 (5); *RejWiz* 13 (3); *Leop Num* 7/10 (6); *RejFig* Aa7v (2); *BibRadz Ioann* 7/10 (5); *BibRadzBaz* ktv; *OrzRozm* Lv; [papież] wftáwił ná Boże národzenie po trzy młze miewác kápłanom. *BielKron* 149v (29); *Mącz* 51a (4); *OrzQuin* O2v; Ná Krzciny bierzefz z łobą Ofzczepy y Miecze/ Nie boy fię/ bo dzieciátko tobie nie wćiecz. *Prot* D2; po pićiu spokojem leżec/ áni wftáwác ná pierwsze poruśzenie/ aż dobrze potim. *SienLek* 37v; *RejAp* 74; *Skoczka* fkaćze/ krol wefoł/ rołciágnął proporcze swoie/ triumphy ftroi ná dzyeń národzenia fwego *RejPos* 320v (6); *RejZwierc* 97; *RejPosRozpr* b4v (2); *BudBib Lev* 7/12 (16); *Strum* L (2); *BudNT Mar* 6/22 [21]; *CzechRozm* 157v; Niżli ná iutrznia dzwoniono/ pierwey ona wftála *SkarŻyw* 161 (16); *ZapKościer* 1580/11; *StryjKron* 421; *CzechEp* 57 (6); *KochPieś* 56; *WisznTr* 34; Nie myśl mátko o ftátách drogim złotem tkánych/ Ná mój/ y twéy niewiafty przyiazd obiecánych *KochPam* 87; *KochSob* 60; RAduymy fię Krześciánie/ czyniac wefołe fpiewanie/ ná to Boże z martwych wftánie *ArtKanc* F2v (2); Nárzeka wálf Orzechowki/ [...] w oratiew swoiey/ ktorą nápił ná pogrżeb Krolá Sigmuntá ftárego *GórnRozm* E4v (2); *KmitaPsal* A5; *Paprup* kt (4); *ActReg* 59 (4); *Calep* 82a (4); *GostGosp* 10 (6); Zdawná wftawiaá ná Magnificat. *LatHar* 67 marg; Ná ktorego [Chrystusa] przyłzcie wzyścy ludzie máia zmartwychwftác w ciálách twoich *LatHar* 374 (17); A ná święto [Per diem autem sollempnem] zwykl był ftároftá wypufzczác połpolftwu iedne⁸⁰ więznia ktoregoby chćieli. *WujNT Matth* 27/15 (19); tedy vchwalamy z pozwoleniem wzyśtkich ftanów/ ná wfeláką gwałtowną moc/ y naiazd nieprzyacielki/ połpolite ruśzenie *SarnStat* 133 (10); *GrabPospR* K4 (7); Nie dármo fię/ [...] ná przybycie nagłe Páná fwego vczniowie przelstrárzyli/ y zátrwożyli *SkarKaz* 204a (5); *GosłCast* 16; *SkarKazSej* 682a (2); *KlonFlis* F2; *KlonWor* 56.

C. Wskazuje uzasadnienie: tytułem, z racji (przeważnie przy zobowiązaniach i przywilejach) (132) : *ZapMaz II L* 7/50v; a thegoTatarzina biliscie dali na porvke c[z]lowiekv yednemv *LibLeg* 10/56 (5); y dall ym zanye 26 grofchi na ych czáfcz yakoby zdzyalu kthori fłoby bili przirzekli *LibMal*

1550/156v (7); *MurzNT* 111; *Diar* 80 (2); Sędzia po onych łzełci Niedzielách wierzycielowi fant ku otrzymaniu przyładzi ná poczet dofyć vczynienia. *GroicPorz* dd2 (7); *Leop Iudic* 5/30; Gdybyfmy poddánym náfzym rofkazáli rułzyć fię ná woynę z gránic/ tedy niż fię rułzą obiecuiemy im dáć ná łzkodę Kopiją/ pieć kop grofzy *UstPraw* D3 (13); *RejZwierz* 102 (2); áby ták wielkiey fummy złotych ná trybut Turkom niedawáli *BielKron* 310v (24); *Mącz* 35a (3); Sam telko Tomazo był ták niefortunny/ iż áni ná okup/ áni zá odmiánę žádną/ pułćić go nie chciano. *GórnDworz* Y8; *HistRzym* 49v (5); *HistLan* F; *RejZwierz* 178v (2); *StryjWjaz* A3v; *CzechRozm* 220v (2); *PapPrPan* D2; *ModrzBaz* 84v; vkazał Pan Chryftus wfytki prace/ męki/ kámionowánia/ bicżowánia/ głody/ zimná/ vboftwo/ y inne dochody ná vrząd Apoftolki *SkarŻyw* 82 (5); *ZapKościer* 1584/50 (8); *StryjKron* 205 (2); Częgo wfytkiego iż w Papięftwie nie máłz: gdzie fię tylko ná dziećinny krzeft oglądáią/ y ná to náfzwiłko Krześciáánin [!]/ žádnego odrodzenia y odnowienia po łobie nie pokázuiąc *CzechEp* 340 (2); *KochFr* 55; *KochWz* 136; Tobie ná twé látá Czás poprzełtác światá *KochPieś* 23; *GórnRozm* C4v; dał mi Krol Lezaisko, na ktore muszę się o 10000 złotych zadłuzyc *ActReg* 79 (4); *Calep* 872a; *GostGosp* 46 (2); *LatHar* 128; *SarnStat* 70 (15); *KmitaSpit* C6; *VotSzl* D2v (2); Mniema by ná gościá pił/ áno gość nań piie: Hoynie y bez fráńunku z pániá dułzką żyie. *KlonWor* 59 (4).

Połączenie: »ależ na ... na« (1): a nye poszlałem onych [świerzepic] do obory Crolewskyey w kthorychem nye myal pvszczycz alesz na rakoyemsthwo [!]/ na slachethnego szczesznego szyna nyegdy slachethnego yana sprvskyego wyerzvchowa *ZapWar* 1534 nr 2410.

6. *Przy określaniu stanu końcowego lub rezultatu (skutku); in Mącz, Modrz, JanStat, Vulg, PolAnt, Cn; ad Mącz, Modrz Vulg, Cn (1830)*: Prołzę zá me dobrodzieyftwo/ Wypuść mię iuz ná zwolenftwo. *BierEz* E (8); *OpecŻyw* 1 (8); *PatKaz II* 63; *PatKaz III* 99v; ná moięcýe to nędzę vtzynili iżełcýe mu powýedzýeli byfcýe mieli drugýego bráta *HistJóz* C4 (2); *TarDuch* A6v; *FalZioł* V 30v [2 r.]; *BielŻyw* 9 (4); *GlabGad* M2v; A w ten czas na więthszą tich połlow fortunę był w krakowie v kxiążęcia Vafiłko kxiążę Rułkie *MiechGlab* 18 (3); *KłosAlg* D3 (14); Wielki pokoy ieft tym kthorzy miłuią zakon twoy/ á nie będzie im to na vpad [non est illis scandalum]. *WróbŻołt* 118/165 (19); Y niedopułćifz iey [duszy] dręczyć frogółciá okrutnego nieprzyiaćielá mego/ ále iá owfsem wywiedzyełz ná łseroką przechadzkę rofkolffy fwoich. *RejPs* 44 (77); nyechczyal [...] abi tho czo ye⁸⁰ Kro. Mcz kv zachowanyv przyiazny y przimyerza czynycz raczi na łkode poddanem ye⁸⁰ krolyewłkyey Mczi obraczacz łzye myalo *LibLeg* 11/140 (6); *RejRozpr* C4 (6); *ConPiotr* 33; Vkazuię fię nam przodkiem Pazdziernik niepogodny/ Ale ku oftatniey czwierci/ wyda fię dali Bog na pogodę áże do kończa. *LudWieś* B3 (2); *SeklWyzn* a2 (2); *RejJóz* A2 [2 r.] (28); *SeklKat* R (6); A wierzmi iłz kazda frogółcz Kazdemu winidzie na złołcz *RejRozm* 407; *LibMal* 1548/144v [2 r.] (3); *RejKup* a8 (20); *RejKupSekl* a3 (2); *HistAlHUNG* A3v; *MurzHist* D3 (19); *MurzNT* 18 (6); *KromRozm II* av (2); *KromRozm III* B (2); *Diar* 37 (2); *DiarDop* 106 [2 r.] (4); *BielKom nlb* 6 (14); [ojciec nauczycielowi] ktoryby teź rad fię wádzil á ná gus gonił/ áby tákyemu nye zlecał łyná. *GliczKsiąż* L8v (25); Pan Bog lud łwoy á kołcioł wiernych/ ácz dopułzczá ná trapyenie/ włzákož go iednák z łáłki łwey nie opułzczá *LubPs* P3 (21); A gdyby potym zrzucony/ záłye zá łáłkę Rádziecką/ y zá przyczyną ich ná rzemiełło był przyięt [...] *GroicPorz* f4v (6); *KrowObr* A2v (14); A nie dáy fię vwodzić łwieckiey omyłności/ Ktora wfytki przywodzi ná dziwne chćiwości. *RejWiz* 56v (72); *Leop Iudic* 5/9 (28); *OrzList* i; *KochZuz* A3v; *RejFig* Aa8v; *RejZwierz* 6v

(5); Człek wielomownyieft ná połtrách w mieście [*terribilis in civitate sua homo linguosus*] *BibRadz Eccli* 9/23[25] (20); on chleb święty [!] ku żywności vbogich ludzi/ Káplanom nádány/ [...] ná pfołę fy e po wielkíe części obraca. *OrzRozm* H4 (2); á tákefmy inřzym wřzytkim pořtronnym ludziom przyřzli ná pořmiech/ áno by řnadř lepiey vmrřeć *BielKron* 318v (114); *KochSat* A3v; *KwiatKsiqř* O3v [2 r.]; Spectat ad seditionem, Nie fie fie rzecz ná zwádeř *Mqcz* 405a; Abest mihi animus etiam nunc, I do tego czáfu fie nie mogeř zdobyć ná dobrá myřl. *Mqcz* 429b; Petrahere aliquem in suam sententiam, Przeciágnáć kogo ná řwe mniemánie. *Mqcz* 462a (133); *OrzQuin* L2 [2 r.] (6); *SarnUzn* Cv; *LeovPrzep* B4v (2); *RejAp* AA7v [2 r.] (24); á młody zwłářczá ná dziwná fie rořpuřteř vdawřzy/ wřzytkiego fiebie řkáři *GórnDworz* Ee2v (32); *HistRzym* 8v (8); Wiernemu zá řtálořci iego wřzytko ná dobre wychodzi. *RejPos* 330 marg (145); *RejPosWiecz*² 95v; *BiałKat* d2 (6); *BielSat* C3v (7); *GrzegřSm* 27 (2); *KuczbKat* 205 (4); Boř fie vrodził/ chociař Cefarř/ ná wielká nędřeř/ ná wielki kłopot/ á ná wielkie niebefpieczeńřtwo řywotá řwego/ ábowiem nie iedná řmierć zá tobá chodri/ á rozmáici ludzie o tobie y rozmaitemi křtáły řádrá/ iákoby cie s řwiátá zgłádrzili. *RejZwierc* 168v (117); *RejZwiercTrzec* Aaa2v; Křthorzy nierządnie goniá nieprzyriácielá przychodřá ná hak. *BielSpr* 36 (20); *KochMon* 20 [2 r.]; Vřpráwiedliwienie/ ieřt przenieřenie z onego řtanu/ w ktorým fie cřłowiek rodři řynem pirwřzego Adámá ná řtan řáłki y policzenia miedzy řyny Boře *WujJud* 93v (10); *BudBib* Lev 25/10 (13); *HistHel* C4; *MycPrz* II Av (4); *BudNT* Luc 13/35 (6); *CzechRozm* A7 (11); *PaprPan* B3v (11); *KarnNap* D [2 r.]; A ták máiá być práwá pořtánowione o wefelách mářeńřkich/ o rozwodřiech/ o ná wolnořć puřzczeniu/ y o wyřwoleniu z mocy oycowřkiey. *ModrzBaz* 76 (21); *SkarJedn* 2 (12); Lecř y to cřłowiek máłego bacřenia Ktory ná zgubeř Rzeczyřpolitey Pođárki bierze *KochOdpr* A4 (2); *Oczko* 21v; On řwóy lud vřubiony/ y dzieřdzictwo řwoie Przywiódl ná ořtre mieczeř y ná cięřzkie boie. *KochPs* 118 (6); *Skarřyw* 3 [2 r.] (41); *ZapKóścier* 1588/82v; Wřięłář mi zgołá mówiáć/ duřze połowiceř: Ořtátek przy mnie zořtáł ná wieczná tefknicę. *KochTr* 13 (3); Cefarř y Papieř z Xiářęty Włofkimi wydawřzy Polaki ná mięřne iátki nie wczář ná ráturek przyřbyli *StryjKron* 722 (5); *CzechEp* 5 (20); *NiemObr* 5 (13); niepomogá řiołá/ Komu řię ná řmierć bierze: muři wřiádráć zgołá. *KochFr* 73 (6); *KochPhaen* 22; *KochMRot* A4 (2); *ReszPrz* 48 (5); ieřt ořobny řzpital/ do ktorego tych dawáiiá/ ktorým řię ná řořná chorobeř zánoři. *ReszHoz* 120 (2); *ReszList* 149 [2 r.]; *WerGořc* 210 (10); Ná złořliwe pářierby przyřzly dzieci moię *BielSen* 15 (2); *BielSjem* 5 (3); *KochPieř* 28; *KochSob* 63; *PudřFr* 20 (2); Nie wodřze ná pokuřy przyřrodzenia mđłego *ArtKanc* N2 (4); *BierRozm* 4 [3 r.] (8); *GórnRozm* F4 (6); *KmitaPsal* A5v; *PaprUp* D2 [2 r.] (11); [*křnqbrni*] Niechcáć řtářřzych řwyc řłuchać/ ná błędy wpadáiiá *ZawJeřt* 35 (3); *ActReg* 5 (10); *Calep* 163a; *GostGosp* 8; prace y thrudy cřyniiá ciáłá y zdrowřze y trwáłzeř/ y tákowe ćwiczenie ná pořzytek Rzeczyřpolitey wychodzi. *Phil* S2 (3); czyli fie nie zbiorę Ná tę chyřtořć/ ktorábym Řreki ořzukáłá/ A tego niebořátká řywot záchowáłá? *GórnTroas* 36 (9); *GrabowSet* Bv (8); *KochFrag* 25 (3); *OrzJan* 16 (8); *WyprPl* C3; Przetoř miářto zbyřtniey iákiey trwogiř/ zdořádr řię ná głęboká pokoreř *LatHar* 248 (38); *KolakSzcęřl* A4 (2); *RybGęřli* B2 (4); ná řádr y ná potępienie pořzywáiiá/ nie rozřádrzáiiáć Ciáłá Páńřkiego od prořtego chlebá. *WujNT* 332 (25); *WysKaz* 2 (7); *JanNKar* C4 (2); *SarnStat* 64 (6); *GrabPospR* K3 [2 r.] (3); *KlonKr* Bv (3); *KmitaSpit* A4v (2); *PowodPr* 9 (9); chrzeřt bierzemř/ y mocá řię iego odrádrzamy ná řyny Boře. *SkarKaz* 276a (28); *VotSzl* B4v [2 r.]; Ná winę teř rozumieř iřem nie záořił. *CiekPotr* 84 (7); *CzahTr* C (4);

GosłCast 52 (9); *PaxLiz* D3v; Przetoż bárzo ná szalone pózli owi heretycy *SkarKazSej* 698a (8); *KlonFlis* Ev (2); *SkorWinsz* A3; *SapEpit* B; *KlonWor* 5 (6); *ZbylPrzyg* A3.

Połączenie: »na ... na« (4): *PaprPan* Hh2 (2); *KmitaSpit* C2; Vczćielz fię tedy dzieći fwe karác Oycoowie; Vczćie fię y wy ftáfznych fluchác mołoycoowie: Byście nie przyźli ná punkt ná ten gdzie iuż owo Poczną lęktác páchołká/ choćia mu nie zdrowo *KlonWor* 38.

W wyrażeniach przyimkowych typu: »na jasność, na jaśnią, na światło itp.« *podkreślających, że coś jest publicznie znane, jawne; in palam* *PolAnt* (272): *BierEz* N; *BielŻyw* 50; *GlabGad* A3v; *RejJóz* L5v (6); chitrołzcz a zdrada ye⁸⁰ nayałznołzcz wiłchla *LibMal* 1548/144v (4); *RejKup* d6 (2); *HistAl* K4; *MurzNT* Mar 4/22; *KromRozm II* f3; *DiarDop* 100; *BielKom* B6v; *GliczKsiąż* C2 (2); *LubPs* C3 marg (6); *GroicPorz* Bv; [*Jop*] fkađ fie to poczęło wywodził/ Y Moizełzowy piłmá ná plác mi przywoził. *RejWiz* 147 (8); *Leop* Luc 4/19; *OrzList* e4; *RejZwierz* 53v (3); *BibRadz* *2v (14); dwu tákich poważnych vczonych przyłádzę/ ktorzy przepoleruią piłmo s. z błędow/ ták yż fie włytká prawdá ná wierzch okaże *BielKron* 213v (7); to piłanie [...] Grzegorz Páweł teraz ná iáśnią wydawa *GrzegRóżn* A2; *KwiatKsiąż* G2v (3); *Debilitantur cogitationes inimicorum et proditorum*, Wychodzą ná yáwność myfli nieprzyiaciół y zdrayców *Mącz* 78d (40); *Prot* A3v; *SarnUzn* E2v; *RejAp* 3 (2); *GórnDworz* D (13); *RejPos* 92 (19); *BiałKat* 48v (2); Obludne też poćiechy/ ná iáwią wyłtáwił *GrzegŚm* A2; *HistLan* ktv (3); *KuczbKat* a2; *RejZwierz* 82v (7); Czemuście fie wy do tych czáłow po kąciech tułáli/ á ná światło miedzy ludźie vczone/ ná Concilium ktoregoście przed tym wołáli/ vkázác fie nie śmieli? *WujJud* 220; *WujJudConf* 126v; *BudBib Eccli* 29/28 (2); *MycPrz* I Bv; *BudNT* a2; *CzechRozm* A2v (11); *ModrzBaz* 6v (8); *ModrzBazBud* ¶5v (2); *SkarJedn* 14 (6); *KochDryas* A2; *Calag* 550b; *KochPs* 83 (2); *SkarŻyw* A4v (9); *StryjKron* kt (7); Aczkołwiekby było y ieft/ wiele y názbyt práwie wiele rzeczy infzych/ ktoreby fię flufznie z mey ftrony przypominác y rołtrząłác miály/ ku wyłtáwieniu prawdy ná widok. *CzechEp* 318 (23); *CzechEpPORz* *4v; *NiemObr* 15 (3); *KochFr* 24; *ReszPrz* 65 (2); *ReszHoz* 140; *ReszList* 155; *KochPieś* 34; *PudlFr* 11; *ArtKanc* K18v; *GórnRozm* C2 (3); *ActReg* 29; *Calep* 337a (3); *GrochKal* 4; *Phil* N3; *OrzJan* 35 (2); *LatHar* 142 (3); *KołakCath* Cv; z lekkościami y vćifki byliście ludźiom ná oczy wyłtáwieni [*spectaculum*] *WujNT Hebr* 10/33 (5); *SarnStat* 3 (2); *PowodPr* 18 (2); *SkarKaz* 2a (2); *CzahTr* A3v (6); *GosłCast* 32; *SkarKazSej* 672a (2); *KlonWor* 77.

7. *Wskazuje obiekt czynności, zainteresowań i uczuć; in* *Mącz, Modrz, JanStat, Vulg, PolAnt*; *ad* *Mącz, Modrz, JanStat, Vulg*; *de* *Modrz, JanStat, Vulg*; *super* *JanStat, Vulg, PolAnt*; *contra* *JanStat, PolAnt*; *cum* *Modrz*; *sub* *Vulg*; *a, adversum, adversus* *PolAnt* (14499) :

A. *Wskazuje obiekt czynności oraz bezpośredniej obserwacji (przeważnie z negatywnym zabarwieniem emocjonalnym)* (4123) : yakom ya nyenaseth do domv yey nayey wdowi stholecz nyewsyalem yey konya gnyadego dwu volu y dwu voschu *ZapWar* 1537 nr 2575 (63); *ZapMaz VII Z* 17/468v (3); *BierRaj* 16v (3); *MetrKor* 34/135v [2 r.]; *March*¹ A2v (2); *March*¹ *Wiet* A2; Ezop ná nie páłcem fkazał *BierEz* B3 (88); ná matuchnę bożą wefolo pogłáđali *OpecŻyw* 174 (82); *ForCnR* C4v (5); yakobich ya przywoził kxyedza mołkyewłkyego. zebi walczył ná panyłthwa Vałchey Kro. mczł. *LibLeg* 11/154v (30); *PatKaz III* 97 (10); *HistJóz* A3 (2); *TarDuch* A3v (5); *FalZioł* IV 6c (18); *BielŻyw* 2 (23); *GlabGad* C2v (5); Tatarzy nie dawłzy ym [*książętom ruskim*] wythchnienia, porułzyli fie nanie *MiechGlab* 3

(20); *BierRozm* 9 (3); *March*³ T7 (2); Boć oto łtrzałki pomłty twey wlepiony łą w mię a przycifnąłes na mię rękę twoię [*confirmasti super me manum tuam*]. *WróbŻołt* 37/3 (29); *RejPs* 16v (35); *ComCrac* 11v (3); Richlo pothym stall łprzerzeczonym Hunnułch pucherem Na zidy Sqwirzynłkye wboru *LibMal* 1553/176v (27); *RejRozpr* E4 (6); *ConPiotr* 34 (2); *SeklWyzn* 3 (3); Bis wilka na fię z łafa tu nie wyłczekała *RejJóz* H3v (32); Rzekł pan Iefus vczniom łwoym tchnawłzy nanie prziymuicie ducha łwięte⁸⁰ *SeklKat* C3 (4); *RejRozm* 392 (3); Sumnienie iuz kywa namię łalczem na czie vkazuie *RejKup* Iv (24); *RejKupSekl* a4; nie będąc skłonna ku miłofierdziu poczęłi nań łiec *HistAl* F8 (53); *MurzHist* B3v (14); *MurzNT Matth* 5/28 (10); *KromRozm II* a3v (5); *KromRozm III* A2v (7); *Diar* 22 (13); *BielKom* A2 (8); nyektorzy rodzicy s kochánkami łwemi łák łie obchodzą/ że ná nie nye telko rozgi podnyeść/ ále y łalcá ząkrzywić nigdiby nye rádzi *GliczKsiqz* Gv (29); Srodze ná wierne łáńłkye łuki łwe nápyęłi *LubPs* Kv; Nyech praca vłt ich ná ich głowę łpádnye/ Kthorzy łie ná mye zgormádzili zdrádyne *LubPs* ee2v (107); *GroicPorz* bv (10); *KrowObr* 94 (21); *RejWiz* [A9] (107); Boże złofnicy powłtáli ná mię [*super me*] *Leop Ps* 85/14; ziąchał theż y ná łámnity y przypadł wnocy [*Iamnitis quoque nocte supervenit*] *Leop 2.Mach* 12/9 (158); *OrzList* c3 (6); gdyby kto ná kogo mieczá dobył w Siem/ łáki przepada winy 20 grzywien *UstPraw* D4v (5); *KochZuz* A4; *RejFig* Aa3 (10); *RejZwierz* 10v (60); Zuzaná [...] do łádu wełża ze dwiema tylko dziewećkám/ [...] A nie był łám nikt/ iedno oni dwa łtárcy/ ktorzy fię łkryli łtrzegąc ná nie [*observantes eam*]. *BibRadz Dan* 13/16 (97); *Goski* A10v; Alexánder wielki/ do Perłfyey ná Dáryułá ciągnął *OrzRozm* N3v (19); wybieżeli też w nocy z zamku obegnáncy ná ty ktorzy byli wodą przyplýnęłi *BielKron* 315v; Swátopełk Pomorłki Woiewodá podwodził Prufy pogány ná Krzyżáki *BielKron* 361 (606); *GrzegRóżn* D2 (2); *KochSat* B2v [2 r.]; *KochZg* A4v; *KwiatKsiqz* D2 (2); *Mqcz* 16a (126); *MqczKoch* nłb; żadnéy łtrony niemáłz/ skądby nie łzturmowáli dźiśia w Polłzce ná wieżę tę kácérzowie złośliwi *OrzQuin* M3v (32); *Prot* B (7); *ProtStoj* Ev; *SarnUzn* H5; *SienLek* 22 (6); *LeovPrzep* Av; *LeovPrzepSamb* b4; iefli łie nie vznałz nie obudzilz á nie náwrociłz/ iż przypádnę ná cię iáko złodziey. *RejAp* 36 (49); do kordá łie ná gołpodarzá łárgnął. *GórnDworz* O6 (59); *GrzepGeom* D; O niełzczęście nie miłościwe [...] thákeś iádowicie łwą kopiją ná łtráconą dziewkę náołtrzyło. *HistRzym* 20 (46); *RejPos* 9 (84); *BiałKat* 141 (5); *BielSat* C4v (22); *GrzegŚm* 2 (2); *HistLan* B3v (8); *KuczbKat* 85 (4); [*Kserkses*] był niezliczone woylko ná Grecią wywiodł *RejZwierz* 50 (156); á tym obyczáiem łráfi do łwoich kthory łie obłádzi/ weyźrzawłzy ná łwoiá chorągiew *BielSpr* 6 (69); *KochMon* 20 (6); *WujJud* 46v (5); *WujJudConf* 17 (2); *RejPosWstaw* 22; złzykowawłzy woylko łwe/ vderzył ná ieden hufiec [*commisit contra legionem*] *BudBib 1.Mach* 10/82 (170); *BudBibKaw* A2v; *HistHel* Bv (2); *MycPrz* I A4; *Strum* L4v (8); *WierKróc* A3v; *BiałKaz* L4; *BudNT Matth* 5/45 [2 r.] (16); *StryjWjaz* B (4); Trefiłem z przygody ná Zydy: z ktorimi gdym mowić począł/ wnet łie ze mną w rzecz wdáli *CzechRozm* 67 (35); On z woylkiem niezliczonym ná Polłkę łie pułzcza *Paprpán* B4 (45); *KarnNap* E3; náłzedłzi ná on dom [*in aedes illas impetum fecere*]/ á rozegnawłzy włzytki ktorzi łię chćieli zálławić/ vderzili ná onego nędznika [*in miserum illum*] *ModrzBaz* 31 (62); *SkarJedn* 12 (13); *Oczko* 12 (6); oto znowu ná mię włtáli Swowolni łudzie/ y zuchwáli *KochPs* 129; Nigdy go nieprzyiáciel iego niepożije/ Lub nań fortélem poydźie/ lub nań woylká zbijie. *KochPs* 133 (30); [*Mojżesz*] musiał ná vporne y niekárne ołtrkiem przyłožyc. *SkarŻyw* 483 (229); *ZapKóścier* 1582/34; *KochTr* 3 (3); *MWilKHist* B2 [2 r.] (15); wnet z onym

woyńkiem gotowym/ ná Rechwoldá Płkowńkiego podniosł woynę *StryjKron* 130 (124); *CzechEp* *3 (42); *KochJez* A4 (4); *NiemObr* 4 (4); *KochFr* 9 (12); Iam fię też tu práwie werwał z motyką ná łońce *KlonŻal* D4 (2); Nie brzytwą ci ia ná nię poydę/ nie żelázem *KochBr* 153; *KochDz* 105 (2); *KochPhaen* 16 (6); To łtąd/ to z owąd ná fię przymierzáli. *KochSz* B; A iuż nieblizu ná Krolową łowi/ Káże fie pod nię przymykác piefzkowi. *KochSz* Bv (24); [*Timoklija*] poczęłá nań wálić kámienie ták gęłtę/ że złtámtąd żadnym obyczáiem wynidź mu nie dáć *KochWz* 140; *KochMRot* C; *ReszPrz* 5 (9); *ReszHoz* 122 (2); *ReszList* 153 (4); *WerGośc* 216 (6); Y Sálomon powiedział: Włtydaycie fię pátrzyć ná niewiáftę nierządną. *WerKaz* 298 (2); *WisznTr* 11 (3); *BielSen* 6 (11); *BielSjem* 7 (13); *KochPam* 81 (3); *KochPieś* 50 (6); Dopułczác nawáłnościom ná łwá cnotę wftáwác/ Lecz od nię w nagorńszy czás przedsię nieodftáwác. *PudłFr* 42 (13); ná mą twarz, policzkując mię, frototnieś plwał. *ArtKanc* E14; Kołácmyłz ná drzwi iego/ poki nam chce odewrzeć *ArtKanc* M14 (6); *BielRozm* 4 (12); Iam fię ná Niłz pocznie gotowác/ o kęš on máiętności co miał *GórnRozm* B3v (28); *KochProp* 7 (3); Nákokóz [!] wotowáli? *KochWr* 35 (4); *Paprup* D4 (7); nogá twoiá nieraz vgodzi/ Ná oftry kámień błędu śliłkięgo *ZawJeft* 37 (7); *ActReg* 56 (13); *Calep* 43b (9); *GostGosp* 16 (10); *GostGospSieb* +2 (3); *GrochKal* 7 (7); *Phil* C (2); *GórnTroas* 8 (9); *GrabowSet* E (4); *KochFrag* 16 (3); Wołochow y Tátar vzyć ná cię nie mogę/ iákobym chćiał. *OrzJan* 88 (41); *WyprPl* A3v (2); *LatHar* +3 (49); *KolakSzczęśl* B3v (4); *RybGęśli* B [2 r.] (6); *WysKaz* 47; ták iż fię nań ciłńęli [*irruerent in eum*] áby fię go [*Jezusa*] dotykáli *WujNT Mar* 3/10; węgle ogniłte zgromádźilz ná głowę iego [*super caput eius*]. *WujNT Rom* 12/20 (78); á nád to winę dwoiákię káźnię przydawamy ná té/ kótrzy ináczęy czynić będą *SarnStat* 943 (81); *SiebRozmyśl* [A2] (8); *WitoślLut* A4v (2); *GrabPospR* L2 (3); *KlonKr* C2v (2); Bili fię trzy godziny [...] A z obu łtron krzykliwie ná się doćieráiąc. *KmitaSpit* B2v (16); ná pułtyniach záladzáli fie ná nas. *PowodPr* 10 (14); *SkarKaz*)(3 (64); *VotSzl* A2 [2 r.] (6); Niepomogło głuchemu, ná ściánem groch miotał. *CiekPotr* 13 (6); W Tobiem Pánie położył łwe włyłtkie nádzieie/ Skąd iákowyzkolwiek wiátr ná mię powieie. *CzahTr* C2v; Viktoriá odnieśli ci nieprzyacięle/ Poniewáż fię ich ná nas zebráło ták wiele. *CzahTr* E (24); *CzahTrPaprup* ktv; *GosłCast* 15 (15); *PaxLiz* C2v (2); dla chwały Bogá łwego/ ná oftre żelázá nieprzyaciól náćierał. *SkarKazSej* 667b (20); *KlonFlis* B2 (10); Oftry wáśik: vczy fię mrugác ná vczynne Pánie młode: Czálęm fię kuśi o niewinne. *KlonWor* 58 (19); *PudłDydo* B (6); *RybWit* B3v; *ZbylPrzyg* B2; *SzarzRyt* A3 (5).

Połączenie: »na ... na ... (na)« (11); *ZapWar* 1502 nr 1906 (8); [*wojewoda sieniawski*] Záwiadłszy dzyatki młode/ do polá dzikięgo/ Wpráwił ie ná Iáłtrząby/ ná owy s kołpaki *RejZwierz* 78v (3).

B. *Wskazuje adresata wypowiedzi (często z negatywnym zabarwieniem emocjonalnym)* (520) : podobno dzieci małz Ná ktore więc częłto bákałz *BierEz* A4 (10); *OpecŻyw* 59 (5); *ForCnR* B2; *BartBydg* 72b; *BielŻyw* 159; *RejPs* 63v (3); *LibMal* 1544/85v; *RejJóz* C5v (4); *RejKup* c8 (8); Yuż ná nas zwonyą k obyádu. *KromRozm III* Q4; *Diar* 43; *BielKom* B6v [2 r.]; przyłfedilfy do krolá wywołał ná yednego łłużębnęgo Tironá *GliczKsiąż* G2 (3); *LubPs* R4 marg (3); *KrowObr* 114; *RejWiz* 38v (6); Widząc Pan że idzie ná dziw/ záwołał nań [*vocavit eum*] z pośrzedku krzá *Leop Ex* 3/4 (10); *OrzList* h4; *RejFig* Bb4v (7); *RejZwierz* 15 (6); *BibRadz Gen* 3/9 (15); *OrzRozm* C4 (5); [*Drahomira*] okrutnie ná nie ięła fukác á przeciw ciálu Bożemu bluźnić. *BielKron* 323 (34); *KochSat* A3; *Mącz* 55b (8); *OrzQuin* A3v (6); *Prot* B3 (4); *RejAp* AA2 [3 r.] (55); *GórnDworz* K3 (4); *HistRzym* 20 (6); *RejPos*

A5v (123); *BiałKat* 131; *GrzegŚm* 8; *RejZwierc* 5v [3 r.] (28); *RejPosWstaw* 44; *BudBib Gen* 22/11 (7); *MycPrz* I B2v; *CzechRozm* 183v (2); *PapPrPan* Ccv (2); *SkarJedn* 32 (9); krzyknął ná towarzysze/ áby biły iáko łotrą/ ogniá godnego. *SkarŻyw* 459 (72); *MWilKHist* D2v; *StryjKron* 532; *CzechEp* 44 (6); *NiemObr* 65 (3); *KochFr* 133; *KlonŻal* E3v; *ReszPrz* 4; *WisznTr* 23 [2 r.]; *KochPieś* 20; *ArtKanc* B20 (2); *KochWr* 26; *PapUp* D3v (2); *Bovino*r – Dręfzie na inego. *Calep* 137a (3); *GrochKal* 20; *Phil* E4; PRzecz ták ná Bogá częłto kołácemy *GrabowSet* T3 (2); *OrzJan* 56; *LatHar* +2v (2); *WujNT* Mar 10/12 (5); *SiebRozmysł* H2v (3); *KmitaSpit* B4v (3); *PowodPr* 81; czárći piekielni wrzefzczę ná nie będą *SkarKaz* 7a (11); *CiekPotr* 4; *CzahTr* L2v; *SkarKazSej* 685b (10); Przetoż nie fołdruy ná mię profzę/ Pánie brácie *KlonWor* 20.

C. Wskazuje osobę lub temat, który się omawia, rozważa lub do którego ustosunkowuje się uczuciowo (niekiedy z negatywnym zabarwieniem emocjonalnym) (8658) : *ZapWar* 1505 nr 1968 (6); ieslibi ktori Miłtrz w Cechu sie skarżił, na słuę leb thowarziłfa swego, o nieposlufłeinstwo [...] *ListRzeż* w. 33 (4); *BierRaj* 18v (6); *MetrKor* 34/134 (8); táko będę kárác/ Ktoryby śmiał ná kogo łgác. *BierEz* A3 (59); *OpecŻyw* 6v (105); *OpecŻywPrzedm* C3v; *ForCnR* A3v (8); *PatKaz I* 4v; *PatKaz II* 85 [2 r.]; veyrzal napokorą fluzebnyczky fwey *PatKaz III* 148v (6); *HistJóz* A3 (14); *TarDuch* A2 (12); *FalZioł* I 9b (19); *BielŻyw* 15 (19); *BielŻywGlab* nlb 15; *GlabGad* F (2); *March*² D3; *MiechGlab* 58; Slepiciem ich jełt żądanie Na czci i na panowanie *BierRozm* 16 (4); yego C.M. pamyanthayancz naprzyafłny y braczką miłofcz náłfą zanapomynanyem posla Crolya ye⁸⁰ M. pana mego raczil był obefłacz Czarza Przekopłkie⁸⁰ *LibLeg* 7/32 (96); *KlerWes* Av; *March*³ V8; iżem podezrzenie miewał ná bliznego mego *WróbŻołt* 118/39 (85); *WróbŻołtGlab* A5; *RejŁas* w. 33; potáiemnie rádzi ná zniłfczenie blizniego fwego *RejPs* 147 (139); *ZapMaz* V S 2/335; *ComCrac* 15v (4); *LibMal* 1543/74v (37); *RejRozpr* A3 (17); *ConPiotr* 33v [2 r.]; *SeklWyzn* c4 (5); Zephira lamentuie na Potyfara iż fie za razem nie pomścił *RejJóz* H8 (64); *SeklKat* A2 (26); *RejRozm* 393 (6); Lay iuz więre iako raczyż Gdy na fwoy czas nie niebaczyż. *RejKup* Gv (101); *RejKupSekl* a5v; *HistAl* A3 (17); *KromRozm I* C3 (12); *MurzHist* B (47); Na fłowa panłkie rołmyłlai. *MurzHistSekl* ktv; *MurzNT* 11 (40); *MurzOrt* B; *KromRozm II* b (7); *KromRozm III* F3v (19); żaden krol polski pan nasz nic na nas bez nas stanowić nie może *Diar* 87 (56); *DiarDop* 111 [2 r.] (16); *BielKom* nlb 7 (25); [Herod] im nie telko inłfe lekkosci wyrządzał/ ále yefłcze ná gárdło im ftał *GliczKsiąż* Gv (48); *LubPs* A3 (134); *GroicPorz* B3v (78); ábyfmy fię tylko dáli ná fáme miłofierdzie Boże/ y ná iego obietnice. *KrowObr* 56v (143); *RejWiz* 23 (144); będą was przefładowác/ y włzyłtko złe mowić przeciwko wam kłámáiac ná was dla mnie [cum ... dixerint omne malum adversum vos [...] propter me] *Leop Matth* 5/11 (201); *OrzList* a4v [2 r.] (32); A gdy powod żáluie ná kogo y powie że chce dowieść ták iáko mu Sąd nákaże/ á pozwányby prołto przal/ [...] *UstPraw* G3v (30); *KochZuz* A2v (7); *LeszczRzecz* A4 [2 r.] (3); *RejFig* Aa2v (18); [o Janie Mieleckim] NA tę głowkę trzebáby/ dłuę rozumowác/ Ktoby tám chcia porządnie/ włzyłtko zreyłstrowác. *RejZwierc* 53 (103); będą ná cię do Bogá wołác y ná tve łupiełtwo *BibRadz* I 471b marg; rozmyłłal/ áby pierwey z nimi pokoy vczyłnił/ á niżli by on z Alexándrém nań [contra] fię zmwil. *BibRadz* 1.Mach 10/4 (208); złupili go ci kácerze ze włzyłtkiey zacnołci y z poczłiwołci iego/ niepomniác nic ná czełć Krolá Polłkieę *OrzRozm* Gv (48); krolowi w vcho częłthokroć łzeptal ná nie *BielKron* 401v; pytał ich [kniáz] ná zdrowie bráckie Kárłá y Ferdynándá Cefárzá s Krolem. *BielKron* 435 (424);

Szátan też tymi słowy ná Kryftulá fię oborzył *GrzegRóżn* L3v (10); Bo ia łam na fię wyznam/ zem proftak wtey mierze *KochSat* B (3); *KochZg* A4v; *KwiatKsiąż* B4 (22); Hic ego humanitatem tuam desidero. Tu łie ya odwoławam ná twoyę luckość y záchowánie. *Mącz* 83a; Despondere sapientiam, Ná ofięgnienie mądrości wętpić. *Mącz* 410a (381); nam był otworzył Duchem S. oczy/ ná przyłzły vpadek náłz. *OrzQuin* Y2v (48); *Prot* A3 (25); *SarnUzn* B4v (9); *SienLek* 3v (16); *LeovPrzep* b3 (2); kto łobie wlpomienie ná thákiego moczará á ná thákiego krolá przed kthorym drzy niebo y ziemiá/ [...] iuz żaden łtrách áni żadna łmierć iemu łtráfzna nie będzie. *RejAp* 22v (61); łie męłzczyzni nieiáko przelthrzegá ná chytrość włzeláką. *GórnDworz* B4v (141); zeználi łwiádkowie ná cie żeš thy po łmierći iego wziáwłszy pálec iego z pieczęćią/ y zápieczęthowałes łwoy łift. *HistRzym* 74v (29); iefli łobie nie ma łłuznie ciáżyć ná niewdzyęcniáká tákiego. *RejPos* 333 (557); przeto rozmáicie ná się piłzą/ łzalonémi się zowá *BiałKat* 118v (56); *BielSat* B3v (17); *KwiatOpis* A2v (4); *GrzegŚm* A2 (16); *HistLan* A3 (28); *KuczbKat* 5 [4 r.] (40); przedłię Bogá y cnoty prožno ołzukác y ná Woytá y ná Poborczę włzytkiego łie ludzie dowiedzá. *RejZwierc* 39 (340); *BielSpr* b2v (23); *KochMon* 20; *WujJud* A7v (37); chorzy także máią Pálterzow y łtárlzych do łiebie bez omiełzkánia wzywác/ czuiác ná się tákowe potrzeby. *WujJudConf* 199v (16); *KochList* nlb 1; *RejPosRozpr* b4; *RejPosWstaw* [21³]v (9); drudzy ná nas zá złe máią y tę náłzę pracę/ álbo zá niepotrzebná/ álbo zá łzkodliwá łzacuią y łławią. *BudBib* b; Wdzięcniemyłza iefł rzecz odrzucić nádzieię ludzká/ á łpuścić fię ná Bofká [*a Deo expectare spes*] *BudBib* 2.Mach 7/14 (170); *BudBibKaw* A2 (2); *HistHel* B2v (4); nie byłá [!] táká chćiwość zá niego [*Piasta*] okolicznych Pánow ná pánowanie Pánłtwá Polłkiego. *MycPrz* II B (18); *Strum* D4v (14); *WierKróc* A2 (4); *BiałKaz* B3 (8); *BudNT* b (32); Bo ná tę Grámmátykę/ y ná iey reguły/ Apostołowie y inłzy Piárze łłowá Boże^{so} nie ták bárzo pátrzáli *CzechRozm* 62v (246); *PaprPan* B3v (34); *KarnNap* ktv (5); *ModrzBaz* 1v (174); *SkarJedn* A2 (99); Teraz ná rozum niedbáiąc/ A żádzom tylko zgádzáiąc/ Zdrowie/ y sławę trácá *KochOdpr* B (6); *Oczko* 3v (20); *Calag* 227b (3); *KochPs* 5 (104); *SkarŻyw* A3 (354); *ZapKości* 1583/54; *KochTr* 4 (4); A nie wielełz to/ Lucyprze? Ták márkotác piekielny psię? Ná Páná Bogá mocnego Ná włze walki potężnego *MWilkHist* E2v (4); łzukáiąc tám Ianá Koniecpolłkiego Kánclerzá/ y Ianá Oleśnickiego Márłzáłka/ ná ktorzych miał wark *StryjKron* 587 (30); X.K. y z drugim oratorem ná Magistrat vtyskuie *CzechEp* 164 marg (324); *CzechEpPorz* *2v (3); A Mars włzyłtkie furie ná Mołkwę wyrócił *KochJez* B; [*kacerze*] fię o to ná nas fráłuią/ kiedy my to wyznawamy/ iż Chriřtus pan włzytko z miłości oycowłkiey ma. *NiemObr* 107 (61); *KochEpit* A2; *KochFr* kt (24); *KlonŻal* A2v (4); *KochDz* 107; *KochPhaen* 5; Ná coś więłzszego chytry Fiedur wáżył. *KochSz* B (3); *KochWz* 136 (4); *KochMRot* Bv (3); Niemam dobrej woli ná was/ y dáru nie prziyumię *ReszPrz* 19 (42); *ReszHoz* 123 (5); *ReszList* 153 (14); *WerGość* 204 [2 r.] (23); [*krewni*] ná puściznę czekáią/ łłucháiąc rychłoli záłtękałz *WerKaz* 288 (5); *WisznTr* 2 (8); *BielSen* 5 (3); *BielSenJoach* 3; *BielSjem* 10 (8); *KochPam* 81 (3); *KochPieś* 3 (6); W przyiáźni raz záczętęy záwždy trwał łtáteczenie/ Ná to każdy nie myłłac mógl kázác bełpiecznie. *KochTarn* 74 (6); Rołpulfczá nań ięzyki/ dźiwnie go łzkáluiác *PudłFr* 41 (38); *ArtKanc* A19 (101); *BielRozm* 6 (10); Owá on brát co fię náłádził ná brácká máiętność/ ták dlugo broil/ áż onego brátá zábił. *GórnRozm* Dv (67); *KmitaPsal* ktv (7); *KochProp* 9 (2); *KochWr* 19 (7); Lepiey tedi zawzdi [...] narade łie onego ogledac ktori mowi: Nunquam decernas, audias niłi tu prius ambus. *PaprUp* H3v (61); *ZawJeřt* 3

(9); vporny ze na co się vprze (...) prozno iuz otym znim mowic *ActReg* 157 (78); *Calep* 23a (6); *GostGosp* 6 (20); *GostGospSieb* +3v (2); *GrochKal* 5 (4); bárziewy tákowym fwym poštěpkiem ľzkodzi/ niź ten ktory ná wolność cudzą iáwnie czyha. *Phil* H (30); *GórnTroas* 9 (20); *KochCn* B3v; *KochCz* A3; *KochPij* C3v; Ná mię lię obrociły gniewy twe *GrabowSet* H3v (38); *KochAp* 7 (5); *KochFrag* 15 (7); fercá nie miéymy ná Tátarzyná/ ná Wołochy/ ná Mołkwę *OrzJan* 24 (40); *OstrEpit* A2v; *WyprPl* B2 (3); *LatHar* +4 (226); *KoľakCath* B2 (3); Pokłáday ná Páná Bogá łtáránie twoie. *KoľakSzczęśł* B4 (9); *RybGęśli* B4 (3); *WujNT* 9 (204); *WysKaz*)(3v (22); *JanNKar* B2 (2); A iefliby pozwány ná polu nie łtánał, tedy przedsię powodowa łtroná ná gránice przyśiádz ma: á Podkomorzy ma dekret vczynić potwierdzáiąc oné gránice. *SarnStat* 467; niemáiąc reľpektu ná bogátego álbo vbogiego [*diuitis et pauperis*, [...] *discrimine sublato JanStat* 496] *SarnStat* 561 (226); *SiebRozmyśł* [A3]v (29); *WitosłLut* A2v; *GrabPospR* K2v (2); *KlonKr* A3 (2); *KmitaSpit* C2v (3); Tákze teź ma się záprawdę Pan Bog czym obraźác na náłzę Polkę *PowodPr* 18 (33); *SkarKaz*)(2v (183); *VotSzl* A2v (6); áboć bez przyczyny Mowiono ná niektore, iźe tárgowáli? *CiekPotr* 50 (17); *CzahTr* A2 (41); Co mamy/ tego niechce: czego niémá/ ráczy: A kiedy co podádzá/ wnet na inźe wzbaczy. *GosłCast* 23 (41); *PaxLiz* A3v (2); *SkarKazSej* 675b (110); *KlonFlis* D3v (2); *SapEpit* A2 (4); Lecź dobry łędźia nie ma ná to wzgládu *KlonWor* 80 (31); *PudłDydo* A3v (12); To mu łzpetnie náłáie/ to nań cięľzko biáda. *ZbyłPrzyg* A4 (2); *SzarzRyt* A4 (10); *SzarzRytJSzarz* nlb 2v.

Poľáczenie: »na ... na« (2): gdy łie białęłowy dowiedziáły/ poczęły nárzekáć ná męże na łwe *GórnDworz* Z4v; [Noe] rozgniewawłzy łie ná łyná ná Chamá iź go nie zákrýł/ przekłáł go y wygnał go precź *RejZwierc* 62v.

W konstrukcji z przymiotnikiem (bardzo rzadko z przysłówkiem) (370): *BierEz* Rv; *ForCnR* A4; [*byk morski*] iefł barzo moczne zwierzę y okrutne/ nie telko na inźy rodzaj: ale y na łwoy *FalZioł* IV 29c (3); *GlabGad* O3v (4); *MiechGlab* 48 (2); *LibLeg* 7/34v (9); *WróbZołt* 124/4 (2); *RejJóz* Cv (6); *SekłKat* A3; *RejKup* cc6 (3); *HistAl* H6v; *BielKom* A3v (2); *GliczKsiąź* B7v (11); *LubPs* I2 (3); Lecź mieyłce y ofobá/ to ná mie rzecz nowa *RejWiz* 178v (7); *Leop Num* 32/5 (2); *RejZwierz* 129 (2); *BibRadz* I 4b marg (4); *OrzRozm* B2 (3); Człowiek vczony/ powaźny/ roľtropny/ dobrej myśli/ ná vbogie miłofierny/ ná vczone łáłkawy/ ná hárdę śmiáły *BielKron* 187v (50); *KochSat* Bv; *Mącz* 35c (42); *Prot* A3 (5); *ProtStoj* E2; *RejAp* 103 (2); y w młodźzych łeciech mych/ nigdym nie był ná te miłofłki wabny. *GórnDworz* L14 (11); *GrzepGeom* B3v; *RejPos* 98; *HistLan* C4v; *RejZwierc* B4v (17); *BielSpr* 43v; *RejPosWstaw* [41²]v; *BudBib* 2.Esdr 2/5 (4); *Strum* R; *WierKróc* Av (2); *BiałKaz* L4 [2 r.] (3); *CzechRozm* 47 (5); ná gładkość łákomy *PaprPan* Ff2; *ModrzBaz* 54 (9); *SkarJedn* 366 (2); *Oczko* 14; *KochPs* 77 (9); Ná łię byłá łroga/ á ná inne łáłkawá. *SkarŻyw* 142 (33); *StryjKron* 467; ná plotki nikkzemne/ baśni y káľumnie łproľne nie bárzo łkory. *CzechEp* *2v (2); *NiemObr* 61; *KochFr* 20 (5); Bo byłmy byli włzyłcy ná pieniádze chćiwi *KochMarsz* 154 (3); *KochWz* 137 [2 r.]; *ReszHoz* 135; áby był ná chwałę Bożá y poźytek bliźniego czuynieyłzy *ReszList* 165 (2); *WerKaz* 283; Lecź ná łczęście włzelákié/ Serce ma być iednákié *KochPieś* 42 (3); *ArtKanc* D19v (4); *GórnRozm* G4 (6); *KochWr* 33; *ZawJeft* 18; *ActReg* 84 (5); *GostGosp* 138; *GostGospSieb* +2; *GrochKal* 7 (2); *Phil* Q4v (2); *GórnTroas* 47 (2); *KochPij* C3; *GrabowSet* D3v (8); *KochFragJan* 4 (2); *OrzJan* 16 (3); *LatHar* 576; *WujNT* 170 (11); *SarnStat* 863; Mołkwicín ná nas záiátrzony duźe łię mocni im dáley

tym potężniey ná káždy rok *GrabPospR* K4 (2); *KmitaSpit* Av (2); *PowodPr* 64; *SkarKaz* 2b (10); *VotSzl* C4; *CiekPotr* 15; *CzahTr* A3v (4); *KlonFlis* G2; *KlonWor* ded **4; *RybWit* B3v; *ZbylPrzyg* A3; *SzarzRytJSzarz* nlb 2.

D. *Wskazuje do czego lub przeciw komu kogoś się pobudza, nakłania, przymusza, zobowiązuje lub na co wyraża się zgodę (1198)* : tho czo są powinni y na czo się obowiązali, thego niefą pilny *ListRzeż* w. 8 (9); *BierEz* E4 (8); *OpecŻyw* 35 (9); *ForCnR* D3v; *PatKaz I* 5v [2 r.]; *PatKaz III* 93v; *KlerPow* 11; *TarDuch* C3; *FalZioł* IV 47a; *ZapWar* 1534 nr 2550 (3); *BielŻyw* nlb 4 (3); *GlabGad* A3 (2); *MiechGlab* 43; *BierRozm* 5 (2); *KłosAlg* E3v; *ComCrac* 11v [2 r.]; Tak mamy baczicz po yey m. yz to wyeczey zmvřchenia vczynila nyszly schęczy abowiem tak pysche kiedi nanie na czyskały panowie *LibLeg* 11/40v (16); Bili thefz przy nym wlyubinyv gdi wkarczmyę dzyewączką gwalthem łfobye na vczinek czyełefny ponyewolill *LibMal* 1546/111v (11); *ConPiotr* 30v (4); *SeklWyzn* 2 (8); *RejJóz* C3v (6); *SeklKat* G (3); *RejKup* z6v (2); *HistAl* D4 (2); *KromRozm I* [H3]v; *MurzHist* C2 (2); *MurzNT* 221 marg (4); *KromRozm II* k4v (6); *KromRozm III* E2v (3); *Diar* 21 (47); *DiarDop* 104 (7); *BielKom* B3v (4); *GliczKsiąż* E3v (14); czyni modlitwę Prorok [...] przeciw thym czogo podłzczuwáli nań *LubPs* O3 (16); *GroicPorz* c3 (10); *KrowObr* 18 (4); Iż iest coś co fwiát rżdzi/ ná to lie zgadzáli. *RejWiz* 185v (6); A gdy przyfthał ná prósbę iey [cum... *adquiesceret deprecanti*]/ wzięła Agár Egypťką fluzebnicę fwoię *Leop Gen* 16/2 (7); *UstPraw* C3 (2); *RejFig* Cc7v (5); *RejZwierz* 20 (6); *BibRadz* *2v (14); *OrzRozm* D2v (11); Przeto y panowie Polfcy niektorzy Krolá Olbráchtá wiedli ná to/ áby ten lud zgromadzony obrocił ná Tatáry *BielKron* 398v (207); Aliquem ad alterum instigare, Podufzczić kogo ná kogo. *Mącz* 415b; Provocare in aleam, Wywabić kogo ná grę/ álbo ku grze. *Mącz* 505b (33); nie oftrząc Królá Páná fwégo ná nikogo/ wřzák téz nie miánuie nikogo *OrzQuin* D3v (12); *Prot* A3v (2); *SarnUzn* DV; [smok] poczał rozłzyrzác fkrzydłá fwoie/ podburzáiac mocarze ony Rzymfkie ná okrucieńtwá á ná przeládowanie prawdy Páńfkiey *RejAp* 105 (9); *GórnDworz* C2v (18); *HistRzym* 56; *RejPos* 49 (15); *BiałKat* 93v; *BielSat* G2; *HistLan* C4v; *KuczKat* 75 (2); vřtáwicznie biegáią powiádaiąc nieprzyaciólom náfzym wřzytki řprawy náfze/ á dodawáiacz im ferczá ná złupienie á ná zgininie náfze. *RejZwierc* 262v (56); fregością práwá álbo vřtáwy/ ná pořłufzeńtwo po niewoli przypadzáią. *BielSpr* 26 (6); *WujJud* A6v (2); *WujJudConf* 255; *BudBib* Num 14/36 (14); *HistHel* D2 (2); Starałby lie ták o to/ by go zewřząd niřczył/ A k temu by nań drugie ćichucho podufzczył. *MycPrz* I B2v (3); *Strum* K4v; *WierKróc* A2 (2); *BiałKaz* K3v; A ktoby ćię przymuřł ná milę iedną Idź z nim dwie. *BudNT* Matth 5/41 (3); *StryjWjaz* A3v [2 r.]; *CzechRozm* 30 (18); Ná vććiwe łotrořtwo náfzy by zápalił *PaprPan* Aav (2); Lepiey dáleko řlufzne im [řędziom] dochody pořtánowić/ żeby fię z řádow nic nieřpodźiewáli/ czemby mogli być pobudzeni/ ábo ná řkazanie kogo nieřpráwiedliwie/ ábo ná wolnym vćzynienie [*ad condemnandum aliquem iniuste vel ad absolvendum*]. *ModrzBaz* 88v (40); Rzecz pewna iest/ iż řadne krořestwo wolne/ ná to řadnym práwem obwiázane nie iest: iedno wedle potreby fwey y zwyczáiu pány řobie řtáwi *SkarJedn* 202 (40); *KochPs* 180 (2); y iam nápráwił ná nię S. Epiphániufzá/ áby iey oto prořł/ y onę przymuřł żeby wino piłá. *SkarŻyw* 142; Wyciągáło ná to S. Márká pogáńřtwo/ żeby ábo pieniędzy ták wiele iáko on kořćioł řtał połóżył/ ábo żeby go řwym nákládem zbudował. *SkarŻyw* 274 (79); *ZapKořcier* 1580/8 (5); *MWilkHist* Cv; *StryjKron* 72 (21); przedię im wolnořci ich nie odeymuie/ áni ná nie kápturá woła/

áni przed wżemi ná nie inftyguie *CzechEp* 15 (19); *CzechEpPORz* *4v (2); *NiemObr* 16 [2 r.] (21); *KochFr* 70 (3); *KochMRot* B4v; *ReszPrz* 3 (3); *WerGośc* 231 (3); *BielSen* 9; *KochPieś* 21; *KochSob* 61; *ArtKanc* A8; nie námowi ich przećię żaden ná takie práwo/ żeby fię tak iáko konie płáćić mieli. *GórnRozm* E3 (18); Ale Polfcy Bičkupi ná to nie zwaláią. *KochProp* 9; *KochWr* 19 (5); *PapUp* A4v (9); *ZawJeft* 12; Iazłowiecki nasłuzbę Arcyxiążęcia, Maximiliana przewabiał wielki im Zołd postępując *ActReg* 121 (13); *GostGosp* 158 [2 r.]; *Phil* Q2; *KochPij* C3v; *KochFrag* 24; *OrzJan* 22 (10); A oni nań nálegáli głóflami krzykliwemi *LatHar* 724 (15); *KołakSzczęśl* A2; *WujNT przedm* 3 (52); *WysKaz* 22; *SiebRozmysł* F4; [mieszczanin] nie będzie powinien ná zápláćenié przerzeczoného porádlnego [ad praedictam pensionem JanPrzyw 15] *SarnStat* 893 (89); *GrabPospR* K4 (3); *KmitaSpit* A4v (2); Drugich zásię ktorzy bywaią do woyłká pośláni vrząd ieft/ [...] pobożnym z zakonu Páńfkiego nápomínániem/ lud krześciáńłki ná nieprzyiacielá ánimowác. *PowodPr* 59 (6); *SkarKaz*)(3v (10); *CiekPotr* 6 (7); *CzahTr* B; *VotSzl* Dv (4); *SkarKazSej* 675b [3 r.] (8); Więc fię ieden w chytrości nád drúgiego ádźi: Y ná złą rzecz rad ofzuft łgarzowi poráđzi. *KlonWor* 8 (6); *ZbylPrzyg* A2v (2).

8. Wskazuje osobę lub rzecz (często pojęcie abstrakcyjne) obejmowaną zasięgiem czynności lub stanu (4071): *BierRaj* 23; *PowUrb* +; *March*¹ A4; Tákoć zły człowiek z dobrego/ Wnet vczyni nie práwego: A wynaydzie wnet przyczynę/ Iż nań wwáli wżyftkę winę. *BierEz* M2 (27); Sluffalociém na taką pannę mietz tak świętą czaládz *OpecŻyw* 41v (34); *ForCnR* C2; *PatKaz I* 2v (11); *PatKaz II* 40 (4); *PatKaz III* 89v (12); vyeczie, yakie zle [Piotr wojewoda] wnyofl na syebye y na náffą zyemyą chrzełczyanską, y jako vyelye złego vczynyl wzyemy obyczaymy zlemy *LibLeg* 6/190 (43); *HistJóz* C2v (2); yełtefz mahvmeth mvftapha. boza chwala y modlythwa naczye nyech bandzye. *MetrKor* 46/175 (9); *TarDuch* A4v [3 r.] (10); gdi młodzi barani tak połpolicie buyni fą/ tedy rad bywa mor na owcze tego roku *FalZioł* IV 3a (50); *BielŻyw nlb* 3 (18); *BielŻywGlab nlb* 14; *GlabGad* B4 (5); *MiechGlab* *2 (4); *KłosAlg* G2; *March*³ V4; *WróbZołt* Bv (30); oni na mię praczą thę włożyli aby za moią pilnołcią [zołtarz] flufznie á rzádnie był łprawion *WróbZołtGlab* A2; *RejPs* 16 (80); *ComCrac* 20; *LibMal* 1544/89 [5 r.]; *RejRozpr* A3v (6); *ConPiotr* 35; *SeklWyzn* ktv (7); na mię przypadaią przygody okrutne *RejJóz* N8 (25); Bys ty robył nawarftacie/ Tak iako przyftoy nacie. *SeklKat* A4v (26); *RejKup* b7 (28); za Ieronima ktory Lath nyema vrodzony Mikolay chleviensi ociecz ych ręczy y then zakład na ssię przeymvye *ZapWar* 1550 nr 2655 (14); *HistAl* B2 (10); *KromRozm I* E (6); *MurzHist* B (14); I będźieli onto godny niech náń idźie pokói walz [veniet pax vestra super eam Vulg] Niebędźieli zaś godny/ pokói walz/ niech się wroci do wás. *MurzNT Matth* 10/13 (13); *KromRozm II* b (10); *KromRozm III* A8 (15); *Diar* 24 [2 r.] (19); [posłowie] ukazują też wielkie niedbalstwa a zaniedbania wszystkich urzędniów koronnych we wszystkich sprawach a porządkoch [...] A tego wszystkiego przyczynę na nas kładą *DiarDop* 106 (8); *BielKom nlb* 5 (7); *GliczKsiąż* B5 (8); *LubPs* ktv (136); Rekoymiemu ná kthorego brzemoná dłuźnikowe łpáđáią/ godźilye vżywác wżytkich obron Prává y wżythkich odmow/ odporow/ kthorych miał vżywác dłuźnik by był nie zmárł. *GroicPorz* r4v (44); *SeklPieś* 32; *KrowObr* 40v (90); Muśi cirpieć co łzczęłcie ná kogo dopuści. *RejWiz* 46 (56); obchodzili łwiętho Sobbotnie: dziekuiąc á chwaląc páná Bogá/ ktory ie wyłwobodził onego dñiá/ počzątek miłofierdzia Bożego łpulfćzáiąc ná nie [misericordiae initium stillans in eos]. *Leop* 2.Mach 8/27; Niechay was nie wiele miłthrzow bywa/ bráćia moi/ wiedząc iż więcłzy łąd (ná

fię) bierzećie [*maius iudicium sumitis*]: bośmy wżyscy w wielu rzeczach wykroczyli. *Leop Iac* 3/1 (122); *OrzList* b (4); *UstPraw* A2 (23); *KochZuz* A3 (2); wielki poczet rád Koronnych/ ná których rámioná tę pieczęá á ftraż włożyli/ áby Monárchá ich s powinności fwey nie wykraczał *LeszczRzecz* A3 (6); *RejFig* Ee2v; *RejZwierz kt* (8); á pobieżą profito do namiotu Holofernowego/ Ale gdy go nie naydą/ przydzie ná nie ftrách [*decidet super eos timor*] y wcieką przed wámi. *BibRadz Iudith* 14/2 (207); *OrzRozm* C2v (7); bo to nie według ciáá dano rozumieć/ iedno według ducha przez wiaré/ przez którą baczmy fzyrokość dobroći Bołkiey rozlewać fię hoynie ná wżytko fтворzenie iego. *BielKron* 1v; wielką nędzę ná fię mieli ze dżdżow wftáwicznych przez mory y głody *BielKron* 228 (315); *GrzegRóżn* O2; *KochSat* A3v; *KochZg* A2v; *KwiatKsiąż* Av (7); *Aerarium facere*, vel, in aerarios referre. Czińfz ná kogo włożyć/ holdownikiem vczinić. *Mącz* 5a; Oratorie, Wymównie yáko fię ná yednego rządneho wymowcę godzi. *Mącz* 270a (164); Ták też iest to ná woli Księdzá wielkiego Litewłkiego/ dáć Litwę Królestwu Polłkiému/ y wlać ná Polłkę Práwo wżytko fwoie dziedziczne *OrzQuin* P2 (15); *Prot* B2v (2); *SarnUzn* E4v (6); *SienLek* 18v (5); *LeovPrzep* B3 (5); *RejAp* 32 (62); ták y człowiek [*bez pielęgnowania*] prędko zdziczeie [...] wymuiąc ná kogo/ náturá/ ábo niebo/ dáry fwe rofypie *GórnDworz* D2; kiedy mu [*dworzaninowi*] fię odeimie miłość/ tedy iednym ftopniem ftánie fię dofkonálzszym/ y będzie żył fzczeńliwie/ niemáiąc ná fię onych fráfunkow/ trofk/ tefknic/ boleści/ y inych niewczáłow/ ktorých w miłości pełno. *GórnDworz* Kk7v (34); *HistRzym* 3v (20); A gdy im dáli lofy/ thedy padł los ná Mácieiá. *RejPos* 287v (254); *BiałKat* 16 (33); Ludzi wiele pobiją/ ftłuką domy/ dáchy/ Będą ná obegnáńce/ nie máłe przeftráchy. *BielSat* N2 (7); *GrzegŚm* A3v (3); *HistLan* D2v (7); á ty nieprzemieniłz mię w się/ iáko pokarm ciáá twego/ ále ty będzielz w mię odmienion. A iefliże się káák y prawdá sftála przez Páná Iefu Chriftá/ tedyc też ná dużę onego człowieká zpływać muśi/ kiedy go czyłto y doftoynie przyimuie *KuczbKat* 180 (26); *RejZwierc* Bv (96); NA dobrego Hetmáná zależy wywiedzieć fię pewnie przes fzipiegierze *BielSpr* 15 (12); *WujJud* 45v (29); *WujJudConf* 23v (13); *RejPosRozpr* c (4); *RejPosWstaw* [21³] (9); *BudBib* Bv (118); *HistHel* C3v; *MycPrz* II A (8); *Strum* 114 [2 r.] (3); *WierKróc* A2 (4); *BiałKaz* A4v (10); To iest/ Duch ś: znidzie ná cię/ álbo w cię. *BudNT* Ii (32); *CzechRozm* 6v (128); *Paprpán* C2v (9); *KarnNap* B (5); Ale iednák ná oŃtrożność należy [*cautionis est*]/ do wżytkiego fię pilnie przychylić/ a obáczác *ModrzBaz* 44 (162); *ModrzBazBud* ¶5v; *SkarJedn* A5v (15); *KochOdpr* C3v; *Oczko* A3 (3); *KochPs* 10 (22); przepuścił nań niemoc y febrę wielką *SkarŻyw* 508 (146); yvłz ya fzam na fzyę przimuyę ten dluk Pána Iaczkowłkiego *ZapKościer* 1584/50 (6); *KochTr* 7 (2); *MWilkHist* A2v (2); *StryjKron* 26 (13); oznáymuie też y niewolá Duchowná/ przez fzátaná y grzech ná ludzi wprowadzoná *CzechEp* 153 (102); *NiemObr* 4 (23); *KochFr* 36 (5); Ná mię plácz gościnny prawem przyfzedł *KlonŻal* Cv (2); *KochPhaen* 5 (2); *KochSz* A3 (5); *KochWz* 141; *KochMRot* A3; *ReszPrz* 76 [2 r.] (3); *ReszList* 146 (4); wdzieyćie ná fię Páná Iezulá Chryftulá/ á ftáránia o cięle nie mieycie ku požádliwościam *WerGość* 267 (4); *WerKaz* 282 (3); *WisznTr* 5 (4); *BielSen* 5 (4); *BielSjem* 3 (8); [*pokusa*] ná człowieká fny dziwné przywodzi. *KochPieś* 7 (6); *KochSob* 57 (2); *PudlFr* 31; Ták fię teraz ftoczyły ná mię wfze kłopoty *ArtKanc* Q9 (43); *BielRozm* 13 (5); gdy chorobá iest nie ná iednego człowieká/ ále ná wżyftkę Koronę/ y załz to nie fprofn i rzecz iest/ nie fzukác ná to lekárftwá? *GórnRozm* D3 (17); *KochProp* 7; *Paprup* B3 (8); *ZawJeft* 20 (4); *ActReg* 3v (23); *Calep* 1037a; *GostGosp* 16 (8);

GrochKal 13 (4); *Phil* D4 (7); *GórnTroas* 10 (9); *KochCn* B4v; z wyroku twego/ Kaźń ná złośliwe poźlá. *GrabowSet* G4 (8); *KochFrag* 17 (4); *OrzJan* 27 (2); *OstrEpit* A4; *WyprPl* A2; ná ktorego [Jezusa Chrystusa] włyzytek ciężar grzechow twoich z strony kaźni y wćierpienia/ obálił fię z Boskiego przezyżrenia *LatHar* 79; ten/ ktory z pyźnym towarzyzy/ mowi piśmo S. prędko pychę ná fię oblecze *LatHar* 204 (57); *KołakCath* A3v (2); *KołakSzczęśl* A4 (4); *RybGęśli* C4v (2); Krew wálzńá ná głowę wálzę [super caput vestrum] *WujNT Act* 18/6 (118); *WysKaz* 12 (2); A ten Státut ná ofoby którégokolwiek łtanu y záwołánia y przelożenia ściągamy [Et hoc statutum ad personas cuiuslibet status ... extendimus]: á zwálczńá ná Stárofty [praesertim vero in capitaneos JanPrzyw 46]/ ktorzy gdyż inych przełpieczeńłtwá przełstrzegác łą powinni *SarnStat* 946 (236); *SiebRozmyśl* [A2]v (20); *WitosłLut* A4 (3); *GrabPospR* K3; *KlonKr* B3 (2); *KmitaSpit* A3 (2); rozłzyrzył Pan Bog ná nie moc Turecką *PowodPr* 32 (22); ále pożytki y błogolławieńłtwo iego ná włytki narody rołpuścił. *SkarŻyw* 517a (58); *VotSzl* B4 (7); *CiekPotr* 25 [2 r.] (5); *CiekPotrHerb*)?(3; *CzahTr* B4 (8); *GosłCast* 6 [2 r.] (28); *PaxLiz* B2 (4); Wielka to krzywdá/ zá ktorą ná krolełtwo włytko/ ktore tego ofłtrołścią twoich praw nie bronil/ pomłłtá bozka náłtępuie. *SkarKazSej* 703b (34); *KlonFlis* Ev; *KlonWor* **v [6 r.] (21); *PudłDydo* B2v; *ZbylPrzyg* B4v; *SzarzRyt* A2.

Połączenie: »na ... na« (2): Y załz to [cierpienie] ná pirwłzego teraz przyłzłó ná mię A kogo pan Bog treszcze iuz to dobre znamię *RejJóz* I3v; *RejPos* 259.

II. Cum L (37793) :

1. *Przy okrełłaniu stosunków przestrzennych*; in *Murm*, *Mącz*, *Modrz*, *Vulg*, *PolAnt*, *JanStat*, *Cn*; ad *Mącz*, *Vulg*, *Cn*; super *Calep*, *Vulg*, *JanStat*, *Cn*; a *Vulg*, *PolAnt*, *Cn*; supra *Murm*, *BartBydg*, *Cn*; apud *Mącz*, *Cn*; pro *Murm*, *Cn*; per *JanStat*, *Cn*; sub *Modrz*, *Cn*; inter, intra *Calep*, *Cn*; insuper, subter *Cn* (21426) :

A. *Wskazuje istniejący lub przewidywany, bezpośredni kontakt z powierzchnią, płaszczyzną (bez przekroczenia granicy do wewnątrz)* (8059) : Iakom ya nyesbył wawrzyncza ná drodze dobrovolney anym mv zadal dw ran krwawich ná obliczv yego *ZapWar* 1517 nr 2202 (73); *ZapMaz VII Z* 17/496v; Wibaw ze nas przełto náfwyatlłfe cyalo twoye ktore teraz ná ołtarzu przes ráce kapłanłkye yełt ofyerowano *BierRaj* 21v (9); tha włythka strzelba, ma ydz dobrą flufzńą a pozythecńą myarą, przeczywko yego krolewłkyey myłolłczy nyeprzyyaczyelom, thak nápolu huffom yako myalłthom zamkom y włyzyakim murom nyeprzyyaczyelłkym kv vpadu y skodzye ym *MetrKor* 37/4v (17); *March*¹ A3 (7); [żaby] Ktore ná brzegu siedziály: [...] Włyzyłtki do wody włkakály. *BierEz* L2 (50); Oblicze ij łwee vłta ná twych pierłłách kładę *OpecŻyw* 18v (167); prziiál do niektorego miałta/ połrod ktorego byłá góra wielká/ a zámełk naniey *ForCnR* A2; *PatKaz I* 12v; y lezecz bądzye włthayny náfyenye baranek upokorzony *PatKaz II* 57v (5); *PatKaz III* 101 (11); Nevus quodcunque signum in carne. Eyn mol/ ader muter mol. Znányę ná cyelye *Murm* 64 (12); *Mymer*¹ 4v; *HistJóz* Av (14); *BartBydg* 9b (8); Iezu ktorys pokorny fiedzác na Ofłęciu do miałtha Ieruzalem chwalebnie prziięł był. łmi. łie náđ nami. *TarDuch* B6v (17); Carbunculus ielł pieczęcią inłzych kamieniow/ abowiem moze łwoiá figurą albo wyobrażeniem wybić ná inłzym kaźdem kamieniu/ ale nie inłzy kamień ná nim. *FalZioł* IV 50a (549); *BielŻyw* 4 (18); *BielŻywGlab* nlb 10; *GlabGad* A7 (75); *March*² D3 (2); *MiechGlab* *4v (23); *LibLeg* 6/79 (32); *March*³ T7 (3); *WróbŻołł* B (32); álechmy łie łłali

włańnym ludem iego á owieczkami ktore żywą ná páłtwilkach iego. *RejPs* 146v (44); *ComCrac* 13; *RejRozpr* A3 (19); nyedalieko Coftrzina na polyv konyv dwv yeřth vkradl *LibMal* 1543/73 (80); *LudWieř* ktv (7); *SeklWyzn* i3 (3); *RejJóz* A6 (16); *SeklKat* H3v (8); *RejKup* h6v (29); *HistAl* A4v (68); *KromRozm I* C4 (8); *MurzHist* F (10); Słowo łacińskie nieznaçy próřto młota abo iako indzie mowia słodzin/ ale nierowno infzē rzeczy/ y miedzy infzemi/ łuskiniē iakie łą na grochu i na infzem zbożu ktore się włuskiniach rodzi *MurzNT Luc* 15/16 marg (30); *KromRozm II* d3v (12); *KromRozm III* C7v (12); *Diar* 73 (2); *DiarDop* 100; *BielKom* B3 (14); gdy yągnyę do kozy przypuřcżą [...] wełná na yągnyęcyu fkoźleye álbo cuchnąç á twárdzyec będye. *GliczKsiqż* D4 (13); *LubPs* B (53); ielli Męzczyzná przyfyęę przed Sądem vczynić ma: łufznie może pálce ná Krzyżu połožyc/ y ziaç bes dozwolenia Sędzięgo. *GroicPorz* z2v (33); *KrowObr* 2 (127); Stolik przed nim máluczki kłięgi ná pulpicie *RejWiz* 46 (190); ptacy powietrzni przylátuią y mięřkaią ná gąłęziách iego. *Leop Matth* 13/32 (367); *OrzList* b2 (11); *UstPraw* A2v (21); *KochZuz* A4; *RejFig* Aa3 (49); *RejZwierz* 4 (79); *WyprKr* 8v (90); *BibRadz Gen* 2/5 (288); *Goski* 15v (4); *OrzRozm* C2v (21); Cęlarz [Aleksander] rzucił łie padł ná nim [Wulpianusie]/ záltawił łwoie zdrowie zá iego *BielKron* 151; vfypano ná iego grobie wyłoką gorę okragłą á darny okładziono *BielKron* 340v (809); *KochSat* A2 (7); Więç téz tám rychlę naydziefz Regeltrá ná łtole *KochZg* A3v (2); *KwiatKsiqż* I4 (5); Ova gallinis subiicere, Pod náfiadki yáec náfyapác/ náłádzić ná yáycách. *Mqcz* 163a (406); *OrzQuin* A4 (28); *Prot* A3v (8); *SarnUzn* B8v (13); Kiedy ná kthorym pálcu vczyni łye kroftá czarna/ iáko Wicze ziařno/ boląca: vmrze we dwu dniu. *SienLek* 23 (154); *LeovPrzep* a3v (11); *LeovPrzepSamb* b3v; y dáli chwałę Bogu łiedzácemu ná máyęstacie *RejAp* 155v (297); Ieft tego w Hiřtoriach ták wiele/ ile ná mey głowie włofow. *GórnDworz* Z6 (61); *GrzepGeom* A3v (10); naydzie ie [ciało] leżące ná łożu żądolci cieleřnych. *HistRzym* 66 (105); vyrzycie łyná cźłowieçzego przychodzącego ná obłoku *RejPos* 7v (320); *RejPosWiecz*³ 98; *BialKat* 13v (13); Okażem łie z ofobná/ w Medyce ná błoniu *BielSat* L3v (24); *KwiatOpis* A4v (3); *GrzegŚm* I4 (4); *HistLan* C2v (4); Cżemu ná puřczy po wyřciu z Egiptu/ P. bog Zakon dał. *KuczKat* 270 marg (10); *RejZwierz* A2v (257); *RejZwierzPodw* 183v; *BielSpr* b3 (54); *KochMon* 19 (6); *WujJud* A4v (25); *WujJudConf* 164 (3); *RejPosRozpr* b4; *RejPosWstaw* [41⁴] (2); *BudBib* b3v (254); *HistHel* A (12); Zęglowánie ná Morzu nie będye beřpieczne. *MycPrz* I [C]2 (3); Włozywřzy Progi/ włozze zá Bóřnice ná Progách podfáłowawřzy pod niē dobre zięmią *Strum* K (32); *WierKróc* A2v; *BialKaz* Bv (7); *BudNT Matth* 48/24 (37); Pothym pokłáda ręçze obie ná Kłięgach Ewanyeliey *StryjWjaz* Dv (16); *CzechRozm* 10 (40); *PaprpPan* Bv (19); Boiuy tez mocnie ná tym plácu oftátaniem/ przeciw łzátánowi y wřzyřtkim iego pokuřam *KarnNap* E4v (6); *ModrzBaz* 9v (28); *SkarJedn* 12 (24); A to co zá koř Ták wielki ná pokoiu łam ieden łtoi? *KochOdpr* D2 (7); *KochDryas* [A]3; *Oczko* 4 (25); *Calag* 35b (2); zá łafna zorza ząkwitnie ná niebie *KochPs* 156 (46); Włoiennice nořł/ y pás drugdy żelázny ná gołym ciele. *SkarŻyw* 411 (329); *ZapKościę* 1579/2v (3); *KochTr* 13 (4); *MWilKHist* A3v (17); *StryjKron* 1 (68); *CzechEp* 6 (101); *KochJez* A2 (7); Papieř nie ná piařku/ ále ná łłuftey gorze mieřkánie łwoie ma *NiemObr* 173 (19); *KochEpit* A3 (2) *KochFr* 8 (32); *KlonŻal* A3 (11); *KochBr* 152; *KochPhaen* 2 (16); Rycerze ná koniach we zbroi *KochSz* A4v (11); podrápawřzy ná nię y łzáty/ zbił ią okrutnie. *KochWz* 142 (2); *KochMRot* A2v (5); *ReszPrz* 18 (13); *ReszHoz* 123 (2); *ReszList* 142 (12); *WerGoř* 217 (10); *WerKaz* 296 (2); *WisznTr*

20; *BielSen* 6 (5); *BielSjem* 8 (12); *KochPam* 81 (2); *KochPieś* 2 (15); Siedli wżycy ná muráwie *KochSob* 55 (7); *KochTarn* 77; iedwabné ná ściánách opóny *PudłFr* 16 (27); *ArtKanc* B15v (43); *BietRozm* 2 (15); *GórnRozm* A3 (20); *KmitaPsal* A3; *KochProp* 6 (7); *KochWr* 16 (5); *PapUp* C3 (4); *ZawJeft* 30 (5); *ActReg* 4v (4); *Calep* 14a (128); Brogi ná ziemi nigdy leżeć nie máią kiedy ie wymłocą *GostGosp* 48 (35); *GostGospPon* 170; *GostGospSieb* +2 (2); *GrochKal* 9 (6); *Phil* C4 (7); ná flábiuchnym łtoią Grunćie hárdych páłacé *GórnTroas* 8 (14); Mnie/ ná powiekách/ gwiazdy łez odchodzą *GrabowSet* H (12); *KochAp* 12; *KochFrag* 16 (4); *OrzJan* 11 (5); *OstrEpit* A2v; *WyprPl* B2; Rácż wtwierdzić nogi moię ná ściéfkách twoich *LatHar* 613 (93); z dawná ná Chorągwi łwey Herb nośi *KołakSzczęśl* Av (4); *RybGęśli* B2 (4); *WujNT* 9 (380); *WysKaz* 9 (10); *JanNKar* A2 (2); *JanNKarKoch* F3 (2); O męzobóýftwie ná gościncu vczynionym. *SarnStat* 610 (143); *SiebRozmyśl* Bv (30); *WitosłLut* A2 (13); *GrabPospR* N4 (2); *KlonKr* B (2); pośłał więźniow do obozu/ Ktorych chytro połápał ná rzy y ná zbożu. *KmitaSpit* B2v (11); *PowodPr* 8 (10); *SkarKaz*)(3 (61); ciężłza ieft iedná godziná w cymborzech Tátárlkich/ ábo ná galerách Tureckich/ á niželi wielka gromádá pozwow zadwornych *VotSzl* B3; Chćiałem y ia znák łwoiey zabáwy pielgrzymłkiey, Połóżyć ná tym grofzu kuźni łtárorzymłkiey. *CiekPotr*)(2v (16); *CiekPotrSzym*)(4; [Fortuna] Zdrádliva niełtáteczna bo ná kole stoi *CzahTr* L4v (17); *GosłCast* 10 (8); *PaxLiz* D2 (4); *SkarKazSej* 660b (16); *SapEpit* [B2]v; Złóđzieiu/ niecháć było łtárcá ná wygonie *KlonWor* 20 (45); *PudłDydo* A2 (14); *RybWit* B3v; Coż wam potákich wzorách złótem háwtowánych/ Ná tych siátkách niemocnych wzornómáłowánych? *ZbylPrzyg* A3 (24); *SzarzRyt* A3 (2).

Połączenie: »na ... na« (14): Iakom ya nyegonył slyachethnego yadrzeya (filii) schyna slyachathnego ambroschego swyathkow anym onego był na drodze nadobrowolney anym zadal Rany krffawey *ZapWar* 1538 nr 2577; *WróbŻółt* T8v; *RejWiz* 53 (2); *OrzList* cv; *RejAp* 182; *RejPos* 32 (4); *KlonŻal* B2 (2); Chćieli gwałtem oboz wziąć żorawiw pierchliwych. Y vsiáđác ná gárdlech ná ich niešzczęśliwych. *KmitaSpit* C2; *KlonFlis* G4v.

B. *Wskazuje ogólnikowo miejsce, obszar stanowiący kres akcji, jej cel w przestrzeni (9104)* : *ZapMaz* VII Z 17/727; czom oral thom oral częsthka oyczisny svej nasiedliskach nadziejistvie kaviączinye *ZapWar* 1542 nr 2449; tak yakom ya nyeyeszdyl any rąbył naborv yego drszeva sosznovego *ZapWar* 1542 nr 2607 (75); *BierRaj* 19 (3); *PowUrb* +2v; *MetrKor* 31/62v (18); pieniądze ktorem miał/ Ná winnicym ie zákopał *BierEz* Iv (12); *OpecŻyw* 8 (59); *ForCnR* E2v; *PatKaz I* 10v; *PatKaz II* 54v (11); *PatKaz III* 88v (16); *Murm* 122; *HistJóz* A2 (10); *KlerPow* [6]; *TarDuch* D7v (2); [zióła] máią być chowany na mieřtczu nie w zaduřnym/ aby nie: plefniały/ anifie zatechły *FalZioł* V 118v (34); *BielŻyw* 3 [3 r.] (17); igry łprawuią na mieřtczu ktemu przyprawionym *BielŻywGlab* nlb 10; *GlabGad* A5 (6); *MiechGlab* *4v (12); *BierRozm* 14 (2); *KlerWes* Av (5); *LibLeg* 6/78v (85); *WróbŻółt* E8 (64); *WróbŻółtGlab* A3 (3); *RejŁas* w. 35; *RejPs* 16v (132); *ComCrac* 11 (5); dzyączyą kthorego Czorka yey Iaduiga nyefłufchnye nabila y wączwarthek therałz przeřchli ziwo porodziła oną zaduřzywłchi wpyałchek v gory na rořtanyu zagrzebla *LibMal* 1549/148v (19); *RejRozpr* B4v (9); *ConPiotr* 31v (2); *LudWieś* A4 (4); powiedaią że winę na tym łwiece odpvłci/ ale mękę na onym łwiece mvłi odcirpieć *SeklWyzn* G (11); *RejJóz* B2 (43); *SeklKat* B2v (39); *RejRozm* 394; *RejKup* a6v (86); *HistAl* D (20); *HistAlHUng* A4; *KromRozm I* F (9); *MurzHist* A3v (20); *MurzNT* nlb (27); *KromRozm II*

bv (18); *KromRozm III A6* (39); *Diar* 23 (15); *DiarDop* 99 (3); Nie zamykay ná pyerfiach co vftá powiedzã *BielKom C5v* (34); *GliczKsiqz A2* (40); *LubPs A5v* (125); *GroicPorz A4* (39); *GroicPorzRej C4* [2 r.]; *SeklPieš 20* [2 r.] (3); *KrowObr A2v* (119); *RejWiz A2* (211); *Leop *A3v* (176); *OrzList d3v* (4); Gdy kto ná czyiey dzyedzinie w Itáwie/ w rzece/ w Sadzawce/ w życie/ w śienie złodzyeyftwo vczyni [...] *UstPraw I4* (33); *KochZuz ktv* (3); *LeszczRzecz A2* (7); *RejFig Bb8* (4); *RejZwierz 1* (31); Y niech będą ku fwiátłoci ná rozpołtrzeniu niebã *BibRadz Gen 1/15*; A przethož wyflawiaycie Páná ná dolinách *BibRadz Is 24/15* (251); *OrzRozm A2* (15); Przyftał ná ich rádę Klaudyus/ áby tylko ná powieciech rofkázował zá Iordanem iáko vrzędnik *BielKron 142* (508); *BielKronCies 477*; *GrzegRóżn D3* (6); *KochSat ktv* (4); *KwiatKsiqz Gv* (3); Iliaca passio, Gryzienie á tesknoš ná wápiu/ kłocie w żywocie. *Mqcz 52b* (118); *OrzQuin A2v* (31); *Prot A2v* (11); *SarnUzn B5* [3 r.] (10); ogražká gorãca człowieká tákiego gába/ ná fercu fye kręci *SienLek 88* (20); *LeovPrzep a2* [2 r.] (15); *RejAp 7* [2 r.] (322); *GórnDworz B* (126); *GrzepGeom L4* [2 r.]; Y sftáło fie ták bo wnetki był ná kráiu fwiáthá w iednym dole/ kthory dáleko był od ludzi. *HistRzym 63* (30); *RejPos kt* (514); *RejPosWiecz² 92v* [2 r.] (3); *RejPosWiecz³ 96*; gdzie się im dobrze džiało ná miešcu odpoczynienia łobie zgotowanego. *BialKat 93v* (52); *BielSat Cv* (17); *KwiatOpis [C]2*; *GrzegŠm Av* (4); *HistLan kt* (25); *KuczbKat 1* (29); *RejZwierc Av* (219); *BielSpr b2* (40); *KochMon 29*; *WujJud 1* (57); *WujJudConf 48* (8); *KochList 3*; *RejPosRozpr b3v* (6); *RejPosWstaw 21v* (20); iuřz ony woyská ležã ná gránicach ich [*in terminis eorum*] *BudBib 1.Mach 3/42* (142); *HistHel ktv* (5); *MycPrz II A* (2); ná wielkiéy mokrádli Stáwy buduiã *Strum E2* (15); *WierKróc A2v*; *BialKaz B2* (12); *BudNT przedm b* (23); tedy wiárã fiedziec z Chriřtuřem ná niebiefieh nie možećie *CzechRozm 265v* (134); *PaprPan A4v* (36); *KarnNap C3* (11); *ModrzBaz 3* (57); *ModrzBazBud ¶5*; kácerřtwá ty ktore ná wíchodnych páńřtwách wízczepili *SkarJedn 205* (56); *KochDryas [A3]*; *KochOdpr kt 8* (9); *Oczko 3* [2 r.] (12); *Calag 8a*; *KochPs 5* (65); trzy rzeczy mam przed łobã: ábo mnichem byc: ábo puřtelnikiem: ábo ná oyczyźnie mieřzkáiac [...] dobrze wedle Bogá žyc *SkarŽyw 332* (232); nawłãfnořczy fwy pořwow zadnych o dobra k.j.m. nalicžãcych przyijmowacz niepowynⁿa any przymwię *ZapKošcier 1588/82v* (10); *KochTr 3* (4); *MWilkHist A3* [3 r.] (10); potomkowie ich po nich długi wiek káždy ná ťwoim vdziale řpokoynie pánowáli *StryjKron 115*; gdy ták Mořkwá rozgromioná byłã/ nářzy wzięli wozow 25000. ná kořzu/ y bárdzo wielkie łupy/ y wzdobycz řzat y vbiorow rozmáitych *StryjKron 772* (41); *CzechEp 5* (61); *CzechEpPORz **4* [2 r.]; konie [...] drógi złéy vżyły/ Topiãc fye ná niedžwiedzim niebefiecznym błocie *KochJez Bv* (3); *NiemObr ktv* (35); *KochEpit A3*; Wierzę že tám ná niebie mař mieřlopuř práwy/ Pátrząc ná rozmáite řwiátá tego řpráwy. *KochFr 39* (13); *KlonŽal A3v* (6); *KochBr 151*; *KochDz 105* (2); *KochMuza 25*; *KochSz B* (2); *KochMRot kt* (10); *ReszPrz 3* (15); *ReszHoz 128* (3); *ReszList 151* (7); *WerGořc 232* (5); *WerKaz 283* (7); *WisznTr 10* (12); *BielSen 5* (7); *BielSjem 3* (5); *KochPam 83*; *KochPieš 8* (17); cokolwiek fye więc vradza ná řádzie. *PudłFr 16* (11); *ArtKanc A3v* (92); *BielRozm 16* (5); *GórnRozm A* [3 r.] (49); *KmitaPsal A5v* (3); *KochWr 23* [2 r.] (3); *PaprUp E4* (2); *ZawJeřt 8* (3); tedy onym leze nigdzie niedawãc, ná Imieniach ani naszym, Xięzych, Biskupich, ani Slacheckich *ActReg 44* (17); Villico – Ma [!] folwarku fie bawię. *Calep 1124a* (21); á ná řwey wodźie nie ma dãc łowic cudzemu rybakowi bez naymu y pożytku. *GostGosp 100* (27); *GostGospPon 169* [3 r.]; Iákož vkázal to/ roty z młodořci řwey ná pogrãnicžu dłuęo wodząc *GostGospSieb +3* (5); *GrochKal 8* (2); *Phil C3*

(6); *GórnTroas* [3] (23); *GrabowSet* A4v (34); *KochAp* 7; *KochFrag* 14 (9); *OrzJan* 11 (10); *WyprPl* C3v; *LatHar* +5v (114); *KołakCath* B (15); *KołakCathOkuń* A2; *KołakSzczęśl kt* (22); *RybGęśli* A2v (4); *WujNT* 5 (338); *WysKaz* X2 (27); *JanNKar* A3v (4); *JanNKarGórn* D4; A Cieśli Górnému ná mieýfcu tego/ który robi włánnými rękámi ná górách/ ma bydz dano ná koždy tydzień wiárdunk/ y żywność/ y odzienie *SarnStat* 380; Młodzy ná gniazdzie zoftáie: to ieft, że dworzýlko oyczyfté nań przychodzi *SarnStat* 1265; Skarb kto nálażł ná czyim gruncie, tedy y fkarb ma bydz ónego pána *SarnStat* 1277 (254); *SiebRozmysł* [A2] (19); *WitosłLut* A3v (3); *GrabPospR* K2 [2 r.]; *KmitaSpit* A2v (5); *PowodPr* 10 (19); *SkarKaz* 1 (176); *VotSzl* B3v (6); *CiekPotr* 16 (9); A ty wzyftko obaczyfz tám ná wyfokości. *CzahTr* C2v (17); *GosłCast* 5 (8); *PaxLiz* A3v (5); *SkarKazSej* 660b (24); ná iednym porzeczu miefzkáią *KlonFlis* F (19); Zátym go wwikławfzy w sídle Zepchnie/ y odbieży go ná onym duśidle. *KlonWor* 40 (16); *PudłDydo* B4v (2); *RybWit* [A2]; *ZbylPrzyg* A2v (3); *SzarzRyt* A (11).

Połączenia: »aż ná« (2): *BielKron* 12; rozniefie lie á zábrzmi [głos pański] áż ná oštátecznieyfzych kończynach fwiátá wzytkiego *RejAp* 14v.

»ná ... ná« (2): á gory nie były nálezione ná mieýfcach ná fwoich. *RejAp* 139v; *RejPos* 259v.

Wyrażenia przyimkowe: »ná stronie« = *na ubocz*; *foris PolAnt*; *semote Calep* (63): *RejJóz* F5v; *RejKup* t5 (2); *MurzNT* 123v; *Diar* 86; W oczy to rad pochlebuie/ A ná ftronie ószácuie *BielKom* G3; *LubPs* T5v; *GroicPorz* hh4; *RejWiz* 44v (4); *OrzList* e3v; *UstPraw* E2; *RejZwierc* 40v (2); *BibRadz* Gen 24/31 (2); *BielKron* 218v (4); *OrzQuin* G3 (2); *GórnDworz* Aa7v (3); *RejPos* 74v (3); *RejZwierc* 83v (5); *BielSpr* 17 (2); *WierKróc* Av; *ModrzBaz* 12v; *SkarŻyw* 126 (2); *KochFr* 8 (2); *KochMarsz* 155; *KochPhaen* 7; *KochSz* Cv; Czúlem/ że [śmierć] iuz ná ftronie koę ócieráá/ Viufzoná krwią świętá wczúiwego ciáá. *WisznTr* 10; *BielSjem* 32; *GórnRozm* A4; *ActReg* 75 (2); *Calep* 966b; kuchnia przy domu: láznia przy wodzie: ftáynia ná ftronie *GostGospPon* 170; *GrabowSet* V v; *WyprPl* B4; *CzahTr* E2v (6); *KlonWor* 5; *PudłDydo* [B5].

»ná stronie« = *poza granicami*; *na obczyźnie*; *foris Modrz*, *Vulg* (26); *LibLeg* 11/142; Abowiem ty wżeteczne márne lichotarze/ Závždy Pan Bog y domá y ná ftronie karze. *RejWiz* 70v; *RejZwierc* 71v; *BibRadz* 4.Reg 14/26 (2); *BielKron* 55 (4); *RejAp* 193; *RejPos* 213; *RejZwierc* 162v (2); *BielSpr* 11v; A fálfzywi Prorocy nie w kościele/ ále od kościołá wyrzuceni ná ftronie być muřzą. *WujJud* 118v; *BudNT* 1.Cor 5/13 (2); *ModrzBaz* 96v; *Calag* 55b; *CzechEp* 48 (4); *GrabowSet* E4v; Wamci dano poznáć táiemnicę kroleřtwá Bożego: ále tym ktorzy ná ftronie fá/ wzytko bywa w przypowieřciách. *WujNT* Mar 4/11 (2).

α. *Wskazuje zamknięty obszar lub pomieszczenie (budowlę lub ugrupowanie zabudowań)* (785) : *ZapWar* 1520 nr 2257 (3); *ZapMaz* VII Z 21/76v (2); *MetrKor* 34/268 (6); *OpecŻyw* C2 (3); *ForCnR* A2 (7); *FalZioł* I 75b (6); *BielŻyw* 63 (3); *MiechGlab* 9 (3); *BierRozm* 13; *WróbZołt* 121/4; myefzkal wmyefczie náfchim w Bvrřsie, ná vlyczy Rzechanskiej *LibLeg* 11/93 (16); *RejPs* 89v (2); vkradl trizi gvnye y pyerziná v kapinofzky ná stayny *LibMal* 1533/174; ná karczmye v pana Goryenfkyego myal wolya fzná myáfzkacz *LibMal* 1548/139 (81); *RejRozpr* A4 [2 r.] (4); *LubPieř* B5; A tam mię ná pałaczu wieczor zaftaniecie *RejJóz* M5 (5); *SeklKat* A4v; *RejKup* Bv (3); *HistAl* A4 (2); *MurzNT* Luc 7/25 (2); *KromRozm* III E (2); *Diar* 77; *BielKom* B6; *GliczKsiąż* G4 (2); *GroicPorz* b4 (11); *KrowObr* 104 [2 r.] (7); *RejWiz* 15v (8); *Leop Iudic* 9/49 (15); *OrzList* d3; *UstPraw* D3v (2); *RejFig* Aa6v

[2 r.] (10); Iákobyś też podkurzył/ ná oborze bydło/ Ták wiele nam pomoże/ to twoie kádzidło. *RejZwierz* 107 (9); *BibRadz Gen* 19/2 (19); *OrzRozm* I4 [2 r.]; Itánełá przeciw krolowi ná lieni *BielKron* 115; Láthá 1055. Brethyflaw vmárl/ pochowan ná grodzie Práلكim v s. Witá *BielKron* 324 (185); *KochSat* A4; *KwiatKsiqz Ev* (4); Atrium publicum, Sálá mieyfcka póspolita/ ná którey táncuya/ álbo co tákowego cziniá. *Mqcz* 19a (26); *OrzQuin* D2 (4); *Prot* B2 (3); *SienLek* 10; *GórnDworz* C3v (15); *GrzepGeom* P2v; *HistRzym* 33 (11); *RejPos* 51v (16); *BielSat* M4v; *KwiatOpis* Bv (3); *GrzegŚm* [A2]v; *HistLan ktv* (4); *KuczbKat* 370; *RejZwierz* 46 (14); *BielSpr* 39 (9); *KochMon* 24 (2); *WujJudConf* 17v; *BudBib Iudic* 19/17 (16); *BudNT przedm* c4v (2); *CzechRozm* 234; Wiele rzemieśniczych Miřtrzew/ bárzo rzadko śiadáią ná łwych wárfćaciech [in suis officinis] *ModrzBaz* 36v (6); *SkarJedn* 365 (2); *SkarŻyw* A3 (14); [my opiekunowie] vwalziwfy tho wzyębyę a by then dwor nyesznyfczal, y sořtawyelyřzmy starřzą Pánnę Ivřtynę na tym dworze *ZapKóścier* 1585/60v (3); *MWilKHist* A2v (2); A Charon z czarną łodzią tuř ná porcie łtoi *StryjKron* 255 (24); *CzechEp* 58; *NiemObr* 64; *KochFr* 104; *KochSz* A2v (3); *ReszHoz* 126; *ReszList* 173; Gdy go też o koniá kto pytał/ powiádał że go ná przedmieřciu pořtáwił. *WerGořc* 223 (2); *BielSjem* 20 (2); *BielRozm* 10 (4); ieřliby niechćieli ná tych tám wylřzey miánowanych wolách ořieřć *GórnDworz* Mv; *Paprup* G4 [2 r.] (3); *ActReg* 8 (5); *Calep* 114b; *GostGosp* 4 (26); *GrabowSet* G2; *KochFrag* 24; *WyprPl* A3v; *LatHar* 328 (2); ten [tekřt] wřzyřcy káznodzieie ná káthedrách wykłádałi *WujNT przedm* 9 (17); A tám ná tych łkłádzięch wřzyřcy kupcy łtanu wřzelákiego towáry łwé łkłádać/ y onych tám zbywáć wolno mieć będa *SarnStat* 1230 (86); zacnieřzy ná wieřzách śiedzieli. *KmitaSpit* C6 (2); *SkarKaz*)(3 (2); *VotSzl* E3 [2 r.]; *CiekPotr* 34 [2 r.]; *CzahTr* D3 (2); *SkarKazSej* 667b (2); *KlonFlis* D4v; *RybWit* A3; Ach coř tákich Iudařzow w domách y łřpitolách, W kořćielech ná Ratuřzách y w Křięęęcych łalách! *KlonWor* **2 (10).

β. Wskazuje obszar otwarty, nieokreślony bliżej, zewnętrzny (często objęty działaniem zjawisk atmosferycznych) (300) : *BierEz* P2v; *OpecŻyw* 174v; *Murm* 15; á nałufz gich w pieczu albo na łończu *FalZioł* IV 2c (55); *BielŻyw* 71 (2); *GlabGad* B (4); *MiechGlab* *4v (2); Bomci łie iá łthał iako skorzane wiadro na mrozie [Quia factus sum iftuc vter in pruina] *WróřŻołt* 118/83 (2); *RejPs* 97v (4); *HistAl* I6v (2); *MurzNT Luc* 13/25; *GliczKsiqz* K4 (3); *LubPs* ff3v marg; *GroicPorz* h2v; *KrowObr* 68v; *RejWiz* 2v (18); *Leop Prov* 7/12 (5); *RejZwierz* 9v (2); Znáki na powietrzu widziáne nad Ieruzálem. *BibRadz 2.Mach* 5 arg (12); *BielKron* 121 (4); *KwiatKsiqz* I4; *Mqcz* 13a (22); *Prot* B4; *SienLek* 2v (24); *LeovPrzep* a3 (7); *RejAp* 138v (10); *GórnDworz* X2v (2); *RejPos* 5 (19); *RejZwierz* 66 (5); A oto wyrzucone leřzły we dnie ná gorácořci słoneczney/ y ná mrozie nocnym [calori diei et glaciei noctis] *BudBib Bar* 2/22 (10); *BudNT Mar* 3/31 (2); *CzechRozm* 130v; Czálów też pewnych niechby ná dworze [sub dio] łypiáli *ModrzBaz* 110v; *Oczko* 26; *Calag* 534a (3); *KochPs* 40 (3); oto iufz trzy łatá ná wietrze y zimnie śiedzi przede wroty *SkarŻyw* 184 (21); *StryjKron* 255 (2); *CzechEpPorz* **3; *NiemObr* 179; *KochFr* 11 (3); *KochBr* 151; *KochPhaen* 9; *KochSz* B2v; *KochPieř* 24; *KochSob* 56; *GórnRozm* B4v; *Paprup* K2; *Calep* 35b (4); Płotná bieláć/ łtrzedz áby ná dřdzu nie legály *GostGosp* 104 (4); *GrabowSet* C4v (2); *KochFrag* 18; *WujNT Matth* 10/27 (8); *SkarKaz* 5a (7); *CzahTr* C; Wiřieć mu [Cyganowi] ná podniebiu/ by nawięřtřza plutá. *KlonWor* 8 (4); *ZbylPrzyg* Bv.

γ. Z *n-loc* (1077) : *ZapWar* 1503 nr 1939 (110); rozflzał pot krwawy zanałz grzełchne. nagorze Olywne. *PowUrb* +v; *MetrKor* 34/134 [2 r.] (4); *OpecŻyw* 41v (5); *OpecŻywSandR* 2v (2); *TarDuch* B3v (2); *BielŻyw* 12; *MiechGlab* 38; *WróbŻołt* 28/6 (9); Czo łye dothicze o wyeznye ktore pan woyewoda powyada bicz yefcze na olfthinye [...] *LibLeg* 10/121v; s łwimy pomocnyky thich braly na barłkym gołczynczv *LibLeg* 11/100v (24); *RejPs* 93v (5); nyedawno futro Witha czecha krolikowe v olyeinyczky pod Gorka vkradł, tho przedal Gałkowey na łrzodcze za zlothi *LibMal* 1550/154 (124); *KromRozm III* G5v [3 r.]; *Diar* 81; około ktorego [żołnierstwa] łie ná podolu álbo ná vkráinye paráyá wćiwi á záwołáni ludzyc. *GliczKsiąż* K7v (4); *KrowObr* 12v (5); *RejWiz* 144; *Leop Gen* 8/4 (43); Iellize Krowicki ták vczy ná Pinczowie/ iáko ty powiedałz: žal łye tego Pánie Boże *OrzList* dv (6); *UstPraw* E2v [2 r.] (3); *RejFig* Bb2; *BibRadz Gen* 8/4 (39); dołyc łwemu czyni/ Szkołę ná Tyńcu chowáiac/ y wiele vbogiej Szłáchty około łiebie żywiac. *OrzRozm* Iv (7); Kłádli łtárzy Kozmográfowie Inłuę Tylen ná pułnocnym morzu *BielKron* 292v; A gdy łie podkáli v Warny/ tho łeft ná kołowym polu w Bulgárie/ tám Władziłław poráżon y zábit *BielKron* 304v (287); *KochSat* A2v; Pithecusa, Wyłep ná morzu Tyrreno *Mqcz* 301b (12); *OrzQuin* Lv (7); *Prot* A2v; *RejAp* BB4 (8); *Górndworz* Kk5v (2); *GrzepGeom* A4 (2); *HistRzym* 87; *RejPos* 2v (12); *BiałKat* d4v (3); *BielSat* M4v; *RejZwierc* I6v (5); *BielSpr* c (3); *WujJud* 262; *RejPosRozpr* b3v; *BudBib Ex* 24/16 (49); Piłan ná Vzdzie roku od národzenia łyná Bozego/ 1572. *BudBibKaw* A4; *HistHel* B4v; *MycPrz* II C2 (4); *Strum* P3 (3); *BiałKaz* D2v; w Ewánieliach Słowieńłkich ná Mołkwie Drukowánych/ [...] łeft wiele y omyłek y przyład. *BudNT przedm* c5 (6); *CzechRozm* A2 (8); *Paprpán* Cc3 (3); *ModrzBaz* 4v (10); *SkarJedn* 92 (2); *KochOdpr* C4; *Oczko* 8 (5); *KochPs* 13 (12); miłę łe od Rzymu pogrzebli/ ná drodze Łácińłkiej *SkarŻyw* 429 (17); Pán swyętołz Wyczełzichowłki ma blyłkołcz na Borczu na 8 wlok połzołtalich Braczy y zyotr [!] swoych Rodzonych *ZapKościer* 1584/44v (49); *KochTr* 15; ná Porćie Ankonłkim y Neapolitanłkim zwiodłszy z drugimi woyłkami Saraceńłkimi bitwę/ Okręty łm y Galeri dziwnym fortelem popalili *StryjKron* 100 (58); *CzechEp* 170 (4); *KochJez* Bv (2); *NiemObr* 21; *KochEpit* A3v; PAnny/ które ná wielkim Párnázie miełzłacie *KochFr* 41; *KlonŻal* B3 (3); *KochPhaen* 9; *KochSz* B3v; *ReszPrz* 82; áli on iuż ná Niżie czábány Tureckie łupi/ álbo ná Słczyńłkim boru pułkołzki wytrzáłza. *WerGołc* 222 (2); *BielSjem* 17; *KochPam* 81 (2); *ArtKanc* N13v; *Paprup* B4 [2 r.] (3); *ActReg* 27 (5); *GostGosp* 6 (3); *GostGospSieb* +4 [3 r.]; *OrzJan* 54 (6); *WyprPl* A4 (3); *LatHar* 191 (9); *KołakCath* A4v [2 r.]; *WujNT przedm* 6 (2); Podczáłzy, Stolnik, Czełnik, Podłtoli, máiá byđz w Rułkich Woiewódzłtwách: Ná Wołyniu Brácláwiu, y Kiiowie *SarnStat* 233 (24); *SiebRozmył* K4v; *GrabowPospR* Lv; *KmitaSpit* B3; *PowodPr* 84; *SkarKaz* 80a (4); *VotSzl* A2v (6); *CzahTr* A3 (3); *SkarKazSej* 687a; Lecz krom łákomłłtwá y cięłzka potrzebá/ Każe požyczáć ná za wiłłu chleba *KlonFlis* C3 (3); *SzarzRyt* Cv.

đ. Wprowadza przydawkę nazywającą czyjeł posiadłoci lub teren zarządzenia (w połęczeniach z imieniem własnym lub nazwą funkcji) (72) : *MetrKor* 37/1 [2 r.]; Cznemu y dobrze łławnemu riczerzowi, Panu Mikołaiowi Oporowłkiemu, Podkomorzemu Wielunłkiemu ná Wierułzowie y Baranowie dziedziczowi panu łwemu łáłkawemu M. Andrzey Glaber z Kobylina łłżbę y powolność łwá włkazuie. *MiechGlab* ktv; *WróbŻołtGlab* A2; *ZapWar* 1548 nr 2667 [2 r.]; Item powyedzyl yłz Gołspodiny ná Gyezenłkim kachna wyedzłala o them *LibMal* 1549/109; *GroicPorz* A3; *KochZuz* kt;

RejZwierz 25v (3); *OrzRozm* N2; *BielKron* 211v (2); *KwiatOpis* C2v; *RejZwierz* [28]v [2 r.] (5); *BudBib* b [2 r.]; *BudBibKaw* A2 (2); Ian Kołtká ná Iárołłáwíu Woiewoda Sędomirłki. *PapřPan* L4 (9); *SkarJedn* ktv (2); *KochPs* 148; *SkarŻyw kt* [2 r.] (3); Gdze przitym byel slachetny Pán Adrian Czyęstkowlky na ten czalż bęndańcz podstarończym na Kołczerynye. *ZapKościer* 1584/39v (8); *StryjKron* 200; *KochJez* kt (2); *KochEpit kt* (2); *KochFr* 126; *KochPam* 79; Wielmożnemu Pánu Ie⁸⁰ Młści Pánu Ołbrychtowi z łalká/ Woiewodzie Sierádzkiemu/ w Rytwiánách/ w Kieźmárku/ ná Dunayczu etc. *KmitaPsal* ktv; PANV IENDRZEIOWI, HRABI ná Tęczyynie, Woiewodzie Krákowskiému etc. [...] fluzby íwé nanizłé, w miłościwą łalkę záléca. *KochWrJan* 17; *KołakCath* A4; *KołakSzczęśl* A2; vkazáli nieiákié Liłty Vrzędu górného ná Bochni *SarnStat* 378 (11); *WitosłLut kt*; *SapEpit kt*.

C. Wskazuje ogólnikowo kierunek, punkt orientacyjny w przestrzeni (nie stanowiący celu w przestrzeni) (1051) : *ZapWar* 1513 nr 2161 (2); *ZapMaz III G* 1/113v; *PowUrb* +3 (2); *BierEz* C2v (7); Wiedziono też s nim dwu lotru iedného na prawicy/ drugié⁸⁰ na lewicy *OpecŻyw* 136 (11); *PatKaz III* 98 (4); W pałacu oney panny Afenech były trzy okna/ na wchod flońca/ na połudnye y na północy *HistJóz* B3 (8); *TarDuch* C6; *FalZioł* I 75b (87); *BielŻyw* 162; gdy będą paznocti nie ízyroke ale długie, á zakrzywione na konczach/ znamionuią drapieztwo okrutność *GlabGad* P3v (25); *MiechGlab* 11 (4); *KłosAlg* A3v; *WróbŻołt* G3 (9); *LibLeg* 1540/114v; *RejPs* 68 (8); *ComCrac* 16; tho íełt trzeci dom od forthy na liewey łtronye wchodzac wfortha od kazimyerza *LibMal* 1547/129v (15); *RejRozpr* A2v; *SeklWyzn* Bv; *SeklKat* B4v (2); *RejKup* bb2v [2 r.] (8); *HistAl* F2 (5); *MurzHist* F; *MurzNT* 51 (3); Ninye ná zachodźye flońce ípráwyedliwołci włchodźi/ á ná włchodzye yutrznya oná/ ktora byłá ípádłá/ nád gwyazdami łtolec łwoy połtáwiłá. *KromRozm III* O3v (4); pánowye rzemieśnicy łwą fántázyą ná zádzye mogá ołtáć/ á łwym mnimánim nye wylatáć áni wyprzedzáć *GliczKsiąż* H3 (3); *LubPs* D3 (6); *GroicPorz* mm2v; *KrowObr* 10 [2 r.] (23); Iáko łie toczy niebo áko zyemiá pływa/ Y iáka pod nią ípráwá y ná ípodku bywa. *RejWiz* 10v (20); *Leop Gen* 7/18 (54); *RejFig* Bb3v (5); PAttrze iákoć sfałdował/ łuknią tu ná boku *RejZwierz* 140 (5); *WyprKr* 3v [2 r.] (21); *BibRadz* *7 [3 r.] (34); *Goski* 16v; *OrzRozm* 14; [Herkules] záložyl łłupy kámienne w morzu ná przodku Afryki á ná końcu Hiłzpániey *BielKron* 269v (97); *Mącz* 15a (36); Noc y dzień [ziele] ma dwoie kwiećie/ ná wierzchu zołte/ ná dole brunatne. *SienLek* 64v (22); *LeovPrzep* D (5); *RejAp* 46v (4); przeciwko nieprzyacielewi/ czáfu woienney potrzeby/ [...] žeby [dworzanin] záwdy ná czele/ záwdy miedzy pirwłzemi bywał. *GórnDworz* D7 (2); *GrzepGeom* C3 [2 r.] (4); połtáwił łyny łwe ná ípicy miedzy sławnieyłzemi Rycerzmi *HistRzym* 130v (7); *RejPos* 21 (60); *RejPosWiecz*³ 97v; *BiałKat* 88v; *BielSat* L3v (3); *GrzegŚm* 8 (4); *HistLan* C3 (2); *KuczbKat* 55 [3 r.] (6); By iedno ledá murek ná gorze ípráwiono/ A ná dole poboczne łtrzelby poczyniono. *RejZwierz* 248 (11); ktorzy mieli ná práwym rogu łthac/ ktorzy ná lewym *BielSpr* 17v; [Tatarowie] według łtárych ich obyczáii łzykuią łie/ ná przodku y ná Calu y po bocech Wodzowie ich łtáwáią *BielSpr* 68 (86); *KochMon* 31; *WujJud* 25v (6); *WujJudConf* 23v (3); *RejPosRozpr* b4; *RejPosWstaw* [21³]v (5); *BudBib Gen* 22/13 (21); *HistHel* C3v (2); *MycPrz* I A4; Vczyńże w ónéy Sadzawce ná łrzodku dół *Strum* O4v (36); *BiałKaz* D2v (2); *BudNT Act* 21/40 (3); *StryjWjaz* C [2 r.]; *CzechRozm* 8v (18); *PapřPan* Hh; *ModřBaz* 30; *SkarJedn* A6 (8); *Oczko* 8 (2); *KochPs* 97; *Calag* 354a; *SkarŻyw* 98 [2 r.] (19); *MWilKHist* B4 (2); Połoczány z bokow y ná zádzie rozładził. *StryjKron* 390 (9); á powłtawłzy z Chriłtułem/ te⁸⁰

Ízukáią co ieft wzgorę/ nie co ná dole. *CzechEp* 41 (6); *NiemObr* 9 (2); *KochFr* 7 (4); *KochPhaen* 6 (9); *KochSz C*; *KochMRot C2*, *ReszPrz* 85 (2); *BielSjem* 26 (4); *PudłFr* 7; *ArtKanc G14v* (11); *BielRozm* 9; *KochProp* 11; *PaprUp A4*; Vexillatio – Na skrzidliech roth zařadzenie. *Calep* 1119b (22); *GostGosp* 68; *KochFrag* 30; *WyprPl A4* (2); *LatHar* 9 (17); *KořakSzczęřl C4v*; Y przewieźli fię do kráiny Gerázánow/ ktora ieft ná drugiey řtronie przećiw Gálieiey [*quae est contra Galileam*]. *WujNT Luc* 8/26 (32); *SarnStat* 1088 (3); *SiebRozmyřl E3*; *WitosłLut A3*; *KlonKr A*; *KmitaSpit C6*; *PowodPr* 25; człowiek widźi co ná wierzchu ieft: ále Pan ná fercá pátrzy. *SkarKaz* 346b (17); Wymowił łobie v mnie izdebkę ná tyle *CiekPotr* 14 (3); *CiekPotrHerb*)?(3); *CzahTr L3*; *GosłCast* 21; *SkarKazSej* 663b (3); Tu mař Zákročym/ nie vchybić wzroku/ Ná práwym boku. *KlonFlis F4* (14); *KlonWor* 73.

Pořczenie: »aź na« (2): *Leop Ez* 21/4; błýkávica wychodzi od wřchodu řlońcá/ y okázuie fię áź ná zachodźie *WujNT Matth* 24/27.

D. W szczegóřnych uźyciach (3212) :

α. Wskazuje instytucję, zgromadzenie (378) : *MetrKor* 26/62v (2); *HistJóz E*; A niech ći podwyřřzaią iego w kořciele źebrania ludzkiego a ná řtolczu řtarřich [*in cathedra seniorum*] niechći iego chwałę. *WróbŻořl* 106/32; a dal mv zařlye woyewodztwo wařskie y dopvřczył mv řye sprawowacz ná tim woyewodztwie *LibLeg* 10/65v (20); *SeklWyzn* 3v; *RejJóz A4* (2); *SeklKat A3*; Sumnienie narzeka ná Biřkupa iż lada kogo řwieczy ná Plebani. *RejKup m3v* (3); *KromRozm I K3*; *MurzNT Matth* 9/9 (2); *GliczKsiąź I* (2); *LubPs X2v* (2); *GroicPorz bb3* (28); Izali Drábánty kiedy ná řwoim dworze chował? *KrowObr* 25v; *RejWiz* 63v (2); *Leop 4.Reg* 7/9 (8); *UstPraw B4v* (7); *RejFig Bb3v*; *RejZwierz* 10 (10); *BibRadz I* 298d marg (3); *OrzRozm R* (18); *BielKron* 156 (69); *KochSat ktv*; *KwiatKsiąź Qv*; Comperendinati rei, Oskárřona řtroná które y rzecz yeřcze ná řądzie wiřy/ która yeřcze nie yeřt przekázona albo wolno puřczona. *Mącz* 62b (40); *OrzQuin F* (3); *RejAp AA4v*; *GórńDworz B5v* (18); *RejPos* 7 (4); *BiałKat* 123v; *BielSat D3v*; *RejZwierc* 4v (4); *BielSpr* 52; *WujJud A5*; bywały wielkie niezgody miedzy Doktormi/ nietylko w Kořcielech/ ále y ná Kátedrách kořcielnych. *WujJudConf* 127v; *BudBib Ps* 44/15 (2); *HistHel B3*; niech przesłucha iego mowy ábo w rádźie/ ábo ná řądźiech *ModrzBaz* [41] (3); *SkarJedn* 211 (2); *SkarŻyw* 290 (10); Przed Vrřędem nářym ná Szolřistwie Miasteczka Kořcierziny, Stał się kup *ZapKořcier* 1580/6 (13); *StryjKron* 150 (8); Apořtołowie od nie^g wyřłáni/ nie mieřkáli ná Biřkupřtwách/ Opáctwách/ Kánoniach/ Plebániach etc. ále fię po rozmáitych kráinách tuřáli *CzechEp* 58 (3); *NiemObr* 156; *KochFr* 21; *KochSz A2v*; *WerGořc* 246; *WisznTr* 5 (2); *BielSjem* 25; *KochPam* 81; *ArtKanc A3v*; *BielRozm* 11 (2); *PaprUp H*; *ActReg* 47; *OrzJan* 91; *WujNT* 683 marg; *KořakCath A4v*; áby Ordinarii locorum nie tylko przy Tumřkich kořciołách/ ná řzkołách Rectory/ Miřtrze mieli *SarnStat* 199; którzy tákówé woły pořoną/ ná komorách [*in cameras JanStat* 69] przyřięę powinni czynić będą/ áby w tym ořzukániu iákie nie było *SarnStat* 399 (40); *ZapMaz II G* 97/89v (2); *GrabPospR K2v* [2 r.] (4); Támźe ná párlámencie wřyřřtko otrzymali *KmitaSpit C6v* (2); *PowodPr* 55; *SkarKaz* 639b; *VotSzl E2*; *GosłCast* 15 (2); *PaxLiz C2* (3); Moźe powiedźieć, że ie [listy] ná cle otworzono Ná gránicy. *CiekPotr* 60 (2); *KlonWor* 15; VVITANIE. Podáne przed Iego Mořćią ná Teatrum w Lobzenicy/ przy wielkim gořci zacnych y innych ludzi zgromáďzeniu. *RybWit* [A2]v.

β. *O tekście (mówionym lub pisanym i wszelkich formach zapisu) (1885)* : *ZapWar* 1503 nr 1944 (10); czo ízie zbroye brony kony myełcza dnya y godziny dothicze vedlye thego yako ielth na they virzazaney cedulye nyzey dostateczne vyypylzano *MetrKor* 26/62 (2); *BierEz* F3 (3); *OpecŻyw* 30 (7); *PatKaz I* 10 (2); *PatKaz II* 46; *PatKaz III* 103v (2); *Murm* 188; *BartBydg* 155; [*dziecię*] przyrodnym obyczaiem z żywota wychodzi: iako tu na figurze widziłz. *FalZioł* V 16c (21); *BielŻyw* 55; *GlabGad* L8 (2); *MiechGlab* 11 (3); Położ na liniach latha theraz idące 1537. *KłosAlg* D3v (10); Krol ye⁸⁰ m. acz tego na przimierzv niemałch opyłfano abi bily poflowie do Mołkwi pana thwego przepułczony, a włchakosch dlia prozbi a ządania pana twego to vcziny *LibLeg* 10/64 (7); *ComCrac* 17v (4); *RejRozpr* C4v; *SeklWyzn* 3; *RejJóz* A3; na wtorey czelcy będzie o rozgrzełzeniu *SeklKat* V4 (10); Kryftus każe Czartowi Regeltra czifcz Mriichowe (-) Nu/ Czci rychley Pane Czarcze Co tu tam małz natey łkardze *RejKup* cc3v (7); Gdym ná wálznych liłciech boiowánia rozmáite czythał/ niewymowniem fie zzumiał *HistAl* M7 (5); *KromRozm I* C4 (8); *MurzHist* D (3); O czym ślyroce fwyádłly Dawid prorok ná wyelu myeyłcach *KromRozm II* b2 (18); *KromRozm III* A6 (21); *Diar* 44 (5); *DiarDop* 105; *GliczKsiąż* B7 [2 r.]; *LubPs* H3v (3); *GroicPorz* dv (10); *KrowObr* A4v (73); *RejWiz* 8 (9); *Leop Deut* 5/22 (15); *OrzList* e2; Ná przypowíáfie álbo przypozwie niema być pífano Rełponfurus/ ále Satisfactorus. *UstPraw* H4 (8); *LeszczRzecz* A2v; *RejZwierc* 7v (2); *BibRadz* *4v (31); *Goski ktv*; *OrzRozm* G4 (3); o czyni ízerzey łtoi ná głównych liłciech ziednoczenia Polłkie⁸⁰ z Litwą. *BielKron* 385 (99); Rozłádek Kálwinow o zbudowaniu tey Wieże Bábilońskiey/ ná 22. Kápítule Dźieiów Apołtol *GrzegRóżn* K4 (7); *KwiatKsiąż* G4v (3); *Mącz* 6c (29); *OrzQuin* L4 (6); *SarnUzn* B3v (18); *SienLek* 4 (13); *LeovPrzep kt* (4); *RejAp* 19v [2 r.] (29); fráłzek przeciwko rozumowi thák wiele/ żeby ich ná wołowey łkorze nie łpífał *GórnDworz* N6v (6); *GrzepGeom* L3 [4 r.] (30); miłtrz podle iego ná kłięgách czedł *HistRzym* 55 (4); *RejPos kt* (95); *RejPosWiecz*² 93v (6); *RejPosWiecz*³ 96v [2 r.]; *BiałKat* b2v [2 r.] (27); *BielSat* C4; *GrzegŚm* 10 (11); *HistLan* C (2); *KuczbKat* 10 (22); [*Mojżesz*] przyniołł ná kámiennych tablicach iáwną wołá á rołkazánie łwięte iego *RejZwierc* 5 (26); *BielSpr* b4v (3); *WujJud* Iv (40); *WujJudConf* 23 (5); *RejPosRozpr* b3 (11); *RejPosWstaw* [21²] [3 r.] (10); á czytác będziełz ná zwitku cół pífał z vłt moich *BudBib Ier* 36/6 (31); *MycPrz* II C2v; *BiałKaz* Cv (6); *BudNT kt* (11); porzádek naydziefz ná drugiey łtronie. *CzechRozm kt* (79); A toć fię mi zdáło ná tem mieyłcu o tych Vrzędnikoch powiedźieć/ ktorziby fię o rzeczách ludzkich łtáráli *ModrzBaz* 39; niechayby łędziowie przybili v domu łádownego tablicę/ ná ktorey niechayby rozpiłfano porzádnie/ kto pirwey á kto potym ma być łádzon *ModrzBaz* 90 (21); *SkarJedn* 5 (38); *Oczko* 28v; *Calag* 255a; Ná tełtámenćie łwjm polecał ábj go niegrzebli wkołłciele *SkarŻyw* 119 (40); *MWilcHist* Bv; *StryjKron* 16 (11); *CzechEp* 10 (86); *CzechEpPORz* *4; Páweł bowiem ná mieyłcu tym/ píłze przeciwko pyłze duchowney *NiemObr* 45 (24); NÍc teraz po mych fráłzkách: bo inłzé náłtáły/ [...] Więć ie ná párgáminie nadobnie pífano *KochFr* 79; *ReszPrz* 9 (13); *WerGośc* 215 (6); *WerKaz* 287 (5); IDźcie Kiałzki [!] do ludzi krom żadney ozdoby/ [...] Niech ná tytule pięćne fárbý nie połtoią *WisznTr* 5; *ArtKanc* M2v; *GórnRozm* F2v (4); *KochWr* 25 (4); *PaprUp* E2v; *ActReg* 58; Iudicie, kalendarz, na ktorim dni robotne, y łwięte łá poznaczone. *Calep* 409b; *GostGosp* 94 (3); *Phil* M3 (3); *KochCz* B2; *KochFragJan* 4; *LatHar kt* (65); *KolakSzczęł* A2 (3); *WujNT przedm* 28 (73); *WysKaz* 3 (5); *JanNKar* B4 (8); *JanNKarKoch* E3v (2); Ale ten Státut iuż iest ingrołłowan ná przelłżley páginie *SarnStat* 544 (52); defekty R.P. náłzey

ofobliwie dolegájące/ ná fwyh mieyfách ex occasione przypominác będziemy. *PowodPr* 58 (4); Ieftze tám ná podpisie Dobrofláwki *CiekPotr* 70 (3); *SkarKaz*)(3 (29); *VotSzl* D2; *SkarKazSej* 678a (7); wziáwfy Spherę/ bedzie czytał ná Ecliptice/ znáki niebiełkie wypifane *PaxLiz* Cv; *KlonWor ded* **4 (3).

W wyrażeniach przyimkowych typu: »na gorze [= powyżej], na brzegu, na początku itp.« wskazujących orientacyjnie miejsce w tekście (zapisanym lub mówionym) (431): A inłfe wistempy czeladne, ktoreby sie yakofzkolwie stoczyły, maia bycz według przewinienia od starłfich karane, iako sie tho na gorze opisuie. *ListRzeż* w. 40 (3); Thu szą na dolye wypyszane, yakoby snowu slozone, thy rzeczy, kthore ku walecznemu byegu przysluszaya *MetrKor* 37/1 (3); *TarDuch* B8; *FalZioł* V 71 (3); *GlabGad* F4 (2); *KłosAlg* F [2 r.] (4); *WróbŻółt* R8 (2); *LibLeg* 11/31v (4); *ComCrac* 21; *SeklWyzn* 4; *RejKup* i4v; chciál liby że by^{mv} ten Titul przyłtal/ ktoręm go na początku mowy potkłał [!]. *MurzNT* 91; Na przodku flów polłkich miał: x ks kładziemy *MurzOrt* B3 (4); *KromRozm II* d2 (2); *KromRozm III* H5 (2); *Diar* 31 (2); *LubPs kt* (16); *GroicPorz* ee5 (2); *KrowObr* 21v (17); *OrzList* b4 (2); *RejFig* Bb7; *BibRadz Ps* 40/8 (4); *OrzRozm* F; *BielKron* 101 (10); A teras to na ołtatu o łzatach y vbiarach ciala krotko przipomniemy *KwiatKsiąż* Q; *Mącz* 32c (7); *OrzQuin* B (4); *SarnUzn* D6; *SienLek* 41 (11); *LeovPrzep* H2v; *RejAp* 20 (32); *Górndworz* B3 (4); *GrzepGeom* A3v; *HistRzym* 3v (2); ty flowá łwięte tego to Apołtołá Páńłkiego są nam tu ná początku wlpomienione *RejPos* 273v (43); *KuczbKat* 295 (2); Bo támże ná końcu tego Cápitulum y tych Ksiáżek/ tak piłze *WujJud* 60 (2); *BudBib* bv (12); *Strum* N4; znáčono roznice ksiąg ná kraioch po Grecku. *BudNT przedm* b3v (20); *StryjWjaz kt*; *ModrzBaz* 4v (7); *SkarJedn* 182; *SkarŻyw* 120 (2); *StryjKron* 86; *CzechEp* [*5]v (28); *NiemObr* 7 (4); *LatHar* +11v (12); Kommá/ ábo pułkołká ná wierzchu przy końcu flowá wyráżone/ znaczy koniec roźnego czytánia *WujNT przedm* 28 (83); *WysKaz* 3 (2); *JanNKar* D4V; *JanNKarKoch* E3 (5); *SarnStat* 4 (45); Práwá Bołkie iálne o tym łą ktorých mieyfá ná brzegu przypifuię. *PowodPr* 36 (3); *SkarKaz* 42a; *CzahTr* G2v; *SkarKazSej* 689b.

γ. W przenośnych wyrażeniach przyimkowych typu: »na sercu«, na sumieniu itp.« dotyczących życia umysłowego i uczuciowego (479) : Kmiotek ná fwej myłli gwárzył/ Dobrzeć ten kucharz vwárzył *BierEz* D2v (2); *OpecŻyw* 145 (3); *FalZioł* II 4a [4 r.] (6); *BielŻyw* 44 (2); *LibLeg* 10/123v; *RejPs* 58 (7); *SeklWyzn* i2v (2); *RejJóz* G (3); *SeklKat* A3 (4); *RejKup* f4v (3); *HistAl* F7v (2); *MurzHist* Cv (7); *MurzNT* 16 (2); *MurzOrt* Bv; *KromRozm II* c3v (2); *Diar* 22; *BielKom* E5v; *GliczKsiąż* Q2v (6); *LubPs* 12 (5); *KrowObr* 45v (8); *RejWiz* [1]v (12); Ale ná kogofz ia weyżrę/ iedno ná vbożuchnego/ y łkrułłonego ná duchu *Leop Is* 66/2; To ieft miecz zabiánia wielkiego/ ktory ie czyni że trętwieią/ y ná sercu łchną [*corde tabescere*] *Leop Ez* 21/14 (12); *RejZwierz* 14v (7); *BibRadz Gen* 6/6 (11); *BielKron* 43v (9); *KwiatKsiąż* G4 (2); In oculis aliquid habere, Závždy ná oczu mieć/ álbo nie łpułć z pámięcy. *Mącz* 259b (44); *OrzQuin* N2v; *SarnUzn* H; *SienLek* 114; *LeovPrzep* Fv; *RejAp* 98v [2 r.] (3); *Górndworz* Dd2v (5); *HistRzym* 7v [2 r.]; *RejPos* 63 [2 r.] (20); *BiałKat* 31 (3); *BielSat* G4v; *GrzegŚm* 14 marg (4); *KuczbKat* 165 (5); *RejZwierc* 20 (16); *WujJud* 160v (5); Ieftelcie liłtem Páná Kriłtułowym/ [...] nápiłánym [...] Duchem Bogá żywiącego/ [...] ná thablicach łercá ciełfnych etc. *RejPosRozpr* b4v; *RejPosWstaw* 44 [2 r.] (4); *BudBib Deut* 8/14 (6); *HistHel* C4v; *Strum* Cv (4); *CzechRozm* 3v (42); *ModrzBaz* 39 (3); *SkarJedn* 366; *Oczko* 33v; *KochPs* 26 (4); *SkarŻyw* A4 [2 r.]

(46); abych tego dlugu nyenołzyel na swy dułzy *ZapKościer* 1589/86; *KochTr* 6; *MWilkHist* G4v (2); *CzechEp* 124 (9); *CzechEpPORz* *3 (2); *NiemObr* 83; *ReszHoz* 134; *WerKaz* 267 (2); *BielSen* 18; *KochPam* 84; *KochPieś* I4 (2); *KochSob* 60 (4); *PudłFr* 26 (2); *ArtKanc* T14v (3); cokolwiek dotkliwego ieft ná vmyśle/ ná dułzy/ to trapi boiážnią człowieká/ y czyni go niewolnikiem. *GórnRozm* A3 (4); *KochProp* 6; *KochWr* 23; *Calep* 39b [2 r.] (7); *GornTroas* 46 (2); *GrabowSet* H3v (5); *KochFrag* 49; *OrzJan* 135; *WyprPl* B; *LatHar* 10 (9); *KolakSzczeńśl* B3 (2); *WujNT* 121 (22); *WysKaz* *3; *SarnStat* 950 (3); *SiebRozmyśl* E4v (2); *KmitaSpit* B2v; áby czynili dobre vczynki y iáłmużny/ á P. Bogá ná pámięci mieli/ á chwálili go *SkarKaz* 421b (24); *GosłCast* 27 (3); Lákomftwo v wšytkich/ mowi Prorok/ ná głowie [*super caput Vulg Ier* 8/10]: od máłego do wielkiego poczawłzy/ wšyfcy fię ćwiczą w złym nábywaniu *SkarKazSej* 704b (8); *KlonWor ded* **3 (4); *ZbylPrzyg* B3.

Połączenie: »na ... na« (2); *RejFig* Cc7; ábys tego márnego trędu á thego łprofnego záráženia grzechu fwoiego nie czuł ná fumieniu ná fwym *RejPos* 214.

đ. *Przy określaniu zastępowania czegoś czym innym wskazuje miejsce pojmowane abstrakcyjnie: zamiast czego* (39) : *LibLeg* 7/31v (10); *RejKupSekl* a5; *LubPs* M2 (2); *KromRozm III* L2v; *KrowObr* 29 (10); Widzyałem pod słońcem ná mieyfcu fądowym nielutość kroluiąc/ y ná mieyfcu łpráwiedliwości niepráwość. *BielKron* 80 (5); *Prot* D2v; *MWilkHist* D4; *WerGośc* 203; *ZawJeft* 30; ná mieyfcu robót czynłz pieniężny wietłzy połtápiły *SarnStat* 656; Drugi [*jarmark*] ná święto Náwiedzenia nachwalebnieyfzýy Pánný Máriiéy/ ná mieyfcu Iármárku Herfordzkiégo *SarnStat* 1227 (6).

2. *Przy określaniu stosunków czasowych; in Mącz, Modrz, JanStat, Vulg, PolAnt, Cn; a, inter, pro, sub Mącz; apud, per Modrz; ad JanStat; sub Cn* (3780) :

A. *Wskazuje moment (przeważnie podkreślający przesilanie się pory (a. dnia, okresu) oraz rzadziej – czynności): kiedy* (746) : Myłz wieśna ią [*miejską mysz*] prowadziłá/ Ná rozchodzie pozdrowiła. *BierEz* M3v; *PatKaz I* 6v; *PatKaz II* 65v; *PatKaz III* 95v (2); *MetrKor* 46/47v; *BartBydg* 14b; Kto połledniego dnia na łkonaniu Grudnia żelazem ranion będzie [...] *FalZioł* V 49 (42); *GlabGad* L5 [2 r.] (3); *MiechGlab* *4 (2); *WróbŻołt* 136/6; *RejPs* 69v (2); lyftek swoy yvsz na wfyadanyv przes Logophetha swego połlal my *LibLeg* 11/12v (3); *LibMal* 1546/115v; *LudWieś* B2 (2); takowe opatrzenie zawždy na zaczątku sejmowem miewali od krola starego i od terazniejszego *Diar* 32 (3); *LubPs* F; ROtuł od wyfzłłego Práwá ná dáłłzym dniu przyniefyony *GroicPorz* bb4 (11); *KrowObr* 21v (2); *Leop Ex* 8/20 (9); Gdy fláchćicá olkárzą o złodzyeyftwo/ [...] tákowy ná pierwłzym obwinieniu ma fię odwieść. *UstPraw* I3 (2); *RejZwierz* 45; przy káżdym oddáwaniu paloney ofiáry pánu we dni Sobotne ná nowiu miefiącá *BibRadz* 1.Par 23/31 (8); *OrzRozm* C3 (3); zagon pierwey á potym kofz ich poráził ná świtaniu. *BielKron* 393v (53); *Mącz* 21b (22); *Prot* D2; z kotki wyiác wátrobę/ ná schodzie Mieśiácá *SienLek* 142 (6); *LeovPrzep* B3v (16); *RejAp* 17 (5); á ná pożegnaniu wflýfzał drugi tákie słowko [...] *GórnDworz* Bb6v (4); *HistRzym* 104v (2); *RejPos* 1 (16); *RejPosWiecz*² 90v; *HistLan* D4v; *KuczbKat* 255; *RejZwierc* [28]v [2 r.] (5); *BielSpr* 68v; *WujJud* 235v; niewiem co za oracyą poslowie na witaniu krolowi leo mci prziniołá *KochList nlb* 2; *RejPosWstaw* [21³]; powłtánę ná zorzy. *BudBib Ps* 57[56]/9 (13); *BudNT przedm* c6v [2 r.] (3); *CzechRozm* 20v (18); *PaprPan* H4v; *KarnNap* F2 (2); *ModrzBaz* 37; [*Grzegorz III*] łkoro ná włtępie Papięftwá łwego/ Celarzá Leoná y wšytki iemu onego kácerftwá pomagájące/ Pátryárchy y Bifkupy wykłáł *SkarJedn* 199; Cárogroccy Pátryárchowie

ná fwym náftawániu wyznánie wiáry do Papieżá połyłáli. *SkarJedn* D3v (7); Sniło fię iey iuz ná dniu/ że miáfto dziecięciá Pochodniá vrodziłá. *KochOdpr* D2v (2); *Oczko* 26; *KochPs* 10 (4); Y iáł onego ftárcá/ do ktorego fię był ná przodku náwrocenia fwego vdał/ prośic *SkarŻyw* 57 (16); á ná roftoku zimy Węgrowie y Polacy z Litwy wyciągnęli. *StryjKron* 437 (9); *ZapKoscier* 1583/37v; *CzechEp* 292 (2); [Konstantynus Wielki] dopiero ná śmiertelney pościeli ochrzczony był, *NiemObr* 147; *KochPhaen* 12 (6); *ReszPrz* 6 (4); *ReszList* 147; *WerGośc* 264; *ArtKanc* F4v (2); *GórnRozm* E4; *KochProp* 14; Miedzy vnizonemi prozbami onemi ktorem ia naodieznyim czynił doWKM była y ta niemnieysza *ActReg* 105; Broniewski nawysciu arendy nie chce płacic ostatniey Raty 8000 złotych. *ActReg* 165 (5); *Calep* 324b; *GrochKal* 13; *GórnTroas* 15; *OrzJan* 126; *LatHar* +11 (10); Ták potrzebne były cudá ná onych początkách kościołá Chriftułowego *WujNT* 43 (8); Sądzić artykuły iemu [staroście] w práwie opifáne/ ná czáście y ná mieyfcu zwyczajnym wedle práwá. *SarnStat* 526 (9); Záráz ná pierwżym ftárciu/ woylko ptakow legło *KmitaSpit* B2v (2); zoftáwił im ná żegnániu vpominek nowe⁸⁰ teftámentu ták wielki. *SkarKaz* 159a (7); *VotSzl* Ev; Nie baczyfz dnia ná fchyłku? *CiekPotr* 61; *SkarKazSej* 657 (6); *KlonFlis* E2v; Zem nie poznał nádzieie/ rádości/ kłopotá/ Podan niebáczney śmierci ná progú żywotá. *SzarzRyt* C4v.

Połączenie: »aż na« (5): *BielKron* 413; *RejZwierc* 197v; áż ná fkończeniu tego fwiátá zgromádzon będzie [Powszechny Kościół] *RejPosWstaw* [143²]v; *ModrzBaz* 53v; *WujNT* 717.

W utartych wyrażeniach przyimkowych typu: »(aż) na ostatku, na przodku, na zadku itp.« wskazuje moment krańcowy (wyrażenia przyimkowe występują niekiedy w funkcji nawiązującej oraz wzmacniającej); *in principio Vulg*; *in novissimis PolAnt*; *in fine JanStat* (349); *BierEz* 14v (2); *OpecŻyw* 113v (2); *PatKaz I* 5; *PatKaz II* 20; *Thez* maka [!] ięczmienna z oczthem zmieszana/ ogień wyciąga z bolączki/ á nawięczy naprzodku poki fie ięzczę nie gnogi. *FalZioł* III 24b (14); *GlabGad* K5v (3); *KłosAlg* G4v; *WróbŻołt* X2; NA ořatku pythan ięth przeczo abo dlya czego Cunrathowy thak barzo layal y przimawial *LibMal* 1543/70v; *RejRozpr* B4v; *SeklKat* O4; *RejKup* e3v; *KrowObr* 63v (4); z wieczorá bárzo ná fchyłku pił. *RejWiz* 66v (2); *Leop Gen* 1/1 (5); *RejFig* Bb8 (2); *BibRadz Luc* 22/16 (2); wżyfcy fwoi przelzli zá moft/ ná zádku przelzli też Március y Herminius *BielKron* 106; á Tatárowie wżytkę ziemię [plundrowawfzy/ trzy latá w niey [Dalmacyji] miefzkáli/ ná ořatku ie głód wygnáł/ bo nie był kto fieiác áni orzác/ á oni fami niechćieli *BielKron* 302v (68); *GrzegRóżn* I3 (2); *KwiatKsiaz* Q2; *Mącz* 429d (16); *OrzQuin* O2; *SarnUzn* C5 (8); *SienLek* 1v (3); Dáley iuz iáwnie Duch fwięty opowieda/ co zá ftan ięft tey beřtiey/ [...] y co fie z obiema ná dokończeniu sřtánie. *RejAp* 139v (3); *GórnDworz* F6v (3); *HistRzym* 7v; *RejPos* 2 (5); *RejPosWiecz*³ 99 (2); *BialKat* a4 (2); *KuczbKat* 30; *RejZwierc* 28v (3); *BielSpr* 45; *WujJud* 248v; ná ořatku napilniey fie tego przeřtrzegamy/ w czym iednořć y prawdá kościołá powřzechnego gruntownie położoná ięft *WujJudConf* 139v (2); *RejPosWstaw* 22v (3); *BudBib Eccli* 30/1 (3); *Strum* B3; *BudNT* Z2v; *CzechRozm* 17v (37); *ModrzBaz* 47v; ftárořć nie czyni rzeczy dobrej ktora ná przodku złá była. *SkarJedn* 354 (9); *Calag* 18a; *SkarŻyw* 490 (17); *StryjKron* 557; *CzechEp* 36 (18); *NiemObr* 55; *ReszPrz* 76; *PudłFr* 79; *ArtKanc* D3 (2); *GórnRozm* L2 [2 r.] (4); *KochProp* 16; *PaprUp* B2; *Calep* 849a; *GostGosp* 154; *LatHar* +9 (28); A potym był widżian od Iákubá/ potym od wżyřtkich Apořtołow. A ná końcu po wżyřtkich był widżian y ode mnie/ iákoby od poronionego płodu [*novissime autem omnium*]. *WujNT* 1.Cor 15/8 (22);

WysKaz 2; SarnStat 799; SkarKaz 154a (19); SkarKazSej 679a (5); Bog ná początku gdy niebo y ziemię Stworzył y morze/ y żywych duż plemię: Rozdzielił Chaos ná cztery olády Z łwey Bołkiew rády. *KlonFlis* B4 (3).

a. [Wskazuje na bliski w czasie moment, w którym nastąpi przewidywane zdarzenie (w funkcji przydawki): Naprzod bydła rogatego 4 woły, 5 krów, jedna ocielona i drugie na ociełeniu *InwSzlachKal* 1579 nr 36, 1592 nr 55.]

B. Wskazuje okres, przeciąg czasu, podczas trwania którego odbywa się akcja (przeważnie wyrażony rzeczownikiem nazywającym czynność lub stan) (3017) : Iakom ya nyesbył szlachathnego abrama szszamoth gvalthem stoyącz sznyem wposvye na roboczye yego wboru *ZapWar* 1505 nr 1970 (4); *BierRaj* 22 [2 r.]; gdy na śwadzie/ trąbienie/ śpiwanié ij gędzby rozmaijte flyśfala nábożnym sercem *OpecŻywPrzedm* C3v (21); *ForCnR* E2; *PatKaz I* 3 (5); przetho ktoby kolwyek na tim gwalczye bil yąnth then ma bicz śczyąnt *MetrKor* 40/821 (4); *HistJóz* Cv (3); *TarDuch* B4v; *FalZioł* IV 58d (4); *BielŻyw* 37 (4); na kołaciey onegdayśzey śtała śie gadka *MiechGlab* *3v (5); *KłosAlg* F [2 r.] (3); vpomynek then maly kthory na thak krothkyem czałzye przez thak daleką drogą mógł bicz przenyefzyon V. C.M. *LibLeg* 7/32 (8); *WróbŻołt* nn4v (25); *RejPs* 94v (4); *LibMal* 1543/70v (11); *RejRozpr* A2v (4); *ConPiotr* 34; *SeklWyzn* c2 (2); *SeklKat* A4 (7); *RejKup* f6 (3); ná ktorey bitwie Medi y Perfi w wielkim wcińnieniu wśtawáli. *HistAl* H (6); *KromRozm I* Ev (2); *MurzNT* 38v (3); Aby nyemyeli złotá/ áni śrebrá/ áni pyenyędzy w myeśzkoch śwych/ áni kálety ná drodze áni dwu łukyen *KromRozm II* r4v (4); *KromRozm III* B7v (2); *Diar* 43 [2 r.] (4); *DiarDop* 100; Włpomnyę tez tu yednę lichotę a lekkosć Alexándrá wyelkyego/ kthorą był popadł ná wesełu *GliczKsiąż* B8v (7); *LubPs* ccv (3); ZŁoczyńcá wedle Prává niema być ná męce o więcey rzeczy pytan iedno o kthore iest olkárzon *GroicPorz* ii2v (29); *KrowObr* 46 (32); Ten był ono proporzec ná hárcu Knechtowi/ Wydárł *RejWiz* 97v (13); *Leop* *A3v (23); *OrzList* b3v [2 r.] (7); *UstPraw* Av (12); Iáko kobyłę ná rośie vkrásć. *RejFig* Dd5 (8); *RejZwierz* 21 (7); *WyprKr* 50 (3); *BibRadz Gen* 42/38 (5); *Goski kt*; *OrzRozm* B4v [2 r.] (28); Náležli żonę Tárquiniulá młodego z inemi ná gámrácyey śtroiąc krotofile *BielKron* 104; łyná Mieśzkowego na rokowaniu wolne⁸⁰ wczynył *BielKron* 356v (90); *KochSat* Bv; *KwiatKsiąż* P3v (2); *Mącz* 21d (63); niechay wynidzie precz z Świętego mieyćcá tego/ które iest poświeconé/ ták wnątrz iáko tész zewnątrz/ Krwią Báránká niewinného/ piérwéy ná Krzyżu/ potym ná Krzćie świątym *OrzQuin* N (28); *Prot* A4v (2); *SarnUzn* D2 (2); *SienLek* 16 (4); *RejAp* 7 (12); po wieczery/ (iáko to więc bywa/ zwłázczá ná długiey nocy) ieli śie grác *Górndworz* T2 (23); bo ná máłym dniu v nas nie tylko ráno álbo wieczór/ ále y w południe/ cién bywa wietłzy á niż rzecz od którój pochodzi. *GrzepGeom* O4 (5); iłtą prawdę ma mowić ná śpowiedzi. *HistRzym* 87v (19); *RejPos* 4v (29); *RejPosWiecz*³ 96 [2 r.] (6); *BialKat* 141 (21); *HistLan* B; *KuczbKat* 135 (10); w dudy álbo w bębny ná biefiádach v nich kołátáno *RejZwierc* 103v (28); *BielSpr* 1 (13); Bifikup tego krzyzmá vżywa ná wśelkim kápláńskim poświącániu. *WujJud* 167v (64); *WujJudConf* 163v (3); *RejPosWstaw* [21²]v; *BudBib Lev* 10/15 (5); Ná tey woynye/ powiada/ wśyłcy poginiecie *HistHel* D2v (2); *Strum* C2 (7); *BialKaz kt* (2); *BudNT* D4v (5); *CzechRozm* 139 [2 r.] (6); Vkazał im niemáło ran ná swoim ciéle/ Ktorych był ná ich śłużbach dostał bárzo wiele. *PaprPan* Gg2v (5); *KarnNap* Cv (4); *ModrzBaz* 115; Bo niemoże śię wśytko ták dowodnie ná kazániu [*in concionibus*] powiedzieć/

które do wżu wżego mnoŃwá bywáią przytoŃowáne [!] iáko ná dyŃputácyách Ńzkolnych *ModrzBaz* 129v (31); Ná Mízy Ńwoiey ábo obiedniey/ chlebu proŃtemu á ielzce nie poŃwieconemu kłániáią fię y pádaią *SkarJedn* 345 (15); *KochOdpr* D3; *Oczko* 19 [2 r.] (7); *Calag* 37a; Przydał im wódze: ná dnu obłok znákomity/ A w nocy nieprzyezrzanéy ogień niepokryty. *KochPs* 115; Ná wtorym przenáŃládowániu/ miełzczánie łáŃiedzi iego/ przyŃięgáć chćieli/ iŃz miedzy nimi žádnego niemáŃz ChrzeŃciániná *SkarŻyw* 328 (104); *ZapKoŃcier* 1582/32v [2 r.] (4); *MWilkHist* Lv; Brátá Ńwoiego w KoŃciele ná modlitwách zdráda zábił *StryjKron* 150 (11); *CzechEp* 7 (9); á iuz ná odpráwie VczynieŃŃ rzecz do Ńwych *KochJez* Bv; *NiemObr* 153 [2 r.]; *KochFr* 60 (2); *KlonŻal* A4; *KochPhaen* 11; *ReszPrz* 87; *ReszHoz* 117; *ReszList* 144 (3); Elá Krol IzráelŃki teŃ ná opilŃwie ŃproŃnie był zábity. *WerGoŃc* 237 (3); gdy dwoie záŃtawŃzy ná Ńwowlolnym grzechu/ oboie mieczem ku Ńiemu przebił. *WerKaz* 296 (3); *BielSjem* 2v (5); *KochPieŃ* 16; *PudłFr* 16 (4); *ArtKanc* N13 (3); *GórnRozm* A2v (4); *ZawJeft* 21; podobno ná oney Audientiey ktora snadz cztery godziny była iuz Ńię totam wŃytko postanowiło. *ActReg* 29 (13); *Calep* 222a [2 r.] (9); *GostGosp* 36 (2); *Phil* C4 (3); *GrabowSet* K4; *OrzJan* 17 (7); Tego koŃcioł co dzień ná Iutrzni wŃywa *LatHar* 15 (26); Podobná czeŃć/ chwałę y poŃługę czyni mu teŃ koŃcioł ná innych wŃytkich proceŃŃyách *WujNT* 89; A zá nie/ ia poŃwiácam łámega Ńiebie: áby y oni byli poŃwieceni w prawdzie. (marg) to ielŃt, ofiáruię tobie ciáło moie; pierwey ná wieczery, á potym ná krzyŃu. (-) *WujNT Ioann* 374 marg (77); *WysKaz kt* (8); MAiáć przed oczymá meŃné y doŃyć dziełné poŃługi PP. BekieŃzów ná expedicyách woiennych [...] *SarnStat* 74; ielŃliby teŃ powód ná onéy wiziiéy przed onym to wrzędem pooránia ábo gwałtu ináklzého niepokazał [...] *SarnStat* 1285 (100); ZYEMOMYSLAVV, Syn MieŃzko Ńlepo Ńie mu zrodził: Ale ná Miánowinách przyezrzał *KlonKr* A2v [2 r.]; *KmitaSpit* A2v (5); *PowodPr* 19 (5); ábyŃmy ná przyŃŃwym wieku drzewem wroŃli wielkim *SkarKaz* 84a (48); *VotSzl* C2 (3); *CiekPotr* 54 (2); *SkarKazSej* 657b (11); Złoczyńcę nieboraká wyciágná ná Ńzrobie: A on woła záłoŃnie ná ŃtráŃzliwéy probie *KlonWor* 38 (8); *ZbylPrzyg* A2v (2).

Połączenia: »aleŃ ná« (1): A przeto Ńtrázy ludŃie mądry mieŃlá nie iadáli/ áleŃ ná walce gdy prácowáli. *SienLek* 5v.

»áże ná« (1): y nieobaczył tego/ áże ná ŃpuŃcie kiedy będą ryby wróny ábo pŃi zmykáli. *Strum* E4v.

»ná ... ná« (2): *PaprPan* Ee2; Drudzy iáwni złódzieie/ ktorych ná wczynku Ná ŃwieŃzym poimáią/ y wodzá po rynku *KlonWor* 8.

α. Wskazuje zgromádenie (zjazd itp.), instytucję, podczas kadencji którch odbywa Ńię akcja (1702): *ZapWar* 1507 nr 1986 (11); *MetrKor* 34/134 [2 r.] (6); *BierEz* Q4; *ForCnR* B4v; *LibLeg* 6/80 (15); Szędziowie ziemłczy pamiętnego niemayá bracz węczei iedno pięcz groŃŃy to ielŃt od Ńkazania, doŃfycz wczynienia ná Rokv przypowieŃczonem *ComCrac* 18 (24); *LibMal* 1543/68 (3); *RejRozpr* C4v; *ConPiotr* 30 (7); A krotko mowiácz/ wyznawam ty wŃzyŃtki członki wiary/ ktore Ńá od ApoŃtołow/ y ná Confilium NicenŃskim y od AtanáŃiufa nápiŃánie. *SeklWyzn* b2; *KromRozm I* G3v; *KromRozm III* P5v (3); WKM nasz MP poznáć będzies raczył nas tak chutliwe a wierne poddane i ná onym sejmie przyszłem i dalibog ná wŃyŃkich inych *Diar* 76 (43); *DiarDop* 98 (11); *GroicPorz* b2 (36); *KrowObr* 16v (43); *Leop Ez* 27/16 (4); nam ná Wiecách potrzebá ielŃt Woiewody/ ktoryby rozłádził *OrzList*

g4 (6); ná ktorych poroczkách cí Komornicy y infzy Sędzyowie nie máią prokurować okrom fwey rzeczy. *UstPraw* G3 (53); *LeszczRzecz kt*; *RejZwierz* 101v (3); *WyprKr* 50v; *BibRadz Act* 19/39 (3); *OrzRozm* A3v (42); [Konrad Mazowiecki] fie vpokorzył ná fynodzie Łęczyckim *BielKron* 360 (133); *GrzegRóżn* L3v; *Mącz* 61b (4); *OrzQuin* A4v (45); *SarnUzn kt* (3); *LeovPrzep* A4; *RejAp* 148 (3); A mimo tho/ ná łądziech/ ná fełfyach/ przy rozbieraniu rzeczy wielkich/ prędzey fie ząwždy ieden człowiek ná zdaniu ná fwym omyli/ niż wielką gromádą ludzi. *GórnDworz* Ggv (4); *RejPos* 324v [2 r.] (3); *BialKat* a2 (10); *BielSat* B4v (3); Oycowie y Stárfszy náfzy/ ná onym wielkim Láteránłkim y Florentłkim Zebraniu/ ártykułu tego prawdę potwierdzili iáfnymi Dekrety *KuczKat* 175; *RejZwierc* 36 (8); Ítáre ono Mácedoniufowe kácerstwo/ ná Concilium Conftántynopolłkim od Ítá y ośmńdzieśiat Oycow potępione wznowił. *WujJud* 262v (29); *WujJudConf* 13 (3); *RejPosRozpr* c2v (2); *BudBib* b [2 r.] (4); *MycPrz* II A2v; *WierKróc* A4v (2); *ZapMaz II G* 61/78v (2); *CzechRozm* 76 (2); *PapPan* R; gdy zvrzędu wyftawili/ możono znimi prawem czynić/ o vczynioną krzywdę/ y o złe ná vrzędzie [male ... obiti officii] záchowanie. *ModrzBaz* 91v (35); Ná wtorym Zborze Cárogrockim/ bárzo znácznie przeloženftwo nád wfzytki Bifkupy oycowie oni wyználi *SkarJedn* 114; Dat. w Florencyey ná zásiedzeniu iáwnym Synodu ktore w Wielkim kościele było. *SkarJedn* 273 (138); *Oczko* A2v (2); *KochPs* 207; nápiśał iedno księgi przeciw nowym Grekom: ktore tefz y ná ziáchaniu w Barze/ [...] mocnie przeparkł *SkarŻyw* 337 (34); *StryjKron* 482 (19); *CzechEp* 16 (6); *CzechEpPORz* *2; *NiemObr* 58 [2 r.] (40); *BielSen* 19; *BielSjem* 3 (4); *BielRozm* 5 (3); *GórnRozm* F4v (30); *KochWr* 35 (3); nato namawia abifcie porzadku poftanowionego na conuocatijei Warłzewłkiei nietrzimali *PapUp* K (19); O Zołnierze Inflantckie aby płacą ieszcze naElectiey obiecaną mieli *ActReg* 26 (41); *Calep* 146a; *KochAp* 12; *OrzJan* 48 (4); *LatHar* 123 (11); iefli fię też o czym innym bádać; to fię ná porządnym zefłciu odpráwi. *WujNT Act* 19/39 (29); które fpráwy [...] łądzoné máią bydź ná Tribunale w fześć niedziel po áppelláciiey *SarnStat* 7; Ale ná káždéy Infťanciiéy ma inferowác male obtentum de male obtento. w Conf. List. *SarnStat* 549; Nie ná lezeniu ksiąg, ále ná Rocéch máią przysięgę czynić Vrzednicy Ziemfcy. *SarnStat* 554; OVBICIV Woźnégo ná vrzędzie. *SarnStat* 577; A Popráwá tego Tribunału/ y práwá ich/ ząwždy im wedle Przywileiu ná Vniiéy dánego *SarnStat* 874 (662); *GrabPospR* K4v (4); *KlonKr* E3; *PowodPr* 23 [3 r.] (15); *SkarKaz*)(2v (10); *VotSzl* B2v (9); Spráwá tá: pod ziazd łzláchty na rocech we Lwowie Toczy fię. *CiekPotr* 3 (3); *CzahTr* L3; *SkarKazSej* 659b (31); *KlonFlis* A2; *KlonWor* 8 (4).

Połączenie: »aż na« (1): to tego więcey będzie/ zá tą Conftitutią o nie łądzeniu Criminałow áz na Seymie *GórnRozm* D4.

C. *Z odcieniem celowym*: wskazuje na stosowność, przydatność w przewidywanym terminie (w funkcji przydawki) (17) : *BialKat* 266; Ewángelia ná trzeciey Mfzey w dzień Bożego Národzenia. *WujNT* 301 marg; Lekcyá ná Mfzey Zadułzney. *WujNT* 709 marg (16).

3. *Przy okreśłaniu celu*; in *Mącz*, *Modrz*, *JanStat*, *Vulg*, *PolAnt*; pro *Mącz*, *Vulg*, *PolAnt*; ad *JanStat*, *Vulg* (1188) :

A. *Wskazuje cel czynności lub stanu (przeważnie w skostniałych zwrotach)* (1169) : *FalZioł* V 32v; *KlerWes* A2; Dwa chczą frimarczić/ ieden ma fukno á 1. poftaw kofzt. 22. zło. á kładzie na frimarku za 26. zło. *KłosAlg* G4 (11); *RejJóz* H7v; Poſle ty Zurzendu fwego Gdy niechcza przizwi

ktorego Niechay Czaffu niekroczy Nie nabałniach tu liędzimy *RejKup* z3; do krolya chciall yachacz profflicz pomoczi przeczyw Glogowyanom, kthorey yeflyzeby bill myecz nyemogl, theda wthowarziłtwo fzw na dochodzeniu fprawyedliwofczi v Glogowyanow yefth gi zamawyall *LibMal* 1553/177v; Azażby do tego długiego czasu trzeba, gdyby Pan raczył na sprawiedliwości usieść a WM się RP usprawiedliwić *Diar* 36 (2); aby nauczyćcelom á ludzynom vczonym lfuffna á powinowata częsc była wyrządzoná od kázdego oycá/ kthoryby fnađz fyna fwego v nyego ná ćwiczenyu á náuce myał. *GliczKsiąż* N7v (6); *GroicPorz* C2v; *RejWiz* 51; A poznawali go że tho on był co ná iáłmuźnie [*ad elemosynam*] fiadał *Leop Act* 3/10; mię wiernym oładził/ poftánowiwfzy ná pośludze [*ponens in ministerio*] *Leop* 1.Tim 1/12 (7); *RejZwierz* 5v; á poftáwił gi ná vřadzce w polu *BibRadz Iudic* 9/43 (2); był tám kłafztor S. Ianá/ kthorego regułę przyiáwfzy pánowie z Rodis ná tym byli fundowáni aby ftrzegli grobu Bożego od Sárácenow *BielKron* 346 (8); Multum insumpsi in munieda civitate, Wielem náložyl ná obwodzeniu murem miáftá. *Mącz* 433a (6); *RejAp* AA7 (3); *GórnDworz* Ff8; Ewányeliřtá powieda/ iż nie zořtał ná płonych rzeczach/ nie zořtał z dziećmi grác/ iedno zořtał czynić tho co była wola Oycá iego řwiętego *RejPos* 40 (4); *RejZwierc* 53v; *BielSpr* 17v (3); aby był wodzem ich/ kthoryby miał ná fwey pracy rzeczy řwięte [*cura esset illi pro sanctis*] *BudBib* 1.Mach 14/42 (2); *PaprPan* V2; [*wątroba*] na tym iefł/ aby krew ku pořileniu dobrá czyniá *Oczko* 12v; *SkarŻyw* 88 (2); *StryjKron* 557; *ReszPrz* 111; *GórnRozm* K3; *PaprUp* F3; *ZawJeřt* 11; Suffragator – Ten ktori przizwalia mowa wiwodná napotwierdzeniu rzeczy pozadanei. *Calep* 1027a; *GrabowSet* Yv; A gdy řtániećie ná modlitwie [*ad orandum*] odpuřćie iefli co przeciř komu maćie *WujNT Mar* 11/25; *SarnStat* 159 marg; á pod ziemiá ktoř fię ma rádowác z odkupienia y dobrodźieyřtwá Syná Bożego/ [...] iedno duřze one oładzone tám [*w czyřćcu*] ná docześnym karániu *SkarKaz* 634b; Czáfem řobie z przyřtoyná powagá zářiedzie Ná Ratuřzu ná řprawách/ ná řwoim urzędzie *KlonWor* 14.

W zwrotach typu: »mieć (być itp.) na baczeniu, na pomocy, na straży itp.« (716); *BierRaj* 17 [2 r.]; *BierEz* E4 (3); *KlerPow* 11; *FałZioł* 73v [2 r.] (3); *WróbŻořt* 55/10; *LibLeg* 10/70 (2); *RejPs* 16v (22); *RejRozpr* Dv (6); Then marczyn stal na řtrozy przed domem a kądzyorka wdom řzyá zakradł zwyeczora *LibMal* 1543/108v (12); *ConPiotr* 32; *RejJóz* A7 (10); *SeklKat* T3 (2); *RejKup* d7 (18); *HistAl* Av (4); by to jeno raczył na dobrej pieczy mieć, że krolem jest polskiem, ktori inaczej panowác i rozkazowác nie ma, jeno jako prawa polskie uczá. *Diar* 60; *BielKom* B4v (10); *GliczKsiąż* E (4); *LubPs* O6v (9); *RejWiz* A3v (61); zořtáwił Iozeffá fyna Zácháryařřowego/ y Azáryařzá przewodnikámi ludu/ z ořthátkiem woýřká w Zydořtwie ná řtraży [*ad custodiam*] *Leop* 1.Mach 5/19 (2); *KochZuz* A2; *RejFig* Dd4v (2); *RejZwierz kt* (24); *BibRadz* 1.Par 12/21 (13); *BielKron* 10v (10); *KochSat* B3v; *KochZg* A2; *KwiatKsiąż* K3; *Mącz* 75a (12); *OrzQuin* H3 marg; *Prot* D3v [2 r.]; *SarnUzn* C3; *SienLek* 74v (3); *LeovPrzep* E3; *RejAp* 2 (25); *GórnDworz* F8v (2); *RejPos* 9v (113); *RejPosWiecz*³ 99; *BielSat* C3v (2); *HistLan* A3 (10); Niechay wđdy tę cná mátkę ná bácźnoći máią. *RejZwierc* 253 (90); *BielSpr* 19v (9); *KochMon* 28; *RejPosRozpr* c2v; *RejPosWstaw* [41³] (2); *MycPrz* II A4v (5); *Strum* E2v (3); *WierKróc* A4v; *CzechRozm* 7 (13); *PaprPan* L [3 r.] (18); *KarnNap* D3v; Z řtrony myńce/ trzebá ná baczeniu mieć [*consideranda videntur*]/ y cáyg/ y wagę/ y křtałt pořpolity. *ModrzBaz* 34v; Filozofowie w Rzeczyřořpolitey [...] ná řtraży prawdy/ iákoby pořpolite⁶⁰ dobrá/ zářádzeni řá. *ModrzBaz* 129 (20); *KochOdpr* B2v (2); *Oczko* 13v; *KochPs* 39 (9); *SkarŻyw* 36 (2);

KochTr 11; To naprzod X. K. y káždemu z nim błádzá temu trzebá mieć ná pilney bączności *CzechEp* 123 (7); *NiemObr* 76; *KochFr* 4 (5); *KochDz* 105; *KochMuza* 25 [2 r.]; *KochSz* B2v; *KochMRot* B (2); *WerKaz* 276 (4); *WisznTr* 8 (3); *BielSjem* 11v (2); *KochPieś* 10 (7); *KochSob* 58 (2); *KochPam* 74; *PudłFr* 41 (5); *ArtKanc* T5v (5); *BielRozm* 21; *GórnRozm* G2v; *PaprUp* A4 (6); *ZawJeft* 21; *ActReg* 170; *Calep* 1008a (3); *GostGosp* 2 (6); *GrochKal* 24; *Phil* R3; *GórnTroas* 7 (2); *GrabowSet* B2v (11); *KochFrag* 18 (4); *WyprPl* Cv; *KolakSzczęśl* A3 [2 r.] (3); *RybGęśli* B3 (3); *WujNT Mar* 13/9 (5); tedy my Mikołay Biłkup/ będziemy y nálzy potomkowie będą bydź ná pomocy/ y rádźić [*esse auxilio et consilio JanStat* 911] Iego Iáfności *SarnStat* 1127 (7); *SiebRozmyśl* B; *WitośłLut* A6v; *KlonKr* Cv (4); *CiekPotr* 14; *CzahTr* G3; *GosłCast* 10 (7); *KlonFlis* C4v (5); *SapEpit* A4v; *KlonWor* **2 (5); *PudłDydo* A2 (3); *ZbylPrzyg* Bv (2); *SzarzRyt* C3v.

W zwrotach typu: »być, mieć itp. na łasce, na wolej (woli)« *podkreśla zależność od czyjej decyzji; in voluntate Vulg* (88); *MetrKor* 37/1; *LibLeg* 10/59v (4); *RejPs* 220; *ComCrac* 21; *RejKup* r4; *KromRozm III* Q4; *Diar* 65 (2); *RejZwierz* 3; Włzákże też to bywa ná łáfce zwierzchniego Páná/ iże powołány po czáłye námienionym możebyć przywrocony ku práwu fwoiemu *GroicPorz* o3 (8); *RejWiz* 135v; *Leop Ps* 29/6; *UstPraw* Bv (8); Gdzie ktoremu z łálki Stároństwo chce dáć/ tho ná iego woli *BielKron* 429 (3); *Mącz* 14a (4); *OrzQuin* P2; *RejAp* 154; *RejPos* 23 (6); *RejZwierc* 85v; *BielSpr* b3v (2); *SkarŻyw* 75 (2); *ZapKościer* 1583/54v; *StryjKron* 41; *KochPam* 80; *ZawJeft* 32; *LatHar* 158; *WujNT* 52 (2); *JanNKar* E; áby cokolwiek przyda fie póspolitych pieniędzy do fkarbu włóżyć/ to było w mocy y ná woli nálzýy [*in potestate et arbitrio nostro JanPrzyw* 43] y potomków nálzých ták fzáfowác: iáko póżytek y potrzebá Kroleństwá potrzebowác będzie *SarnStat* 943 (30).

a. O powołaniu do pełnienia urzędu, godności (a także przy wyznaczaniu miejsca w hierarchii społecznej) (286) : *DiarDop* 109; Yáko theż ten flugá przełożony od páná fwego ná yákyem vrzędzye/ yeŕli go nye przypiluye/ póspolicye od páná z nyedobrym á z wyelką nyełáfką bywa odkazan y odpráwyon. *GliczKsiąż* O5v (2); *GroicPorz* h2; *KrowObr* B3 (5); *RejWiz* 76v [2 r.] (3); vmowá moiá może być náruŕfoná z Dawidem flugá moim/ áby niebył fniego fyn/ któryby krolował ná ftolcu ie⁸⁰ [*in throno eius*] *Leop Ier* 33/21 (2); *BibRadz* 2.Esdr 13/30 (5); *OrzRozm* K; Tegoż roku Mázowiecka Sláchtá przeciw Annie kfiężnie Mázowieckiey fie wzburzyłá/ á ná przełożeńftwie dáley iey nie chćieli mieć *BielKron* 416v (4); *Mącz* 339c; *OrzQuin* F4v; Aż nákoniec Lew Papieź Kárlá Wielkiego krolá Fráncufkiego mocno ná tey ftolicy włádził *RejAp* 113 (3); *GórnDworz* Aav; *RejPos* 24 (4); *KuczbKat* 35; *RejZwierc* 39v (4); *WujJud* Bv; *RejPosWstaw* [41³]; *BudBib* Is 9/7 (4); *CzechRozm* 169; *PaprPan* Cc3; ludźi ktorzi fą ná wielkich doftoynościách póftánowieni [*in summis honorum gradibus collocati*]/ poty fprofności bywáią zátáione/ á oczýmá przenoŕzone/ poki fie im fzczeńliwie powoźdi. *ModrzBaz* 40v (2); *SkarJedn* 214 (4); *Zywot* iego/ iáko ná Kápláńfkim ftanie był ſwiętoŕliwy *SkarŻyw* 527 (5); *StryjKron* 482 (2); *CzechEp* 23 [7 r.] (8); *NiemObr* 40 (10); *ReszList* 188 (2); *BielRozm* 7; *ActReg* 170; *Calep* 89a (2); *OrzJan* 51; ná wyłokości doftoienftwá Królewŕkiego ielteŕmy podwysłżeni [*regii honoris culmine insigniti JanStat* 85] *SarnStat* 950 (3).

Wyrażenia przyimkowe: »na miejscu (na) [czyim]« = *in locum a. loco [alicuius]* *Mącz*, *Modrz*, *Vulg* (często o zastępowaniu kogoś kim innym) (198): *ZapWar* 1529 nr 2536; *BielŻyw* 90; na mieyfczw voievodzem pirwłfi onego voyevodftwa Caŕtellána ná Caŕtellanfkim mieyfczw godni iáko człoviek

vedlia statutu opifani ma zafiecz *ComCrac* 15v (2); *KromRozm I* O2v; *MurzHist* D4 (3); *KromRozm II* h2v; *KromRozm III* F7 (2); *DiarDop* 117 [2 r.]; *GliczKsiąż* F5v; *LubPs* F3v; Ale w Krákwie y we Lwowie ná mieyfctu Burgrábie wedle ftárego zwyczajú/ Burmiłtrz fyada/ álbo ieden z Rády *GroicPorz* iv (7); *KrowObr* 33v; *RejWiz* 19v (2); *Leop* 1.Par 5/2 (7); *OrzList* b4 [2 r.] (4); *RejZwierz* 52v (2); *WyprKr* 126; *BibRadz I* 121 (13); *BielKron* 63v (25); *Mącz* 79c (3); *OrzQuin* X2; *RejAp* 64v (2); [ksiądz biskup] íść muiał/ zoftáwiwfyzy ná mieyfctu ná fwym I.M. páná Lubellkiego/ y przykazawfyzy áby káždy był rokázania iego połfužen. *GórnDworz* C3v [2 r.]; *RejPos* 25v (23); *RejZwierz* 144 (10); *BielSpr* 70; *WujJud* 149; *WujJudConf* 87v [2 r.] (3); *RejPosRozpr* b4 (2); *BudBib* 3.Esdr 1/33; *HistHel* D2v; *CzechRozm* 84; áby on lekarz vdzielil náuki fwey/ á dał fpofof leczenia drugim/ ktorziby ná mieyfctu iego [Vicem eius] leczyli niemocne *ModrzBaz* 92 (2); *SkarJedn* 57 (3); *SkarŻyw* 363 (2); *StryjKron* 452 (2); *CzechEp* 364 (15); *NiemObr* 28 (14); *BielSen* 11; *BielSjem* 4; *Calep* 1015b (3); *Phil* L3; Archelaus krolował w Iudfkiey ziemi/ ná miefcu Herodá oycá fwego [pro Herode patre suo] *WujNT Matth* 2/22 (2); ná tych mówię mieyfćách [ad eos *JanStat* 197] ieden ma bydź Doktor w świętym Piłmie *SarnStat* 180 (21); *KmitaSpit* Cv; *SkarKaz* 206a; *SkarKazSej* 674b (2).

B. Wskazuje użyteczność, stosowność (w funkcji przydawki) (19) : *RejKup* o6; *StryjKron* 787; A czyháiąc nan połáli niektore ludzie ná zdrádzie [miserunt insidiatores]/ [...] áby go podchwycili w mowie *WujNT Luc* 20/20 (4); Iurgeltów ná Soli Bydgołkiego fkládu, żadnému nie dawác *SarnStat* 97; Káncelláriiéy księgi, które Metryką zowá, nic nie wázá ku dowodowi ná máiętności. *SarnStat* 328 (12); *SkarKaz* Oooo2.

4. Przy określaniu stopnia, miary i sposobu; in *Mącz*, *Modrz*, *JanStat*, *Vulg*, *PolAnt*, *Cn*; ad *Mącz*, *JanStat*, *Cn*; a, de *Mącz*, *Cn*; supra, ex *Modrz*, *Cn*; super *Modrz*, *Vulg*; apud *Mącz*; per *Vulg*; cum *PolAnt*; ab, e, inter, sub *Cn* (8490) :

A. Przy określaniu sposobu: jak (950) : matuchna téż panna mlodziutká nofila go na fwych rączkách *OpecŻyw* 28 (14); *PatKaz II* 43v (2); *PatKaz III* 128; *FalZioł* V 31 (3); *GlabGad* D6; *MiechGlab* 55; *LibLeg* 10/97v (2); *RejPs* 60v (3); *RejJóz* G4; *RejKup* z3v; *HistAl* Nv [2 r.]; *KromRozm I* K4v; *MurzHist* Q2; *MurzNT Luc* 4/11; 10 grofchi vkradl wfklyepie na oknye wkthorym rzeczi panfskye then tho podfkarbi chowal the przeyadl na lakocziach *LibMal* 1554/192 (2); *GliczKsiąż* D4v; Pan raczył [...] Wyyać lud fwoy z nyewoley á z brzemieniá tak frogyego/ Ktore ná grzbyeciech fwoich tám wfćawicźnie nošili *LubPs* S4v (3); NIektorzy mieniá iże żydowie máią przyfyęgę czynić ná kfyęgach Moyzełzowych/ przed ich Boźnicá/ ftoiąc bofymi nogámi *GroicPorz* h3; *KrowObr* 14v (5); *RejWiz* 26 (4); *Leop Num* 7/9 (6); *BibRadz Gen* 3/14 (14); Y leźli przez onę fkalę ná rękú y ná nogach *BielKron* 64v (12); Petaurum, Wízelákie kuglárskie poczinánie yáko skakánie przes obręcz ná gołym mieczu kozielki przewracánie *Mącz* 295a (20); *LeovPrzep* H4v; *RejAp* 94 (6); *GórnDworz* Ev (4); *HistRzym* 71v (4); *RejPos* 101 (2); Siedziwá wízem ná celu/ wízyfcy w nas ftrzeláią *BielSat* G4 (2); *KuczbKat* 375; náfmáżę ia ciałtká iákiego/ álbo myłzek ná fzałwiew. *RejZwierz* 59; *BielSpr* 45 (2); *BudBib Iudic* 8/5 (4); *BudNT Luc* 12/3; *CzechRozm* 47 (6); *PaprPan* E3v (2); [areopagici] w ciemności/ nie ná świetle [in tenebris non luci] fady fprawowáli *ModrzBaz* 87v; *SkarJedn* 13 [2 r.]; *KochOdpr* C2v; *Calag* 34b; Ná oczu pánfkich wiecznie będzie siadał/ A ty go káfká/ y twym fzczyć opiekem. *KochPs* 88 (8); iákoby kościół bez piłmá być niemogł/ ábo fwoię wiárę ná pápierce y wczernidle chował? *SkarŻyw*

364 (17); *KochTr* 15 (3); *MWilcHist* E4v; *StryjKron* 309; Vmárł práwie ná rękú v žyczliwéy żony *KochFr* 53; *KochMuza* 28; *KochPhaen* 7 (2); *ReszList* 176 [2 r.]; *WerGość* 247; Artykuły podaście/ ktore łá łpíááne/ Potym będą w pólpółtwno ná druku wydáne. *BielSjem* 12; *KochPam* 87; PRzeto nie rad do ćiebie ná biésiáde godzę/ Bo téż nie rad ná cudzych nogách do dom chodzę. *PudlFr* 33; Tełtáment łtáry wykonał/ gdy śmierćią ná krzyżu łkonał. *ArtKanc* E4 (5); *GórnRozm* C2; *ActReg* 47; *Calep* 544a (3); *Phil* E2; *KochFrag* 44; *LatHar* 191; *WujNT* 408; *SiebRozmysł* E4v; *KmitaSpit* B4; Angiołom swoim każe ćię pilnowác/ [...] ktorzj ćię piáłtować Ná rękú łwoich będą *CzahTr* Fv; *SkarKazSej* 664a; Miałlibyś piiánemu łpráwić tákie gody: Lepiey byś go ożenił ná przykádku wody. Acz y tego nie chwałę *KlonWor* 69.

Połączenie: »aż na« (1): to on dopiero aż na łbie/ choć kárku łobie nárułzy/ dotáńcuie. *WerGość* 235.

Wyrażenia przyimkowe: »na bałuczku, na bałuku« = *na czworakach; per manus et genua* Cn (2): A on to [o pijanym]/ podniełie łie ná bałuczku/ y páłhrzy oczy wytrzełzczywłzy *GórnDworz* T2v; *CzechEpPorz* *.

»na dobie« = *w porę* (1): Smokowie widząc łwe złe rádzili o łobie/ Gdzieby temu niełzcześćiu vbieżec ná dobie *CzahTr* E2v.

»na kwapliwości« = *w pośpiechu* (2): podiałem łye téy pracéy/ ábym tho co iny záśiał/ ná kwápliwóści półpołu zmiéłzawłzy/ przebrałem [...] zbożé wełpoł *SienLek* a4; [znaki na stronie są] dla tego/ áby gdy czego ná kwápliwóści łzukác chcełz/ iżćiby włzytkiey kárty czytác nietrzebá *SienLek* S[ss].

»na mocy« (1): Trzymay łye ná mocy [dzbanie]/ Bo ćię cáłéy nocy Z rąk niewypuścím *KochPieś* 4.

»na ogulach« = *podstępnie* (1): Chćąc vłtráłzyc onego chłopá/ Aby mogł vbić Ezopá. Potym ná łługę zábał/ Ná ogulách im rołkazał *BierEz* D3; [odpowiedzieli mu na ogulach, gniewaiąc się nań [Responderunt filii Iacob Sichem et patri eius in dolo saevientes ob stuprum sororis] *Leop Gen* 34/13 (Linde)].

»na piśmie(ch)« = *in scripto* *JanStat*, Cn; *litteris, scriptis* *Modrz*; *in scriptis* *JanStat*; *in scriptura* *PolAnt*; *scripto* Cn (150): *MetrKor* 40/810 (3); *LibLeg* 7/69 (4); *RejKup* dd4v; Ale nowy zakon Kryłtułow nye ná piłmye/ ále vłtmye [!]/ á po części też ćichá łpráwą/ yákoś łlyłáł/ yełt nam podan *KromRozm II* n3v (9); *KromRozm III* A4v (3); *Diar* 29 (11); *KrowObr* 31; *RejWiz* 155; *LeszczRzecz* A3v; *BibRadz* *4v (2); *BielKron* 374 (2); *Mącz* 191d (3); *OrzQuin* D4; *RejAp* 2 (7); *GórnDworz* A3 (3); *GrzepGeom* L; *RejPos* 316 (23); *BiałKat* 43v; *HistLan ktv* (3); *RejZwierc* A3 (4); *WujJud* 28v; *WujJudConf* 80 (2); *RejPosRozpr* b3; *RejPosWstaw* [143³]; *BudBib* 2.Mach 2/4 (3); *Strum* A2v; *CzechRozm* A4v (10); *ModrzBaz* 92v (7); *SkarJedn* A4 (2); *SkarŻyw* 93 (5); *CzechEp* [406]; *NiemObr* 70 (11); *WerGość* 209; *GórnRozm* D2v (6); *GrabowSet* Vv; *WujNT* 129 (5); *JanNKar* D3v [2 r.]; tedy Powodowa łtroná/ áłbo łam łędzia onę łpráwę pozwánégo dowodnie ma przełožyc/ y ná piłmie będzie powinien oddác *SarnStat* 144 (6).

»na pokoju« (4): iuż dał pokoy boiu/ Tylko Muchy bił łiedząc łkromnie ná pokoiu. *PaprpPan* Gg4 (3); páłtrayże tego/ żebyś ołkárżonego/ ábo łam/ ábo przez okgo inłżego ná pokoiu [*semotis arbitris*] nápomionáł/ á iego ábo przyznánie/ ábo obmwę wysłýłzał *ModrzBaz* 21.

»na (s)pisku, na spiskach« (20:1): *MetrKor* 40/810; gdzie tam bil wdziecznym od v K in. połem, ktorey sprawi a fnacz y odpowiedzi naprzeczyw possessitw v.K.m. tak y tich rzeczy ktorem miał snym wrozmowach zathayemne⁸⁰ na śpifikach wespółok y lyfti yego v.k.m. possilam. *LibLeg* 11/9v; *RejKup* dd3; *ZapWar* 1550 nr 2665; y chćielifmy od nich mieć imioná przełożonych ná śpifku [*nominum scripturam praepositorum*]. *Leop* 3.*Esdr* 6/12; *UstPraw* H3; *BibRadz* 3.*Esdr* 6/12; gdy dwa mieli śprawę przed ładem/ ná śpifku iá dawali Śędziemu/ ták powodna łtroná iáko y obwiniona *BielKron* 9 (9); *RejPos* 102; *BielSpr* 7v; *BudBib* 3.*Esdr* 6/12; *ReszHoz* 119; *GórnRozm* D2v.

»na (pierwszym) wejrzaniu, pojrzaniu« = z wygłądu, na pierwszy rzut oka; in speciem *Mącz*, *Cn*; *ad aspectum Mącz*; *aspectu primo*, *prima fronte a. specie*, *in prima visione Cn* (17:8); *PatKaz* III 122; *HistAl* M3; [oblekl go] vbiorem vczćiwem zacney roboty/ y barzo ochędoźnym na weyzreniu [*concupiscentias oculorum ornata pulchra*]. *BibRadz* *Eccli* 45/13 (8); *Mącz* 404d (3); *RejAp* 47; Acź poprawdzie wiele iest rzeczy/ ktore ták ná pirwłzym pórzreniu/ zdádzą fie dobre/ á łą złe *GórnDworz* L3v (4); *RejPosWiecz*³ 96v; tego fie trzebá pilnie vczćić/ iáko to vczynić/ żeby wielkie woylko máłem fie zdáło: á zálię máłe woylko/ áby fie ná weyrzeniu [*in speciem*] wielkie zdáło. *ModrzBaz* 111; *SkarŻyw* 151 (2); *BielSjem* 2; *KochFragJan* 3; *KlonFlis* Bv.

»na wstręcie« (1): Támci fie kupiec błąka/ tám łwe zdrowie Waży dla zyłku/ y łamci to powie. Tám prodli morze/ všiadłzy w okręćie/ Wichrom ná włtręćie. *KlonFlis* Dv.

»na zdradzie« = *dolo malo Mącz*; *ex insidiis Modrz*; *in fraudem JanStat*; *in dolo Vulg*; *cum dolo, dolose PolAnt*; *malo consilio Cn* (33); *MiechGlab* 33; *RejJóz* E7; Ten [człęk] też co nye przyłięga ná zdrádye bliźnyemu/ Owłłfem mu życzy włłego yák łobye łámemu. *LubPs* F4; *RejWiz* 103 (2); *Leop* *Eccli* 27/31 (4); *RejFig* Bb7; *BibRadz* *Gen* 27/35 (2); *BielKron* 14v (3); i odwodzić będą Twoje łlachtetne łerce od zabaw ucźciwych/ Cukrując ci na zdradzie łmak rzeczy zelźiwych. *KochSat* B4; *Mącz* 406d; *GrzegŚm* 7; *RejZwierc* 229v; *BudBib* 2.*Mach* 4/34; *ModrzBaz* 36 (2); *SkarŻyw* 348; [*Antychryst*] to miał czynić chytrze/ y ná zdrádye/ y miał przyść ze włzelákim omamieniem niełpráwiedliwóści *NiemObr* 152 (2); *BielSen* 15; *Calep* 542b; *SarnStat* 142 (5); *KlonWor* **.

»na znowie« (29): *MiechGlab* 68; *GroicPorz* f; *UstPraw* H2; *BielKron* 102v (13); Ale fie tá rzecz obłudnie á ná łmowie [*simulate et ex composito*] miedzy łtronámi toczyłá. Bo oná włzytká napáść/ z vczynienia wolnym obźáłowánego/ obáliłá fie ná trzećiego/ ná ktorego to było vkowano. *ModrzBaz* 86; *WerGość* 216; ielłiby były iákie zapifly ná znowie/ ku ołzukaniu kreditoróm vczynioné/ [...] tedy o to wolno będąćie práwem czynić drugim kreditoróm *SarnStat* 689 (7); *CzahTr* E2v.

a. *Przy okrełłaniu sposobu spędzania czasu (często z rzeczownikim nazywającym czynność lub stan)* (212) : *OpecŻyw* 2v (6); *PatKaz* II 63v; *PatKaz* III 112v; A łnadz rychleiefz fie przyłaczył ktem ktorzy ná złodzieyłtwie áłbo ná cudzołoftwie łtráwili cafy [!] łwoie *RejPs* 75v (3); Lecz fie bawimy ná łupiech Wiele náłz włęga w trupiech *RejRozpr* F3v; *SeklKat* G (4); *RejKup* z6v, *MurzHist* C (2); *KromRozm* II xv (2); *KromRozm* III O4; *Diar* 36 [2 r.] (3); My źelmy fie vczyli/ á czás ná náukách nyemáły náłozyli *GliczKsiąź* Ov (4); *Leop* 2.*Mach* 8/26 (3); *OrzRozm* R2; On zálię ná gránicy/ ná Rycerłkiey łprawie/ Snadź łwe czály wychował/ od młodości práwie. *RejZwierc* 92; Konłtantyn Polakow prošł áby fie s łwym ludem pierwey potykáł iáko zwyczányiefzy/ ktorzy ná tym záwždy łą/ wiedzą obyczáy Tátarłki/ bo łnadź pierwłze nieobyczáyne potkánie vczyni drugim

złe łerce. *BielKron* 409v; *KwiatKsiąż* L4 [2 r.] (4); Apud hunc vicinum nostrum potitat, V tego łałiáá nálzého vftáwicznie przeleži ná piwie. *Mącz* 316a (25); ktorzy łye tym bawili/ iż łmyłem ktorym Bogá práwého łzukác mieli/ ná tym go bádaniu łtrudźili/ á niewiedzieć iełłiž tego práwie dołzli *SienLek* Ttt4; *RejAp* AA4v (2); *GórnDworz* Aav (2); *HistRzym* 65; *RejPos* 226v; *BiałKat* 21; *KuczbKat* 370; *WujJud* 218v; *WujJudConf* 191 [2 r.]; *RejPosWstaw* 44; *BudBib* b2v; *Strum* A2v; *StryjWjaz* C4; *CzechRozm* A7; *PapPan* Dd4v [3 r.] (6); ná kołtkách y kuflu długie nocy trawią [*iactibus talorum et Baccho longas consumunt noctes*] *ModrzBaz* 42v (8); Báwią łię ná łłábych niektorych dziećinnych wymyłow páięczynách *SkarJedn* 95 (4); *Oczko* 27v; áby w nim wpokoju chwałác łwięte imię ieego ná bogomyłnołci/ żywotá dokonáł *SkarŻyw* 50; [*Domicilla*] ná vbiorach czás tráciłá *SkarŻyw* 435 (45); *KochTr* 10; *MWilcHist* G; *StryjKron* 477 (2); A iako potym ná cudzołostwie żywotá dokończyl, y mowić nie trzeba. *CzechEp* [408] (4); *ReszPrz* 58 [2 r.]; *ReszHoz* 136 (2); *ArtKanc* A10v (2); *GórnRozm* G2 (5); *ActReg* 97 (2); Zábawże łię/ choćiáż krotko/ ná rozbieraniu godnołci y drogołci tego Sákrámentu *LatHar* 190 (9); *KołakSzczęł* A3; odłzedł ná gorę modlic łię; y nocowál ná modlitwie Bożey [*pernoctans in oratione*]. *WujNT Luc* 6/12 (14); *PowodPr* 19 (3); ná vftáwiczney chwale Bożey ćiełzyć łię mamy. *SkarŻyw* 634a (10); *CiekPotr* 61; Od lat łpełná dziewiáci ná połługách twoich/ Nie żáłowálem zdrowia áni kołztow moich. *CzahTr* I; *GostCast* 37; Nie dotykam/ iáko czás ná próżnych łłowách trácą/ á ćicho targi y zmwoly czyniác/ ná dobre połpolite y pokoy domowy nie pámięćiá. *SkarKazSej* 694b (4); Gdyż łzkodá ná tym y czálu mitrężyć/ Cobył mógl domá poboźniey zpieniężyć *KlonFlis* E2v; *KlonWor* 32.

b. *Wskazuje podobieństwo (137)* : *March*¹ A2; *PatKaz* II 40; *FalZioł* I 62b (4); *March*³ T7 [2 r.]; *WróbŻołt* V8; *RejPs* 39; *RejJóz* B4v; *RejKup* aa6v; *HistAl* G3; *MurzHist* G2; *KromRozm* III M8 (2); *GliczKsiąż* H6v (2); *KrowObr* 194; Bowiem my ná łwey woley by ná lepie ptacy/ Bez rozmyłłu giniemy nędzni nieboracy. *RejWiz* 37 (12); *Leop Ex* 9/9 (2); *RejZwierz* 34v (2); *BibRadz Ex* 19/4 (2); *OrzRozm* Ev (3); [*rangifer*] ma łkorę iáko ná ofle kołmátą/ nogi iáko v łeleniá iedno mięłzłłe á dłuźłłe *BielKron* 294v (5); co tu iáko ná máłowaniu łácwie obaczyć. *GrzegRóżn* G4; *Mącz* 34c (3); *OrzQuin* Y2v; *RejAp* 132 (2); *GórnDworz* Bb7v (6); *RejPos* 81 (11); *BielSat* Ev; co oni iuż byli przed tym zániedbáli/ To zás práwie ná ręku ták go piáłtowáli. *HistLan* C2; *RejZwierz* 221v (6); *WujJudConf* 249v; *ModrzBaz* 1 (5); *SkarJedn* 78; *KochPs* 43; *SkarŻyw* A2 (9); což wždy dziełamy By ná gwałćie ták wołamy. *MWilcHist* C4v; *CzechEp* 24 (3); *NiemObr* 14 (5); W Polćie łłáchćie iáko by tēz ná kárczmie łiedźiáł. *KochFr* 33; *ReszPrz* 34; *ReszList* 154 [2 r.] (3); Co potym? kiedy łiedźiém iáł ná ledźie/ A gránic ná nas łádá kto wiedzie. *KochPieł* 15 (2); *BielRozm* 7 (2); *GórnRozm* C2; *GostGosp* 124 (2); *GrabowSet* K2v; *OrzJan* 56; *KołakCath* Cv; *KołakSzczęł* Cv; *WujNT* 762 (3); á to ná liczbie ma bydź ták kłáđżiono/ iáko ná rynku iełł kupiono. *SarnStat* 376 (8); *KmitaSpit* B2v; *SkarKaz* 456a; *VotSzl* Fv; *CzahTr* I4v [2 r.]; *PaxLiz* E3v; *KlonWor* 33.

c. *Wskazuje sposób zawierania umów (transakcji) i zobowiązań (przeważnie w języku urzędowym, w określeniach prawniczych, handlowych itp.) (127)* : ná ktorem pravye [*chełmińskim*] tha vyesz Gansino iesth vysvolonya oth wsisthkich roboth stharych hy nowych zamkow hy thudziesz oth wsisthkiey placzey hy vynowasthwa prawa polskiego *ZapWar* 1528 nr 2421; *ZapMaz* II G 78/407; *MetrKor* 40/825; *RejPs* 59; *ComCrac* 17; Iwan woznicza stem tho łankyem pogimany y dobrowolnye y ná

oftrem prawye ku them wfcichzkym rzeczam [...] yełth łzye prziznall *LibMal* 1548/146v (3); *MurzNT* 88v; tę sumę pieniędzy przepadł zapłacić, którą by na onym pozwie oszacował *Diar* 96 (2); *BielKom* G2; *LubPs* ee4v marg; *GroicPorz* p3v (11); Wietzerza Pánlka nic inźzego nieiełt/ iedno nowa vmowá albo Tełtáment nowy/ ná kthorym Tełtámęncie Pan Kryłtus dawáiąc widome znáki/ chleb y wino/ oddał thełz nam ciáło y krew łwoię *KrowObr* 47v (3); *RejWiz* 95v (2); *Leop* 2.Par 36/22 (3); Stárołtá ma doyźrzyć pod winą Stem grzywien/ iefliże ná Summie trzyma/ A iefli k Wierney ręce trzyma łtárołstwo/ tedy pod łtráceniem łtárołtwá. *UstPraw* A2 (5); *OrzRozm* O2; według łthárey vffáły/ miełzczánie zwykły pobor puł łzofu dáwác/ á ci co ná obligácyach/ tho iefł ná widerkaff pieniádze máią/ czwartá część płátu płácić. *BielKron* 405 (3); *Mącz* 4d (10); *GórnDworz* R8; *RejPos* 158v (2); *RejZwierc* 103 (3); *WujJud* 229; *WujJudConf* 175v; *CzechRozm* A4; *ModrzBaz* 76v; *SkarJedn* 55 (2); iákoby áni BOgu Pánu łwému/ áni komu z ludźi/ áni łam náołtátek łobie/ ná reyełtrze niezołtał. *Oczko* 24; Item Szupka ná łzacunku łtoi marc[arum] 10 *ZapKóścier* 1579/1; [Anna Maraszikowa] dobrowolnie poddala w moc wszeliakie dobra [...] temuż tho Woćiechowi Siostrzankowi swem^u iako pieniádze ktore gdziekolwiek są ná Rincie *ZapKóścier* 1580/10 (11); tego ná wymowie Nie było: niechay powiedzą pánowie. *KochSz* B2; *ReszPrz* 64; to co potrzebnego bende rozumial/ natei terminacie powiem abo pokaze *PaprUp* A2; *ActReg* 74; bo mu łłufźnie Pan tego nie ma przyiąć ná licźbie. *GostGosp* 16 (5); á nie mamy ich dłuźey trzymáć ná zołdźie tych piáći grzywien/ iedno ćwierć roku. *SarnStat* 132; káždy Poborcá był powinien káżdego/ który Poboru nie oddał [...] dáć Stárołcie ná reláciiey. *SarnStat* 345 (39); *SkarKazSej* 668a (3).

B. Przy określaniu stopnia, miary, zakresu lub intensywności czynności lub stanu: nie więcej niż ..., nie mniej niż ... (4632) : *BierEz* A4 (2); *OpecŻyw* 62 (5); *PatKaz I* 10v; aczełz naoczoch załzlepyony, ale dułłá y uyará yałznye wydzyłz *PatKaz II* 62v (3); *PatKaz III* 117v (7); *Murm* 19; *KlerPow* 3; *BartBydg* 75b; *TarDuch* B (2); á przyłzedłzy łpytha niemocznego iako łie ná zdrowiu ma *FalZioł I* 153b (16); *BielŻyw* 3 (4); *GlabGad* Cv (2); *MiechGlab* 22; *MetrKor* 59/75 (3); *WróbŻołt* 37/9 (3); thakowy człovyek ma ná szvbyenyczy swá zapłathá wzyanez *LibLeg* 6/156v (9); *RejPs* 31 (6); iakoby spraviedlivosc ľudlka byla ná dobrej mierze połtanoviona y roznołcz łtatutow zgodzona. *ComCrac* 17v (3); *LibMal* 1543/76v; *RejRozpr* C4 (3); *LudWieś* A4v; *SeklWyzn* f3v [2 r.]; *RejJóz* I4v (13); Grzełłá yci ktorzi nałławi zabiaią bliźniego łwego/ vřagáiąc łtcy iego. *SeklKat* I3v (19); *ZapWar* 1549 nr 2657 (2); *RejKup* b5v (18); *KromRozm I* N2; *MurzHist* D (9); *MurzNT* 38v; *KromRozm II* b4 (5); *KromRozm III* Av (10); *Diar* 87 (2); *BielKom* A4 (4); Więć áby yedno yego Akcia byłá nárowni albo ná wirzchu/ wybyera łobye rzeczniiki á Prokuratoro *GliczKsiąź* N3v (4); *LubPs* K3v (5); *GroicPorz* b2v (28); *SeklPieś* 15v [2 r.]; *KrowObr* 3v (14); ná máłucźkiey rzeczy/ Więcey moźe vczynić/ kto to ma ná pieczy *RejWiz* 56 (16); *Leop Luc* 19/17 (10); *OrzList* b3v [2 r.] (4); táki [szlachcic] ma być ciáżon ná bydle/ á kupiec ná kupi/ á chłop ma być władzon do wieźe. *UstPraw* E3 (16); *KochZuz* A2v; *RejFig* Bb7v (5); *RejZwierz* 23v (21); *WyprKr* 111; *BibRadz Esdr* 7/26 (8); *OrzRozm* A3v (9); á ná nim [Neronie] łie dokończył zácnny dom Augułtułow gdy łzczedł bez potomká. *BielKron* 145 (48); *BielKronCies* 477; *GrzegRóżn* D4 [2 r.]; *KwiatKsiąź* O3 (2); Donec eris foelix multos numerabis amicos Pokić łzczęście folguyę [!]/ ná przyiąźnić nic niebrákuye. *Mącz* 94c; Durus oratione et moribus, Táki ná rzeczy yako y ná obyczáyách grubo/ Niewdzięczny/ Drwał. *Mącz* 98a;

Alterius famam laedere, Obrzązić kogo ná dobrej powiešćy. *Mqcz* 182c; *Privatim et publice contraria*, Est quod tecum loquar sed privatim, Mam s tobą mówić ále ná ofobliwošći. *Mqcz* 322d; *sumptuaria lex*, Vítawá która bronirá wšzech zbytnych kofztunkow/ ták ná szátách nošzeniu yáko y vžywánium. *Mqcz* 432c (101); *OrzQuin* F2v; *SienLek* 186; *LeovPrzep* Dv (2); *RejAp* 11; *GórnDworz* B7 (19); *HistRzym* 41v; Pan/ dla onego máłego początkn [!] wiary onego człowieká/ tu vzdrowić raczył/ fyná ná cieie/ á fáme⁸⁰ dułzy. *RejPos* 244 (25); *RejPosWiecz*² 92v [2 r.]; *BiałKat* 13v (2); *BielSat* H2v; *GrzegŚm* Av (12); *HistLan* A4; *KuczbKat* 395; A iefliže to vmiełz ná cudzym nadobnie tho káždemu rozwážác/ á czemuž owłzem to ná fwym nie lepieyći przyłtoi? *RejZwierc* 151 (30); *BielSpr* 2 (8); Nie zeszło nic wodzowi temu na osobie, Ale serdca i siły nie masz *KochMon* 20; *WujJud* A2v (7); *RejPosWstaw* [21³] (2); *BudBib* I 23 (8); *HistHeł* C3; *MycPrz* I C3v (2); *Strum* R4; Gdyłz mu Pan Bog złałki fwey na poháncách zdarzi[ł] Włzák on Turki/ Tátary/ w fwey žiemie porážil. *WierKróc* B3; *BiałKaz* H4v (3); *BudNT* 2. *Cor* 4/10; *CzechRozm* 143 (51); CI [Podfilipscy] ácz fie tho niecudni ná twarzy zrodžili/ Ale fie cnotą pięknie dawno vřtroili *PaprPan* G4v (19); *KarnNap* B (2); *ModrzBaz* 4v (14); *SkarJedn* 45 (3); *KochPs* 199 (2); w tey skorze plufkiew fię wiele zámnożyło/ ktorych on mogąc zbyć niechćiał/ áby fię ná mále wiefłzey ćierpliwošći vczył. *SkarŽyw* 29; ná weyrzeniu Anioł/ ále ná rádnie nieprzyiaćiel ieft. *SkarŽyw* 151; Ten miał žone [!] pięknošćią ná cieie/ ále wiefłzą ná dułzy/ okrálzoną. *SkarŽyw* 486 (72); *MWilcHist* I2v; *StryjKron* 140 (2); *CzechEp* 29 (41); *CzechEpPOrz* **v (2); *KochJez* A2v [2 r.]; *NiemObr* 8 (7); W piwnicy tákže coš ná fchyłku winá. *KochFr* 7; *KlonŽal* A2; *KochMRot* B4; *ReszPrz* 72 (2); *WerGošć* 209 [2 r.]; A ono mu oboie [małžonkowie] vřługuia/ oboie wdžięczną ochotę vkážuia/ ták iż ná rowney rzeczy/ przy oney ochoćie/ woli tám káždy zořtác/ niželi tám/ gdjeby mu y korcem/ záłepiwłzy nos/ dofypowano. *WerKaz* 305; Kto fwą chćiwošć ná tym co dofyc miárkuie/ Tego áni burzliwé morze fráuiie *KochPieš* 18; *PudłFr* 77; *ArtKanc* D17v [2 r.] (6); *GórnRozm* L3v (4); *KochWr* 27; *ZawJeřt* 26 (3); *ActReg* 26 (10); *Calep* 342a; *Phil* Q2; *GórnTroas* 29 (3); *KochPij* C2 [2 r.]; *GrabowSet* C2v; *KochFrag* 48; *LatHar* 30 (37); Moželz ná fwym popráwić/ iešli co źle baczyłz Iešli nie źle/ došć dobrze: řzácuy iáko raczyłz. *KořakSzczęšł* Dv (3); *WujNT Hebr* 12/3 (24); *WysKaz* 9 (3); tákowy ná wřzyřtkich dobrách fwych ták řpólnych/ iáko wřálnych šwietckich byli karáni *SarnStat* 173 (48); *KlonKr* A2; *PowodPr* 16 (6); Abráhám/ Izáák y Iákob žyia ná dułzy. *SkarŽyw* 208b (22); *CiekPotr* 14 (2); *SiebRozmyšł* K; *CzahTr* I4v (4); *GošłCast* 17; *PaxLiz* B2v (2); *SkarKazSej* 659b (7); *KlonFlis* E (2); *SapEpit* [B2]; *KlonWor* 17 [2 r.] (8).

Pořáczenia: »až na« (1): Drugie řą pogroženia Páńłkie ktore fię nie řfzczą rychło/ ále až ná potomřtwie y řynách grzeřžących *SkarKazSej* 706b.

»na ... na« (4): przy rozbieránium rzeczy wielkich/ přędzey fie ządwy ieden człowiek ná zdánium ná fwym omyli/ niž wielką gromádá ludži. *GórnDworz* Ggv [2 r.]; *RejPos* 255 (3).

Wyrażenia przyimkowe: »na kroku« = *o mały włos, trochę* (2): A to niebože ná kroku Máłoš tu nie řtráćil roku *RejRozpr* Fv; *RejKup* ř3.

»na wierzchu« = *insuper, supra* Cn (7): á ktore wřgárdzonemi być ná wierzchu znaćie/ wewnátrž ie zá przyiaćioły Bože mieyćie. *SkarŽyw* 589 (5); wiele figur rozmaitych/ gdje fię řfže ná wierzchu w řłowiech/ á řfže w rozumieniu zámyka. *SkarKaz* 81b (2).

W frazach typu: »dosyć, mało itp. na [czym]« (521): *BierEz* D (4); *OpecŻyw* 100v (6); *BartBydż* 153b; przyrodzenie na male dofić miewa, ale żądza człowiecza wiele potrzebuie *BielŻyw* 102 (3); *GlabGad* K2; *RejŁas* w. 47; *LibLeg* 11/56 (2); *LibMal* 1554/188v; *KromRozm I* Ov (3); *SeklWyzn* e3; *RejJóz* N; *RejKup* h5v (5); *HistAl* F8 (2); coż na tem/ iellimsię chcąc zaprzął/ abo przymuſzony? *MurzHist* G2 (5); *MurzNT* 81; *KromRozm II* 1 (2); *KromRozm III* A5v (11); *Diar* 39 (2); *GliczKsiąż* F (6); *LubPs* hh5 (2); *GroicPorz* p2v (3); *KrowObr* 8 [2 r.] (19); *RejWiz* A5v (11); *Leop Num* 16/3 (5); *RejZwierz* 143v (7); *BibRadz* *5 (9); *OrzRozm* G3v (2); *BielKron* 61v (6); *GrzegRóżn* Fv; *KwiatKsiąż* K; *Mącz* 282b (5); *OrzQuin* Aav (7); *Prot* Dv; *SienLek* 194; *LeopPrzep* G4; *RejAp* 8 (9); [Aleksander] mało máiąc ná tey ławie/ ku ktorey zá podbiciem pod łwą moc wſzytkiego fwiátá/ godnie przyſzedł/ zbudował w Egipcie Alexándrią miáłto *GórnDworz* li3 (19); *GrzepGeom* L2; *RejPos* 38v (49); *RejPosWiecz*³ [97] (2); *BiałKat* a4 (3); *GrzegŚm* 43 (2); *HistLan* Bv; *KuczbKat* 185 (5); *RejZwierz* 10v (16); *WujJud* A6 (6); *WujJudConf* 24 (3); *RejPosWstaw* [21²] (5); *BudBib* b2v [2 r.] (6); *Strum* F2 [2 r.] (4); *BudNT przedm* c7 (3); mowią/ iż ná duchownym ciáła Chriſtuſowego pożywaniu dofyć: á tego cieieſnego z chlebem y winem nie potrzebá. *CzechRozm* 267v (35); *PaprpPan* B4; *ModrzBaz* 8v (21); *SkarJedn* 99 (4); *KochPs* 15 (2); *SkarŻyw* A4v (18); *CzechEp* *3 (45); *NiemObr* 10 (10); *KochFr* 6 (4); *KochPhaen* 14; *KochSz* A4v; *ReszPrz* 5 [2 r.] (6); *ReszHoz* 123 (2); *ReszList* 191; *WerGość* 209 (2); *WerKaz* 295; *BielSen* 12; Bądź łye kto zacnym rodził/ y bogátym/ Bądź niewolnikiem: v ſmierci nic ná tym *KochPieś* 43 (5); *KochPam* 78; *PudłFr* 26 (3); *ArtKanc* L11v; *GórnRozm* G (3); *Paprup* C3v (2); *GostGosp* 14 (2); *Phil* S; *GórnTroas* 11 (2); *GrabowSet* C3 (2); *KochFrag* 45; *OrzJan* 115; *LatHar* 112 (3); Nie dofyć ná łámej wierze: bez trwałości, y záchowania Bożkiego przykazánia. *WujNT* 340 marg (24); *WysKaz* 25; *JanNKar* C3v (2); *SarnStat* 63 (8); *GrabPospR* M3v; *PowodPr* 41 (4); *SkarKaz* 38b (17); *CzahTr* C4v; *GostCast* 13 (4); *SkarKazSej* 670b; *KlonWor* 20 (2); *SzarzRyt* A2.

W zwrotach typu: »stanać, przestać itp. na [czym]« (850): *BierEz* N4v (2); *LibLeg* 9/51v (14); *ComCrac* 11v (2); *RejRozpr* A4v (8); *SeklWyzn* E; *RejJóz* C7; *SeklKat* A4v (6); *RejKup* g8v (12); *KromRozm I* A3v; *MurzHist* A3 (4); *MurzNT* 96 (2); *KromRozm II* p3 (5); to yeſt obyczay kácyrłki/ ná cudzych wymyſlech nyepreſtáwác/ Ale im co przydáwác *KromRozm III* C3 (11); *Diar* 30 (15); *DiarDop* 113 (4); *BielKom* C2 (5); *GliczKsiąż* A2v (3); *LubPs* D2v (2); *GroicPorz* b3 (4); *GroicPorzRej* C4; *KrowObr* 189 (2); *RejWiz* 14 (15); *Leop Num* 32/19 (4); *OrzList* b (3); *UstPraw* Gv; *RejFig* Aa (4); *RejZwierz* 6v (5); *BibRadz* 1.Par 12/32 (8); *OrzRozm* E4 (10); *BielKron* 18 (44); *GrzegRóżn* Hv (4); *KochZg* B; *KwiatKsiąż* D2 (3); *Mącz* 26b [2 r.] (32); *OrzQuin* B4 (9); *Prot* A4 (3); *SarnUzn* B7v (4); *SienLek* 195; *RejAp* 2 (5); *GórnDworz* C4v (16); *GrzepGeom* B3; *RejPos* 7 (15); *BiałKat* 10v; *BielSat* C4v [2 r.] (4); *RejZwierz* A2v (24); thu może káždy obáczyć przyczynę náłzego złego/ łkad łie co poczęło á ku czemu ciągnie y ná ktorým punkcie łtáneło. *BielSpr* 57v (3); *KochMon* 35; *WujJud* A5v (23); *WujJudConf* 37 (7); *RejPosRozpr* c3v; *RejPosWstaw* [21²]v (2); *BudBib* c2 (4); *HistHel* 3; *Strum* D3v; *BudNT przedm* a3v (3); *StryjWjaz* C4; *CzechRozm* A3 (96); *PaprpPan* R4v (2); *KarnNap* E2; [cnota] ná łwemby/ ácz ná mále/ preſtáwáła: nikomuby gwałtu niedziáłáła [suo quamvis parvo contentum esse] *ModrzBaz* 136v (26); *SkarJedn* A3v (23); *Oczko* 2v; *KochPs* 22; *SkarŻyw* A4v (45); *ZapKościer* 1580/14 (2); *KochTr* 5; *MWilKHist* C2 (2); *StryjKron* 59 (11);

CzechEp *4v (80); *CzechEpPORz* *4 (5); *NiemObr* 10 (27); *KochFr* 45 (7); *KlonŻal* C3; *KochDz* 106; *KochMuza* 28; *KochPhaen* 5; *KochMRot* B2v (2); *WerGość* 229; *WerKaz* 303; *BielSen* 6 (2); *BielSjem* 16 (4); *KochPam* 80; To pan zdaniem moim/ Kto przeżał ná swoim *KochPieś* 5; *KochSob* 71; *PudłFr* 4 (6); *BielRozm* 6 (5); *GórnRozm* Cv (7); *KochWr* 41; *Paprup* B3 (2); *ActReg* 46 (4); *Calep* 229b (3); *GostGospPon* 169; *Phil* 12 (3); *KochFrag* 39; *OrzJan* 22 (9); *LatHar* 144; *KośakCath* B; *RybGęśli* B2v; *WujNT Luc* 3/14 (11); *WysKaz* 48; *JanNKar* A2 (2); *SarnStat* 4v (21); *KlonKr* A2v (2); *PowodPr* 3 (9); *SkarKaz* 38b (14); *VotSzt* C3; *CzahTr* H4; *GosłCast* 7 (3); *SkarKazSej* 674b (10); *KlonFlis* C4v (2); *SapEpit* A4; *KlonWor* 28 (2); *PudłDydo* B [2 r.] (4); *ZbylPrzyg* B4 [2 r.]; *SzarzRyt* A2v (2).

α. W wyrażeniach przyimkowych typu: »na (jednej) kupie, wozku itp.« *podkreślających łączność: razem* (16) : Włłák iie dawno rozumiemy Ná iednym wołku iezdzimy *RejRozpr* D3; *RejZwierz* 8v (2); *BibRadz Eccli* 39/21; *OrzRozm* P4; [Mojżesz do Izraelitów] Inádnieyći mu [Panu Bogu] ie [Egipcjany] tu ná gromadzye pobić/ niżli pirwey po wżytkim kroleŃtwie ofobno *BielKron* 30v; *GórnDworz* C7; *BudBib Eccli* 39/21; Pátrz iákom widział wżytki grzechy moię ná kupie. *SkarŻyw* 98 (2); *ReszPrz* 26; *GostGosp* 52 (3); A przy Koronáciiey nowego Krolá máią byđż przez Krolá Koronowánęgo poprzyŃiężonę/ y zaráz Confirmowánę ná iednym liŃcie/ y iednémi łłowy/ ná wieczné czáły Práwá/ Przywileie/ y wolności poddánych wżytkich/ oboygá Narodów y PáńŃtw ták złączonych. *SarnStat* 1021 (2).

β. Przy *podkreślaniu ciągłości, bezpośredniej kontynuacji: w konstrukcjach między dwoma jednakowymi rzeczownikami (niekiedy rzeczownik bywa zastępowany zaimkiem lub liczebnikiem)* (33) : *OpecŻyw* 72; *MetrKor* 40/813; *MurzHist* H2; *MurzNT Luc* 21/6; *KrowObr* 63; *BibRadz II* 59c marg; *Piekárz* też łłwoy Ńen powiedział/ widzyálem ná głowie trzy kołze v łłbie noŃić ieden ná drugim [Vulg Gen 40/6] *BielKron* 16v; *Mącz* 103c (10); *RejPos* 195 (5); *BudBib Ez* 41/6; *Strum* N2 (2); *BudNT Mar* 13/2; *SkarŻyw* 277 [2 r.]; *WujNT Matth* 24/2 (4); gdy mularz oćieŃzywáiąc/ kámięń pięknie ná kámięniu połóży/ piękná łłię Ńciáná vczyni. *SkarKazSej* 676a.

α. Przy *określaniu maksymalnego lub minimalnego zasięgu (1455)* : Iezus iuż na kaźdym członku zmęczony *OpecŻyw* 150 (2); *FalZioł* I 119 (3); *BielŻyw* 165; *RejPs* 67 (2); *SeklWyzn* c2v (2); thi włłziŃtky łłkodi kthore łłzye yem łłthali nathen czáłŃz y kony czo kolwyek komv wzyátho rołkazalyŃczye tho wżitko naczałoŃczy zebracz y zebrałŃzi tho themv Czavłłłowi náłchemv Wrancze podacz. *LibLeg* 11/141v (2); *SeklKat* Q; *ZapWar* 1549 nr 2657; *MurzNT* 111 (2); *KromRozm II* 13; *GliczKsiqż* C8 (4); *LubPs* H4v (6); *KrowObr* 5v (6); *RejWiz* 145v; nie tylko w Mácedoniey/ y w Acháiey ále ná włłelákim mieŃcu [in omnio loco] gruchnęłá wiárá wáłłá *Leop* 1.Thess 1/8 (9); *RejZwierz* 28 (5); *BibRadz Gen* 7/3 (16); Nuże miłe łłieŃtrzycki/ znam po wáłzey twarzy że ná Ńadney łłtrachu nie máłŃz *BielKron* 320 (12); Opisthographus, volumen quod in tergo scriptum est, Co yełt ze wnątrŃ piŃano/ álbo ná obu łłtronu piŃano *Mącz* 266a (2); *OrzQuin* B4v (2); *HistRzym* 58; *RejPos* 13v (7); *BiałKat* 81 (2); *GrzegŚm* A4v; *KuczbKat* 190 (3); *RejZwierc* 31 (7); *WujJud* 237v [3 r.]; *BudBib Ex* 34/3 (8); *Strum* O2v; *BudNT* 1.Cor 1/2; *CzechRozm* 98v (3); *KarnNap* B2; *KochPs* 32; Ale Bocheńłkié álbo Wieliczkié Zupy/ czemu nie piérwłzy dźiw/ nie w PolŃcze tylko/ ále ná włzem Ńwiećie bęđżie? *Oczko* 8v; *SkarŻyw* A3 (6); *StryjKron* 777; *CzechEp* 5 (2); *CzechEpPORz* **4v; *NiemObr* 53; *ReszPrz* 16 (5); *ReszHoz* 114; *ReszList* 178; *KochPieś* 31; *ArtKanc* M16v (2); ktori Pan chce bic rozumian

Íprawiedliwem/ niena iedney ale nawfzítzkich Íprawach ma to okazowac *Paprup* G3v (2); *ZawJeft* 25; *ActReg* 18; *Calep* 1031b (3); *GostGosp* 84 (6); Ná wÍzelákim mieyfcu vpátruy to pilnie/ Kiedy maÍz zámilczeć/ bądź rzec nieomylnie. *Phil* G2; *LatHar* 41 (4); *KolakSzczęÍl* Bv; *SarnStat* 262; *SkarKaz* 158a (4); *CzahTr* A3.

O karze głównej (111): *KromRozm I* N3; *GroicPorz* c4v (7); *UstPraw* B4v (5); oboie máia być bićiem karáni/ á nie ná gárdle [*vapulabunt ambo et non morientur*] *BibRadz Lev* 19/20 (3); *OrzRozm* L2v; *BielKron* 85v (14); *OrzQuin* Q3 (2); *CzechRozm* 96; *ModrzBaz* 6v (20); *StryjKron* 477; *CzechEp* 42 (2); Solon Mędrzec on PogánÍki/ to był vftáwÍl/ áby ká¿dego przełozonego/ ktoryby Íe vpił/ ná gárdle karano. *WerGoÍc* 213 (3); *GórnRozm* A3v (2); *ActReg* 17 (3); *GostGosp* 142; *Phil* E4 [2 r.] (3); *WujNT* 233 (2); *PowodPr* 21 (3); *SarnStat* 15 (36); *SkarKaz* 44b.

α. PodkreÍla zupełnoÍc: cáłkowicie (1133) :

W wyrażeniach przyimkowych półączonych szeregowo typu: »na duszy i na cielem«, »na wodzie i na ziemi itp.« (123): *OpecŻyw* 93v [2 r.] (5); *PatKaz I* 10 [2 r.]; *PatKaz III* 108v [2 r.] (4); *TarDuch* D6 [2 r.]; *SeklKat* I2v [2 r.]; *RejKup* o2 [2 r.] (4); *MurzHistSekl ktv* [2 r.]; *DiarDop* 104 [2 r.]; *GliczKsiqz* D [2 r.]; Dziey Íe dobrze Rzymiánom/ y narodowi Zydowfkie^{mv} ná morzu y na ziemi [*in mari et in terra*] ná wieki *Leop* 1.Mach 8/23; *UstPraw* C2 [2 r.]; á tak Turcy y ná wodzie y na ziemi mordowáli rozmáicie lud KrzeÍciánÍki *BielKron* 312v (8); *Mqcz* 57b [2 r.] (4); *RejPos* 101 [2 r.] (8); *BialKat* 91 [2 r.]; *KarnNap* E3 [2 r.]; *SkarŻyw* 86 (8); będąc zdrowa na ciele i vmyÍlie powzdala íeft íemu grunth *ZapKóÍcier* 1579/1v; *ReszPrz* I13; *ArtKanc* I11 [2 r.] (6); *LatHar* 76 [3 r.] (20); *WujNT* 195 [4 r.] (14); *SarnStat* 264 [3 r.] (19); *PowodPr* 11; *SkarKaz* 85b [2 r.]; Ale złe práwo/ zázwdy trwa/ zázwdy zábija/ y Ízkodę czyni/ y ná duÍzy y ná cíele. *SkarKazSej* 701b.

Wyrażenie przyimkowe: »na wszem (a. na wszy(s)tkim)« = *in omnibus Vulg* (1007): *LibLeg* 6/55v (3); *RejPs* 23v (69); *RejRozpr* K; *RejÍóz* B6 (31); *RejKup* b2 (15); *MrowPieÍ* A2v; Ano widzę íakies goÍcie/ A tu do nas íadą proÍcie/ A muÍzą być známieniÍi/ Bo ná wÍzytkim Íá obÍci. *BielKom* G6 (3); *GliczKsiqz* B5v; *LubPs* A6v (230); *GroicPorzRej* C4; *KrowObr* A; *RejWiz* A3 (145); *Leop* 4.Reg 11/9 (11); *RejFig* Cc3 (2); *RejZwierz* 12 (49); *BibRadz* *2v (8); *BielKron* nlb 5 (12); *Mqcz* 6a (9); *RejAp* BB4v (20); *GórnDworz* D2 (2); *RejPos* C4v (93); *RejPosWiecz*² 90v (2); *BielSat* Ev; *HistLan* B (26); Tedy s Íebie ná wÍzem á ná wÍzem wdzięczne gronká vka¿eÍz wÍzytkim ludziom oney nie dawno zroÍley młodoÍci Íwey *RejZwierz* 24v (108); *WujJud* 2v (6); *RejPosWstaw* [41²] (2); *BudBib Tob* 4/20 (2); *BudBibKaw* A4; *HistHel* B3; *MycPrz* I [A3]v [2 r.] (3); *CzechRozm* 114v (2); *Paprup* A3 (54); *ModrzBaz* 2v (13); *SkarJedn* 68 (3); *Oczko* 11v (2); Aby ná wÍzyÍtkim peÍnił PánÍkie przykazánié *KochPs* 3; *SkarŻyw* 51 (5); *StryjKron* 150; *CzechEp* 33 (7); *NiemObr* 69 (3); *KochFr* 20 (2); *WerGoÍc* 221 (3); *WerKaz* 288 (2); *KochPieÍ* 42; *ArtKanc* F10 (9); *BielRozm* 34; *Paprup* A3v (6); *ActReg* 127; *GostGosp* 155; *GórnTroas* 65; *GrabowSet* Bv (4); *OrzJan* 51; *OstrEpit* A2; *KolakSzczęÍl* C2; AbyÍcie ná wÍzytkim vbogáceni obÍitowali ku wÍzelkiey proÍtoÍci *WujNT* 2.Cor 9/11 (6); *SarnStat* 46 (2); *WitosłLut* A3; *KlonKr* A4 (3); *PowodPr* 60 (2); *CzahTr* A2 (4); *PaxLiz* A2; *KlonFlis* C (3); *SapEpit* A4v.

β. Uwydatnia cáłkowity zanik zakresu czynnoÍci lub stanu: wcale (46) :

W wyrażeniach przyimkowych typu: »ni(e) na kroku, na palcu, na stopie itp.« (13): Bláfk od złotá nie ćmi mu pocźciwego wzroku/ A od cney powinności nie sťapi ná kroku. *RejWiz* 7v; *Digitum nusquam a sententia, y ná yednym pálcu nie odstępować od łwego mniemánia. Mącz* 88d (3); *LeovPrzep* G2v; *Rokázuiąc czełádzi ták go mieć ná pieczy/ Aby mu nie łchodziło ná namnieyłzy rzeczy. HistLan* A4v; *RejZwierc* 155; *CzechRozm* 69 (3).

Wyrażenie przyimkowe: »(a)ni na czym (a. na niczym) ... nie« (33): *ZapWar* 1522 nr 2279; *RejPs* 29v (4); *RejRozpr* D2 (3); *RejJóz* K8v; *RejKup* ł8; *Bydłétá włfytki zdrowe thák wyelkye yák máłe/ Nye czuyemy ni ná czym nyedostátku łwego LubPs* ee6; *RejWiz* 69 (3); *RejZwierz* 56 (2); *BibRadz* I 333d marg; *BielKron* 167 (4); *RejPos* 179v (2); *RejZwierc* 20 (6); *PaprPan* C2v (2); *NiemObr* 78 (2); *KolakSzcześł* B3; *PowodPr* 19; *Owá Polakom ná niczym nie łchodzi/ Włzytko łię rodzi. KlonFlis* C2.

b. *Przy przeprowadzaniu wszelkiego rodzaju pomiarów, przeliczeń itp. (380)* : *Iakom ya nyeprzyyechal gwalthem ny ymyenye voszczalky na dw konyv y navoszye ZapWar* 1513 nr 2161 (6); *BierEz* Q3; *BartBydż* 106 (2); *FalZioł* IV 34a (6); *BielŻyw* 158; *takież rzecz która ma ołm grani może na iedney mocno łtanąć KłosAlg* A3v; *RejPs* 216; *wieczce w sędmirłkiei ziemi na troyem miełczv byvayá zobiczaiá łtarego łádzone ComCrac* 15 (3); *LibLeg* 11/94; *LibMal* 1543/69v (3); *HistAl* M7v; *GliczKsiqż* D; *Leop Ex* 25/35 (3); *UstPraw* K3; *RejZwierz* 89; *Y odstędłzy łiádlá przeciw iemu ná łtrzeniu z łuká BibRadz Gen* 21/16 (47); *BielKron* 12v (22); *Bidui castra aberant, Woyłko leżáło ná dwu dniu yázdzy. Mącz* 24d (32); *OrzQuin* Iv; *SarnUzn* F3v [2 r.]; *SienLek* 170; *miáłto Rzymłkie/ ktore iákochmy łyłzeli/ záládzilo łie ná łiedmi gorach RejAp* 107v (13); *GórnDworz* Cc2 (3); *Naprzod ma być miárá ná czternaście łokiet y na dlóni. GrzepGeom* L2v (59); *HistRzym* 132v; *RejPos* 3v (14); *KuczłKat* 60; *RejZwierc* 39 (7); *thák dlugie końce [knotów] máiá być iáko ná dobrym palcu. BielSpr* 74v (7); *WujJud* 52 [2 r.] (7); *WujJudConf* 239; *RejPosRozpr* cv; [jezioro] było włzerá ná dwoygu łtáiań [*in latitudine hábens stadie duo*] *BudBib* 2.Mach 12/16 (14); *MycPrz* II B [3]; *niechayże toczy takámi łádkę łpodniá nic wyłłzá ieno ná łokćiu Strum* Fv (4); *CzechRozm* 14 (9); *SkarJedn* 91; *Pod Sená w Awiniowłkiey káłuzy/ ná dwu piędzi od łiebie/ dwie źródle zaráz wypadáią Oczko* 4; *SkarŻyw* 29 (7); *StrykKron* 390; *CzechEp* 115 [2 r.] (15); *ZapKóścier* 1584/43 (3); *NiemObr* 17 (2); *ReszPrz* 73 (2); *ReszList* 191 [2 r.]; *WerGośc* 227 (2); *KochSob* 69; *GórnRozm* F2; *ActReg* 41 (3); *Calep* 336a (7); *A gđzie ná Włoce brácia łiedzý/ mogá łie rozdźielić ná poły. GostGosp* 44; *bo złodźiey nie ná iednym mieyłcu łypia. GostGosp* 146 (8); *GostGospSieb* +3v; *Phil* M4; *OrzJan* 8; *LatHar* ktv (5); *niech ma moc Stárołtá náłz one [mieszczany] ná trzech grzywnách kárác. SarnStat* 913 (17); *SkarKaz*)(4 (5); *PowodPr* 77; *VotSzl* D; *CzahTr* D4; *GostCast* 15; *SkarKazSej* 703b.

a. *Wskazuje stosunek dwóch wielkości, proporcje (11)* : *UstPraw* Gv (2); *widzyał [król] zálę drugi łen/ áno łiedmł kłofow ná iednym źble vrołto pełne y piękne. BielKron* 16v (2); *Mącz* 464d (3); *gdy płácono z ołiádlých łanow po kilku grołzy/ tedy łie też zmwólł s łáłiády/ áby ich názáiutrz łrey na iednym łanie łiedziáło RejZwierc* 39 (3); *SkarKaz* 387a.

c. *W języku urzędowym, w określeniach prawniczych, handlowych itp. wskazuje obiekt objęty zasięgiem zobowiązań (118)* : *Ieden pan ma na łwym imieniu 10. mrc. czynłfzu KłosAlg* G2; *ComCrac* 21v; *RejRozpr* G4; *SeklWyzn* Gv; *ZapWar* 1548 nr 2668 [2 r.]; *GroicPorz* q4v (2); *RejWiz* 146; *Leop Ez* 10/8; *UstPraw* E (2); *OrzRozm* P2v (2); *Mącz* 249c (4); *Przetoż około obieránia Krolá niechay*

będzie prawne poştánowienie: [...] także o żenie iego/ y o wienie/ ná których dżierżawách ma być oznáczóne [*in fundis sit collocanda*] *ModrzBaz* 75v; A natym domie ielcze maia dzieci pierwfze część z oiczystego *ZapKóscier* 1580/6v; y dali ízobyę wpifzacz wxzegi nalzye yfz starfi brat Tomas ízoftal na mline *ZapKóscier* 1584/46v (6); *GórnRozm* I; *PaprUp* E4v; *ActReg* 45 (3); A ná którychby w tych Stároftwách y dżierżawách flufzné fummy niezákrczáły/ [...] maia ísdż do íkárbu *SarnStat* 1205 (88).

d. *Przy określaniu lub ustalaniu kolejności, hierarchii (wartości) (186)* : *OpecŻyw* [34]v; *HistJóz* D2 (2); Skora korzenia thego napierwey fie w lekarftwo godzi/ pothym owoc/ á lifty na oftatku. *FalZioł* I 86d (4); *RejPs* 107; *HistAl* C5; bog/ yego przodki yego ápoftolfskye bifkupy/ to yeft papyeże Rzymfskye/ ná wirzchu poftáwił *KromRozm* III P4v; *GliczKsiqż* C4v (2); Perfony ktore íą ná blifzfzym ítopniu od zmárłego/ biorą ípadek przed tymi kthorzy íą ná dálfzym ítopniu. *GroicPorz* ff4 (18); *KrowObr* 108 (3); á będzie íiádał ná pierwfzym mieyfcu po Dáryufu/ dla mądrofcí *Leop* 3.*Esdr* 3/7; *BielKron* 131 (3); ábowiem możność y zacna sławá oyczyzny wiele pomaga/ tak ku bogáctwa^m yáko ku dobrej sławie/ tudziefz tefz ku temu co ná trzecim mieyfcu poştánowiono było od twego dziada *KwiatKsiqż* Av; *Mqcz* 196b [2 r.] (4); *OrzQuin* Kv; *SarnUzn* F4; *GórnDworz* Ee6; *RejPosWiecz*² 92v; mnie proftakowi pewnieby fie zdáło/ Íz fie temu ná gorze wfzytko lepiey sfáło *RejZwierc* 270v (2); *BudBib* 4.*Esdr* 11/40; *BudNT* *Luc* 14/8; *CzechRozm* 21v; Kto íię ná pirwfzem ítopniu [*periore gradu*] [*cnoty*] niezftoi/ niech íię ftára/ áby íię ná drugim [*in altero*] zoftal *ModrzBaz* 65v (4); *SkarJedn* 33 (13); *SkarŻyw* 185 (3); *CzechEp* 35; *KochFr* 25; *ReszPrz* 64; íi co z łodki kóścioła Bożego wypádli/ lubo ná pirwfzym ítopniu/ lubo ná wtorym álbo ná dziefiątym ízczeblu bluźnierftwá ftánefi/ zbáwieni być żadną miárą nie mogą *ReszList* 192 (3); *ZawJeft* 47; *GostGosp* 2; *WujNT* 519; *SarnStat* 78 (3); *PowodPr* 15 [2 r.]; *SkarKaz* 606b [2 r.] (4); *GostCast* 15; Niech íęzyk moy przyfchnie do vft moich: íe ffi pomnieć ná íię nie będę [*Jeruzalem moje*]/ á íe ffi íię ná czele wfzytkich poćiech moich nie położę. *SkarKazSej* 665b; *KlonFlis* A2v; *KlonWor* 15.

C. *Wskazuje środek (często narzędzie lub wykonawcę), przy pomocy którego wykonywana jest czynność lub dzięki któremu może utrzymać się określony stan (2908)* : *BierRaj* 20; *PowUrb* +2 (2); Ezop źiárno ízoczewice/ Wźiáł z gárcná niofł ie ná fufzyczne *BierEz* C2 (13); *OpecŻyw* 10v [2 r.] (14); *Murm* 122; *TarDuch* C6v; Ty wfzytki rzeczy zmiefzawfzy: wpuć ná bawelnie w macicze chorą á bolącą. *FalZioł* V 28v (51); *BielŻyw* 43 (2); wilgota, ktora z foli iako z rzeczy twardej á grubej gwałtem wychodzi ná ogniu, á tak fol trzafka. *GlabGad* I8 (8); *MiechGlab* *5v [2 r.]; yakom ya nyegonyl slachathnego sthanyslava sluzeveczkiego zmyeczem hy zwlocznyą ná konyv *ZapWar* 1537 nr 2495 (12); *KlosAlg* A3v; Prozno íeft plá ftáregó ná powrozie wiefzác *March*³ V7v (2); *WróbŻołt* 22/2 (12); yvz bily sgotowaly Korabie przed zamkiem Peftthem ná czym fye miely przeprowadzacz *LibLeg* 10/147; *RejPs* 33 (5); y nalazl tham myech zitha nalfipany, skthorego vffipawfły thak wyelye yako mogł zanyefzcz, nyofł ná ffobye do pofnanya *LibMal* 1551/165 (21); *RejRozpr* D2 (4); *SeklWyzn* g3v; *RejJóz* I3; *SeklKat* K3v; *RegRozm* 398; *RejKup* b3v (15); *HistAl* A8v [2 r.] (7); *MurzNT* 168v [2 r.]; *MurzOrt* B2v [2 r.]; *KromRozm* II f2v; *Diar* 96; *BielKom* Bv (2); lifty pyeczétuyą ná myękkim wołku/ íz rychley wytłoczy figillum álbo pyeczęc/ álbo też herb. *GliczKsiqż* K2 (5); *LubPs* A4v (16); *GroicPorz* mmv; *KrowObr* 28v (5); *RejWiz* 4v (44); *Leop* Ex 25/14 (31); *RejFig* Bb2v (6); *RejZwierc* 5 (22); A widzác flugá iego íz vmárł Saul/ przebił fie też ná íwem mieczu *BibRadz* 1.*Reg* 31/5

(42); *BibRadzBaz* ktv; *OrzRozm* Fv [2 r.] (4); Iáko Murzynowie w Egipcie na goręcości okrutney łoneczney ryby łufzą y wędzą/ ták theż ci [*Laponowie*] ná mrozie ryby łufzą y iedzą. *BielKron* 294v (129); Iedno łobie porządnie ná pálcách wyliczay *GrzegRóżn* Nv; *KwiatKsiąż* E4 (10); *Mącz* 4d (101); *OrzQuin* R (6); *Prot* A3v (3); vřmażze ony żołthki ná rynce áż poczernieią *SienLek* 161 (48); *RejAp* BB5 (8); groby/ łą ták dobrze w mur ná fundámencie wpráwione/ á wnątrz żelázy więte/ że wypásć/ á gruchnąć nie mogą *GórnDworz* Ee5v (24); *GrzepGeom* F (16); *HistRzym* 11v (6); *RejPos* 2v [2 r.] (14); *BiałKat* 331; *BielSat* D2v (3); *HistLan* A2 (5); Złothá probuią ná czarnym kámyku/ A łzá theż pewnie doznałz po ięzyku. *RejZwierc* 216 (56); *BielSpr* 12v [2 r.] (3); Dział Turcy nie wożą ná kołách iáko v nas/ ále ie nożą ná Wielbłádziech *BielSpr* 55 (16); *WujJud* 93; *BudBib* Lev 14/5 (40); *MycPrz* I B2 (2); [kól] ma być wtykan w ziemię/ ná ónym kole ten żłobek ná łzróbie *Strum* C3v (28); *BudNT* Matth 14/11[10] (3); *StryjWjaz* B4v; *CzechRozm* 106 (11); Y zátzymał ná łobie on lud ták niemáły/ Gdy obaczył że iuż mołt wřzytek rozmiotáli. *PaprPan* Gg2 (7); *KarnNap* D2v; *ModrzBaz* 10 (9); *SkarJedn* 216 (5); *KochDryas* A2v; Graeckiego woýłká/ Tyfiác gáler ná kotwicách pogotowiu łtoj W Aulidzie *KochOdpr* D3; ná káżdym krułzcu wodá zágrzana/ táką włáłność z łiebie/ iáki iełt krułzec łam/ poda *Oczko* 6v (3); *Calag* 34b (4); *KochPs* 23 (5); Tedy go porwano y ciágniono ná kátowniey/ y mięło iego tárgano áłz do kości *SkarŻyw* 441 (53); *KochTr* 23; *MWilkHist* E4v [2 r.] (6); *StryjKron* [2 r.] (14); *CzechEp* 191 [2 r.] (5); *CzechEpPorz* *3v; *KochJez* B2v (2); *NiemObr* 120; *KochFr* 66; ZŁotołuczny Apollon/ łmierć twoię przedczęsną/ Obmawia ná łwey lutni żáłobliwą pieśnią *KlonŻal* B (3); *KochDz* 107; *KochMRot* B4v (3); *ReszList* 160; *WerGośc* 224 [2 r.] (3); *BielSen* 2 (2); *BielSjem* 8 [2 r.] (11); [*Tezeus*] Płynął ná prędkiéy Nawie przez głębokie morze *KochPam* 81 (2); y iádác ná łrébrze godnieyłzy/ Komu żelázy Mars będzie chętnieyłzy. *KochPieś* 38 (5); ZA łtárych łat/ pieczenie ná Roźniech piékano *PudłFr* 13 (2); *ArtKanc* C17 (5); *BielRozm* 29; *GórnRozm* L2v; *KochWr* 34; *ZawJeft* 17 (2); *ActReg* 59 (6); *Calep* 23b (28); *GostGosp* 32 (8); *GostGospSieb* +4; *GrochKal* 25; *GórnTroas* 5 (6); *GrabowSet* O3v (4); *KochFrag* 14; Ná woźie iędź/ źle koniá ták z rázu mordowác/ Náchodźić łie/ nieblizuć ma ztobą wędrowác. *WyprPl* C [2 r.] (6); Ná trzcinie ocet w gębce przez iednego dáli. *LatHar* 522 (12); *RybGęśli* B4v (2); Chcę ábyś im terazze dał ná mišie [*in disco*] głowę Ianá Krzćicielá. *WujNT* Mar 6/25 (32); *JanNKarKoch* Fv; *SarnStat* *7v [2 r.] (14); *SiebRozmyśl* E3v (4); *WitosłLut* A2; *GrabPospR* M3v (2); *KmitaSpit* Av (15); *SkarKaz* 5b [2 r.] (28); *CiekPotr* 72 (2); Acź biádá ty kokofzy ná ktory Więc łowią/ Iáłtrzębá *CzahTr* I2 (7); *GosłCast* 72 (2); *SkarKaz* 666a (4); A ielli łzkutá wwiąźnie ná haku *KlonFlis* H4 (11); *KlonWor* 1 (11); *ZbyłPrzyg* A4v [2 r.]; *SzarzRyt* D2v.

Połączenia: »aż na« (1): páłmową gáłąś y z iągody odcięli/ ktorą dla wielkości áż ná drágu niełli dwa mężowie *BielKron* 40.

»na ... na« (1): ZŁodziey gdy łię ná koniu ná iednym zápráwi/ Pewnie łię y do częgo więłtżego popráwi. *KlonWor* 20.

α. W użyciach przenośnych (1552) : *OpecŻyw* 161v; *TarDuch* C8v; *MetrKor* 46/46 (2); *WróbŻołt* 103/5; náprawdzie á ná łpráwiedliwołci iełt záložon máiełtat krolewlkiey wielmoźnołci twoiey *RejPs* 132 (3); *SeklWyzn* Bv (8); *RejJóz* F6v (3); *SeklKat* Q [2 r.] (5); *RejKup* n2 (5); *HistAl* G; *KromRozm* I G2 (3); *MurzHist* Hv (4); *MurzNT* 91; *KromRozm* II b3 (5); *KromRozm* III D6v (16); *Diar* 47

(2); *BielKom nlb* 3 (4); I Apostoł to chwali w Tessalo: iż każdej nauki jego probowali na piśmie Biblijej ś., bo wiedzieli, że to byli powinni probare *DiarDop* 101; *GliczKsiąż* F6; *LubPs* Q2v marg (5); *KrowObr* 13v [4 r.] (47); Bowiem kto to rośpuści ná wolnym wędzidle/ Pewnie mu być v dyabłą ząwždy prętko w sidle. *RejWiz* 189v (9); A ono Książę ná którym fie Krol zwykł podpierać [in cuius manu incumbat]/ poştánowił był Krol w bronie: kthorego vtłoczyła tłuffcza w bronie/ y vmárł *Leop* 4.Reg 7/17 (6); Przedfię ná cienkiewy nići/ ten rozum niewieści. *RejZwierz* 49v (4); *BibRadz* I 353v (5); *OrzRozm* E (11); *BielKron* 192 (5); *GrzegRóżn* B2v (2); *KochZg* A3; Mea quidem hercle certe in dubio est vita. Záprawdę moy żiwot ná włosku fie dzierży. *Mącz* 341b; Stat ius exemplis Práwo fie gruntuye ná przikládách. *Mącz* 417b (25); każda dowodna á nie omylna náuká/ y gruntowna wiadomość nálfzá/ ná pewnéy przyczynie fye łádowi *OrzQuin* T (17); *Prot* B3v; *SarnUzn* F7v; *RejAp* 74v (13); *GórnDworz* N2 (6); *HistRzym* 94; *RejPos* 15 (61); *BiałKat* 96 (9); *BielSat* N4v; *GrzegŚm* Av (3); *KuczbKat* 20 (2); *RejZwierc* A4v (19); *WujJud* B (20); *WujJudConf* 12v (9); *BudBib* Iob 30/22 (3); Ná obiethnicách mię niechowa/ w káždéy mi fye rzeczy ziścił *Strum* Rv (3); *BudNT* Eph 2/20 [3 r.] (4); *CzechRozm* A3v (11); *PaprPan* M3; *ModrzBaz* 129v (2); *ModrzBazBud* ¶6; *SkarJedn* A6v (37); *Oczko* 11v; Na łądzie/ á ná práwie twoiá tkwi łtolicá. *KochPs* 133 (3); [choroby] ktorey wżyfy lekarze wiele obiecuiąc y długo ná słowie trzymáiąc/ zleczyć niemogli. *SkarŻyw* 593 (32); *StryjKron* 31 (2); *CzechEp* 26 (46); *CzechEpPORz* *3v; *NiemObr* 7 [2 r.] (43); *KochFr* 26; *KochSz* A2v; *ReszPrz* 5 (5); *ReszList* 152; Niegodzien tego ten świat ząwikłány/ Aby miał ná nim rozumem nádány Człowiek polégác *KochPieś* 48 (3); *PudłFr* 53; *ArtKanc* H15v; *BielRozm* 21; *GórnRozm* E2v; *ActReg* 160; *GostGosp* 10 (2); *Phil* H2 (2); *KochCn* B3; *KochPij* C3; *GrabowSet* I4 (3); *KochFrag* 17; *OrzJan* 7 [2 r.]; *LatHar* +10 (6); Dokądże dużę nálfzę ná rzeczy trzymałz [Quousque animam nostram tollis]? *WujNT* Ioann 10/24 (58); Páweł S mowi tám o Fundámenćie wiary prawdziwey/ ná którym buduią fię dobre wczynki *WysKaz* 36 (4); *JanNKar* C3 [2 r.] (3); *SarnStat* 18 [3 r.] (5); ftycham iednák w káćie swoim/ iż ná rokółzách prywatnych wżyłtek połtępek Seymu. *PowodPr* 77 (10); Wiará nálfzá ná fłowie fię Bożym wípiera *SkarKaz* 277a (31); *CiekPotr* 69; *GosłCast* 64; To także kroleństwo Polćkie ná teyże fię religiey ś. ófnowáło *SkarKazSej* 681b (16); *KlonFlis* C3v (3); *KlonWor* 7 (2); *PudłDydo* B.

Połączenie: »na ... na« (1); bo duch każdego żwirzenciá/ ná ćiele ná fwym wyraża iáko naibárzyey może fiebie. *GórnDworz* L15.

Wyrażenie przyimkowe: »na wodzy« = w *cuglach*, w *karności*; *sub freno* *Cn* (25); *RejWiz* 37; Regere disciplina, Ná wodzy trzymáć/ To yeft nie dáć fwey woley. Kárność mieć. *Mącz* 349c (6); *OrzQuin* S4; *GórnDworz* B7 (5); *RejPos* 147; *KuczbKat* 260; *RejZwierc* 151 (3); Naprzod o vmiárkowaniu ábo hámowaniu/ ktore popędliwości ferdeczne fkromi/ władzą pánowania ma ná wodzy [potestatis habenas regit]/ w káždéy rzeczy miaré łtánowi. *ModrzBaz* 18; *KochTr* 19; Trzebá wżgárdzić rokółzy/ niedbác o pieniądze/ Porzucić prózné myśli/ mieć ná wódzy żądze. *KochPam* 78; *RybGęśli* D3v; *WitosłLut* A5v; *SkarKaz* 313b; *GosłCast* 27.

W zwrotach typu: »należeć, stać, zawisnąć itp. na [czym a. kim]« *podkreślających zależność od czegoś (a. kogoś) lub uwydatniających, że coś (a. ktoś) stanowi podstawę czegoś* (816); *BielŻyw* nlb 6 (4); *RejPs* 129 (4); abowiem yz na v m. łtoy rząd y wżitka mocz *LibLeg* 11/56v; *ConPiotr* 30; *SeklKat* A6 (4); *RejKup* i5v (2); *KromRozm* I C (7); *MurzHist* G (4); *MurzNT* 11 (2); *MurzOrt* B;

KromRozm II a4v (16); *KromRozm III* A4v [2 r.] (6); *Diar* 21 (15); *DiarDop* 105 (5); *BielKom C*; cudność nye ná farbye należy/ ále ná porządne málówániu *GliczKsiqz* P8 (14); *LubPs* H4v (8); *GroicPorz* b3v (13); *KrowObr* C2v (9); *RejWiz* 5v (9); *Leop Rom* 9/16 [2 r.]; *OrzList* g3v (2); *KochZuz* A3v; *LeszczRzecz* A2v; *RejFig* Bb8; *RejZwierz* A5 (7); *BibRadz* *7 (5); Otoż maż trzy Cnoty/ ná ktorých Koroná Polfka/ s Práwem y s Státutem fwym wsiádlá *OrzRozm* E2v (15); wżytká moc Turecka ná Iáńczaroch zależy *BielKron* 390 (34); *GrzegRóżn* E4v (3); *KochSat* A4; *KwiatKsiqz* G (4); Summa est in testibus, Swiadkowie to okażą/ wżiítko ná fwiakách [!] należy. *Mqcz* 431c (47); *OrzQuin* Dv (18); *SarnUzn* B7v (2); *SienLek* 146v (4); Tuby fie nam trzebá troché ná rozmyfle záfádzić *RejAp* 141v (14); *GórnDworz* C6v (43); Tárlia corká twa ná kthorey wżyítká náfzá nádzieiá leżáá: vmárlá ielt. *HistRzym* 21v (3); *RejPos* 7v (33); *RejPosWiecz*³ 96v [2 r.]; *BiałKat* 71 [3 r.] (5); *GrzegŚm* 33 (2); *KuczbKat* 4 (4); *RejZwierc* A5v (36); *BielSpr* 3 (19); *WujJud* 30 (18); *WujJudConf* 19v [3 r.] (5); *RejPosRozpr* c3v; *HistHel* B; *Strum* A2 (3); *BiałKaz* H; niechciał fobie wedle rozumu fwego wykłádáć áni fie ná nich wedle litery wielzáć *CzechRozm* 135 (30); *PaprPan* D3 (2); *KarnNap* B (2); Iefliże fię tylko ná powieści obu ftron [*propositis tantum et responsis partium*] fádzić ma/ tedyć też częftokróć nie fprawiedliwy wyrok *ModrzBaz* 89v (40); *SkarJedn* A5v (15); *Oczko* 2 [2 r.] (5); *Calag* 179b; Té fye ná wieki żadnych lat nie boiá: Bo ná fzczyrości/ y ná prawdzie ftoią. *KochPs* 171 (2); *SkarŻyw* A4 (10); *KochTr* 22; *CzechEp* 15 marg (46); *NiemObr* 7 (12); *KochFr* 20 (3); *ReszPrz* Av (6); *BielSjem* 31 (3); *KochPam* 83; *KochPieś* 48 (2); Zá czym nie tylko leżeć/ ále mi fpác przyfzło: Widząc/ ná iákim wlofku fczęścié mé záwiíto *PudłFr* 64 (2); *ArtKanc* K11v (2); *BielRozm* 2; *GórnRozm* C2 (14); miáftá y wżytki rzeczyfopolité ná zgodzie naprzód záfiadáiá/ y potym róftá *KochWr* 21 (6); *ZawJeft* 34 (2); *ActReg* 32 (19); *Calep* 550b (3); *GostGosp* 26 [2 r.] (10); *Phil* H3 [2 r.]; *KochCn* B3; *KochPij* C3v; *LatHar* 1 (15); *KolakCath* C4v [2 r.]; *WujNT przedm* 7 (25); *JanNKar* B3 (4); *SarnStat* 65 (10); *GrabPospR* K2 [2 r.] (4); *KmitaSpit* Bv (2); *PowodPr* 3 [2 r.] (9); *SkarKaz* 638a (10); *VotSzl* B3v (2); *CiekPotr* 7 (2); *CzahTr* L3v; poki ná iedności wiáry Kátholickiey kroleństwo ich ftało: poty fię mocno bronili *SkarKazSej* 683a (18); *KlonFlis* F3; *KlonWor* ded **2 (5).

a. *Przy określaniu cech, właściwości (przeważnie w funkcji przydawki)* (46) : obiecwyemy poddane náffe dvchowne fwieczkie przy volnołczyach ich zachowacz a czła ná wodzie znich niebracz, iedno vedlie Statutu *ComCrac* 13; *HistAl* E3v; *Leop Ez* 27/17; PAsz ná tkaniczi złotei s forbotky czerwonemi. *WyprKr* 25 (11); *BibRadz Ex* 31/4 [3 r.]; *BielKron* 229 (4); Pensilis hortus Ogrodek ná tramiech álbo ná róftowániu w zgóre przy oknách vcziniony. *Mqcz* 288a (15); [Zygmunt August] dáł mu był iurgielt ná Chełmfkim mycie/ y wieś mu był dáł *RejZwierc* Aaa; *BudBib Ps* 6/1 (2); chcefzli téż mieć wodná wagę żelázná ná fzrobách/ ktorá bédziefz mógl fám wáżyć/ przez pómocniká *Strum* C2v (3); Káždy gofpodarz v domu fwego/ niech ma drábinę y ofękę ábo hak ná dlugim drágu [*harpagonem hastili oblongo*] do rozrywánia domow. *ModrzBaz* 83v [2 r.]; przez ktorá Rzekę [Tyberis] był móft ná fochach álbo iáko to zowá/ ná palách *Phil* C [2 r.].

5. *Przy określaniu przyczyny wskazuje bodziec, impuls czynności lub stanu; in Mqcz, JanStat, Vulg; de, ex, per Mqcz* (384) : Ktorzy fie w lákomftwo vdádzą Nigdy fobie nie vgodzą: Aleć ná tym bárzo tráćá/ Choćia niechcąc drogo pláćá *BierEz* I3v (3); *OpecŻyw* 70v; *BierRozm* 22 (2); *KłosAlg* A4v (3); *WróbŻółt* 88/23; *RejPs* 49; *LibLeg* 6/116v (6); Bo fláby polak ná trawie Gdy niemász połciá

wpotrąwie *RejRozpr* I4v (8); *SeklWyzn* 4; *RejJóz* A6 (5); Karze vrząd łwieczki/ złodzieie łzubieniczą/ ale na tim krzywda ieft/ yż wielczy złodzieye małe złodzieyki wielzą *SeklKat* L3 (4); *RejRozm* 399 (2); *RejKup* n6 (4); *LibMal* 1551/162v; Opatrzenie tym sędziom KJM ma uczynić dostateczne [z] skarbu swego, tak, aby mogli na tym wytrwać i [z] żonami tam mieszkając aby nic nie potrzebowali w upominku od nikogo. *Diar* 96 (2); *BielKom* D6 (4); yechał do myáltá Pyotrkowá zálie áby yáblka rozprzedał/ á ná nich co zyłkał. *GliczKsiqz* I (8); *LubPs* N (3); *GroicPorz* bb4v (2); *RejWiz* 41 (11); *RejFig* Dd5 (3); *RejZwierz* 16 (7); *BibRadz* *3v [2 r.] (3); Sláchetny muž nie ná rodzye bywa poznán/ ále ná vczynekach. *BielKron* 183v (41); *GrzegRóżn* F4v; Quid ex eo consequutus es, Coś ná tym doftał/ álbo coś lie w tym polepził. *Mqcz* 385b (27); *OrzQuin* G3; *SarnUzn* F3v; Wątrobá ieft wtory wewnętrzny członek/ ná którym też żywoth człowieczy częftokroć chramie *SienLek* 88; *RejAp* 185; *GórnDworz* E7v (6); *HistRzym* 10; iżbychmy lie nie obrażáli/ ták iáko żydowie y pogáni/ ná tym ták pokornym á vniżonym przyłciu Páná tego. *RejPos* 1 (5); *BialKat* 163v (2); *BielSat* C3 (2); *GrzegŚm* 13; *HistLan* A4v (2); *RejZwierc* 27 (13); *BielSpr* 3 (5); *WujJudConf* 209; Oblubieńcy ich poginą ná walce [*in bello consumentur*] á mężowie od głodu pozdychiają. *BudBib* 4.Esdr 16/35 (6); Wízákze nie ieden łye też łpárzy ná kupnie támtych Stáwów Rułkich. *Strum* K4v (7); *MycPrz* II B2v; *CzechRozm* 2 (11); *PaprPan* L4v (2); *ModrzBaz* 122; *SkarJedn* 86 (7); *Oczko* 5v; [*Krysta i Kalista*] będąc pirwey Chrześciánki/ ná mękach wielkich/ iego fię Máiełtatu záprzáły *SkarŻyw* 125 (28); *StryjKron* 385 (2); *CzechEp* 51 (7); *KochJez* A2v; życie prawdziwych Chriřtyánów/ thák opiłáne ieft/ iż świat záwłze fię ná nim gorłzyć będzie *NiemObr* 10; *KochMarsz* 153; *ReszList* 154 [2 r.] (4); przywiedli rzecz k temu/ iż ná łłubie z więźzenia wyłzedł *WerGořc* 250; *WerKaz* 276 (2); *WisznTr* 34; *BielSjem* 13 (2); *KochPieř* 2; Y zda mi łye/ niewłkurał ná téy krotochwili *PudłFr* 13 (2); *BielRozm* 19; *GórnRozm* Bv (2); *PaprUp* C [2 r.] (3); *ZawJeft* 43; *ActReg* 116 [2 r.] (5); *Calep* 216a (3); *GostGosp* 14 (2); *Phil* S4 (2); *GrabowSet* Qv (2); *OrzJan* 59 (7); *WyprPl* A3v (2); *LatHar* 661; *RybGęřli* D4; *WysKaz* 3; *SarnStat* 707 [2 r.] (3); *KmitaSpit* B3v; Rodzi fię połt náłz Kátholicki y ná połłufzeńłtwie kościelnym ku práwom y zwyczáiom matki *SkarKaz* 121a (9); *CiekPotr* 23 [4 r.] (3); *CzahTr* C3 [2 r.] (6); *GostCast* 710; włzytko ná zbytkách y łprołnych vtrátách ginie *SkarKazSej* 705a (6); Y ołzukałz fię iáko ná Neptunie/ Tákná fortunie. *KlonFlis* E (8); *SapEpit* B; Nie przełtánie ná twoim/ áż przeda y łiebie/ Iák Iudałz wytuczony ná Miłtrzewłkim chlebie. *KlonWor* 28 (8); *PudłDydo* B2; *SzarzRyt* C3 [2 r.] (3).

Połqczenie: »na ... na« (1); bez ołławy żadney/ táiemnie ná chęci ná łwey ciełzyć lie mogłá *GórnDworz* Aa5v.

α. *Wskazuje uzasadnienie*: tytułem, racji (14) : *LibMal* 1547/135 (2); bacząc moię ktemu niegodnołć/ y zábáwienie ná moim vrzędzie niemále/ wymawiałem łye im s tego *GroicPorz* A3; *RejZwierz* 112; *OrzRozm* M4v; *HistLan* A4v; *RejZwierc* 41; Obieráli też ná ten czás vrody młodzieńcow/ ále ná vrodzie málo ieft płátno/ kiedy siłá á moc ieft *BielSpr* 3; iełlibi łi ktorzi przednieyłze mieyłce w Rzeczypołpolitey máią/ pułzczáli ná łtronę wotá łwe/ ktoreby ná mieyłcu łwem Senatorłkiem [*loco senatorio*] czyni łtrzebá/ łi słábo o łwey zacnołci rádzą/ Zwiierzchnołci łwey niedołyc łczynią *ModrzBaz* 29; *KochPs* 6; *SkarŻyw* 305 (2); *ZapKořcier* 1580/14v; przed kim biędna łtánę? Komu lie łołem/ ábo ná dżiale doftánę? *GórnTroas* 11; *SkarKaz*)(3v.

6. *Przy określaniu stanu końcowego lub rezultatu (skutku); in Modrz, Cn; ad Mącz, Modrz; per Cn (177)* : Pomożył mi gdyś na świebodzie/ Bych nie ośtał w teyto wodzie. *BierEz* H3v; *OpecŻyw* 53v; *MetrKor* 40/810; á przčina na łyfołci łuchołć á ciepło ktore pori włołow roztwiera, á tak włołi padaią. *GlabGad* B2; *LibLeg* 7/99v (3); *RejPs* 97v; *RejJóz* C (8); *RejRozm* 393 (2); *RejKup* c5 (2); *MrowPieś* A2v; *BielKom* D2; yuż dullá ma ná wolności buya *LubPs* aa2 (2); Bo z gniewu á z zazdrości iuż y łławá iego/ Będzye ná lekkiey wadze v vmyłtu twego. *RejWiz* 187v (9); *RejZwierz* 87v (2); Zábrálišcie iéy [Koronie] wolność/ którá z dawná miáłá/ A oná (iáko mówią) ná kofzu zořtáłá. *KochZg* A4v; Canis asnetus corrigio, Kto łie náłozý dworskiey polewki trudno mu yei zořtáć/ przydzye mu ná dyllie ořtáć. *Mącz* 33c; Viripotens, Dziewká ná wydánú zá muž/ godna mężá. *Mącz* 498c (22); *OrzQuin* Q4v; *GórnDworz* Z6; y on thámze ma być z nim [Panem]/ ná wiecznych rádořciach *RejPos* 341v (8); Mytniku/ Byś iedno nie był ná łyku/ Boć Reyeřtrá iákoś błędzą/ Ci czo piřzå zleć ie rządzå. *RejZwierz* 234a (4); *BudBib Dan* 12/13; *CzechRozm* A2v; *KochPs* 42 (5); *CzechEp* 46; A gdy dorořćiefz/ gdy będziefz ná dobie/ Nie řtoy iáłowo *KlonŻal* Dv; *KochSz* Cv (2); *BielSjem* 11; *KochPieś* 3; *ArtKanc* K15v [2 r.] (3); Zostałbym na koszu bym to miał mimosię puscic *ActReg* 163 (6); ná řchyłku teraz wřzytko: y iużełmy do tych czáłow przyřzli/ w ktore [...] miłość Boża řrodze gáłnåć/ á niepráwość rozliczna rozmáicie řię krzewić miáłá *LatHar* +6; *SarnStat* 261 (2); *KmitaSpit* Cv; Pozno řzczędzić zåczyña mårnotrawcå ná dnie *CiekPotr*)?(3 (2); *CzahTr* Lv; *PaxLiz* B4; pochlebcy/ ná rázie nam řtoią: Y wiele ludzi pľuiå tå pořtåwå řwoiå. *KlonWor* 54 (2).

W wyrażeniach przyimkowych typu: »na goli, na jaśni« oraz »na języku, na uścich itp.« *podkreślających, że coś się dzieje otwarcie, publicznie; in conspectu Vulg (74): BierEz* L3v; *GlabGad* L3v (2); *RejJóz* O7v; *RejKup* t2v (2); *RejWiz* 104v (2); *Leop Iudith* 6/12; byś był w Kořćiele wielkim/ ná řłońcu/ á iáwnie byś piřał *OrzList* b4v; *RejZwierz* 63v (3); Per ora virorum volitare, ná yęziku być v ludzi. *Mącz* 505d (4); *OrzQuin* F3v; *GórnDworz* G2 (2); Iákoś ty przez řen widziåł/ tákem ia widziåł ná iáwie że řie tåk řtåł. *HistRzym* 78v (2); *BielSpr* 6v; *WujJud* 216v; *PaprPan* Zv; teraz o Filozofiech á o řzkolnych ludziach mowimy/ ktorzi iáko ná wřparze [in specula] rzczy wřzytkich Bořkich y ludzkich zåřiedli. *ModrzBaz* 129 (5); *SkarJedn* 13 [2 r.]; *KochPs* 22 (2); *SkarŻyw* 56 [2 r.] (3); *KochTr* 13 (3); *CzechEp* 130 (2); *KochFr* 118; *KlonŻal* C3; Bo głowå tonie w morzu/ nogi ma ná goli *KochPhaen* 22; *WerGořc* 246; *BielSen* 17; *BielSjem* 6 (2); *KochPieś* 7 (2); *KochSob* 60; *BielRozm* 8; *ZawJeřt* 36; Niech ma dom řwoy/ á gotowy/ [...] w zdrowym plåcu/ ná widoku: á xtåłnie pořtåwiony. *GostGospPon* 170; *GrabowSet* I3v; *KořakCath* C5; *RybGęřli* D3v; mamy chowåć Regułę onę Grzegorzå ř. åby vczynek był ná iåwi; åle intencja åbo řerce dobre z ktorego gi czyniřz/ åby zořtåł w řkrytořci. *WujNT* 26 (10); *SarnStat* *6 (2); iuřz podřzåławřzy řobie, gdy ná oczåch Twych będzie, obaczy řię. *CiekPotr* 89; *CzahTr* K3; *GořCast* 55; *SapEpit* A4v.

7. *Wskazuje obiekt czynności, zainteresowań, uczuć; a Modrz, JanStat; in Mącz, Vulg; super JanStat, Vulg; ab, de, ex; Mącz; contra JanStat; adversum Vulg (2338)* :

A. *Wskazuje obiekt czynności (przeważnie osobę, od której się czegoś domaga, uzyskuje lub na którą wywiera się jakiś nacisk): od (307)* : *BierEz* K3; yedno zapłathi patricz ma, na they wřłi ktorey zdal řlyad. *MetrKor* 40/813 (4); A on znaiåtz pańłkå łåłkę [pana Szczęřcie] pocźnie na niym częłteé wyprofy czyniřz *ForCnR* Cv; *WróřŻořt* 79/16 (3); *RejPs* 119 [2 r.] (5); *ComCrac* 21; thegořch czåłchv na

thowarziŃchv moyem Iwanye wzyely schablye ze Ńzrebrem poŃloczyŃthą *LibLeg* 11/157 (10); *RejJóz* Bv (3); The pyenyadze na nym Ńamym wiludzill woycziech wilyąg kramarzs *LibMal* 1547/128 (8); *SeklKat* Mv; Bowim to Ńtare przyŃflowie Iż Ńowa zedrze na Ńowie. *RejKup* e2v (2); *ZapWar* 1550 nr 2665; *MurzHist* D2v (4); *MurzNT* 88v (2); *BielKom* C8; nye mogł tego ná nim Cefarz áni proŃbą/ áni groźbą przewyełć *KromRozm III* P5v; *Diar* 73 (9); Obies y Gáłas gdi myŃlili yákoby mogli ktorego groŃlá nábyć/ álbo ná kim wymędrawác *GliczKsiąż* H8 (2); *LubPs* D3 (2); *GroicPorz* f3 (11); *GroicPorzRej* C3v; ktorym CzyŃcem/ izali PapieŃz y Ńwámi/ niewymamił y niewytzyŃcił/ ná Cefárzach/ ná Krolech ná Kxiążetach/ ná Pániech/ rozmáite PánŃtwá/ KroleŃthwá *KrowObr* 75 (8); *RejWiz* 14 (7); *Leop Ier* 38/22 (4); *OrzList* d2v (4); Gdy kto práwem ná kiem co przezyŃzcze/ iż tá rzecz iuż będzie odeŃláná do grodu [...] *UstPraw* A3; Gdyby kto z náŃzych Ńároft omieŃzkiwał exekwowác ná tym co Ńię dał kłác rok y Ńzełć niedzyel: tedy táki Stároftá przes Ńád duchowny może być záklęt. *UstPraw* A4 (8); *RejZwierz* 64v (2); *BibRadz Ez* 25/17; *Goski* *v; *OrzRozm* Rv (3); [*Gwilelm*] bunty Ńtroił przećiw Cefárzowi z drugimi/ dopieráiac Ńie ná nim bliŃkofciá kŃieŃtwá Brábánckiego *BielKron* 192; Niechayże tedy knam przyiáda mowni KrzeŃćiánie/ wyŃwarzą na nas kroleŃtwo Greckie *BielKron* 255 (18); *BielKronCies* 477; Ex uxore hanc rem pergam exquirere, Wiwiem Ńie tego ná żenie. *Mącz* 336d; Erogito, frequentativum, Wymadłác/ czego ná kim bes przeŃtanku proŃić. *Mącz* 358a (30); vpornieŃmy Ńye ná Królu/ téy nieznáióméy Exekucyéy domagáli *OrzQuin* B2 (2); *GórnDworz* D5v (5); Zgodź Ńie pirwey z bliźnim twoim/ gdyż maŃz náukę iáko maŃz ná nim dochodzić powinnoŃci Ńwey *RejPos* 181 (9); *BielSat* B4 (4); *HistLan* Dv; *RejZwierc* 17 (11); *BielSpr* 40; *WujJud* 249; *BudBib Deut* 17/7 (3); *CzechRozm* 100v; *PaprPan* T4 (2); A ten ktory od niego władnoŃci doŃtawa/ [...] nie inŃzego wedle Práwá niemoże ná ludziách wyćiágnác [*a populis exigere*] iedno czyńŃz/ á robotę powinną. *ModrzBaz* 48 (2); Cefarz Cárogrocki Michał wygrozić nic ná Papieżu/ y Ńwego przewieŃć nie mogł *SkarJedn* 217 (2); *KochOdpr* Cv; *Oczko* A2v; *KochPs* 184 (4); *SkarŻyw* 81 (11); przirzekł ni nakim inŃzim tego [*długu*] Ńzukać, iedno, na Sliachetnym Panie Philipie Bukowskim. *ZapKoŃcier* 1581/20v (4); *StrykKron* 592 (2); *KochFr* 33; *WerKaz* 296; *WisznTr* 24; *BielSen* 16; *BielSjem* 11 (2); Ńiedziém iák ná ledzie/ A gránic ná nas ládá kto wiedzie. *KochPieŃ* 15; *PudłFr* 38 (3); *ArtKanc* Q5v; *BielRozm* 13 (2); Wiem iednego ktory wygrał ná adwerŃarzu Ńwym Ńiedm tyŃięcy złotyeh *GórnRozm* I2 (5); *PaprUp* C3 (2); Straszą Krola mną y tak ze Ńię nanim dopytac nie mogę gdy co znim mowie. *ActReg* 101 (4); *Calep* 66b; *GostGosp* 150; *Phil* S4 (2); *GrabowSet* R4v (2); *KochFrag* 47; do czegoŃ inŃzego mierzyły iego [*cesarza tureckiego*] owé krzywopryŃięŃtwá/ którými ón ná wáŃzý K. M. przymiérza wymatał *OrzJan* 74 (2); *LatHar* 214 (2); *RybGęŃli* Cv; *WujNT* 416 [2 r.]; A czáfu wizytáciéy/ áby pieniędzy nie wyćiágáli ná poddányeh [*a subiectis JanStat* 206]. *SarnStat* 212; A gdy ná tákowym [*super tali JanStat* 655] rzecz otrzymána/ przeŃádzoná/ álbo przezyŃkána będzie: ten/ ktory práwo przewiedzie/ poiedzie do Stárofty onégo/ gdzie mieŃzká ón/ ná którym práwo przewiedziiono. *SarnStat* 543-544 (29); *PowodPr* 20 (5); *VotSzl* B3; *CzahTr* A3; *GostCast* 50 (2); *SkarKazSej* 685b marg; Więc y ow w wielkim mieŃćie BurmiŃtrzoŃtwo kupił Zeby/ co dał Wyborcy/ ná drugich wyłupił. *KlonWor* 15 (5).

B. Wskazuje osobę lub temat, który się poznaje, rozważa lub do którego ustosunkowuje się uczuciowo (280) : *MetrKor* 38/287 [2 r.]; *BierEz* R3 (2); *ForCnR* D4; Iedno Ńie miey na tim óŃtrožno aby

niedawał pożywać tego liścia [*wilczego łyka*] [...] dla zbytniey iadowitości gich. *FalZioł* I 76c; ieftlis przez takowy czas namnie ktorey wady kiedy nie obaczył, tedys barzo głupi *BielŻyw* 167 (3); *LibLeg* 6/77v (4); ábowiemem iuż ná tem vmiłł fwoy vtwierdził/ iż fnadz pierwey przyftoyniey aby niebo y ziemiá zniłfczáłá/ niżli by kiedy miáło zniłfczeć miłofierdzie twoie *RejPs* 131 (8); *RejJóz* N5v (2); *RejKup* r5; *MurzNT* 103v; *KromRozm III* L5; podaliśmy na karcie ku WKM to, na czym nam postawać przysłuszało. *Diar* 86 (2); *DiarDop* 115; *GliczKsiąż* D7 (4); *LubPs* P6 (2); *GroicPorz* r (4); A obádwá ná gwiazdách wiele rozumieli *RejWiz* 126v (11); *Leop Ez* 16/42 (2); ZMyliłbyś tu Parysku/ komu iábłufzko dáć [*królownie Annie albo Katarzynie*]/ Bo ná rownych ołobach/ trudno to rozeznáć. *RejZwierz* 49v; *BibRadz* I 3a marg (2); *OrzRozm* Q4 (2); widzimy ná źiárnie pieprzu/ iż ná nim są dołki/ gorki wżákże nic niewádzá iego okrágłóści. *BielKron* 263 (6); *KwiatKsiąż* Dv; In hoc resisto, Ná tym fie záitánowiam/ ná tym trwam. *Mącz* 397b; Studet rebus bellicis, Ná walecznych rzeczách yego wżiftek vmysł yeft. *Mącz* 423c (9); *OrzQuin* I3v (3); *LeopPrzep* G3; *RejAp* 43v (2); áni mogę/ ná nikim lepiey thego pokázáć/ iáko ná pánie/ chcąc obiáłnić co to ieft/ co ia wdzięcznościá zowę *GórnDworz* D8v; *HistRzym* 17 (4); *RejPos* 50v (9); *KuczKat* 165; czego kto łobie nie do czcie w kfiáźzkach/ niech fie ofthátká dopáthrzy ná wćiwyh íprawách á zwyczáioch W.W. *RejZwierc* A2 (11); *BielSpr* 43v; [*Achab*] kazał na tem przyśięgáć/ iako go [*Elijasza*] nie nalezli. *BudBib* b3 (3); *CzechRozm* 208 (2); *PapPan* I4 (4); *KarnNap* B3v; *ModrzBaz* 22v; fyn Boży łam ná łobie tego doznawłzy/ powiedziáł: Zaden/ pri/ prorok nie ieft przyiemny w Oyczyźnie fwoiey. *ModrzBazBud* ¶5; *SkarJedn* 37 (9); (marg) Rozne zdánia ná wolnych rzeczách niezgody y wiáry rozney nieczyniá. (-). Iná rzecz gdy by zdánia były przeciwne ná rzeczy/ która wierze y wyznániu wiáry służy. *SkarŻyw* 538 (27); thedy maią tho dacz ná rozeznanie czterech mężow ná tym dobrze wyrozumiáłyh, y tho dacz ofłaczowacz *ZapKościar* 1587/70v; *KochTr* 10; y Pánowie Koronni tákże/ y Litewfcy przyięgę miedzy łobá ná tym vdziáłáli/ iż inłzyh Pánow łobie nieobieráć/ tylko z Potomftwá Iágiełowego/ álbo Witołtowego. *StrykKron* 512 (2); *KochFr* 82 (4); *WerGość* 203 (2); NA czymkolwiek wzrok ludzki może fie zábáwić/ [...] Vyrzy że wżytko pędem bieży z tego świátá *WisznTr* 22; *BielSjem* 23; niewiém coś vyżrzáłá Ná tym to/ którégóś fye ták rozmiłowáłá. *PudłFr* 32 (5); *BielRozm* 8; *GórnRozm* F2; *PapUp* C (3); *ActReg* 104; *GostGosp* 110 (2); *GrabowSet* D2 (3); *KochFrag* 21; *WyprPl* B4v; niech fie czytániem rzeczy nabożnych z przewłoká zábáwi/ troché myłł fwoię ná káźdey czáłtce potzymawłzy *LatHar* 666 (4); Abowiem wżytek lud zówiełzał fie [*suspensus erat audiens*] ná nim, łłucháiąc go. *WujNT Luc* 19/48; *JanNKar* Cv; *JanNKarOrz* F3v; *SarnStat* 410; *WitosłLut* A2v; A o miłofierdziu co mowić? Iefli P. Bogu ná bliźnim nie vkażem/ iáko fie nád námi zmiłowáć ma *SkarKaz* 638b (11); Poniewáż że przekłęctwo ták bárzo miłuię/ Niechayże iezli człowiek łam ná łobie czuie. *CzahTr* Kv (3); *GosłCast* 14 (4); *SkarKazSej* 665a marg; Znáłem fie niekiedy práwie dobrze ná tym/ Kiedym troché młódfzy był/ á báwił fie świátem *ZbylPrzyg* B3v.

W zwrotach typu: »być, stać na [*tym*], mieć wolę na [*tym*] itp.« wskazuje przedmiot starań, żądań albo decyzji; in id studere *Modrz* (68); *MetrKor* 31/620v; *ForCnR* Ev; na thim łlowye łtoym yzbich ya łam łmoymy wołky wpanłftwa wasche woowacz nie chodził, *LibLeg* 10/98; athak wolya náłcha nathem yeftłh [...] biłczye łprawo na dlvgo nyeodkladaly *LibLeg* 11/141v (11); *ComCrac* 12v [2 r.] (4); *RejJóz* I3v; *MurzHist* C2v; *Diar* 39; ktorzy ná tey fentencyi fá/ nigdy moim zdániem nye wyedzą

co po czym chodzi *GliczKsiąż* I7v (3); *OrzRozm* V3v; gdy lie ziecháli [*książęta*] nátym zołtháli/ iżby ciągnęli z drugimi krześciány ná Turki *BielKron* 254; y ná tym łtánęło iż Rudolfus miał kłiążętá niektore mocą przywieść/ áby byli połufzni łtolcu Cefárłkiemu *BielKron* 184 (21); *Mącz* 70b (8); *OrzQuin* R4; *HistLan* F5v; bo ci mocarze ná thym zówzdy łá áby przyczyniáli łwoich dźierzaw *BielSpr* 75v; *CzechRozm* 127 (2); *ModrzBaz* 60v; *SkarJedn* 46 (2); *Oczko* 10; *ActReg* 128 (2); *GrabowSet* Fv; *WujNT* 483; *WysKaz* 6; Iełłis ná tym był przed tym/ iżeś mię miał zdrádzic/ Mogłes mię był Ioárbie podác dáwno zábić. *PudłDydo* B3v.

C. Wskazuje uczestnictwo w czynności lub stanie (1751) :

α. *W zwrotach typu:* »być (siedzieć) na [czym]« wskazuje czynność (także zgromadzenie, zjazd) lub stan, w których ktoś uczestniczy (1027) : *ZapWar* 1504 nr 1946 (17); *BierEz* B3 (6); Mily pán lezus oblicznie będątz na łwadzbie mánželłkié/ vkázál iłz manželłtwo ielł łtdłlo pobożne *OpecŻyw* 41v (6); *ForCnR* D3v; *PatKaz III* 111v; *BielŻyw* 16; *BielRozm* 20; *LibLeg* 8/161 (3); *WróbŻołt* G2; *RejPs* 172; *ComCrac* 14 (8); v pvchali włolaczu bądacz tham na pywye, vkradł łvknya łcharą *LibMal* 1544/81v (8); *RejRozpr* A3v (2); *SeklWyzn* g4; *SeklKat* L; *HistAl* F2v (2); *MurzNT* 86 marg; *KromRozm III* P4 (2); *Diar* 22; *DiarDop* 108 (2); *MrowPieś* A4v; *BielKom* A4v (2); *GliczKsiąż* N2v; *GroicPorz* b2v (3); *KrowObr* 154; *RejWiz* 32v (4); *Leop Num* 1/50 (2); *UstPraw* A2v (6); *RejFig* Bb (2); *RejZwierz* 14 (3); *WyprPl* 15; A ták gdy ci co ná záládkách byli [*insidiae*]/ rułzyli łię z mieyc łwoich/ á łtoczyli bitwę. *BibRadz 1.Mach* 11/69 (6); *OrzRozm Iv* (4); natym gadániu byli z łtrony Rzymłkiey/ Ekkius/ Faber/ Iákobus/ Murnerzus/ Biłkupi też łwoie połły ktemu połłáli/ przeciw im odpieráli Ekolámpádus/ Károlołtádus/ y drudzy. *BielKron* 204v; oycowie duchowni łiedzieli ná Koncilium w Trydenćie *BielKron* 228v (47); *KwiatKsiąż* F (5); *Mącz* 113c (31); *OrzQuin* B3v (5); *SarnUzn* H; *RejAp* BB5v (7); *GórnDworz* O2v (6); *HistRzym* 46v (5); iedno iednę godzinę ná robocye byli *RejPos* 59 (14); *BiałKat* 155v; *BielSat* N; *GrzegŚm* 58; *RejZwierz* 45 (11); *BielSpr* 3 (7); *WujJud* 142 (5); *BudBib Sap* 2/12 (3); *MycPrz I* B4v; *Strum* K3v (3); *BudNT przedm* b8; *StryjWjaz* A4v [2 r.] (3); *CzechRozm A4v* [2 r.] (8); *PaprPan* B3v (2); Wielekroć wpotrzenie konie ná przekázie były [*impedimento fuere*]: częłtokroć też porazce przyczynę dawály. *ModrzBaz* 110 (5); *SkarJedn* 6 (12); *KochDryas* [A3]; *Oczko* 30; *SkarŻyw* 16 (21); *ZapKościel* 1580/7v; *StryjKron* 160 (6); *CzechEp* 50 [2 r.] (9); *CzechEpPorz* *3v; *NiemObr* 59 (4); *WerKaz* 306; *BielSjem* 4 (2); *KochPieś* 20 (2); *ArtKanc* Mv (3); *GórnRozm D4* (5); *PaprUp* H2; Natym ziezdzie co celnieysze osoby tebyły *ActReg* 49 (5); *Calep* 1109b [2 r.]; *GostGosp* 34 [2 r.] (3); *Phil* R; *GórnTroas* 75; *OrzJan* 7 (4); *WujNT* 35 (20); *SarnStat* 12 (57); *KlonKr* C4v; *PowodPr* 19 (2); *SkarKaz* 155a (5); *CiekPotr* 51; *PaxLiz* E3v [2 r.]; *SkarKazSej* 680b (3); Iemu być ná wełelu/ iemu ná pogrzenie: Iemu pierwey niż komu łieść ná cudzym chlebie. *KlonWor* 33 (5); *SzarzRytłSzarz* nlb 2.

αα. *O sprawowaniu władzy, godności, funkcji (569) :* *March*¹ A2; *OpecŻyw* 181v (2); *FalZioł* V 52 (2); *March*³ T6v; *WróbŻołt* 1/1 (4); *LibLeg* 9/53v (4); *RejRozpr* C2v (2); *SeklWyzn* A (2); *RejKup* t6 (5); *RejKupSekl* a3; *KromRozm III* K2 (3); *DiarDop* 116; *GliczKsiąż* N2v; *LubPs* M4v (6); *GroicPorz* C (11); *KrowObr* 40 (4); *Leop Deut* 17/18 (14); ludzie ná Papielłtwie będący/ złemi być mogą/ ále wrząd Papielłki/ zły być żadną miarą niemoże. *OrzList* b4v (3); *UstPraw* D2v (2); *LeszczRzecz* A2 [2 r.]; *RejZwierz* 101v (2); *BibRadz* *2 (13); *OrzRozm* A3v (4); był Cefárzem ná pánowániu łat dzyelłięć.

BielKron 185 (130); *Mącz* 47d (8); *OrzQuin* G2v (2); *Prot* D3; *LeovPrzep* C2 (2); *RejAp* 73v (3); *GórnDworz* Aav (2); *HistRzym* 26; *RejPos* 15 (12); *BiałKat* 101; *KuczbKat* 340, *RejZwierc* 36v (5); *BielSpr* 29v (5); *WujJud* 21v [2 r.] (3); *WujJudConf* 214v; *RejPosRozpr* c2v; *BudBib Ex* 11/5 (9); *MycPrz* II B; *BiałKaz* L2v (2); *BudNT Mar* 2/14; *CzechRozm* 99 (13); *KarnNap* D3; *ModrzBaz* 12v (27); *SkarJedn* 43 (55); KAZimierz syn Bolesława krzywouftego/ na państwie polskim liędząc/ [...] wyprawił do Rzymu do Papieża Lucyniża [...] posły *SkarŻyw* 403 (23); [Wacław Czeski] był przed Lokietkiem niedługo na Krolestwie Polkim. *StryjKron* 452 (16); *CzechEp* 187 (17); *NiemObr* 23 (10); *ReszPrz* 103 (2); *ReszHoz* 115; *ReszList* 189 (2); *WerGość* 264; *ArtKanc* A10v; *ActReg* 47 (3); *GórnTroas* 50; *OrzJan* 53; *LatHar* 120 (4); *WujNT* 30 (8); *zákázuiemy*: áby żaden Piřarż y Podpiřek v tego řadu/ v któręgo řiedzi na vrzędzie [*in officio JanStat* 498] kauż żadnych nie řpráwował. *SarnStat* 489 (82); *SiebRozmyśl* H3v; *KlonKr* A3v (2); *SkarKaz* 2a (5); *CiekPotr* 66; *SkarKazSej* 659b (7); *KlonFlis* G4; *KlonWor* 14 (2).

β. W zwrotach typu: »nosić (a. mieć, a. okazać się) itp. na [kim]« wskazuje osobę (lub rzecz) obejmowaną zasięgiem czynności lub stanu (724) : a kwyatek łkorzenia yego [*Jessego*] wřtápy to yeřt marya panna a odpoczynyne nanyey duch pańky *PatKaz III* 94; *OpecŻyw* 39; gdi sye on bedzie woley a navky naschey trzimal częřczyey na sobye bedzie laskę nařche wyelka myewal *LibLeg* 10/69 (3); *RejPs* 213v; *RejJóz* G6 (2); *RejKup* C (3); *KromRozm I* B2v; *MurzHist* D4v; *MurzNT Ioann* 1/33; *KromRozm II* ł3v; *KromRozm III* Iv (3); Ktořejbykolwiek zwierzchnořci magistratum na sobie dżierżeli, tedy powinni sá usprawiedliwić się, kto się na nie skarży. *Diar* 45 [2 r.] (4); *DiarDop* 109 (3); *LubPs* A5 (14); *GroicPorz* b2v (6); *KrowObr* B2v (6); *RejWiz* 37 (4); *Leop Lev* 19/17 (6); *RejZwierc* 77 (2); Młodżieniařki na ktorychby żadnego nákáżenia nie bylo [*in quibus nulla esset macula Vulg*] / [...] ktorzyby řię zgodżili ku řluzbie na krolewřkim dworze/ á iżby byli vczeni piřmá y iężyka Káldeyřkiego. *BibRadz Dan* 1/4 (14); *OrzRozm S* (2); á zá gniewem [*pańskim*] plagi przyřzły/ iáko řię okazało napirwey na Adámie *BielKron* 4; Y wyřzedł od niego trędowátym/ tákże záwżdy na tych Giezytach był trąd řwiętokupřtwa. *BielKron* [85²]v (29); *KwiatKsiąż* H4; *Culpa in te residet*, Na tobie řię tá winá zořtawa. *Mącz* 380c; *Onus magnum sustinere* Wielką pracę na łobie mieć. *Mącz* 448c (50); Prżeto řpráwiedliwym Sądem Królewřkim/ odnięć na łobie mařz tę winę y tę kaźń/ ze wřzyřtkim potómřtwem twoim *OrzQuin* Aa3 (12); *SarnUzn* F5v; *RejAp* 26 (7); *GórnDworz* B6v (9); *HistRzym* 7 (2); *RejPos* A3v (127); *RejPosWiecz*² 95v (2); *BiałKat* 116 [2 r.] (8); *BielSat* Gv; *HistLan* E2 (2); *KuczbKat* 130 (4); wřzyřtko řię to na nim wypełnić muři co Pan poćciwemu a pobożnemu człowiekowi obiećać raczyřł *RejZwierc* 105v (13); *WujJud* 9v (11); *WujJudConf* 214v; *RejPosRozpr* c3v; *RejPosWstaw* [41⁴]; *BudBib Ex* 15/16 (13); *MycPrz* I C3v (3); *Strum* Q4v (3); *WierKróc* Av; *BiałKaz* M2v; *BudNT 1.Cor* 11/9 [10] (2); *CzechRozm* 19v (56); *PapřPan* A4; *KarnNap* C4 (2); á żaden Krol nigdy niebyřł/ ktoryby řam wřzyřtki Vrzędý ábo powinnořci na łobie nořić móğł [*qui solus omnia munera sustinere posset*] *ModrzBaz* 24 (24); *SkarJedn* A5v (5); *KochOdpr* C2; *KochPs* 50 (7); prętko řię na nim ono Prorocstwo iřciło. *SkarŻyw* 507 (53); *ZapKořcier* 1581/23; *StryjKron* A6; *CzechEp* *2v (28); *NiemObr* 3 (15); *KochFr* 98; *ReszPrz* 36 (7); *ReszList* 150 (2); *KochPieř* 42; *ArtKanc* B6v (2); *GórnRozm* I2v [2 r.] (4); *PapřUp* F; *ZawJeřt* 7; *Calep* 441b (2); *GostGosp* 110; *Phil* C (2); *GórnTroas* 21; *KochFrag* 47; *OrzJan* 18 (4); *LatHar* 306 (2); *KořakCath* B2 (2); *WujNT*

przedm 15 (9); *Podkárbi Koronny*/ [...] *ták teź niechay ná łobie Páná Rádného ołobę niešie* [*sic fungi consiliari autoritate JanStat* 308]. *SarnStat* 20 (45); *SiebRozmysł* C2 (6); *GrabPospR* M4; *KlonKr* B; *PowodPr* 19 (5); *SkarKaz*)(3 (20); *VotSzl* C (3); *CiekPotr* 75; *CzahTr* C2 (5); *GosłCast* 36; Co fię y ná Saulu pokazało. Skoro był ná kroleftwo od Sámuelá pomázány/ ducha kápłáńfkiego wziął *SkarKazSej* 678b (10); *KlonFlis* A3v; *SapEpit* B; *KlonWor* 77.

Połączenie: »na ... na« (1): [*szlachcic*] iefli namniey sftąpi s tey drogi/ którą fzli przodkowie iego/ zołtáwi zmázę ná domu ná łwym *GórnDworz* Dv.

III. *W wyrażeniach przyimkowych z przysłówkiem oraz skostniałą formą przypadkową (A a. L) przymiotnika (1170)* :

»na czczo« = *ieiunus PolAnt, Cn; abstemius, deprandius, expers undae et cibi, impransus Cn* (85): *BierEz* K4; *krwawą biegunkę y każdą infzą: załtanawia mocnie to wino natłzczo pite FalZioł* I 115b (45); *GlabGad* I5 (6); *RejRozpr* I2v; A [*sędzia*] ma wydać wyrok [...] przed południem/ łyedząc/ náczczo/ nie w dzień święty/ záchowawłzy przy tym porządek práwá *GroicPorz* aa3 (2); *SienLek* 7 (17); *KuczbKat* 155 [2 r.] (4); *RejZwierc* 31; *BudNT Matth* 15/32; *SkarJedn* 239 (2); *WerGość* 242 (2); *BielSjem* 31; *Klemens* wfpomina epist: 2. że ná czczo/ to iefł po pułnocy/ nic nie iadłzy áni piwłzy/ káždy powinien tey świętości wzywać *LatHar* 253; *PowodPr* 72 marg.

»na dalej« = *amplius, diutius Cn* (3): Ieflybífczye volyam myely tho wlyecz na dalyey y them poddanem náchem thego nyeprawycz thedi łzye tho vkazvye na przeczywko prziyafzny náłchey *LibLeg* 11/142 (2); *Diar* 22.

»na daremno, na daremne, na daremnie« = *bez wystarczającej przyczyny, bezpodstawnie; frustra Vulg, Cn; in vacuum, in vanum Vulg, PolAnt, Modrz; inaniter Cn* (14:15:5): *RejPs* 34v; *SeklWyzn* Dv; a łnac [*dziecko*] fię tego więcey naucza od łwoych rodziczow/ albo nauczycielow/ niłli od kogo ynego/ brac nadaremnie ymię Boże/ albo czartowłkie. *SeklKat* F3 (5); *LubPs* cc6; *GroicPorz* y4 [3 r.] (4); I niewłtydałes fie thego nápiłác/ y nádáremne w vłtá twoie plugáwe imienia Bożego brác *KrowObr* 228 (11); *Leop Ex* 20/7 [2 r.] (3); *BibRadz Deut* 5/11; *BielKron* 149; *mayá* tedj być napominani [...] iżeby niełatwie dobrowolnie przyłięgali. Abowiem ktorzi na daremno krnábrnie przilyęgayá/ takowi częstokróć zwyczajá fię krzywo w rzechach [!] wáżnych przyłięgáć. *KwiatKsiąż* D3; A *ták* by nam był nie ten náłz zbáwiciel/ á by był nie wypełnił tego zá nas cochmy my powinni byli/ tedyby była nádáremne nádzieiá náłzá *RejPos* 33v (2); *KuczbKat* 291; *ModrzBaz* 113v, *SarnStat* 710. *Cf* *znac.*

I.4.A. *Wyrażenie przyimkowe: »na daremność«.*

»na daremno, na daremne, na daremnie« = *bezsłkutecznie, bez pożytku; frustra, inaniter Calep, Cn; irritum JanStat; in vacuum Vulg* (11:2:1); *KromRozm II* t2v; *KromRozm III* B5 (2); á náłłáduiefł łwiátá tego/ nic niedbáiąc o łwięte miłofierdzie iego/ nic nie lituiąc oney niewinney krwi iego/ która iefł nádáremnie dla ciebie przelaná/ gdyżes niewdzięczeń tego *RejPos* 30v (3); Nigdy *táki* [*errata dodaje*: bogáty] nie będzie: ále raczye karanie záłłuzý/ ífz dáry Boże wziął nádáremno: y pieniędze páńfkie/ ná zyłk dáne zákopał: ktore w dobrych á pracowitych rękách y Pánu wielki pożytek czynić máią *SkarŻyw* 26; *Calep* 437b (2); A Pomagáiąc nápominaamy/ ábyście nádáremno łáłki Bożey nie przyięli. *WujNT* 2.Cor 6/1 (2); iefłliby kto nád Artykuły czwórzy/ áłbo w inny czás/ áłbo ná mieyfcách

niezwykłych łądził: to wżyftko nie ważno y na dáremno bydź chcemy y fıkázuiemy. *SarnStat* 528 [2 r.]; *PaxLiz* E2v.

»na darmo« = *in cassum Calep, Cn; frustra, inaniter, ex vano, vacanter Cn* (2): Włlytki ty ktorzy nádármo zmyfláli prożności/ Myałeś w wylkyey nyenawiści zá ich fprofne złości. Yać zówždy moy miły Pánye w tobye mocnye vfam/ A w miłofierdziu twim fświętim rádość z wefelem mam *LubPs* H2; *Calep* 518a.

»na dłużde« (1): Bożeć rácz błogofłáwić/ zá tę chęć na dłużde. *PaxLiz* D4.

»na długo« (1): Bo złościwi wyćięci będą/ á oczekawaiący Iehowy/ cí odziedziczą ziemię. A(no) nie ná długo [*Et adhuc paululum*] *BudBib Ps* 36/10.

»na krotce« = *breviter Mącz, Vulg, Cn; ad summam Mącz, Cn; brevi, comprehense, (in) paucis Mącz; ad pauca, in brevi Vulg; in summa, strictim, summam Cn* (105); *FalZioł V* [2]a; *SeklKat E; KromRozm II n; KromRozm III C3v; Przypomionę iefztze ná krotce/ żywoty y fpráwy Papieżow niektorych KrowObr 37; GroicPorz A4* (2); *OrzRozm Lv; BielKron 208; Mącz 27a* (7); boś tu w.m. ná krotce/ á włośnie pochlebęcę chytrego wymálował. *GórnDworz K6* (2); *RejPos 157v* (2); *RejPosWiecz*³ 98v (2); *BiałKat 366; GrzegŚm 67; WujJud 168* (2); *RejPosWstaw* [143³]; *BudBib c2; MycPrz II B2v; BudNT Ff8v; CzechRozm 2* (7); tedym ia krzywdy fwe wolał imo fię puścić/ nieco tylko ná krotce niektorych dotknąwłzy/ niż fię zá wżytki brác. *CzechEp 319* (44); *CzechEpPorz* *3; *NiemObr 7* (12); *GórnRozm C4; Rząd w Miáfteczkach Ziemieńskich/ ná krotce zebrány. GostGosp 140* (2); *KołakSzczęśl A2v; WujNT Eph 3/3* (2); *SarnStat* *3v (3); A Dáwid iákich kłopotow około dzieći vżył/ trudno ná krotce powiedzic. *SkarKaz 45a*.

»na krzywo« = *flexuose Calep* (2): Nuż przedfię zacna Leliwo/ Nie vdaway fię ná krzywo. *RejWiz A2v; Calep 423a*.

»na male« (1): poczet dniow mych ktore znałz fám/ niech ich neutracam/ aczkolwiek ich ieft na male/ dai ie ftrawie k twey tócy chwale. *SeklPieś 20*.

»na nowe« (1): CO przed tym domem/ co tu Phoebe czyniłz? Ná nowe krzywdziłz łamiąc náłzé práwá/ Y łupy náłzé gwałtem wýdziéráiąc Małóś miał ná tym/ żeś Admetá śmierći Vchowál/ Párki zdrádlivé podfzedłzy? *KochFrag 45*.

»na opak« (1): O Kárle wielkim Cefarzu/ historykowie świadczą/ iż gdy na on czas niemieli Niemcy czem zwác y mieśięcy y wiatrow tedy iyha on wymyślił nowe miáná, Lecż my ná opak poftępujemy. Pierwey bo mieliłmy czym zwác wiatry/ [...] teraz tego wżzego niemamy/ ani znamy. *BudBib c*.

»na oślep« (1): Iuřz fię ná oflep dárli ieden ná drugiego/ [...] Zápalczywy ná mężá muž vpornie bieżał/ Zginąć niedba tylko by z nim przeciwnik leżał. *StryjKron 255*.

»na płask« = *in planum Cn* (1): możeřz też y dálekość zmierzyc lařką [...] tymże fpořobem iáko y wylokość iedno ná pláfk obroćiwłzy/ coś tám wzgorę obrácał. *GrzepGeom P3*.

»na pobok« (1): [o szyku bojowym] práwy rog twoy odłóž od lewego nieprzyacielfkiego [!] opodał ná pobog [!] fwoich/ áby w fwey fpráwie ftali fpokojem *BielSpr 21*.

»na poprzek« (1): A iż byłá gołoledź/ podle konia řpielźno idąc padł/ y przyřłá mu nogá ná poprzek kolei/ á zá tym woz nářpiał/ y przechodząc nogę/ złamał mu nogę *GórnRozm F2*.

»na porząd« = *po kolei, jedno za drugim* (6): [*lekarz*] ma wziąć prawą rękę choremu/ y położyć palce czterzy ręki łwey, brzucze na ferdeczney żyłe: barzo lekko. Tak iżeby pirwży palecz brzuczczem leżał podle łamego łtawu dłoni kołci, wtori/ trzeci y czwarty, ieden wedle drugie⁸⁰ naporząd. *FalZioł* V 12v; *MurzHist* L3v; *MurzNT* 103v; Tedyż artykuły pospolitych doległości koronnych Krolowi i panom [*posłowie*] podali przez p. Ossolińskiego, ktore na porząd są wypisane. *Diar* 63; *CzechEp* 120 (2).

»na porząd« = *bez wyjątku* (3): A iż ná porząd wżythcy Hiftorykowie álbo ludzie rołtropni wychwaláią czytánie hiftoriy/ zdami łie tedy że ich tu mnie thák łzeroce zálecác nie trzebá *BielKron* 333v; Siodłarze y Paśnicy/ Bednarze/ Słofárze/ Náporząd rzemieśnicy wżyłcy y Gárbárze/ Iáko w Cechu vłtáwía/ także przedawáią *BielRozm* 19; Kryłtus naświéłtzy opętánym był zwan/ ten nic nie przewinił/ ále wżyłtko dobre włzem náporząd czynił. *ArtKanc* Kv.

»na porząd« = *intens. na potęgę* (19): *MurzHist* R2; [*Abimelech*] rzekł do thowárzyłtwá łwego/ co widziéie że ia czynię/ vczyńéie wy także á rychłó. Tedy wżyłcy náporząd [*certatim*] ná obćinawłzy gáłézi z drow/ łłli zá Pánem á Kxiążéciem łwym. *Leop Iudic* 9/49; *CzechRozm* A5v (2); chce X. K. ludzi bácznych omamić: á ołtro pátrzące/ zámydláiąc im káłkułem iákimśi oczy práwíe náporząd záślepić żeby widząc nie widzieli/ á rozumiejąc przedśię nic nie rozumiełi *CzechEp* 333 (14); Bo ty kśięgi X.K. nie wabią do łiebie człéká łpokoynego: y miłóść/ zgodę y pokoy z káżdym záchowác wśiłuiącego: ále práwíe od łiebie iákoś náporząd gwałtem odpycháią *CzechEpPorz* *3v.

»(aż) na poślad, na pośledź, [pośledz]« = *novissime Vulg* (3:3): *OpecŻyw* [61]; [*mędrzec Bian*]/ kazał ią [*złotą tablicę*] dáć trzeciemu mędrzczowi Pitakowi, á ten lepak inemu, aż napoślad przyniełona Solonowi. *BielŻyw* 2; *GlabGad* K8; Potym widzian był [*Jezus*] od Iákubá/ potym od wżyłtkich Apołtołow. A nápośledz po wżyłtkhkich vkazał łie theż y mnie iáko niedołłlemu dziećięciu. *Leop 1.Cor* 15/8 (2); *Mącz* 459b; [Napóśledz łie Gołpodarzu kłádzi/ A napirwey włtay budzić czeladzi. *WirzbGosp kt*].

»na pośrzód« (1): *Adultiore aestate*, Na pośrzód látá. *Mącz* 262a.

»na potem, na potym« = *in posterum Mącz, Modrz, Calag, Calep, JanStat, Cn; postea Modrz, Calep, JanStat, Vulg; deinceps Mącz, Modrz, JanStat, Cn; post hac Mącz, Vulg, Cn; in futurum JanStat, Vulg, Cn; de cetero JanStat, Cn; dehinc Mącz, Cn; deinde, olim, porro Mącz; ad posterum, cetero, in posteritatem, in reliquum Cn* (649:21): *BierEz* G3v (4); *OpecŻyw* 191v (2); [*Tales*] Iako łie będziefz zachowác rodziczom, tak łie theż nadzieway j od łinow na potim. *BielŻyw* 4; *GlabGad* A4 *MiechGlab nlb* 5; *LibLeg* 6/77v (19); *MetrKor* 61/224v; Nelza iedno mułłę vłtáwicznie wyłłáwiác miłółierdzie twoie moy pánie/ idziś y wiecznie ná potem *RejPs* 131 (11); *ComCrac* 13 (2); *RejJóz* E4v (3); *SeklKat* x3; *RejKup* d6v; Oby to byłó wiadomo człowieku nędznemu co łie łnim ma dziać na potym [*in futuro*]/ toby w ninieylzym czáłie rozmyłłáł *HistAl* F5 (3); *MurzHist* R3; *Diar* 32 (9); *DiarDop* 115 [3 r.] (4); *BielKom* E8v (2); *GliczKsiąż* E5; *LubPs* M4 (6); *GroicPorz* g2; Ia Iendrzey Biłkup wybrány Krakowłki/ od tey godziny ná potym. Wierny będe y pośłufzny/ błogółłáwionemu Piotrowi/ y łwiétemu Apołtholłkiemu Rzymłkiemu kościołowi *KrowObr* 128 (5); *RejWiz* 35 (7); *Leop 1.Reg* 16/13 (4); *OrzList* h2; *UstPraw* H2v (3); *KochZuz* A4v; *RejFig* Aa7 [2 r.]; *RejZwierz* 38v (3); *BibRadz* I 21 *marg* (19); *OrzRozm* N (2); Korcyrowie prółili o ráłunk pánow Atheńłkich/

ktorzy to wczynili rądzi dla fwey nąpotym przygody. *BielKron* 121 (15); *KochSat* Cv; wielka okwitość rzeczy weśpołek wpamięć wpoiona/ y łatwie natychmiał wpada/ y ná potym mgleifzą możność pamięci czyni. *KwiatKsiąż* K4v; *Mącz* 30d [3 r.] (24); *OrzQuin* R3; *RejAp* 47v (5); *GórnDworz* Ff2; *RejPos* 3v (66); *HistLan* D4; *KuczKat* 135 (2); mądry o tym z dawną dzierzą/ iż lepfa rowna á iówna nieprzyiaźn niżli wielka cicha á fkrzyta/ ktora bez ostrożności wiele ná potym záfzkodzić może. *RejZwierc* 147 (32); *BielSpr* 46 (4); *KochMon* 31; *WujJud* 51; A Pan ktory łalką nągradza/ będzie pamiętał ná potym [*meminit in posterum*]/ iż takowy najdzie podpomożenie czáfu vpadku fwego. *BudBib Eccli* 3/32 [34] (11); *HistHel* Av; *BudNT* 1.Cor 7/30 [29] (2); [*wszystkie znamiona i cuda, z którymi Bóg posłał Mojżesza do Egiptu*] nie ściągáią fie áni do czáfu/ iuz przed thym przefzłego/ áni też do czáfu ná potym przyfzłego/ ále tylko do czáfu onego/ ktory był zá żywotá Moyżefzowego. *CzechRozm* 103 (44); *PaprPan* Gg2v (3); *KarnNap* A3 (4); *ModrzBaz* 88v (17); A iáko Pan B. raz ziołko cudownie z niźczęgo fтворzywfy/ ná potym ie bez cuda w náśieniu záchowywa *SkarJedn* 49 (4); *Oczko* 12; *Calag* 35a; *KochPs* 189 (3); *SkarŻyw* 35 (16); *ZapKościer* 1580/5v (3); *KochTr* 4; *MWilcHist* G3 (2); *StryjKron* 122 (7); *CzechEp* 107 (13); *KochJez* A3; *NiemObr* 30 (3); *KochFr* [135]; *KochSz* B2; *ReszPrz* 92 (2); *WerGość* 209; *WisznTr* 5; *KochTarn* 74; *ActReg* 16 (10); *Calep* 515b (4); *GostGosp* 26 (3); *Phil* E (2); *GrabowSet* C2; *KochFrag* 29; *LatHar* 32 (5); *RybGęśli* A3; *WujNT przedm* 31 (10); Żywność którą z ftarodawná niktórzy Stároftowie do Kámieńcá Podolfskiego odwozić powinni/ tóz áby y teraz y nąpotym bez odwłók czynili/ nąpominamy. *SarnStat* 437; vftáwiamy: iż o Kmiećie zbieglé od dánia dżisieyfz⁸⁰ Státutu ná potym máią bydż pozywáni [*a die data praesentium in futurum citentur JanStat* 1086] či/ którzy pozywáni bydż máią do Sądów Ziemfskich *SarnStat* 918 (197); *SkarKaz* 83b (3); tedy obawiam fie/ że iáko przed tym/ ták y ná potym/ támtęgo nieprzyaciela nigdy lię w czás nie vchronimy *VotSzl* Fv (4); *CiekPotr* 2 (3); *CzahTr* H3 (2); *PaxLiz* D3; A wy mury kaźcie to śpiewáć fwoiey głowie/ Niechay będą nąpotym wiedzieć potomkowie. W iákęy wadze mieć KROLA, poddáni więc máią *SapEpit* A4v; *KlonWor* 63; *ZbylPrzyg* A4.

»na potem« = *w funkcji rzeczownika* (1): A vczyn poczćiwosc práwey ręce twoiey którąs był rozmnożył tę winnicę fwoię á przywroc iá ku pierwfsemu ftanowi fwemu/ á choć by to iuz niefflo dla niey/ ále wždy dla ná potem fyndá człowieczęgo przez ktoregoś ty ymię vmyflil wiele rzeczy fprawowác. *RejPs* 120v.

»na pozad« (1): [*sejmy mogłyby*] lepszy koniec brać za takowym spolnym posłow z IchM porozumiewaniem [*mówili posłowie*] i temuśmy folgując opuściliśmy to, co naprzod powinnie miało być opatrzone, na pozad. Namawialiśmy z IchM odłożenie i upewnienie wyszczenia praw, wolności naszych *Diar* 84.

»na prask« = *sub cultrum, sub ictum Cn* (1): Wierę nam fndáz zgłupieie/ on chytry przechyrá. Co ná cudzym rozdymał/ przepieruiąc chodzil/ Aleś teraz też dyable/ tu ná práfk vgodzil. *RejZwierc* 136.

»na prędcę« = *raptim Mącz, Cn; cursorie, strictim Mącz* (42): przyymi odemnie zá wdzięczne to krotkie porzádku wypifanie/ iáko ná ten czás ná prętcę przy wielkich pracách Vrzędu moiego być mogło. *GroicPorz* C3; *UstPraw* H3; á ták on Biłkup ná prętcę czytáiąc/ nie mógl dobrze wyrozumieć *BielKron* 207 (8); *Extemporale carmen, Ná prętcę vczynione wierfze. Mącz* 443d (12); *GórnDworz*

Ov; *KuczKat* 395; *ModrzBazBud* ¶6; *SkarJedn* 215 (2); *Oczko* 29; A maciełz co tákowego? Zieść ná prętcę gotowego? *MWilHist* K2v; *StryjKron* 421; *ActReg* 4v (2); Tumultuario – Na prętcę, wzamiełzaniu. *Calep* 1039a (4); Vrzędnik ma to opátrzyć/ áby miał w dworze ínstrumentá gotowe/ w ktoreby ná prętcę więźniá álbo winnego wládzić mogł: to iełt/ łáncuch álbo kábat/ álbo gąšiorá y kunę. *GostGosp* 12; *KochFrag* 42; *SarnStat* 410 (2); *KlonKrGum* Av; *KlonWor* 69.

»na prost, na prość« = *recta Calep; directe, directim, normaliter, prorsum, proversus, recte, in directo, in rectum Cn* (10:6): *FalZioł* V 33v; [o szachrajstwach] A ták więceyći wam ítrzedz trzebá Duffe/ niź nam ítego chlebá Ktory nam ínadz nie ták ízkodzi Bo dobrowolnie przychodzi Ale v was ták y owák Czáfem na prost á czáfem wípák *RejRozpr* D; OD Bázyleiey aż do Moguncyiey y Bingiey podle Renu náproftń íełth źiemią z obu ítron rowna *BielKron* 285 (4); á Cirkumferencya [= *obwód koła*] nie idźie ná prość/ ále koli *GrzepGeom* K3v (6); *RejZwierc* 91v; Drab ná proft chodzi/ ále z boku kole *KochSz* A3v; *Calep* 325a (2).

»na prosto« = *directo, simpliciter Cn* (1): [opis zbroi do pojedynku pana Turckiego i pana Smolikowskiego] Item Brony tha tha [!] aby przy ízobye myely Naprzod drzewo, myecz a thełak tho iełt kord a zadney yney rzeczy bandz tho maley albo wielkiey, tho iełt íthpicze deky noza Na profto nycz ynego v íziebye myeczy nyemaya thakiego czo by bylo kv bronny ízlufchalo. *MetrKor* 26/62v.

»na próżno« = *bez wystarczającej przyczyny, bezpodstawnie* (2): Niebierz ná dáremno imieniá páná Bogá twe⁸⁰/ ábowiem Pan pomłci íe nád tym/ ktory ná próżno [*in vanum*] imię íego bierze. *BibRadz Deut* 5/11; Wiecz wiesz toPan Bog gotowli ten pohaniec bedzie vsłuchac y tey expedytie naprasno zaniechac. *ActReg* 124. Cf *znac.* I.4.A. Wyrażenie przyimkowe: »na próżność«.

»na próżno« = *bezskutecznie, bez pożytku* (2): Abyście byli bez przygány/ y ízczyrzy/ [...] ku pochwale mnie wdzień Chriřtuřow/ że nie ná próżno bieżałem/ áni ná próżno prácowałem [*quia non in vacuum cucurri neque in vacuum laboravi. Vulg.*] *BudNT Philipp* 2/16. Cf *znac.* I.4.A. Wyrażenie przyimkowe: »na próżność«.

»na różno« (3): ludzie íe rodzą ná rozmaíte obyczáie/ íedni bywáią leniwi/ drudzy prędcy/ mocni/ flábi/ opátrzni/ roftropni/ prości/ ípráwni/ godni niegodni. [...] Bieg Niebiełki ty wśzyftki według íwego przyrodzenia ná rozno ípráwuie. *BielSpr* 1v; A gdzie íię Narew ná práwo, chynęłá/ A od Krolowey ná rozno płynęłá/ Pod fláwny Olbiąg/ NOGATEM to zowá/ Flifowłką mowá. *KlonFlis* G4v; Kazał Krol Izmienniká przywiázác onego Do dwu wozow: gdyź ták był íęzyká płonnego. Gnano konie ná rozno/ ořtrogámi zwárto: Metiułá ná dwoie íák śledziá rozdárto. *KlonWor* 32.

»na schwał« = *ad gloriam PolAnt; ad invidiam laudabilis, insignis ad commendationem, ad aspectum praeclarus Cn* (16): *BibRadz* 2.Par 3/6; gdy mu íe popiřác przydzie w tey tám [*nauce*]/ ktorá práwie dobrze vmie/ thedy íe náłchwał dobrze w niey pokaże *GórnDworz* N5; á była [*Kamma*] nie íedno náłchwał piękńá/ ále y ine przymioty/ y obyczáie/ ofobne miałá w łobie *GórnDworz* Y5v (12); Káłze wřelákie co íe domá rodzi/ ále ná íchwał/ drobne/ ochędoźno/ ták nowe íáko ítáre [*dworka*] ma czynić *GostGosp* 130; Ku téy poźzli mogile/ gdzie Achilles leży/ [...] Mieyřce/ íákoby ná íchwał/ ná to wdziáłáne/ Íźby od wřzytkich były rzeczy té widziáne *GórnTroas* 72; *KlonFlis* A2.

»na skierz« = *na skroś* (2): Translucidus – Na skerz íe íwieceżáci. *Calep* 1080b; Transpicio – Nazkerz widzę. *Calep* 1081a.

»na stałe« (1): Oleiem lniányym pięć pomázuy/ obroniłz łye piegam mnożyć/ y náftále zginą. *SienLek* 79.

»na ukoś, na ukos« = *cuneatim Mqcz, Calep; oblique, ex obliquo, in obliquum, in latus Cn* (20:3): *Mqcz* 72b [3 r.] (13); [o zabezpieczeniu murów pniami dębowymi] Końce odwieść daleko od muru v dołu/ Ale wierzchy máią łtać/ rowno z murem łpołu. Po oney pochyloney ná vkoś dębinie/ Nie ołtoi łie kula/ łzozem łie precz winie. *BielSat* N3v; Wiele łie ich teź ná to zgadzáló Hetmánow łtórych iż táka ordynácyá [wojska] ná kłztałł Ryby Káráliá ielł pożytecznieyłza niż gránowitá/ [...] bo tu czołá iednáko ołtre/ pobocznicie ná vkoś/ obrot pęduki ná káždą łtronę *BielSpr* 23; Aby theź łácniey wywieść vff s przodku álbo s tyłu [starzy walecznicy] troche ná vkoś wyłtáwiáli rzędy *BielSpr* 24v (3); *KochPhaen* 19; *KochSz* A3; *BielSjem* 40; *Cuneatim* – W klin, naukořz. *Calep* 277b (2); *SarnStat* 109.

»na wspan« = *cessim, recessim, retro, rursum Cn* (12): Y łpráwiłł ták iż nigdy wytrwáć niemogli/ á náwłpák łie obracáli łi ktorzy mię kłádlı wnienáwiłłi łobie. *RejPs* 26; *RejRozpr* E4; *LubPs* M2; moy bráćie iednę łtronę baczyłł/ Przewroćze kártę ná włpák/ łnadź lepiej obaczyłł/ Co zá rokořz przynoši poczłiwa małżonká *RejWiz* 57v (3); Tedy Sem y łáphet wzięli odźienie/ á połožiwłzy ie ná obu rámionách łwych/ łzli ná włpák [*retrorsum Vulg*]/ á przikryli nágość oycá łwoiego/ á obliczá ich odwrocone byłı/ ták iż oycá łwego łromoty niewidzieli. *BibRadz Gen* 9/23; *RejZwierc* 114 (2); oni iáwnie czynili lekkość temu łwiętemu Báránkowi/ práwie łie go przác á ná włpák wypráwuiać náuki łwięthe iego *RejAp* 123; Dźiwny to pan [o Panu Bogu]/ Morze w twárdy grunt obracá/ Byłłre rzeki ná włpák wracá *KochPs* 94; *ZawJeft* 38.

»na wstecz« = *retro, retrorsum Vulg, Cn; rursum Cn* (20): Więć kiedy ná włtecz w drogę łzedł A od głodu bárzo był medł. *BierEz* P (2); Item kyedy by się kthory człowyek, thak polski yako i volofki trzy kroc o łzodzieyřthwo spravowál, ábil pothym czwarthy kroc obvynyon, [...] thakowy człowyek ma ná szvbyenyeczy swą zapłathą wzyancz, Atho ma bicz ná czálly pothomne a nyenáwłłthecz *LibLeg* 6/156v; *RejPs* 22v; *HistAl* C8 [2 r.] (6); Od tąd wielé ich zuczniów ie⁸⁰ ná włtecz [*in retro*] połzłó/ i daléi znim niechodźili *MurzNT loann* 6/66; *BielKron* 18v; *OrzQuin* P3v; Lecz to być nie moźe áby miáło ná włtecz páś łłowo Boźe [*quod exciderit verbum Dei*]. *WujNT Rom* 9/6 (3); Pierwey rzeki k łwym źródłom/ záś náwłtecz łię liną/ Niź náłz Homer/ y iego Ráplodiae zginą. *RybGęśli* B3; Páná opuścili: łwiętego zbluźnili: odwroćili łie ná włtecz. Przez opułzczenie Páná moźemy rozumieć odłzczepiełłtwo: [...] przez odwrocenie ná włtecz/ niedowiárlłtwo żydowłkie ábo pogáńłkie *PowodPr* 29 (2); *KlonWor* 23.

»na wtore« (1): Za przywileiem Ieo Krolewłkiéy Mćzi/ nikomu zgołá nie ielł wolno płáłterzá tego/ przekłádánia łáná Kochánowłkiégo/ bez dołóženia łámego autorá/ ná wtore drukowáć *KochPs* Ee.

»na wzajem« (2): Drudzy záłie [...] Ktorzy ni cźci ni Bogá ná bácźności máią: Co łie więc iáko łwinie ták ná wzaiem łupią/ A dyabel s tego hándlu łilną wiedzye kupią. *RejWiz* 172v; *RejZwierz* 125.

»na wznak« = *supine Cn* (19): a the wode do vłł biorácz: ná wznak leźeć/ á czo ná głebiey w gardłó wpułzczáć *FalZioł* V 91 (3); BOźą mękę przed łwięty ná wznak połóżyli/ Cáluiác iá niewiáłty/ iáycy obłóżyły. *RejFig* Bb6; Heli/ padłzy ná wznak s stołká przebił łobie ciemię y vmárlł *BielKron* 63; Kto ma rozum/ nigdy ná wznak nie łpi/ bo tákie leźenie źołádek obraźá/ wielką niemoc y inne cięłźkie niemocy przywodźi *SienLek* 11v (3); *HistRzym* 37; *KochPhaen* 2; *Supinatus* – Nawznak lieźáci. *Calep*

1034a (6); W Niefzporną Páná z krzyżá godzínę złożono/ Moc Bołką w niedoścígłey tám rádźie táiono. O taką śmierć náłz drogi żywot przypráwiono/ Sliczney chwałykoronę [!] ná wznák położono. *LatHar* 312 (2); *KmitaSpit* C5.

»na wzwyż« = *altitudo Cn* (29): Olefznik iest ziele znaiome w polfzczę/ lift ma podobny hanyżowemu/ na dwa łokhcia iakmiarz na wzwyż rofcie *FalZioł* I 88c (2); A obádwá Cherubini ná wzwyż byli ná dziełiáći łokci. *BibRadz* 1.Reg 6/26 (6); Pochowan w Bábiloniey w wielkim grobie krolewłkim/ ktory piłzą być ná dzyewięć ftáian ná dłuż/ tákież y ná wzwyż. *BielKron* 10 (9); wbiyże w wodę dwa koły/ coby nád wodą były ná wzwyż łokieć położyż ná ónych koléch końcni Synwagę *Strum* B3 (11); *WujNT* 479.

»na zbyt« = *w funkcji rzeczownika* (1): [dworzanin] Iesli wfarzem będzie/ áby owych przywiētłzym/ ták kolnierzow/ iáko óstrog [...] zániechał; bo może być kftáłtowny wfarz/ bez Názbyt. *GórnDworz* L7.

»na zimne, na zimno« = *glaciali condicione Cn* (3:2); *Murm* 161; NApierwey ten ktori taką niemocz ma a cierpi, Ma łie chronić kwalnych á thwardych rzeczy, [...] y włzelkich rib na zimne *FalZioł* V 94v; Potrąwy ich łodko czynią á połpolicie ná zimno iedzą. *BielKron* 261 (2); *RejZwierc* 158.

[Uwaga do grupy III: Wyrażenia przyimkowe opracowane są szczegółowo pod drugim członem.]

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (10) : *LibMal* 1547/130; *ZapWar* 1548 nr 2669 (2); Ad, Praepositio, Na/ Do/ Ku/ Ut, Ad coenam. Na wieczerzą. *Mącz* 3a (4); *ActReg* 157; *Calep* 999b; *LatHar* 740.

*** *Dubium* (2) : Bo łię wiecz bárzo omyłj Abyć obiema náczemj *RejKup* f8v; Iendrzey Potocki s Potoká ná Zawoł. Aren. *PapPan* G4.

Cf [NA BZDY], NA DORĘCZU, NA DORĘDZIU, [NA DORĘŻU], NA GOTOWIU, NAKOŁO, NA NICE, NA NOWOTKU, [NA OSOBNIU], NA OSOBKU, NA PIERWOTKU, NAPRZECIW, NAPRZECIWKO, NAPRZOD, NA ŚCIEŻĄ, [NA WŚLADKI], NAWZMIĄSZ, NAZAD, NAZAJUTRZ

JZ, DJ